

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως βίον καὶ τοῦ Καίσα-
ρος, ὅφ' οὐ κατελύθη Πομπήιος, ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ
γράφοντες, διὰ τὸ πλῆθος τῶν υποκειμένων πράξεων
οὐδὲν ἄλλο προερούμεν ἢ παρατηρησόμεθα τοὺς ἀναγι-
6 νόσκοντας, ἐὰν μὴ πάντα μηδὲ καθ' ἕκαστον ἐξεργα-
σμένως τι τῶν περιβοήτων ἀπαγγέλλωμεν, ἀλλὰ ἐπι-
τέμνοντες τὰ πλείστα, μὴ συκοφαντεῖν. (2) Οὕτε γὰρ
ἱστορίας γράφομεν, ἀλλὰ βίους, οὕτε ταῖς ἐπιφανεστά-
ταις πράξεσι πάντως ἐνεσσι δῆλωσις ἀρετῆς ἢ κακίας, α
665 ἀλλὰ πρᾶγμα βραχὺ πολλάκις καὶ βῆμα καὶ παιδιὰ
τις ἔμψασιν ἦθους ἐποίησε μᾶλλον ἢ μάχαι μυριόνηχοι
καὶ παρατάξεις αἱ μέγισται καὶ πολιορκίαι πόλεων.
(3) Ὡσπερ οὖν οἱ ζωγράφοι τὰς ὁμοιότητας ἀπὸ τοῦ
προσώπου καὶ τῶν περὶ τὴν ὄψιν εἰδῶν, οἷς ἐμφαίνε-
15 ται τὸ ἦθος, ἀναλαμβάνουσιν ἐλάχιστα τῶν λοιπῶν
μερῶν φροντίζοντες, οὕτως ἡμῖν δοτέον εἰς τὰ τῆς
ψυχῆς σημεῖα μᾶλλον ἐνδύεσθαι καὶ διὰ τούτων εἰδο-
ποιεῖν τὸν ἑκάστου βίον, ἐάσαντας ἐτέροις τὰ μεγέθη
καὶ τοὺς ἀγῶνας.

20 II. Ἀλέξανδρος ὅτι τῷ γένει πρὸς πατρός μὲν ἦν
Ἡρακλείδης ἀπὸ Καρανοῦ, πρὸς δὲ μητρός Αἰακίδης
ἀπὸ Νεοπτολέμου, τῶν πάνυ πεπιστευμένων ἐστὶ. Λέ-
γεται δὲ Φίλιππος ἐν Σαμοθράκῃ τῇ Ὀλυμπιάδι συμ-
μυθεῖς αὐτός τε μερῶν ὧν ἐτι κάκείνης παιδὸς ὄρ-
25 φανῆς γονέων ἐρασθῆναι καὶ τὸν γάμον οὕτως ἀρμόσαι,
πέισας τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς Ἀρύμβαν. (2) Ἡ μὲν οὖν νύμφη
πρὸ τῆς νυκτὸς, ἣ συνείρηθησαν εἰς τὸν θάλαμον, ἔδοξε
βροντῆς γενομένης ἐμπεσεῖν αὐτῆς τῇ γαστρὶ κεραυνὸν,
ἐκ δὲ τῆς πληγῆς πολὺ πῦρ ἀναφθῆν, εἶτα βῆγνύμενον
30 εἰς φλόγας πάντη φερομένης διαλυθῆναι. Ὁ δὲ Φίλιπ-
πος ὑστέρῳ χρόνῳ μετὰ τὸν γάμον εἶδεν ὄναρ αὐτὸν
ἐπιβάλλοντα σφραγίδα τῇ γαστρὶ τῆς γυναικὸς ἢ δὲ
γλυφῇ τῆς σφραγίδος, ὡς ὄρετο, λέοντος εἶχεν εἰκόνα.
(3) Τῶν δὲ ἄλλων μάντεων ὑφορωμένων τὴν ὄψιν, ὡς
35 ἀκριβεστέρας φυλακῆς δεομένων τῷ Φιλίππῳ τῶν περὶ
τὸν γάμον, Ἀρίστανδρος ὁ Τελμησεὺς κύειν ἔφη τὴν
ἄνθρωπον, οὐδὲν γὰρ ἀποσφραγίζεσθαι τῶν κενῶν, καὶ
κύειν παῖδα θυμοειδῆ καὶ λεοντώδη τὴν φύσιν. (4)
Ἔφθη δὲ ποτε καὶ δράκων κοιμωμένης τῆς Ὀλυμπιά-
40 δος παρεκτεταμένος τῷ σώματι καὶ τοῦτο μάλιστα τοῦ
Φιλίππου τὸν ἔρωτα καὶ τὰς φιλοφροσύνας ἀμαυρῶσαι
λέγουσιν, ὡς μηδὲ φοιτᾶν ἐτι πολλάκις παρ' αὐτὴν
ἀναπαυσόμενον, εἶτε δεῖσαντά τινος μαγείας ἐπ' αὐτῷ
καὶ φάρμακα τῆς γυναικὸς, εἶτε τὴν ἑμιλίαν ὡς κρείτ-
45 ττοι συνούσης ἀφοσιούμενον. (5) Ἄλλος δὲ περὶ τού-
των ἐστὶ λόγος, ὡς πᾶσαι μὲν αἱ τῆς γυναικὸς ἔνοχοι
τοῖς Ὀρφικαῖς οὔσαι καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὄργια-
σμοῖς ἐκ τοῦ πάνυ παλαιοῦ, Κλώδωνές τε καὶ Μιμαλ-
λόνης ἐπωνυμίαν ἔχουσαι, πολλὰ ταῖς Ἠδωνίσι καὶ ταῖς
50 περὶ τὸν Αἴμον Θρήσσαις ὁμοίαι δρῶσιν, ἀφ' ὧν δοκεῖ

ALEXANDER.

Alexandri regis et Cæsaris (ejus qui Pompeium evertit)
vitas hoc libro perscripturos ipsa rerum propositarum
magnitudo jubet nihil aliud præfari, quam uti a lectore pe-
tamus, si non omnia hominum sermonibus celebrata facta,
neque singula accurate, sed pleraque compendio expone-
mus, ut ne id vitio nobis det. (2) Non enim historias, sed vitas
scribimus; neque semper clarissimis factis virtutis aut vitii
insunt indicia, quin imo sæpe exigua quædam res dictumve
aut jocus plus de ingenio alicujus documenti præbet, quam
immensa hostium strages edita, maximæ pugnæ, urbiumve
oppugnationes. (3) Itaque sicuti pictores vultu et habitu ex-
terno faciei ex quibus potissimum natura hominis apparet
similitudines expriment, minima reliquarum partium ha-
bita ratione; ita nobis quoque concedendum est, ut signa
animi colligentes, iis vitam uniuscujusque depingamus,
aliis magnitudinem factorum et certamina relinquentes.

II. Extra omnem positum est controversiam, paternum
genus Alexandri per Caranum ab Hercule, maternum ab
Æaco per Neoptolemum tractum fuisse. Philippum in
Samothracia adolescentem adhuc sacris initiatum perhi-
bent una cum Olympiade parentibus orba et amore cor-
reptum, a fratre ejus Arymba conjugium impetrasse. (2)
Sponsa ante eam noctem, qua thalamo conjuncti sunt, ima-
ginata est edito tonitru fulmen in ventrem suum incidisse,
eoque ex ictu copiosum ignem accensum in flammam passim
dissipatas abiisse. Et Philippus aliquanto post nuptias tem-
pore in somnis sibi visus est uterum uxoris obsignasse an-
nulo, cui leonis esset insculpta imago. (3) Quod inso-
mnum quum in malam partem reliqui harioli acciperent,
accuratiusque custodiendam Philippo conjugem dicerent,
Aristander Telmesius concepissem eam affirmavit (nihil
enim inane obsignari) et parituram filium animosum leo-
nisque ingenio præditum. (4) Visus quoque ei aliquando
est draco juxta corpus dormientis Olympiadis porrectus,
eoque maxime amorem Philippi et familiaritatem cum
uxore diminutam aiunt, minusque eum posthac crebro
cum ea concubuisse, sive ab ea fascinationes quasdam et ve-
neficium metuerit, sive ejus, cum qua præstantioris quis-
piam naturæ rem habere, consuetudinem abominatus sit.
(5) Fertur et alius hac de re sermo. Mulieres ejus regionis
Orphicis omnes Bacchicisque orgiis antiquitus obnoxie Clō-
donesque et Mimallones cognominatæ, multa Edonidum et
Thressarum (quæ in Thracia apud Hæmum montem agunt,
unde videtur ductum ut sacrificiis immodicis et superstitio-

καὶ τὸ θρησκευεῖν ὄνομα ταῖς κατακόροις γενέσθαι καὶ περιέργοις ἱερουργίαις· ἢ δὲ Ὀλυμπιάς μᾶλλον ἐτέρων ζηλώσασα τὰς κατοχὰς καὶ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς ἐξάγουσα βαρβαρικώτερον, ὅφεις μεγάλους χειροθήεις ἐφείλετο τοῖς θιάσοις, οἱ πολλάκις ἐκ τοῦ κιττοῦ καὶ τῶν μουσικῶν λίκνων παραναδύμενοι καὶ περιελιττόμενοι τοῖς θύρσοις τῶν γυναικῶν καὶ τοῖς στεφάνοις ἐξέπλητον τοὺς ἀνδρας.

III. Οὐ μὴν ἀλλὰ Φιλίππῳ μὲν μετὰ τὸ φάσμα πέμφαντι Χαίρωνα τὸν Μεγαλοπολίτην εἰς Δελφούς χρησμὸν κομισθῆναι λέγουσι παρὰ τοῦ θεοῦ κελεύοντος Ἀμμωνι θύειν καὶ σέβεσθαι μάλιστα τοῦτον τὸν θεὸν ἀποβαλεῖν δὲ τῶν ὄψεων αὐτὸν τὴν ἐτέραν, ἣν τῷ τῆς θύρας ἀρμῷ προσβαλὼν κατώπτεισεν ἐν μορφῇ δράκοντος συνευαζόμενον τῇ γυναικὶ τὸν θεόν. (2) Ἡ δὲ Ὀλυμπιάς, ὡς Ἐρατοσθένης φησὶ, προπέμπουσα τὸν Ἀλέξανδρον ἐπὶ τὴν στρατείαν καὶ φράσασα μόνῳ τὸ περὶ τὴν τέκνωσιν ἀπόρρητον, ἐκέλευεν ἄξια φρονεῖν τῆς γενέσεως. Ἄτεροι δὲ φασιν αὐτὴν ἀφοσιουῖσθαι καὶ λέγειν· «Οὐ παύσεται με διαβάλλων Ἀλέξανδρος πρὸς τὴν Ἑραν;» (3) Ἐγεννήθη δ' οὖν Ἀλέξανδρος ἰσταμένου μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος, ὃν Μακεδόνες Λῶων καλοῦσιν, ἕκτη, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος ἐνεπρήσθη νεὸς· ὃ γ' Ἠγησίας ὁ Μάγνης ἐπιπεφώνηκεν ἐπιφώνημα κατασθῆσαι τὴν πυρκαϊάν ἐκείνην ὑπὸ φυγρίας δυνάμενον· εἰκότως γὰρ ἐφη καταφλεγθῆναι τὸν νεὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἀσχολουμένης περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μαίωσιν. Ὅσοι δὲ τῶν μάγων ἐν Ἐφέσῳ διατριβόντες ἔτυχον, τὸ περὶ τὸν νεὸν πάθος ἠγοῦμενοι παθους ἐτέρου σημεῖον εἶναι, διέθον τὰ πρόσωπα τυπτόμενοι καὶ βοῶντες ἄτην ἅμα καὶ συμφορὰν μεγάλην τῇ Ἀσίᾳ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τετοκέναι. (4) Φιλίππῳ δὲ ἄρτι Ποτίδαιαν ἠρηκότι τρεῖς ἦκον ἀγγελίαι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον· ἡ μὲν Ἰλλυριοὺς ἠττάσθαι μάχῃ μεγάλῃ διὰ Παρμενίωνος, ἡ δὲ Ὀλυμπιάσιν ἵππῳ κέλῃτι νενικηκέναι, τρίτη δὲ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου γενέσεως. Ἐφ' οἷς ἠδόμενον, ὡς εἰκὸς, ἔτι μᾶλλον οἱ μάντιες ἐπῆραν ἀποφαινόμενοι τὸν παῖδα τρισὶ νίκαις συγγεγεννημένον ἀνίκητον ἔσεσθαι.

IV. Τὴν μὲν οὖν ἰδέαν τοῦ σώματος οἱ Λυσίππειοι μάλιστα τῶν ἀνδριάντων ἐμφαίνουσιν, ὅφ' οὐ μόνου καὶ αὐτὸς ἤξιον πλάττεσθαι. Καὶ γὰρ ἂ μάλιστα πολλοὶ τῶν διαδόχων ὕστερον καὶ τῶν φίλων ἀπεμιμῶντο, τὴν τε ἀνάκλισιν τοῦ αὐχένος εἰς ἐδώνυμον ἡσυγῆ κεκλιμένου καὶ τὴν ὑγρότητα τῶν ὀμμάτων διατετήρηκεν ἀκριβῶς ὁ τεχνίτης. Ἀπελλῆς δὲ γράφων τὸν κεραυνοφόρον οὐκ ἐμιμήσατο τὴν χροάν, ἀλλὰ φαιότερον καὶ πεπινωμένον ἐποίησεν. Ἦν δὲ λευκός, ὡς φασιν· ἢ δὲ λευκότης ἐπεφοίνισεν αὐτοῦ περὶ τὸ στῆθος μάλιστα καὶ τὸ πρόσωπον. (2) Ὅτι δὲ τοῦ χρωτὸς ἤδιστον ἀπέπνει καὶ τὸ στόμα κατεῖγεν εὐωδία καὶ τὴν σάρκα πᾶσαν, ὅστε πληροῦσθαι τοὺς χιτωνίσκους, ἀνέγνωμεν ἐν ὑπομνήμασιν Ἀριστοξενεῖοις. Αἰτία δὲ ἴσως ἢ τοῦ σώματος κράσις πολυθερμὸς οὖσα καὶ πυρῶδης

sis vacare θρησκευεῖν dicatur) factis germana perpetravit Hujusmodi furorem prae ceteris affectans Olympias, solennibus bacchationibus barbaricum superaddens horrorem, magnos angues cicuratos thiasis addebat, qui saepenumero ex hedera et mystica vanna prorepentes hastasque mulierum et sarta circumplicantes, viros perterrebant.

III. Philippo, quum post illud spectrum Cheronem Megalopolitanum Delphos misisset, oraculum allatum tradunt, quo Ammoni rem sacram facere, eumque deorum omnium maxime colere juberetur: ipsumque alterum oculorum amisisse, quem ostii commissurae applicuerat, deumque sub draconis forma cum muliere concumbentem viderat. (2) Et Olympias, ut refert Eratosthenes, Alexandrum ad bellum proficiscentem prosecuta, solum de areano snorum natalium certior reddidit dignosque origine sua spiritus ducere jussit. Alii solitam abominari hoc ipsam asserunt, et dixisse: Nunquamne me Alexander Junoni invisam reddere desinet? (3) Natus vero est sexto die Hecatombaeonis, quem Macedones Loum nominant, quo die templum Dianae Ephesi conflavit incendio. Cui rei ita frigidam acclamationem attexit Hegesias Magnesius, ut ea ipsum debuerit incendium restinguere: ait enim mirum videri non debere crematum esse illud templum, quod eo tempore Diana obstetricis munere in partu Alexandri fuerit occupata. Quotquot autem Magi tum Ephesi fuerunt, templi exitio aliam quandam calamitatem portendi rati, discurrebant facies suas percutientes atque vociferantes, magnam illo die perniciem infortuniumque Asiae natum esse. (4) Ad Philippum vero quum primum Potidaeam cepisset, tres simul allati sunt nuntii, quorum primus Illyrios magna pugna a Parmenione superatos, secundus Olympiacis ludis ipsum equo celete vicisse, tertius natum Alexandrum indicabat. Laetum, uti par fuit, vates magis etiam excitarunt, filium cujus natalis in tres victorias incidisset, invictum fore pronuntiantes.

IV. Corporis figuram statuæ Lysippi, a quo etiam solo fingi voluit, potissimum exprimunt. Multi enim admodum postea successorum et amicorum imitati sunt Alexandrum cervicis levi in sinistram partem inflexione, oculorumque mollitie, quæ artifex accurate effinxit. Apelles autem quum fulminigerum pingeret, colorem ejus non est imitatus, sed squalidum et subfuscum fecit. Etenim album fuisse ferunt, ruboremque in pectore praesertim et facie albedini admixtum habuisse. (2) Suavissimum odorem ab ore et universa ejus carne exhalasse, ita ut et tunicae fragrantia repletae inde sint, in Aristoxeni legimus commentariis. Causa fortassis fuit calidum et igneum corporis temperamentum

ἢ γὰρ εὐωδία γίνεται πέψει τῶν υγρῶν ὑπὸ θερμότητος, ὡς οἶεται Θεόφραστος. Ὅθεν οἱ ξηροὶ καὶ διάπυροὶ τόποι τῆς οἰκουμένης τὰ πλείστα καὶ κάλλιστα τῶν ἀρωμάτων φέρουσιν· ἐξαίρει γὰρ ὁ ἥλιος τὸ υγρὸν ὡσπερ ὕλην σηπεδόνος ἐπιπολάζον τοῖς σώμασιν. Ἀλέξανδρον δὲ ἡ θερμότης τοῦ σώματος, ὡς εἶκε, καὶ ποτικὸν καὶ θυμοειδῆ παρεῖχεν. (3) Ἐτι δὲ ὄντος αὐτοῦ παιδὸς ἢ τε σωφροσύνη διεφαίνετο τῷ πρὸς τὰλλα βραχέων ὄντα καὶ φερόμενον σφοδρῶς ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὸ σῶμα δυσκίνητον εἶναι καὶ μετὰ πολλῆς πραότητος ἀπτεσθαι τῶν τοιούτων, ἢ τε φιλοτιμία παρ' ἡλικίαν ἐμυθρῆς εἶχε τὸ φρόνημα καὶ μεγαλόψυχον. Οὔτε γὰρ ἀπὸ παντὸς οὔτε πᾶσαν ἡγάπα δόξαν, ὡς Φίλιππος λόγου τε δεινότητι σοφιστικῶς καλλωπιζόμενος καὶ τὰς ἐν Ὀλυμπίᾳ νίκας τῶν ἀρμάτων ἐγχαράτων τοῖς νομίμασιν, ἀλλὰ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀποπειρωμένων, εἰ βούλοιτ' ἂν Ὀλυμπίαισι ἀγωνίσασθαι σταδίον, ἣν γὰρ ποδώκης, « Εἰ γε, ἔφη, βασιλεῖς ἔμελλον εἶεν ἀναγωνιστάς. » (4) Φαίνεται δὲ καὶ καθόλου πρὸς τὸ τῶν ἀθλητῶν γένος ἀλλοτριῶς ἔχων πλείστους γέ τοι θεῖς ἀγωνίας οὐ μόνον τραγωδῶν καὶ ἀλητῶν καὶ κιθαρωδῶν, ἀλλὰ καὶ βραβυδῶν, θήρας δὲ παντοδαπῆς καὶ βραβδομαχίας, οὔτε πυγμῆς οὔτε παγκρατίου μετὰ τινος σπουδῆς ἐθικεν ἄθλον.

V. Τοὺς δὲ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως πρέσβεις ἦκοντας, ἀποδημούστος Φιλίππου, ξενίζων καὶ γενόμενος συνήθης οὕτως ἐχειρώσατο τῇ φιλοφροσύνῃ καὶ τῷ μηδὲν ἐρώτημα παιδικὸν ἐρωτῆσαι μηδὲ μικρὸν, ἀλλ' ὁδῶν τε μήκη καὶ πορείας τῆς ἀνω τρόπον ἐκπυθάνεσθαι καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, ὁποῖος εἴη πρὸς τοὺς πολέμιους, καὶ τίς ἡ Περσῶν ἀλκή καὶ δύναμις, ὥστε θαυμάζειν ἐκείνους καὶ τὴν λεγομένην Φιλίππου δεινότητα μηδὲν ἡγεῖσθαι πρὸς τὴν τοῦ παιδὸς ὁρμὴν καὶ μεγαλοπραγμοσύνην. (2) Ὅσαίς γοῦν ἀπαγγελλομένη Φίλιππος ἢ πόλιν ἐνδοξὸν ἡρῆκῶς ἢ μάχην τινὰ περιβόητον νενικηκῶς, οὐ πάνυ φαιδρὸς ἦν ἀκούων, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἡλικιώτας ἔλεγεν, « ὦ παῖδες, πάντα προλήψεται ὁ πατήρ· ἐμοὶ δὲ οὐδὲν ἀπολείψει μεθ' ὑμῶν ἔργον ἀποδείξασθαι μέγα καὶ λαμπρόν. » Οὐ γὰρ ἡδονὴν ζῆλων οὐδὲ πλοῦτον, ἀλλ' ἀρετὴν καὶ δόξαν ἐνόμιζεν, ὅσα πλείονα λήψεται παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐλάττονα κατορθώσιν δι' ἑαυτοῦ. Διὸ τοῖς πράγμασιν αὐξομένοις καταναλίσκεσθαι τὰς πράξεις εἰς ἐκείνον ἡγούμενος ἐβούλετο μὴ χρήματα μηδὲ τρυφὰς καὶ ἀπολαύσεις, ἀλλ' ἀγῶνας καὶ πολέμους καὶ φιλοτιμίας ἔχουσαν ἀρχὴν παραλαβεῖν. (3) Πολλοὶ μὲν οὖν περὶ τὴν ἐπιμέλειαν, ὡς εἶδος, ἦσαν αὐτοῦ τροφεῖς καὶ παιδαγωγοὶ καὶ διδάσκαλοι λεγόμενοι, πᾶσι δ' ἐφειστήκει Λεωνίδα, ἀνήρ τὸ τε ἦθος αὐστηρὸς καὶ συγγενὴς Ὀλυμπιάδος· αὐτὸς μὲν οὐ φεύγων τὸ τῆς παιδαγωγίας ὄνομα καλὸν ἔργον ἐχούσης καὶ λαμπρῶν, ὑπὸ δὲ τῶν ἄλλων διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν οἰκειότητα τροφεὺς Ἀλεξάνδρου καὶ καθηγητὴς καλούμενος. Ὅ δὲ τὸ σχῆμα τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τὴν προσηγορίαν

Bonus enim odor, si Theophrasto credimus, exsistit, quum humores a calore coquantur. Itaque sicca et torrida orbis terrarum partes plurima et optima gignunt aromata, quod sol humorem, qui in summis corporibus veluti materia putredinis innatat, exhaurit. Et consentaneum est Alexandrum ob calorem corporis bibacem iracundumque fuisse. (3) Quum puer etiamnum esset, modestia in eo eluxit, quod quum ad alias res magno impetu ferretur, ad corporis voluptates neque facile alliciebatur, et modice admodum iis utebatur. In cupiditate honorum gravitas ei praeter aetatem et magnanimitas aderat. Non enim quosvis, neque a quibusvis, honores gratos habebat; secus quam Philippus, qui rhetoris in morem arte dicendi se ostentabat, Olympicas currum victorias nomismati insculpebat: quin et familiaribus quarentibus, velletno Olympicæ in stadio decurrere (erat enim pedibus velox), Si quidem, respondit, reges sint mecum decertaturi. (4) Videturque omnino animum ab athletico genere alienum habuisse. Quum enim plurima certamina non fragædorum modo, tibicinum citharædorumque edidisset, sed rhapsodorum etiam, tum venationes, et fustuarias pugnas, nunquam serio præmium pugilibus et pancratio proposuit.

V. Persarum regis legatos, qui Philippo absente venerant, hospitio accepit, consuetudinemque cum iis iniiit, in qua familiaritate, nihilque ex ipsis puerile aut parvum, sed de itinerum spatiis, et commeatus in superiorem Asiam modo ac ratione, ac de rege, qualem se is adversus hostes præberet, quod robur, quæ potentia Persarum esset percontando, ita in admirationem sui pertraxit, ut nobilem istam Philippi vehementiam præ alacritate et magnarum rerum cupiditate ejus pueri nihil ducerent. (2) Quoties captam a Philippo urbem aliquam, aut insigni prælio partam victoriam renuntiabatur, non admodum hilari vultu Alexander audiebat et æqualibus suis dicebat, Omnia, o pueri, pater meus prærupiet, neque ullam rem magnam mihi vobiscum gerendam relinquet. Non enim voluptatem, non divitias, sed virtutem et gloriam magni faciens, quanto plura a patre accepisset, tanto pauciora sibi agenda relinqui existimabat. Itaque crescentibus opibus materiam sibi præclarorum facinorum absumi judicans, regnum a patre, non pecunia, luxu et voluptatibus, sed certaminibus, bellis et gloriæ contentionibus locuples tradi sibi cupiebat. (3) Multis, ut facile apparet, cura ipsius commissa fuit altoribus, pædagogis, magistris; omnibus his præerat Leonidas, vir severis moribus et Olympiadis propinquus; atque is nomen pædagozi, cujus sane honestum erat splendidumque munus, non detrectans, dignitatis cognationisque causa a reliquis nutricius appellabatur et educator Alexandri. Nomen et perso-

ὑποποιοῦμενος ἦν Αὐσίμαχος τῷ γένει Ἀκαρνάν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔχων ἀστῆιον, ὅτι δ' ἑαυτὸν μὲν ὠνόμαζε Φοίνικα, τὸν δὲ Ἀλέξανδρον Ἀχιλλέα, Πηλέα δὲ τὸν Φίλιππον, ἡγαπᾶτο καὶ δευτέραν εἶχε χώραν.

6 VI. Ἐπει δὲ, Φιλονείκου τοῦ Θεσσαλοῦ τὸν Βουκεφάλαν ἀγαγόντος ὄνιον τῷ Φιλίππῳ τρισκαίδεκα ταλάντων, κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον δοκιμάσοντες τὸν ἵππον, ἐδόκει τε χαλεπὸς εἶναι καὶ κομιδῇ δύσχρηστος οὔτε ἀναβάτην προσιέμενος οὔτε φωνὴν ὑπομένον τιδὸς C
10 τῶν περὶ τὸν Φίλιππον, ἀλλ' ἀπάντων κατεξαναστάμενος, δυσχεραίνοντος δὲ τοῦ Φιλίππου καὶ κελεύοντος ἀπάγειν ὡς παντάπασιν ἄγριον καὶ ἀκλόαστον, παρὼν Ἀλέξανδρος εἶπεν, « Ὅσον ἵππον ἀπολλύουσι δι' ἀπειρίαν καὶ μαλακίαν χρήσασθαι μὴ δυνάμενοι, »
15 τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὁ Φίλιππος ἐσιώπησε· πολλὰκις δὲ αὐτοῦ παραφθεγγόμενος καὶ περιπαθούντος, « Ἐπιτιμᾶς σὺ, ἔφη, πρεσβυτέρους ὡς τι πλέον αὐτὸς εἰδὼς ἢ μᾶλλον ἵππῳ χρήσασθαι δυνάμενος; » « Τούτῳ γοῦν, ἔφη, χρῆσαι μὴ ἂν ἐτέρου βέλτιον. » « Ἄν δὲ μὴ d
20 χρήσῃ, τίνα δίκην τῆς προπετείας ὑφέξεις; » « Ἐγὼ νῆ Δί', εἶπεν, ἀποτίσω τοῦ ἵππου τὴν τιμὴν. » (2) Γενομένου δὲ γέλωτος, εἶτα ὄρισμῳ πρὸς ἀλλήλους εἰς τὸ ἀργύριον, εὐθὺς προσδραμὼν τῷ ἵππῳ καὶ παραλαβὼν τὴν ἡνίαν ἐπέστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον, ὡς ἔοικεν, ἐννοήσας ὅτι τὴν σκιάν προσπίπτουσαν καὶ σαλευομένην ὄρων πρὸ αὐτοῦ διαταράττοιο. Μικρὰ δὲ οὕτω παρακαλπίσας καὶ καταψήσας, ὡς ἐώρα πληρούμενον θυμοῦ καὶ πνεύματος, ἀποβρίψας ἡσυχῇ τὴν χλαμύδα καὶ μετεωρίσας αὐτὸν ἀσφαλῶς περιέβη. Καὶ
30 μικρὰ μὲν περιλαβὼν ταῖς ἡνίαις τὸν χαλινὸν ἄνευ e
πληγῆς καὶ σπαραγμοῦ προσανέστειλεν· ὡς δὲ ἐώρα τὸν ἵππον ἀφεικότα τὴν ἀπειλήν, ὀργῶντα δὲ πρὸς τὸν δρόμον, ἐφέις ἐδίωκεν ἤδη φωνῇ θρασυτέρῃ καὶ ποδὸς κρούσει χροῦμενος. Τῶν δὲ περὶ τὸν Φίλιππον ἦν ἀγωνία καὶ σιγὴ τὸ πρῶτον· ὡς δὲ κάμψας ἐπέστρεψεν ὀρθῶς σοβαρὸς καὶ γεγηθὼς, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἠλάλαξαν, ὁ δὲ πατὴρ καὶ δακρυῦσαι τι λέγεται πρὸς τὴν χαρὰν καὶ καταβάντος αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν φιλήσας, « Ὡ παῖ, φάναι, ζῆται σεαυτῷ βασιλείαν ἴσην, Μα-
40 κεδονία γὰρ σε οὐ χωρεῖ. »

VII. Καθ' ὧν δὲ τὴν φύσιν αὐτοῦ δυσκίνητον μὲν f
οὔσαν ἐρίσαντος μὴ βιασθῆναι, βραδίως δὲ ἀγομένην ὑπὸ λόγου πρὸς τὸ δέον, αὐτὸς τε πείθειν ἐπειρᾶτο μᾶλλον ἢ προσταττεῖν καὶ τοῖς περὶ μουσικὴν καὶ τὰ ἐγ-
45 κύκλια παιδευταῖς οὐ πάνυ τι πιστεύων τὴν ἐπιστάσιαν αὐτοῦ καὶ κατάρτισιν, ὡς μείζονος οὔσαν πραγματείας καὶ κατὰ τὸν Σοφοκλέα

Ἡλλῶν χαλινῶν ἔργον οἰάκων θ' ἄμα,

668 μετεπέμψατο τῶν φιλοσόφων τὸν ἐνδοξότατον καὶ λο- a
50 γιώτατον Ἀριστοτέλην καλὰ καὶ πρέποντα διδασκάλια τελέσας αὐτῷ. (2) Τὴν γὰρ Σταγειριτῶν πόλιν, ἐξ ἧς ἦν Ἀριστοτέλης, ἀνάστατον ὑπ' αὐτοῦ γεγενημένην συνόκησε πάλιν καὶ τοὺς διαφυγόντας ἢ δουλεύοντας τῶν

nam pædagogi Lysimachus sustinebat, Acarnan genere, cui nihil erat urbanitatis, nisi quod sibi Phœnicis, Alexandro Achilles, Philippo Pelei nomen accommodans probabatur et alterum locum obtinebat.

VI. Quum Philonicus Thessalus Bucephalum tredecim talentis venalem adduxisset ad Philippum, isque equus in campum explorandi causa deductus, ab omnibus pro effero et tractatu difficili judicaretur, quod nec sessorem admitteret nec vocem ullius eorum qui cum Philippo erant, sed contra omnes insurgeret, indigne ferens Philippus, ut nimis ferocem indomitumque, abduci jussit. Alexander, ut forte aderat, Qualem, inquit, equum isti perdunt! quum eum præ mollietie et imperitia tractare non possint. Philippus quum initio dissimulasset, sæpe idem repetenti et indignanti, Tune, ait, senioribus obloqueris, quasi rectius aliquid iis noveris, aut equum melius tractare possis? Equidem, respondit Alexander, rectius eo quam quisquam alius utar. Sin vero, inquit pater, quas tuæ temeritatis pœnas persolves? Alexander, Pretium, inquit, profecto equi pendam. (2) Risu ad hæc coorto, et mox inter eos de solvenda pecunia facta sponcione, statim ad equum accurrit, frænoque correptum adversus solem obvertit; nimirum animadvertens equum umbræ quæ agitata et tremens ei appropinquaret, conspectu perturbari. Deinde quum paululum palpasset manuque leniter ducta demulsisset, ut animo spirituque repletum vidit, sensim abjecta chlamyde sese in eum extulit, tutoque consedit, leviterque habena frænum adducens absque verberibus atque ulla equi laceratione compeccuit; ut minas posuisse eum et jam cursus cupiditate aestuare sensit, laxata habena cursum urgebat atque jam asperiorum vocem et pedum pulsum adhibuit. Quum qui aderant cum Philippo primo anxii tacitique spectassent, postquam exsultans gaudio, rite retro acto equo, rediit, omnium acclamatione sublata, Philippus præ lætitiâ etiam illacrimasse commemoratur, caputque filii, quum ab equo descendisset, osculatus dixisse: O nate, regnum tibi parquære, Macedonia enim te non capit.

VII. Porro autem cernens ingenijum Alexandri tale esse, quod cogentibus reluctaretur, facile autem sermone ad officium faciendum pertraheretur, ipse etiam suadere potius quam mandare ei instituit, musicesque et vulgarij artium doctoribus haud satis institutionem et perfectionem ejus credens, quam rem majoris negotij futuram arbitra- retur, (ut est apud Sophoclem)

Quod fræna multa multaque gubernacula desideraret,

669 nobilissimum doctissimumque philosophorum Aristotelem ad id vocavit, eique præmia doctrinæ præclara et digna dedit. (2) Stagira enim, patriam ejus, ante a se dirutam, instauravit, et cives qui vel diffugissent vel servirent, re-

πολιτῶν ἀποκατέστησε. Σχολήν μὲν οὖν αὐτοῖς καὶ διατριβὴν τὸ περὶ Μιέξαν Νυμφραῖον ἀπέδειξεν, ὅπου μέχρι νῦν Ἀριστοτέλους ἔδρας τε λιθίνας καὶ ὑποσπίους περιπάτους δεικνύουσιν. (3) Ἐοικε δὲ Ἀλέξανδρος οὐ μόνον τὸν ἠθικὸν καὶ πολιτικὸν παραλαβεῖν λόγον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀποδρήτων καὶ βαθυτέρων διδασκαλιῶν, ἃς οἱ ἄνδρες ἰδίως ἀχροαματικάς καὶ ἐποπτικάς προσαγορεύοντες οὐκ ἐξέφερον εἰς πολλοὺς, μετασχέειν. (4) Ἦδη γὰρ εἰς Ἀσίαν διαθεσθῆκώς καὶ πυθόμενος λόγους τινὰς ἐν βιβλίοις περὶ τούτων ὑπ' Ἀριστοτέλους ἐκδεδόσθαι, γράφει πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ φιλοσοφίας παρρησιαζόμενος ἐπιστολήν, ἧς ἀντίγραφόν ἐστιν « Ἀλέξανδρος Ἀριστοτέλει εὖ πράττειν. Οὐκ ὀρθῶς ἐποίησας ἐκδοῦς τοὺς ἀχροαματικούς τῶν λόγων. Τίνι γὰρ εἶτι διοίσομεν ἡμεῖς τῶν ἄλλων, εἰ, καθ' ὅς ἐπαιδεύθημεν λόγους, οὗτοι πάντων ἔσονται κοινοί; Ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν ταῖς περὶ τὰ ἀρίστα ἐμπειρίας ἢ ταῖς δυνάμεσι διαφέροι. Ἐβέρωσα. » (5) Ταύτην μὲν οὖν τὴν φιλοτιμίαν αὐτοῦ παραμυθούμενος Ἀριστοτέλης ἀπολογεῖται περὶ τῶν λόγων ἐκείνων ὡς καὶ ἐκδεδομένων καὶ μὴ ἐκδεδομένων. Ἀληθῶς γὰρ ἢ μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματεῖα πρὸς διδασκαλίαν καὶ μάθησιν οὐδὲν ἔχουσα χρήσιμον ὑπόδειγμα τοῖς πεπαιδευμένοις ἀπ' ἀρχῆς γέγραπται.

VIII. Δοκεῖ δὲ μοι καὶ τὸ φιλατρῆιν Ἀλεξάνδρῳ προστρέψασθαι μᾶλλον ἐτέρων Ἀριστοτέλης. Οὐ γὰρ μόνον τὴν θεωρίαν ἠγάπησεν, ἀλλὰ καὶ νοσοῦσιν ἐβοήθει τοῖς φίλοις καὶ συνέταττε θεραπείας τινὰς καὶ διαίτας, ὡς ἐκ τῶν ἐπιστολῶν λαβεῖν ἐστιν. (1) Ἦν δὲ καὶ φύσει φιλόλογος καὶ φιλιαναγνώστης. Καὶ τὴν μὲν Πλάτωνα τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς ἐφόδιον καὶ νομίζων καὶ ὀνομάζων ἔλαβε μὲν Ἀριστοτέλους διορθώσαντος, ἦν ἐκ τοῦ νάρθηκος καλοῦσιν, εἶγε δὲ αἰεὶ μετὰ τοῦ ἐγγχειριδίου κειμένην ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, ὡς Ὀνησίκριτος ἰστόρηκε. Τῶν δὲ ἄλλων βιβλίων οὐκ εὐπορῶν ἐν τοῖς ἄνω τόποις Ἀρπαλον ἐκέλευσε πέμψαι· κακείνος ἐπέμψεν αὐτῷ τὰς τε Φιλίστου βίβλους καὶ τῶν Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους καὶ Αἰσχύλου τραγωδιῶν συγχὰς καὶ Τελέστου καὶ Φιλοξένου διθυράμβους. (3) Ἀριστοτέλην δὲ θαυμάζων ἐν ἀρχῇ καὶ ἀγαπῶν οὐχ ἤττον, ὡς αὐτὸς ἔλεγε, τοῦ πατρὸς, ὡς δὲ ἐκείνόν μὲν ζῶν, διὰ τοῦτον δὲ καλῶς ζῶν, ὕστερον ὑποπτότερον ἔσχεν, οὐχ ὥστε ποιῆσαι τι κακόν, ἀλλ' αἰ φιλοφροσύναι τὸ σφοδρὸν ἐκείνου καὶ στερκτικὸν οὐκ ἔχουσαι πρὸς αὐτὸν ἀλλοτριότητος ἐγένοντο τεκμήριον. Ὁ μόντοι πρὸς φιλοσοφίαν ἐμπεφυκὼς καὶ συνθεραμμένους ἀπ' ἀρχῆς αὐτῷ ζῆλος καὶ πόθος οὐκ ἐξεβρύχθη τῆς ψυχῆς, ὡς ἢ περὶ Ἀνάξαρχόν τε τιμὴ καὶ τὰ πεμφθέντα Ξενοκράτει πεντήκοντα τάλαντα καὶ Δάνδαμιν καὶ Καλανὸς οὕτω σπουδασθέντες μακρυροῦσι.

IX. Φιλίππου δὲ στρατεύοντος ἐπὶ Βυζαντίους ἦν μὲν ἐκκαϊδεκῆτης Ἀλέξανδρος, ἀπολειφθεὶς δὲ κύριος ἐν Μακεδονίᾳ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς σφραγίδος, Μαίδων τε τοῖς ἀφεστῶταις κατεστρέψατο καὶ πόλιν ἐλὼν αὐτῶν

stituit. Scholam ejus destinavit Nymphæum apud Miezam, ubi hodieque sedilia Aristotelis saxea et ambulationes opacæ demonstrantur. (3) Videtur autem Alexander non moralem tantum et civilem rationem didicisse, sed et occultas istas et altiores disciplinas, quas philosophi acroamaticas et epopticas nominantes nequaquam evulgabant, attigisse. (4) Jam enim in Asiam profectus quum audivisset libros de iis rebus ab Aristotele editos, libere eum philosophiæ nomine objurgavit, epistola missa, cujus exemplum hoc est: Alexander Aristoteli S. « Quod acroamaticas edidisti disputationes, non recte abs te factum est. Qua enim adhuc nos re præstabimus alios, si ea qua nos eruditi sumus philosophia omnibus nunc erit communis? Ego sane mallem optimarum rerum peritia quam potentia excellere. Vale. » (5) Hanc ejus ambitionem ut leniret Aristoteles, excusat se de iis disputationibus, ita editas, uti non editæ si essent, indicans. Etenim revera philosophiæ primæ tractatio ita primum est descripta, ut nihil ad disciplinam conducere, ac tantum exempli loco eruditus proposita ab initio videatur.

VIII. Jam quod medicæ rei studiosus Alexander fuit, ejus rei auctorem præ ceteris habuisse videtur Aristotelem. Non enim contemplationibus modo delectatus est, sed et amicis ægrotantibus medicinam fecit, curandique et victus quasdam rationes præscripsit, ut ex epistolis ejus colligitur. (2) Literarum et lectionis natura studiosus, Iliadem Homeri, quam rei militaris vaticum et putabat et nominabat, ab Aristotele correctam accepit, cui a narthecio cognomen factum est, semperque eam, ut Onesicrates tradit, una cum pugione sub pulvino habuit. In superiore Asia degens, quum reliquos libros desideraret, mitti sibi ab Harpalo jussit; isque ei misit Philisti libros, complures Euripidis, Sophoclis et Æschyli tragœdias et Philoxeni dithyrambos. (3) Aristotelem vero quum initio admiratus fuisset et haud minus quam patrem suum dilexisset (quin et hoc dicebat, se a patre vitam, ab hoc ut bene viveret accepisse), posterioribus temporibus suspectum habuit; quæ abalienatio etsi non eo usque processit, uti durius aliquid de ipso propterea statueret, consuetudine tamen minus quam ante amica et remissione amoris patuit. Interim innatum erga philosophiam et una enutritum studium ex animo nequaquam effluxit; id quod honor Anaxarcho habitus, quinquaginta Xenocrati missa talenta, inque Dandamin et Calanum officia demonstraverunt.

IX. Quum Philippus adversum Byzantinos expeditionem fecisset, Alexander annum tum agens decimum sextum, rerum Macedonicarum sigillique curator relictus, Mædos, qui defecerant, subegit, urbemque eorum captam, barbaris

τοὺς μὲν βαρβάρους ἐξήλασε, συμμίχτους δὲ κατοικίσας
 Ἀλεξανδρόπολιν προσηγόρευσεν. (2) Ἐν δὲ Χαίρωνείᾳ
 τῆς πρὸς τοὺς Ἑλληνας μάχης παρὼν μετέσχε καὶ λέ-
 γεται πρῶτος ἐνσεῖσθαι τῷ ἱερῷ λόγῳ τῶν Θεβαίων.
 5 Ἐπι δὲ καὶ καθ' ἡμᾶς ἐδείκνυτο παλαιὰ παρὰ τὸν Κη-
 669 φισὸν Ἀλεξάνδρου καλουμένη δρυς, πρὸς ἣν τότε
 κατασκήνωσε, καὶ τὸ πολυάνδριον οὐ πόρρω τῶν Μα-
 κεδόνων ἐστίν. (3) Ἐκ μὲν οὖν τούτων, ὡς εἰκὸς, Φί-
 λιππος ὑπερηγάπα τὸν υἱόν, ὥστε καὶ χαίρειν τῶν
 10 Μακεδόνων Ἀλεξάνδρον μὲν βασιλέα, Φίλιππον δὲ
 στρατηγὸν καλοῦντων. (4) Αἰ δὲ περὶ τὴν οἰκίαν τα-
 ραχὰ διὰ τοὺς γάμους καὶ τοὺς ἐρωτάς αὐτοῦ, τρόπον
 τινὰ τῆς βασιλείας τῆς γυναικωνίτιδι συννοσοῦσης,
 15 πολλὰς αἰτίας καὶ μεγάλας διαφορὰς παρεῖχον, ἃς ἡ τῆς
 Ὀλυμπιάδος χαλεπότης, δυσζήλου καὶ βαρυθύμου
 γυναικὸς, ἔτι μείζονας ἐποίει παροξυνούσης τὸν Ἀλέ-
 ξάνδρον. (5) Ἐκφανεστάτην δ' Ἄτταλος παρέσχε
 ἐν τοῖς Κλεοπάτρας γάμοις, ἣν ὁ Φίλιππος ἠγάγετο
 παρθένον ἐρασθεὶς παρ' ἡλικίαν τῆς κόρης. Θεῖος γὰρ
 20 ὢν αὐτῆς ὁ Ἄτταλος ἐν τῇ πότῳ μεθύων παρεκάλει
 τοὺς Μακεδόνας αἰτεῖσθαι παρὰ θεῶν γνήσιον ἐκ Φι-
 λίππου καὶ Κλεοπάτρας γενέσθαι διάδοχον τῆς βασι-
 λείας. Ἐπὶ τούτῳ παροξυνθεὶς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ
 εἰπὼν, « Ἡμεῖς δὲ σοι, κακὴ κεφαλὴ, νόθοι δοκοῦμεν; »
 25 ἔβαλε σκύφον ἐπ' αὐτόν. Ὁ δὲ Φίλιππος ἐπ' ἐκείνον
 ἐξάνεστη σπασάμενος τὸ ξίφος, εὐτυχίᾳ δὲ ἐκατέρου
 διὰ τὸν θυμὸν καὶ τὸν οἶνον ἔπεσε σφαλεῖς. Ὁ δ' Ἀλέ-
 ξάνδρος ἐφύερίζων, « Οὗτος μέντοι, εἶπεν, ἄνδρες,
 εἰς Ἀσίαν ἐξ Εὐρώπης παρεσκευάζετο διαβαίνειν, ὅς
 30 ἐπὶ κλίνην ἀπὸ κλίνης διαβαίνων ἀνατέτραπται. »
 Μετὰ ταύτην τὴν παροιμίαν ἀναλαθὼν τὴν Ὀλυμ-
 πιάδα καὶ καταστήσας εἰς Ἡπειρον, αὐτὸς ἐν Ἰλλυριοῖς
 διέτριβεν. (6) Ἐν τούτῳ δὲ Δημάρατος ὁ Κορίνθιος,
 ξένος ὢν τῆς οἰκίας καὶ παρθενίας μετέγων, ἀφίκετο
 35 πρὸς Φίλιππον. Μετὰ δὲ τὰς πρώτας δεξιώσεις καὶ
 φιλοφροσύνας ἐπερωτῶντος τοῦ Φιλίππου, πῶς ἔχουσιν
 ὁμονοίας πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἕλληνες, « Πάνυ γοῦν,
 ἔφη, σοὶ προσήκει, Φίλιππε, κήδεσθαι τῆς Ἑλλάδος,
 40 ὅς τὸν οἶκον τὸν σεαυτοῦ στάσεως τσσαύτης καὶ κακῶν
 ἐμπέπληκας. » Οὕτω δὲ συμφρονήσας ὁ Φίλιππος
 ἔπειθε καὶ κατήγαγε πείσας διὰ τοῦ Δημαράτου τὸν
 Ἀλέξανδρον.

X. Ἐπεὶ δὲ Πιξόδωρος ὁ Καρίας σατράπης ὑπο-
 45 δούμενος δι' οἰκειότητος εἰς τὴν Φιλίππου συμμαχίαν
 ἐβούλετο τὴν πρεσβυτάτην τῶν θυγατέρων Ἀρρίδαίω
 τῷ Φιλίππου γυναῖκα δοῦναι καὶ περὶ τούτων Ἀρι-
 στόκριτον εἰς Μακεδονίαν ἀπέστειλεν, αὐθις ἐγίνοντο
 λόγοι καὶ διαβολαὶ παρὰ τῶν φίλων καὶ τῆς μητρὸς
 πρὸς Ἀλέξανδρον, ὡς Ἀρρίδαίον ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ Φι-
 50 λίππου γάμοις λαμπροῖς καὶ πράγμασι μεγάλοις εἰς-
 οικειούντος. Ὑφ' ὧν διάταραχθεὶς πέμπει Θεσσαλὸν
 εἰς Καρίαν τὸν τῶν τραγηδιῶν ὑποκριτὴν Πιξόδωρον
 διαλεξόμενον, ὡς χρὴ τὸν νόθον ἑάσαντα καὶ οὐ φρενήρη
 μεθαμρόσασθαι τὸ κῆδος εἰς Ἀλέξανδρον. Καὶ Πιξο-

ejectis, convenis habitandam tradidit et Alexandropolin no-
 minavit. (2) Pugnae contra Graecos Chaeronensi interfuit,
 primusque perhibetur in sacram Thebanorum cohortem
 impetum fecisse; atque etiamnum antiqua quercus apud
 Cephisum ostenditur, quae Alexandri dicitur, quod ibi tum
 tetenderit, neque procul inde Macedonum sunt sepulcra.
 (3) Propter haec Philippus, uti par fuit, Alexandrum sum-
 mopere amabat, ut gauderet etiam hunc a Macedonibus
 regem, se ducem appellari. (4) Sed domesticæ ob nuptias
 et amores Philippi turbæ, quum regno etiam nonnihil conta-
 gium gynæcei morborum noceret, multas offensas graviaque
 dissidia excitarunt, quae ipsa Olympias, iracunda et pellicis
 impatientissima mulier, morositate sua majorem in modum
 auxit, Alexandrum irritando. (5) Manifestissimam jurgii
 causam in nuptiis Cleopatras, quam puellam intempestivo
 amore captus duxerat Philippus, Attalus sponsae avunculus
 praebuit, in convivio per ebrietatem Macedonas jubens a
 diis poscere, ut legitimum ex Philippo et Cleopatra regni
 heredem nasci sinerent. Eo dicto commotus Alexander,
 Ergo, inquit, nos tibi spurii videmur, sceleste? simulque
 scyphum in eum coniecit. Philippus stricto gladio in
 Alexandrum tendens, bona utriusque fortuna praeter ira et
 vino lapsus concidit. Et Alexander insultans ei: En, in-
 quit, viri, qui ex Europa in Asiam molitur expeditionem,
 a lecto ad lectum transiturus corruit! Post hanc insolentiam
 Olympiadem in Epirum traduxit, atque ipse in Illyrico
 versatus est. (6) Sub idem tempus Demaratus Corinthius
 patria exsul, Philippum, ad quem ei liber accessus patebat,
 invisit; quumque hic post primam salutationem quaereret,
 quanam esset Graecorum inter sese concordia: Nimirum,
 ait, Philippe, Graeciae res te curare convenit, qui tanto
 tuam domum dissidio totque malis impleveris! Ita Phi-
 lippus recta rem via tandem reputans, Alexandro ut rediret,
 Demarati opera persuasit.

X. Post ubi Pixodorus Cariae satrapa affinitate societatem
 Philippi captans Aristocritum in Macedoniam misit, filiae
 suae natu maximae nuptias Arridaeo Philippi filio offerens;
 iterum Alexander matris et amicorum obtrectationibus, qui
 Philippum Arridaeo splendidi conjugii, magnarumque rerum
 prasidio regnum facite parere dicebant, conturbatus,
 Thessalum histrionem in Cariam ad Pixodorum legat, qui
 eum, spurio et vecorde Arridaeo omisso, Alexandrum ge-
 nerum praeferre hortaretur, idque multo quam priora me-

δύο μὲν οὐ παρά μικρὸν ἤρθεσε ταῦτα τῶν προτέρων μᾶλλον. (2) Ὁ δὲ Φίλιππος αἰσθόμενος μόνον ὄντα τὸν Ἀλέξανδρον, εἰς τὸ δωμάτιον παραλαβὼν τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ συνήθων ἕνα, Φιλώταν τὸν Παρμενίου, ἐπετίμησεν ἰσχυρῶς καὶ πικρῶς ἐλοιδορήσεν ὡς ἀγενεῖ καὶ τῶν ὑπαρχόντων περὶ αὐτὸν ἀγαθῶν ἀνάξιον, εἰ Κάρδος ἀνθρώπου καὶ βαρβάρου βασιλεῖ δουλεύοντος ἀγαπᾷ γαμβρὸς γενέσθαι. Τὸν δὲ Θετταλὸν ἔγραψε Κορινθίους ὅπως ἀναπέμψωσιν ἐν πέδαις δεδεμένον. 10 Τῶν δὲ ἄλλων ἑταίρων Ἄρπαλον καὶ Νέαρχον, ἔτι δ' Ἐριγύιον καὶ Πτολεμαῖον ἐκ Μακεδονίας μετέστησεν, ὡς ὕστερον Ἀλέξανδρος καταγαγὼν ἐν ταῖς μεγίσταις ἔσχε τιμαῖς. (3) Ἐπεὶ δὲ Πausanias Ἀττάλου γνώμη καὶ Κλεοπάτρας ὑβρισθεὶς καὶ μὴ τυχὸν δίκης ἀνέιλε 15 Φίλιππον, τὸ μὲν πλεῖστον εἰς Ὀλυμπιάδα τῆς αἰτίας περιῆλθεν, ὡς θυμουμένῳ τῇ νεανίσκῳ προσεγκελευσαμένην καὶ παροξύνασαν, ἔθιγε δὲ τις καὶ Ἀλεξάνδρου 670 διαβολή. (4) Λέγεται γὰρ ἐντυχόντος αὐτοῦ τοῦ Πausanίου μετὰ τὴν ὑβρίν ἐκείνην καὶ ἀποδυρομένου, 20 προσεῖνγκασθαι τὸ τῆς Μηδείας ἰαμβεῖον.

Τὸν δόντα καὶ γήμαντα καὶ γαμουμένην.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς συναϊτίους τῆς ἐπιβουλῆς ἀναζητήσας ἐκόλασε καὶ τὴν Κλεοπάτραν ἀποδημοῦντος αὐτοῦ τῆς Ὀλυμπιάδος ὁμῶς μεταχειρισαμένης ἡγα-

25 νάκτησε.

XI. Παρέλαβε μὲν οὖν ἔτη γενοῦς εἴκοσι τὴν βασιλείαν φθόνους μεγάλους καὶ δεινὰ μίση καὶ κινδύνους πανταχόθεν ἔχουσαν. Οὔτε γὰρ τὰ βάρβαρα καὶ πρόσκαιρα γένη τὴν δουλείῳ ἐφέρε ποθοῦντα τὰς πατέρους βασιλείας, οὔτε τὴν Ἑλλάδα κρατήσας τοῖς 30 ἔπλοις ὁ Φίλιππος οἷον καταξέυξαι καὶ τιθασεῦσαι χρόνον ἔσχε, ἀλλὰ μόνον μεταβαλὼν καὶ ταραξάς τὰ πράγματα πολλὴν σάλον ἔχοντα καὶ κίνησιν ὑπ' ἀηθείας ἀπέλιπε. (2) Φοβουμένων δὲ τῶν Μακεδόνων τὸν 35 καιρὸν καὶ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ πάντως ἀφείναι καὶ μὴ προσβιάζεσθαι τὸν Ἀλέξανδρον οἰόμενον δεῖν, τοὺς δὲ ἀφισταμένους τῶν βαρβάρων ἀνακαλεῖσθαι πρῶτος καὶ θεραπεύειν τὰς ἀρχὰς τῶν νεωτερισμῶν, αὐτὸς ἀπ' ἐναντίων λογισμῶν ὄρμησε τόλμη καὶ μεγαλοφροσύνη 40 κτᾶσθαι τὴν ἀσφάλειαν καὶ σωτηρίαν τοῖς πράγμασιν, ὡς, κἂν ἐπιούσιν ὑφιέμενος ὀφθῆ τοῦ φρονήματος, ἐπιβησομένων ἀπάντων. (3) Τὰ μὲν οὖν βαρβαρικά κινήματα καὶ τοὺς ἐκεῖ πολέμους κατέπαυσε ὀξέως ἐπιδραμῶν στρατῶν μέχρι πρὸς τὸν Ἰστρον, ἧ καὶ Σύρμον 45 ἐνίκησε μάχῃ μεγάλῃ τὸν βασιλέα τῶν Τριβαλλῶν Θεβαίους δὲ ἀφιστάναι πυθόμενος καὶ συμφρονεῖν αὐτοῖς Ἀθηναίους εὐθὺς ἤγε διὰ Πυλῶν τὴν δύναμιν, εἰπὼν ὅτι Δημοσθένης παῖδα μὲν αὐτὸν, ἕως ἦν ἐν Ἰλλυριοῖς καὶ Τριβαλλοῖς, ἀποκαλοῦντι, μειράκιον δὲ περὶ 50 Θετταλίαν γενόμενον, βούλεται πρὸς τοῖς Ἀθηναίων τεύχεσιν ἀνὴρ φανῆναι. (4) Προσιζας δὲ ταῖς Θήβαις καὶ διδοὺς ἔτι τῶν πεπραγμένων μετόνοιαν ἐξήτει Φοίνικα καὶ Προθύτην καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις πρὸς αὐτὸν ἄδειαν ἐκήρυττε. Τῶν δὲ Θεβαίων ἀντεξαι-

lius esse consilium Pixodoro visum est. (2) Philippus autem quum solum esse animadvertisset Alexandrum, in conclave, assumpto ejus familiari Philota Parmenionis filio, intrans graviter objurgavit et acerbe conviciatus est, degenerem eum, suisque indignum bonis appellans, qui Carem barbaroque regi servientem socerum sibi optaret. Corinthiis quoque scripsit ut Thessalum compedibus vinctum sibi mitterent; de reliquis Alexandri sociis Harpalum, Nearchum, 1 Erigyium et Ptolemæum Macedonia expulit, quos postea Alexander reduxit honoribusque cumulavit. (3) Posteaquam Pausanias Attali et Cleopatrasuasi turpiter habitus et injuriæ sibi factæ nullam ultionem consecutus Philippum interfecit, causa facinoris omnis fere Olympiadi fuit imputata, quæ iratum juvenem instigasset stimulosque addidisset; attingit tamen et Alexandrum calumnia. (4) Quum enim Pausanias injuria affectus ad ipsum accessisset, suamque sortem deplorasset, Medæ versiculum ipse pronuntiasse dicitur,

Dantemque, ducentemque una et sponsam neca.

Verumtamen Alexander et consocios cædis paternæ conquistis supplicio affectit et Olympiadi succensuit, quod se absente Cleopatram inhumanus tractasset.

XI. Annos natus viginti regnum accepit, magnæ invidiæ, gravibus odiis atque periculis undique obnoxium. Nam neque barbaræ et vicinæ gentes jugum ferebant, sed avita regna expetebant, et ad cicurandam, quam armis vicerat, Græciam Philippo tempus non suppetierat, affectasque modo et conturbatas res Græcas, ob insolentiam mutationis fluctuantes adhuc et instabiles reliquerat. (2) Eapropter Macedonibus ob temporis ejus statum sollicitis et Alexandro suadentibus uti Græcas res plane omitteret, neque vim eis afferret, barbaros autem qui descivissent placide revocaret, novarumque rerum initiis mederetur; Alexander contrarias secutus est rationes statuitque audacia et magnanimitate rebus suis salutem et securitatem parare, insurrecturos contra se omnes existimans, si vel minimum de animi sui magnitudine diminuisse sentiretur. (3) Et barbaricos quidem motus atque illarum regionum bella circumducto raptim exercitu statim sedavit omniaque ad Istrum usque pacavit, ubi Syrmum quoque Triballorum regem magna pugna vicit; Thebanos defectionem moliri audiens et cum Atheniensibus conspirare, illico per Pylas exercitum duxit, Demostheni iniquens, a quo puer esset dictus, quam diu in Illyrico et Triballis hæsisset, adolescens autem quum in Thessaliam venisset, vellese ad muros Atheniensium virum ostendere. (4) Quum ad Thebas accessisset, pœnitentiæ facti adhuc potestatem præbens, Phœnicem et Prothyam dedi sibi jussit impunitatemque ad se transeuntibus edixit. Thebanis autem contra Philotam et Antipa-

τούντων μὲν παρ' αὐτοῦ Φιλώταν καὶ Ἀντίπατρον, κηρυττόντων δὲ τοὺς τὴν Ἑλλάδα βουλομένους συνελθεροῦν τάττεσθαι μετ' αὐτῶν, οὕτως ἔτρεψε τοὺς Μακεδόνας πρὸς πόλεμον. (ε) Ἡγωνίσθη μὲν οὖν ὑπὲρ δύναμιν ἀρετῆ καὶ προθυμίας τὰ παρὰ τῶν Θεβαίων πολλαπλασίοις οὐσι τοῖς πολεμίοις ἀντιπαθόντων· ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν Καδμείαν ἀφέντες οἱ φρουροὶ τῶν Μακεδόνων ἐπέπιπτον αὐτοῖς ἐξόπισθεν, κυκλιθέντες οἱ πλεῖστοι κατὰ τὴν μάχην αὐτὴν ἔπεσον, ἡ δὲ πόλις ἦλω καὶ διαρπασθεῖσα κατεσκάφη, τὸ μὲν ὄλον προσδοκῆσαντος αὐτοῦ τοὺς Ἑλληνας ἐκπλαγέντας πάθει τηλικούτῳ καὶ πτήξαντας ἀτρεμήσειν, ἄλλως δὲ καὶ καλλωπισαμένου χαρίζεσθαι τοῖς τῶν συμμάχων ἐγκλήμασι· καὶ γὰρ Φωκεῖς καὶ Πλαταιεῖς τῶν Θεβαίων κατηγόρησαν. (θ) Ὑπεξελόμενος δὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ξένους τῶν Μακεδόνων ἄπαντας καὶ τοὺς ἀπὸ Πινδάρου γεγονότας καὶ τοὺς ὑπεναντιωθέντας τοῖς ψηφισαμένοις τὴν ἀπόστασιν ἀπέδοτο τοὺς ἄλλους περὶ τρισμυρίου γενομένους· οἱ δὲ ἀποθανόντες ὑπὲρ ἑξακισχιλίου ἦσαν.

XII. Ἐν δὲ τοῖς πολλοῖς πάθει καὶ χαλεποῖς ἐκείνοις, ἃ τὴν πόλιν κατείχε, Θρακῆς τινες ἐκκόψαντες οἰκίαν Τιμοκλείας, γυναικὸς ἐνδόξου καὶ σώφρονος, αὐτοὶ μὲν τὰ χρήματα διήρπαζον, ὁ δὲ ἡγεμὼν τῆς γυναικὸς πρὸς βίαν συγγενόμενος καὶ κατασιχύνας ἀνεκρίνεν, εἴ που χρυσίον ἔχει κεκρυμμένον ἢ ἀργύριον. Ἡ δὲ ἔχειν ὁμολόγησε καὶ μόνον εἰς τὸν κῆπον ἀγαῦσα καὶ δεῖξασα φρέαρ, ἐνταῦθα ἔφη τῆς πόλεως ἄλισκομένης καταβαλεῖν αὐτὴ τὰ τιμιώτατα τῶν χρημάτων. Ἐγκύπτουτος δὲ τοῦ Θρακῆος καὶ κατασκεπτομένου τὸν τόπον, ἔωσεν αὐτὸν ἐξόπισθεν γενομένη καὶ τῶν λίθων ἐπεμβαλοῦσα πολλοὺς ἀπέκτεινεν. (2) Ὡς δὲ ἀνήθη πρὸς Ἀλέξανδρον ὑπὸ τῶν Θρακῶν δεδεμένη, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς ὄψεως καὶ τῆς βαδίσεως ἐφάνη τις ἀξιοματικὴ καὶ μεγαλόφρων ἀνεκπλήκτως καὶ ἀδεῶς ἐπομένη τοῖς ἀγούσιν· ἔπειτα τοῦ βασιλέως ἐρωτήσαντος, ἥτις εἴη γυναικῶν, ἀπεκρίνατο Θεαγένους ἀδελφὴ γεγενῆσθαι τοῦ παραταξαμένου πρὸς Φίλιππον ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ πεσότος ἐν Χαιρωνείᾳ στρατηγούσης. Θαυμάσας οὖν ὁ Ἀλέξανδρος αὐτῆς καὶ τὴν ἀπόκρισιν καὶ τὴν πράξιν, ἐκέλευσε ἐλευθέραν ἀπιέναι μετὰ τῶν τέκνων.

XIII. Ἀθηναῖοις δὲ διηλλάγη, καίπερ οὐ μετρίως ἐνεγκοῦσαι τὸ περὶ Θήβας δυστύχημα. Καὶ γὰρ τῶν μυστηρίων ἑορτὴν ἐν χειρὶν ἔχοντες ὑπὸ πένθους ἀφῆκαν καὶ τοῖς καταφυγοῦσιν ἐπὶ τὴν πόλιν ἀπάντων μετεδίδοσαν τῶν φιλανθρώπων. Ἄλλ' εἴτε μεστὸς ὢν ἤδη τὸν θυμὸν, ὥσπερ οἱ λέοντες, εἴτε ἐπεικὲς ἔργον ὠμοτάτῳ καὶ σκυθρωποτάτῳ παραβαλεῖν βουλόμενος οὐ μόνον ἀφῆκεν αἰτίας πάσης, ἀλλὰ καὶ προσέγειν ἐκέλευσε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν τὴν πόλιν, ὥς, εἴ τι συμβαίη περὶ αὐτὸν, ἄρξουσιν τῆς Ἑλλάδος. (2) Ὅστερον μέντοι πολλάκις αὐτὸν ἡ Θεβαίων ἀνιάσαι συμφορὰ λέγεται καὶ πρότερον οὐκ ὀλίγοις παρασχέιν.

trum exposcentibus, factoque praeconio Graecos invitanti-bus, ut qui Graeciam liberam vellent, se ipsis adungerent, ita demum Macedones ad bellum convertit. (5) Supra vires etiam virtute et alacritate certatum est a Thebanis, qui cum hoste, cujus copiae multitudine aliquantum eos superabant, acie congressi sunt; circumventi tandem Macedonibus qui in praesidio Cadmiae positi fuerant, a tergo irruentibus, plerique ipso in praelio ceciderunt. Urbs capta direpta soloque est aequata, potissimum Alexandro sperante fore ut hoc Thebanorum exitio perterriti Graeci quiescerent, non-nihil tamen gratificari sociis suis Phocensibus et Plataeensisibus, qui Thebanos accusabant, gestiens. (6) Exemptis sacerdotibus universisque Macedonum hospitibus, Pindari etiam posteris et iis qui decreto de facienda defectione repugnauerant, reliquos omnes ad friginta hominum millia vendidit; occubuerunt supra sex millia.

XII. In tanta Thebaeae urbis calamitate Thraces quidam Timocleae, nobilis et honestae mulieris, in domum irruerunt, et reliquis bona diripientibus, dux feminam interim quum vi constuprasset, percontatus est ecquid auri argentive absconditi haberet. Illa se habere fassa, solum in hortum abduxit et puteo commonstrato, eo se capta urbe quae pretiosissima habuisset dejecisse dixit, Thracem intro despicentem inclinato corpore, a tergo astans ipsa, deorsum in puteum impulit, multisque injectis lapidibus necavit. (2) Ea quum vincta a Thracibus ad Alexandrum adduceretur, ipso statim aspectu incensuque majestatem dignitatemque praese tulit; deinde interrogata a rege, quamnam esset, Theagenis sororem se confessa est, ejus qui dux apud Chae-oneam pro libertate adversus Philipppum commissa pugna ceciderat. Itaque Alexander et responsum et factum miratus, liberam una cum natis dimisit.

XIII. Cum Atheniensibus vero in gratiam rediit, tametsi ii graviter Thebanorum tulerant cladem. Nam et mysteriorum sollemne imminens praese luctu omiserant, et quotquot Thebanorum Athenas perfugissent, summa humanitate acceperant. Verum sive quod jam exsaturaverat animum leonis instar, sive ut clemens facinus crudelissimo conjungeret, non modo offensas iis omnes condonavit, sed etiam attentam ad res esse civitatem jussit, veluti Graeciae imperaturam, si quid ipsi humanitas accidisset. (2) Saepae quidem postea Thebanorum vicem doluisse multisque ideo se benigniorem praebuisse fertur. Quin et Cliti caedem a se

Ὅλα
καὶ
ὁσπ
μὲν
Θηβ
δεγθ
τὰ π
κα
10 τεύε
τικῶ
συνη
ποῆ
ἐλάγ
15 σχόλ
τακε
θρόν
Ἄλλε
πὼν
20 κρόν
λέγε
κατα
ἀνόν
καὶ
25 Ἄλλε
μενο
εἰς Δ
ἐν αἰ
παρα
30 προῖα
ναὸν
εἶπεν
οὐκέτ
ἔδοξε
35 πρὸς
δαμ
ῥάνο
ἡμέρ
σημέ
40 καὶ
672 ἰδρῶν
ρέξου
X
λέγον
45 οἱ δὲ
λίους
διον
αὐτῶν
ἡμέρ
60 λαντο
καὶ σ
νεὸς
νεῖμα
πρὸς

Ὀλως δὲ καὶ τὸ περὶ Κλεῖτον ἔργον ἐν οἴνῳ γεγόμενον καὶ τὴν πρὸς Ἰνδοῖς τῶν Μακεδόνων ἀποδειλίαν, ὅσπερ ἀτελεῖ τὴν στρατείαν καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ προσμένειν, εἰς μῆνιν ἀνήγε Διονύσου καὶ νέμειν. Ἦν δὲ 6 Θηβαίων οὐδεὶς τῶν περιγενομένων, ὃς ἐντυχῶν τι καὶ δευθεῖς ὕστερον οὐ διεπράξατο παρ' αὐτοῦ. Ταῦτα μὲν τὰ περὶ Θήβας.

XIV. Εἰς δὲ τὸν Ἴσθμὸν τῶν Ἑλλήνων συλλεγόντων καὶ ψηφισαμένων ἐπὶ Πέρσας μετ' Ἀλεξάνδρου στρατεύειν ἡγεμῶν ἀνηγορεύθη. (2) Πολλῶν δὲ καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ φιλοσόφων ἀπηνηχότων αὐτῷ καὶ συνηδομένων, ἤλπιζε καὶ Διογένην τὸν Σινοπέα ταῦτο ποιήσειν διατρέβοντα περὶ Κόρινθον. Ὡς δὲ ἐκεῖνος ἐλάχιστον Ἀλεξάνδρου λόγον ἔχων ἐν τῷ Κρανείῳ 15 σχολῆν ἔειπε, αὐτὸς ἐπορεύετο πρὸς αὐτόν· ἔτυχε δὲ κατακείμενος ἐν ἡλίῳ. Καὶ μικρὸν μὲν ἀνεκάθισεν ἀνθρώπων τοσούτων ἐπερχομένων καὶ διέβλεψεν εἰς τὸν Ἀλεξάνδρον. Ὡς δὲ ἐκεῖνος, ἀσπασάμενος καὶ προσεϊπὼν αὐτὸν ἠρώτησεν, εἴ τινας τυγχάνει δεόμενος, « Μικρὸν, εἶπεν, ἀπὸ τοῦ ἡλίου μετástηθι. » Πρὸς τοῦτο λέγεται τὸν Ἀλεξάνδρον οὕτω διατεθῆναι καὶ θαυμάσαι καταφρονηθέντα τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ 20 ἀνδρός, ὅσπερ τῶν περὶ αὐτόν, ὡς ἀπήεσαν, διαγελόντων καὶ σκωπτόντων, « Ἄλλὰ μὴ ἐγὼ, εἶπεν, εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦμην, Διογένης ἂν ἦμην. » (3) Βουλόμενος δὲ τῷ θεῷ χρῆσασθαι περὶ τῆς στρατείας ἤλθεν εἰς Δελφοὺς καὶ κατὰ τύχην ἡμερῶν ἀποφράδων οὐσῶν, ἐν αἷς οὐ νενομίσται θεμιστεύειν, πρῶτον μὲν ἔπειπε παρακαλῶν τὴν πρόμαντιν. Ὡς δὲ ἀρνούμενης καὶ 30 πρῶτιστομένης τὸν νόμον αὐτὸς ἀναθὰς βία πρὸς τὸν ναὸν εἴλκεν αὐτήν, ἣ δὲ ὅσπερ ἐξητημένη τῆς σπουδῆς εἶπεν, « Ἀνικητός εἰ, ὦ παῖ, » τοῦτο ἀκούσας Ἀλέξανδρος οὐκέτι ἔφη χρῆζειν ἐτέρου μαντεύματος, ἀλλ' ἔχειν δὴ ἐβούλετο παρ' αὐτῆς χρῆσθαι. (4) Ἐπεὶ δὲ ὄρμησε 35 πρὸς τὴν στρατείαν, ἀλλὰ τε δοκεῖ σημεῖα παρὰ τοῦ δαίμονος γενέσθαι καὶ τὸ περὶ Λεϊθήθρα τοῦ Ὀρφέως ξόανον (ἦν δὲ κυπαρίττινον) ἰδρῶτα πολὺν ὑπὸ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἀφῆκε. Φοβουμένων δὲ πάντων τὸ σημεῖον, Ἀρίστανδρος ἐκέλευε θαρρῆναι, ὡς αἰοιδίμους 40 καὶ περιβοήτους κατεργασόμενον πράξεις, αἱ πολλὴν 672 ἰδρῶτα καὶ πόνον ὕμνοισι ποιηταῖς καὶ μουσικοῖς παρήξουσι.

XV. Τῆς δὲ στρατιᾶς τὸ πλῆθος οἱ μὲν ἐλάχιστον λέγοντες τρισμυρίου πεζοῦς καὶ τετρακισχιλίους ἵππεῖς, 45 οἱ δὲ πλεῖστον πεζοῦς μὲν τετρακισμυρίους καὶ τρισχιλίους, ἵππεάς δὲ πεντακισχιλίους ἀναγράφουσιν. Ἐφόδιον δὲ τούτοις οὐ πλέον ἐβδόμηκοντα ταλάντων ἔχειν αὐτὸν Ἀριστόβουλος ἱστορεῖ, Δοῦρις δὲ τριάκοντα μόνον ἡμερῶν διατροφὴν, Ὀνησίκριτος δὲ καὶ διακόσια 50 λαντα προσοφείλει. (2) Ἄλλὰ καίπερ ἀπὸ μικρῶν καὶ στενῶν οὕτως ὀρμώμενος οὐ πρότερον ἐπέβη τῆς νεῶς ἢ τὰ τῶν ἐταίρων πράγματα σκεψάμενος ἀπονεῖμαι τῷ μὲν ἀγρὸν, τῷ δὲ κόμην, τῷ δὲ συνοικίας πρόσοδον ἢ λιμένας. Ἦδη δὲ κατανηλωμένων καὶ 6

per ebrietatem perpetrata et apud Indos Macedonum timiditatem, qua expeditionem ipsius gloriamque velut imperfectam destituerunt, Bacchi irae indignationique imputavit; neque quisquam eorum qui patriae superstites fuerunt Thebanorum frustra ab eo postea temporis quicquam petiit. Hactenus de rebus Thebanis.

XIV. Proinde Graeci, in Isthmo conventu instituto, bellum cum Alexandro adversus Persas gerere decreverunt, ejusque ducem ipsum constituerunt. (2) Hic quum multi primarii in civitatibus viri multique ad ipsum philosophi, gratulandi causa, accessissent, sperabat idem Diogenem quoque Sino-pensem facturum, qui tum apud Corinthum degebat. Sed quum is nihil admodum curans Alexandrum otiosus in Cranio degeret, ipse ad eum profectus est. Jacebat tunc forte in dolio suo Diogenes, soli obversus et tot hominum adventu paululum levato corpore adversus Alexandrum prospexit. Qui ut dicta salute eum interrogavit, alicujusne rei egeret, Paulisper, inquit, a sole recedas. Hunc fastum Diogenis magnanimitatemque ita admiratus fertur Alexander, ut suis in digressu ridentibus illum atque subsannantibus dixerit, se, nisi Alexander esset, Diogenem esse velle. (3) Inde numinis de bello consulendi causa Delphos adiit. Forte tum dies erant nefasti, quibus responsa dari vetitum est. Itaque vates, Alexandro per nuntios oraculum postulante, abnuvit, legem praetendens; post quum ipse ascendens vi eam ad templum pertraheret, veluti victa ipsius importunitate, Invictus es, inquit, fili. Hoc audito, Alexander nullo praeterea sibi opus oraculo esse dixit, habere jam quod ab ipsa requisivisset vaticinium. (4) Aggredienti jam ad expeditionem quum alia divinitus signa sunt facta, tum apud Libethra simulacrum Orphei cupressinum per istos ipsos dies multo sudore fluxit. Eo signo omnibus territis, Aristander bono esse animo jussit: celebria enim et nobilia facinora editurum Alexandrum, quibus cantandis multum sudoris ac laboris essent poetae musicique impensuri.

XV. Qui minimam copiarum ejus summam ponunt, triginta millia peditum, quattuor equitum recensent; qui maximam, quadraginta et tria illorum, horum quinque millia computant. Ad hunc exercitum alendum ei non plus septuaginta talenta fnisse scribit Aristobulus, Duris triginta modo dierum com meatum, Onesieritus praeterea debuisse eum ducenta talenta perhibet. (2) Enimvero tametsi re ita tenui ad bellum iret, haud prius tamen conscendit navim, quam rebus sociorum inspectis, huic pagum, illi agrum, reditum huic vici, illi portus tribueret. Jam regis bonis omnibus prope distributis et transcriptis, Per-

διαγεγραμμένων σχεδὸν ἀπάντων τῶν βασιλικῶν δὲ Περδίκκας, « Σαυτῶ δὲ εἶπεν, ὃ βασιλεῦ, τί καταλείπεις; » τοῦ δὲ φήσαντος ὅτι τὰς ἐλπίδας, « Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ἡμεῖς τούτων κοινωνήσομεν οἱ μετὰ σοῦ στρατευόμενοι. » Παραιτησαμένου δὲ τοῦ Περδίκκου τὴν διαγεγραμμένην κτῆσιν αὐτῶ, καὶ τῶν ἄλλων φίλων ἔνιοι τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. Τοῖς δὲ λαμβάνουσι καὶ δεομένοις προθύμως ἐχαρίζετο καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐν Μακεδονίᾳ διανεμὸν οὕτως κατηνάλωσε. (3) Τοιαύτη μὲν ὄρυγῃ καὶ παρασκευῇ διανοίας τὸν Ἑλλησποντον διεπέρασεν. Ἀνάβας δὲ εἰς Ἴλιον ἔθυσσε τῇ Ἀθηνᾷ καὶ τοῖς ἥρωσιν ἔσπεισε. Τὴν δὲ Ἀχιλλέως στήλην ἀλεψάμενος λίπα καὶ μετὰ τῶν ἐταίρων συναναδραμῶν γυμνός, ὥσπερ ἔθος ἐστίν, ἐστεφάνωσε μακαρίσας αὐτὸν, ὅτι καὶ ζῶν φίλου πιστοῦ καὶ τελευτήσας μεγάλου κήρυκος ἔτυχεν. (4) Ἐν δὲ τῷ περιεῖναι καὶ θεᾶσθαι τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἐρομένου τινός αὐτὸν, εἰ βούλεται τὴν Ἀλεξάνδρου λύραν ἰδεῖν, ἐλάχιστα φροντίζειν ἐκεῖνης ἔφη, τὴν δ' Ἀχιλλέως ζητεῖν, ἣ τὰ κλέα καὶ τὰς πράξεις ἕμνοι τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐκεῖνος.

XVI. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Δαρείου στρατηγῶν μεγάλῃν δύναμιν ἠθροικόντων καὶ παρατεταγμένων ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Γρανικοῦ, μάχεσθαι μὲν ἴσως ἀναγκαῖον ἦν, ὥσπερ ἐν πύλαις τῆς Ἀσίας, περὶ τῆς εἰσόδου καὶ ἀρχῆς τοῦ δὲ ποταμοῦ τὸ βάθος καὶ τὴν ἀνωμαλίαν καὶ τραχύτητα τῶν πέραν ὄχθων, πρὸς οὓς ἔδει γίνεσθαι τὴν ἀπόβασιν μετὰ μάχης, τῶν πλείστων δεδιότων, ἐνίων δὲ καὶ τὸ περὶ τὸν μῆνα νονομισμένον οἰομένων δέιν φυλάξασθαι, Δαισίου γὰρ οὐκ εἰώθεισαν οἱ βασιλεῖς τῶν Μακεδόνων ἐξάγειν τὴν στρατιάν· τοῦτο μὲν ἐπηρωρθώσατο κελύεσας δεύτερον Ἀρτεμισίον ἀγειν, τοῦ δὲ Παρμενίωνος, ὡς ὄψε τῆς ὥρας οὔσης, οὐκ ἔωντος ἀποκινδυνεύειν, εἰπὼν αἰσχύνεσθαι τὸν Ἑλλησποντον, εἰ φοβήσεται τὸν Γρανικὸν διαβεβηκῶς ἐκεῖνον, ἐμβάλλει τῷ βρέματι σὺν ἵλαις ἵππέων τρισκαίδεκα· καὶ πρὸς ἐναντία βέλη καὶ τόπους ἀποβρύγας θπλοῖς καταπεφραγμένους καὶ ἵπποις ἐλαύνων καὶ διὰ βρέματος παραφέροντος καὶ περικλύζοντος ἔδοξε μανικῶς καὶ πρὸς ἀπόνοιαν μᾶλλον ἢ γνώμῃ στρατηγεῖν. (2) Οὐ μὴν ἀλλ' ἐμφὲς τῇ διαβάσει καὶ κρατήσας τῶν τόπων χαλεπῶς καὶ μόλις ὑγρῶν καὶ περισφαλῶν γενομένων διὰ τὸν πληθὺν, εὐθύς ἠναγκάζετο φύρδην μάχεσθαι καὶ κατ' ἀνδρα συμπλέεσθαι τοῖς ἐπιφερομένοις, πρὶν εἰς τάξιν τιὰ καταστήναι τοὺς διαβαίνοντας. Ἐνέκειντο γὰρ κραυγῇ καὶ τοὺς ἵππους παραβάλλοντες τοῖς ἵπποις ἐχρῶντο δόρασι καὶ ξίφεσι τῶν δοράτων συντριβέντων. (3) Ὄσα μὲν δὲ πολλῶν ἐπ' αὐτὸν (ἦν δὲ τῇ πέλτῃ καὶ τοῦ κράτους τῇ χαίτη διαπρεπῆς, ἧς ἐκατέρωθεν εἰστήχει πτερὸν λευκότητι καὶ μεγέθει θαυμαστόν), ἀκοντισθεὶς μὲν ὑπὸ τὴν ὑποπτυγίδα τοῦ θώρακος οὐκ ἐτέρωθεν, Ῥοισάκου δὲ καὶ Σπιθριδάτου τῶν στρατηγῶν προσφερομένων ἅμα, τὸν μὲν ἐκκλίνας, Ῥοισάκῃ δὲ προεμβάλων τεθωρακισμένῳ καὶ τὸ δόρυ κατακλάσας ἐπὶ τὸ ἐγχειρίδιον ὄρησε. (4) Συμπεπτωκότων δὲ

diccas, Tibi vero, ait, o rex, quid reservas? quumque Alexander spes sibi retinere sese responderet, Ergo, inquit, nos etiam tui commilitones eas habituri sumus tecum communes. Perdicca autem possessionem sibi assignatam recusante, nonnulli ceterorum quoque amicorum idem fecerunt. Qui maluissent accipere, iis benigne rex gratificatus est, atque hoc modo plerasque Macedoniae possessiones divisit. (3) Tali animo et conatu Alexander trajecto Hellesponto Ilium ascendit. Minervae ibi sacrificavit et heroibus libavit; ipse oleo unctus cum sociis circum Achillis statuum uti moris est, decurrit nudus, eamque coronans, fortunam Achillis laudavit, cui et viventis amicus fidelis et mortuo insignis praeco obtigisset. (4) Inter circummeundum et res urbis perlustrandum interrogatus, velletne Ilyram Paridis videre, nihil se illam curare dixit, sed Achillis citharam quærere, qua is gloriam praecclarorum virorum et facta cecinisset.

XVI. Interim Darii duces magnas contraxerant copias et ad trajectum Granici fluminis instruxerant, videbaturque utique in foribus Asiae de aditu et principio rei gerendae pugna decernendum, sed et altitudinem fluminis et inaequalitatem asperitatemque ulterioris ripae, in quam erat facto praelio exeundum, plerique metuebant, nonnulli consuetudinem etiam observandam putabant, qua receptum erat, ne Daesio mense exercitum rex Macedonum educeret. Hoc quidem ita correxit Alexander, ut Artemisium mensem de-
nuo agi juberet. Parmenioni pugnam dissuadenti, quod jam in exitu esset aestas, respondit: pudere se Hellesponti, si eo trajecto Granicum metueret. Itaque cum tredecim equitum turmis Granicum intrat, perque rapidum et circumfluctuantem amnem contra adversa tela et praerupta loca armaturae gravis militibus et equis enitens, insania magis et desperatione quam consilio rem gerere videbatur. (2) Quum magno labore evasisset per fluvium in uda et obcaenum lubrica loca, coactus est, priusquam ordines suorum instruxisset, tumultuario praelio ac viritim hostes subsistere, qui magno cum clamore irruerant, equosque equis adhibentes, hastis, et sicubi eas fregissent, gladiis pugnant. (3) Ibi multis in ipsum, ut erat parma et juba galeae, cui utrimque alae candoris magnitudinisque mirae affixae erant, conspicuus, conversis, jaculo ictus est, qua thoracis est commissura, sed sine vulnere. Roesace autem et Spithridate ducibus una ingruentibus, hoc declinato, in Roesacem loriatum prius incidit fractaque hasta gladium strinxit. (4) Interim his manus conserentibus Spithridates

αὐτῶν
καὶ με
τῆνεκε
πτεροῦ
6 μόλις ἀ
πέτρον
πάλιν
διελάσ
Ἀλεξαν
10 καὶ ἀγῶ
τῶν Μα
μὴν ὅπε
γον τρα
τοὶ δὲ π
13 Ἀλεξαν
ἐμβάλων
τῶν πλι
ταὺς πλι
ἐκεῖ συν
20 ἀπεγνω
γονται δ
δισχίλιο
δρον Ἀρ
κρούς γ
25 Τούτων
κᾶς, ὅς
νίκην το
τῶν αἰχ
ἄλλοις
31 ἐπιγραφ
πλὴν Λα
κατοικού
τοιαύτη
ὀλίγων ἔ
35 XVII
πραγμα
Σάρδεις
ρων ἠγῆ
Μόνῃ δὲ
40 κατὰ κρ
ἀμβίβολ
μὲν ἔσπε
θλων, πο
μασι διε
42 οὕτως ἀν
κρήνη π
μάτως π
ἐκπεσῶν
ἐν οἷς ἔ
50 λήνων κ
παρολία
λικίας.
λοῖς γέγ
ἐκπλήξιν

αὐτῶν ὁ Σπιθριδάτης ὑποστῆσας ἐκ πλαγίων τὸν ἵππον καὶ μετὰ σπουδῆς συνεξαναστὰς κοπίδι βαρβαρικῆ κατήγευκε· καὶ τὸν μὲν λόφον ἀπήρῃαξε μετὰ θατέρου πτεροῦ, τὸ δὲ κράνος πρὸς τὴν πληγὴν ἀκριβῶς καὶ μόλις ἀντέστην, ὥστε τῶν πρώτων φαῦσαι τριῶν τὴν πτέρυγα τῆς κοπίδος. Ἐτέραν δὲ τὸν Σπιθριδάτην πάλιν ἐπαιρόμενον ἐφθασε Κλεῖτος ὁ μέλας τῷ ἕστῳ διαλέσας μέσον. Ὁμοῦ δὲ καὶ Ῥοισάκης ἔπεσεν ὑπὸ Ἀλέξανδρου ζῆραι πληγείς. (5) Ἐν τούτῳ δὲ κινδύνῳ καὶ ἀγῶνος οὐσῆς τῆς ἵππομαχίας, ἣ τε φάλαγξ διέβαινε τῶν Μακεδόνων καὶ συνῆγον αἱ πεζαὶ δυνάμεις. Οὐ μὴν ὑπέστησαν εὐρώστως οὐδὲ πολλὸν χρόνον, ἀλλ' ἔφυγον τραπόμενοι πλὴν τῶν μισθοφόρων Ἑλλήνων. Οὗτοι δὲ πρὸς τινι λόφῳ συστάντες ἦτον τὰ πιστὰ τὸν Ἀλέξανδρον. (6) Ὁ δὲ θυμῷ μᾶλλον ἢ λογισμῷ πρώτος ἐμβάλλων τὸν τε ἵππον ἀποβάλλει ζῆραι πληγέντα διὰ τῶν πλευρῶν (ἦν δ' ἕτερος, οὗχ ὁ Βουκεράλας) καὶ τοὺς πλείστους τῶν ἀποθανόντων καὶ τραυματισθέντων ἐκεῖ συνέθη κινδυνεῦσαι καὶ πεσεῖν πρὸς ἀνθρώπους ἀπεργονότας καὶ μαχίμους συμπλεκόμενους. (7) Δέγονται δὲ πεζοὶ μὲν δισμύριοι τῶν βαρβάρων, ἵππεις δὲ δισχιλιοὶ πεντακόσιοι πεσεῖν. Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον Ἀριστόβουλός φησι τέσσαρας καὶ τριάκοντα νεκρῶς γενέσθαι τοὺς πάντας, ὧν ἑννέα πεζοὺς εἶναι. Τούτων μὲν οὖν ἐκέλευσεν εἰκόνας ἀνασταθῆναι χαλκᾶς, ἃς Λύσιππος εἰργάσατο. (8) Κοινούμενος δὲ τὴν νίκην τοῖς Ἑλλήσιν ἰδίᾳ μὲν τοῖς Ἀθηναίοις ἐπέμψεν τῶν αἰχμαλώτων τριακοσίας ἀσπίδας, κοινῇ δὲ τοῖς ἄλλοις λαφόροις ἐκέλευσεν ἐπιγράψαι φιλοτιμοτάτην ἐπιγραφὴν· « Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες πλὴν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων. » Ἐκπώματα δὲ καὶ πορφύρας καὶ ὄσα τοιαῦτα τῶν Περσικῶν ἔλαβε πάντα τῇ μητρὶ πλὴν ὀλίγων ἐπέμψεν.

XVII. Οὗτος ὁ ἀγὼν μεγάλην εὐθὺς ἐποίησε τῶν πραγμάτων μεταβολὴν πρὸς Ἀλέξανδρον, ὥστε καὶ Σάρδεϊς, τὸ πρόσχημα τῆς ἐπὶ θαλάσσης τῶν βαρβάρων ἡγεμονίας, παραλαβεῖν καὶ τᾶλλα προστίθεσθαι. Μόνῃ δὲ Ἀλικαρνασὸς ἀντέστη καὶ Μίλητος, ἃς ἐλὼν κατὰ κράτος καὶ τὰ περὶ αὐτὰς πάντα χειρωσάμενος ἀμφίβολος ἦν πρὸς τὰ λοιπὰ τῇ γνώμῃ. Καὶ πολλάκις μὲν ἐσπευδε Δαρεῖω συμπεσῶν ἀποκινδυνεῦσαι περὶ τῶν ὄλων, πολλάκις δὲ τοῖς ἐπὶ θαλάσῃ πράγμασι καὶ γρημασι διενόητο πρῶτον ὄν ἑνασκήσας καὶ βίωσας αὐτὸν οὕτως ἀναβαίνειν ἐπ' ἐκεῖνον. (2) Ἔστι δὲ τῆς Λυκίας κρήνη περὶ τὴν Ξανθίου πόλιν, ἣς τότε λέγουσιν αὐτομάτως περιτραπέσις καὶ ὑπερβαλοῦσις ἐκ βυθοῦ δέλτον ἐκπεσεῖν χαλκῆν τύπους ἔχουσαν ἀρχαίων γραμμάτων, ἐν οἷς ἐδηλοῦτο παύσασθαι τὴν Περσῶν ἀρχὴν ὑπὸ Ἑλλήνων καταλυθεῖσαν. Τούτοις ἐπαρθείς ἠπειγετο τὴν παραλίαν ἀνακαθίεσθαι μέχρι τῆς Φοινίκης καὶ Κιλικίας. (3) Ἡ δὲ τῆς Παμφυλίας παραδρομὴ πολλοῖς γέγονε τῶν ἱστορικῶν ὑπόθεσις γραφικῆ πρὸς ἑκπλήξιν καὶ ὄγκον, ὡς θεία τινὶ τύχῃ παραχωρήσασαν

equum a latere inhiens, omnique conatu assurgens, copide barbarica tantum ictum galeæ Alexandri intulit, ut et cristam cum altera ala amputarit et plagam vix galea sustinuerit, sed summos etiam capitis crines acies copidis perstrinxerit. Alterum ictum intentantem Clitus Niger conto medium transfixit. Simul et Rosaces gladio ab Alexandro ictus cecidit. (5) Hoc in discrimine dum equestris pugna versatur, jam et Macedonica phalanx transiverat et pedestres copiae pugnam inibant. Sed eam Darii peditatus neque fortiter neque diu sustinuit, statimque fugam universi fecerunt, exceptis Græcis qui apud Persas stipendia merebant. Hi ad tumulum quendam globo facto, Alexandri fidem implorabant. (6) In quos quum ipse ira magis quam rationi obsecutus primus omnium impetum faceret, et equum amisit gladio per latera confossum (alius fuit hic, non Bucephalus), et plerique eorum qui de Alexandri exercitu caesi aut vulnerati sunt, ibi in maximum adducti discrimen ceciderunt cum hominibus bellicosis et salute desperata feris congressi. (7) Occubuisse de Darianis traduntur millia peditum viginti, equites bis mille quingenti. De Alexandri exercitu non nisi triginta quattuor homines amissos Aristobulus scribit, quorum novem pedites fuerint. His statuas aereas poni iussit, quas Lysippus finxit. (8) Victoriam autem cum Græcis communicans, privatim Atheniensibus misit trecenta scuta capta, reliquis vero spoliis communi nomine inscribi iussit magnificentum plane titulum: « Alexander Philippi filius et Græci, exceptis Lacedæmoniis, de barbaris Asiam habitantibus. » Pocula, purpuras aliaque id genus Persica instrumenta quæ cepisset, paucis demptis omnia matri misit.

XVII. Hæc vero pugna ingentem statim rerum ad Alexandrum inclinationem effecit, adeo ut Sardes etiam, barbarici in Asia maritima imperii decus, et aliae urbes se ei traderint. Solæ Halicarnassus et Miletus restiterunt, quas quum vi expugnasset omnemque circum regionem subegisset, dubius animi de reliquis fuit, quum sæpe cum Dario configere et de summa rerum dimicare studeret, sæpe rebus maritimis opibusque prius sese confirmare et quasi exercere, atque ita demum adversus eum pergere statueret. (2) Fons est Lyciæ prope Xanthum, quo tunc sponte sua subverso et exundante, narrat ex fundo ejus aream tabulam elatam, in qua litteris antiquis inscriptum fuerit, regnum Persarum a Græcis eversum cessare. Hoc vaticinio confirmatus, oram maritimam ad Phœnicen usque et Ciliciam expugnare contendit. (3) Qua celeritate oram Pamphyliæ peragravit, id multis historicis materiam portentosius et inflatius scribendi præbuit, qui divina quadam fortuna id mare Alexandro cecidisse autumant, quod alioqui semper ab alto asperum

Ἄλεξάνδρῳ τὴν θάλασσαν ἄλλως αἰε τραχεῖαν ἐκ πελάγους προσφερομένην, σπανίως δὲ ποτε λεπτοῦς καὶ προσεχεῖς ὑπὸ τὰ κρημνώδη καὶ παρεβρωγότα τῆς ὄρεινῆς πάγους διακαλύπτουσαν. (4) Δηλοῖ δὲ καὶ 5 Μένανδρος ἐν κωμῳδίᾳ παίζων πρὸς τὸ παράδοξον·

Ὡς Ἀλεξανδρῶδες ἦδη τοῦτο· κἂν ζητῶ τινα,
674 αὐτόματος οὕτος παρέσται· κἂν διελθεῖν δηλαδὴ
διὰ θαλάσσης δέη τόπον τιν', οὕτος ἔσται μοι βατός.

Αὐτὸς δὲ Ἄλεξάνδρος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς οὐδὲν τοιούτων 10 τερατευσάμενος ὁδοποιῆσαι φησι τὴν λεγομένην Κλίμακα καὶ διελθεῖν ὁρήσας ἐκ Φασηλίδος. Διὸ καὶ πλείονας ἡμέρας ἐν τῇ πόλει διέτριψεν· ἐν αἷς καὶ Θεοδέκτου τεθηγκότος (ἦν δὲ Φασηλίτης) ἰδὼν εἰκόνα ἀνακειμένην ἐν ἀγορᾷ μετὰ δεῖπνον ἐπεκώμασε μεθύων 15 καὶ τῶν στεφάνων ἐπέβριψε πολλοὺς, οὐκ ἄχαριν ἐν παιδιᾷ τιμὴν ἀποδιδούς τῇ γενομένῃ δι' Ἀριστοτέλην καὶ φιλοσοφίαν ἑμιλία πρὸς τὸν ἄνδρα.

XVIII. Μετὰ ταῦτα Πισιδῶν τε τοὺς ἀντιστάντας 20 ἦρει καὶ Φρυγίαν ἐχειροῦτο· καὶ Γόρδιον πόλιν, ἑστίαν Μίδου τοῦ παλαιοῦ γενέσθαι λεγομένην, παραλαβὼν τὴν θρυλουμένην ἄμαξαν εἶδε φλοιῷ κρανεῖας ἐνδεδεμένην καὶ λόγον ἐπ' αὐτῇ πιστευόμενον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἤκουσεν, ὡς τῷ λύσαντι τὸν δεσμὸν εἴμαρται βασιλεῖ 25 γενέσθαι τῆς οἰκουμένης. (2) Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ φασί, τῶν δεσμῶν τυφλὰς ἐχόντων τὰς ἀρχὰς καὶ δι' ἀλλήλων πολλὰς σκολιαῖς ἐλιγμοῖς ὑποφερομένων, τὸν Ἄλεξάνδρον ἀμηχανοῦντα λύσαι διατεμεῖν τῇ μαχαίρᾳ τὸ σῆμα καὶ πολλὰς ἐξ αὐτοῦ κοπέντας ἀρχὰς φανῆναι. Ἀριστόβουλος δὲ καὶ πάνυ λέγει βραδίαν αὐτῷ 30 τὴν λύσιν γενέσθαι ἐξελόντι τοῦ ῥυμοῦ τὸν ἔστορα καλούμενον, ᾧ συνέιχετο τὸ ζυγὸδεσμον, εἴθ' οὕτως ὑφελύσαντι τὸν ζυγόν. (3) Ἐντεῦθεν Παφλαγόνας τε καὶ Καππαδόκας προσαγαγόμενος καὶ τὴν Μέμνονος ἀκούσας τελευτήν, ὃς τῶν ἐπὶ θαλάττῃ Δαρείου στρατηγῶν 35 ἐπίδοξος ἦν Ἄλεξάνδρῳ πολλὰ πράγματα καὶ μυρίας ἀντιλήψεις καὶ ἀσχολίας παρέξειν, ἐπεβρώσθη πρὸς τὴν ἄνω στρατείαν μάλλον. (4) Ἦδη δὲ καὶ Δαρεῖος ἐκ Σούσων κατέβαινεν ἐπαιρούμενός τε τῷ πλήθει τῆς δυνάμεως (ἐξήκοντα γὰρ ἦγε μυριάδας στρατοῦ), καὶ 40 τινος ὄνειρου θαρβύνοντος αὐτὸν, ὃν οἱ μάγοι πρὸς χάριν ἐξηγοῦντο μάλλον ἢ κατὰ τὸ εἶκόσ. Ἔδοξε γὰρ πυρὶ νέμεσθαι πολλῷ τὴν Μακεδόνων φάλαγγα, τὸν δὲ Ἄλεξάνδρον ἔχοντα στολὴν, ἣν αὐτὸς ἐφόρει πρότερον ἀστάνδης ὢν βασιλέως, ὑπηρετεῖν αὐτῷ, παρελθόντα 45 δὲ εἰς τὸ τοῦ Βήλου τέμενος ἀφανῆ γενέσθαι. Διὰ τούτων, ὡς ἔοικεν, ὑπεδηλοῦτο παρὰ τοῦ θεοῦ λαμπρὰ μὲν γενήσεσθαι καὶ περιφανῆ τὰ τῶν Μακεδόνων, Ἄλεξάνδρον δὲ τῆς μὲν Ἀσίας κρατήσεων, ὡσπερ ἐκράτησε Δαρεῖος ἐξ ἀστάνδου βασιλεὺς γενομένος, ταχὺ δὲ σὺν 50 δόξῃ τὸν βίον ἀπολείψειν.

XIX. Ἐτι δὲ μάλλον ἐθάρρησε καταγνοὺς δειλίαν Ἄλεξάνδρου πολὺν χρόνον ἐν Κιλικίᾳ διατρίψαντος, 5 Ἦν δὲ ἡ διατριβὴ διὰ νόσον ἣν οἱ μὲν ἐκ κόπων, οἱ δὲ

continenti allidatur, raroque admodum infra praecipitia et abruptos montium processus teneras quasdam et projectas cautes detegat. (4) Sane incredibilem eam rem etiam Menander in Comedia notavit :

Quam simile hoc Alexandri jam est : sive quaero quempiam ,
a ultro is offeret se extemplo ; sive oportet scilicet
per maris locum transire, mihi patebit transitus.

At ipse in epistolis suis Alexander nihil prodigiosi memorans, iter se fecisse per Climacem ait, profectum a Phaselide. Unde plures in ea urbe dies commoratus, quum Theodectae (Phaselites is erat) mortui imaginem in foro positam vidisset, post cenam vino gravis eo bacchatus, multa sarta ingessit ; haud ingratum etiam in joco honorem ei consuetudini reddens, quae sibi propter Aristotelem et philosophiam cum eo viro fuerat.

XVIII. Secundum haec Pisidas resistere ausos subegit, Phrygiam domuit, quumque Gordium, quod antiqui istius Midae fuisse domicilium traditur, cepisset, decantatum illum currum vidit corni libro illigatum, deque eo sermonem a barbaris pro vero habitum audivit, ei, qui nodum istum solvisset, regnum orbis terrarum fato destinari. (2) Plerique scribunt nexuum occulta fuisse capita obliquisque ea involucris varie inter se abdita ; itaque Alexandrum, ut rationem explicandi nodi nullam invenerit, gladio secuisse, statimque multa exstitisse ligamentorum capita. Aristobulus facillimum solutu fuisse affirmat, extracto temonis clavo, quo jugum confinebatur, ac deinde jugo etiam amoto. (3) Paphlagonas inde et Cappadoces quum in suam potestatem redegisset, audita Memnonis morte, qui rei maritimae praefectus a Dario videbatur plurimum negotiorum molestiarumque et difficultatum Alexandro exhibiturus, in superiorem Asiam ducendi consilium firmavit. (4) Jam et a Susis moverat Darius, copiarum multitudine fretus (sexcenta enim millia hominum secum ducebat), et in somnio animatus, cujus gratiorem ipsi quam veriorem interpretationem Magi fecerant. Viderat enim in somnis multo igni Macedonum phalangem hauriri, Alexandrum autem eo amictu, quem ipse olim quum esset astandes regius, gestasset, sibi astare ministrum, eundemque in Beli templum intrantem, a nemine post conspici. Per haec nimirum deus indicabat fore Macedonum res illustres Alexandrumque Asia politurum, sic ut Darius etiam eam obtinuit rex de astande factus, et mox cum gloria vitam dimissurum.

XIX. Aucta est etiam fiducia Dario, quum Alexandrum diu in Cilicia commorantem pro timido haberet. Morae autem causa Alexandro fuit morbus, quem ei alii ob de-

λουσαμένῳ ἐν τῷ τοῦ Κύνδου βένυματι καταπαγέντι προσπεσὲν λέγουσι. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἱατρῶν οὐδεις ἐθάρρει βοηθήσειν, ἀλλὰ τὸν κίνδυνον οἰόμενοι πάσης ἰσχυρότερον εἶναι βοηθείας, ἐφοβοῦντο τὴν ἐκ τοῦ
 5 σφαλῆναι διαβολὴν πρὸς τοὺς Μακεδόνας· Φίλιππος δ' ὁ Ἀκαρνὰν μοχθηρὰ μὲν ἔώρα τὰ περὶ αὐτὸν ὄντα, τῇ δὲ φίλῃ πιστεύων καὶ δεινὸν ἡγούμενος, εἰ κινδυνεύοντι μὴ συγκινδυνεύσει μέχρι τῆς ἐσχάτης πείρας βοηθῶν καὶ παραβαλλόμενος, ἐπεχείρησε φαρμακεία καὶ συνέ-
 10 πεισεν αὐτὸν ὑπομῆναι καὶ πεινὴν σπεύδοντα βρωσθῆναι πρὸς τὸν πόλεμον. (2) Ἐν τούτῳ δὲ Παρμενίων ἔπειψεν ἐπιστολὴν ἀπὸ στρατοπέδου διακελευόμενος αὐτῷ φυλάξασθαι τὸν Φίλιππον ὡς ὑπὸ Δαρείου πεπεισμένον ἐπὶ θωρακίς μεγάλας καὶ γάμψυ θυγατρὸς ἀνελεῖν Ἀλέ-
 675 ξάνδρον. Ὁ δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνοὺς καὶ μηδενὶ ἀδείξας τῶν φίλων ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον ὑπέθηκεν. (3) Ὡς δὲ τοῦ καιροῦ παρόντος εἰσῆλθε μετὰ τῶν ἐταίρων ὁ Φίλιππος τὸ φάρμακον ἐν κύλικι κομίζων, ἐκείνῳ μὲν ἐπέδωκε τὴν ἐπιστολὴν, αὐτὸς δὲ τὸ φάρμακον ἐδέ-
 20 ξατο προθύμως καὶ ἀνυπόπτως, ὥστε θαυμαστὴν καὶ θεατρικὴν τὴν ὄψιν εἶναι, τοῦ μὲν ἀναγινώσκοντος, τοῦ δὲ πίνοντος, εἶτα ἅμα πρὸς ἀλλήλους ἀποβλεπόντων οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ τοῦ μὲν Ἀλεξάνδρου φαιδρῶ τῷ προσώπῳ καὶ διακεχυμένῳ τὴν πρὸς τὸν Φίλιππον εὐ-
 25 μένειαν καὶ πίστιν ἀποφαίνοντος, ἐκείνου δὲ πρὸς τὴν διαβολὴν ἐξισταμένου καὶ ἵππετὸς μὲν θεοκλυτοῦντος καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνατείνοντος τὰς χεῖρας, ποτὲ δὲ τῇ κλίνῃ περιπίπτοντος καὶ παρακαλοῦντος τὸν Ἀλέξανδρον εὐθυμεῖν καὶ προσέχειν αὐτῷ. (4) Τὸ γὰρ φάρ-
 30 μακον ἐν ἀρχῇ κρατήσαν τοῦ σώματος οἷον ἀπέωσε καὶ κατέδυσεν εἰς βάθος τὴν δύναμιν, ὥστε καὶ φωνὴν ἐπιλιπεῖν καὶ τὰ περὶ τὴν αἴσθησιν ἀσαφῆ καὶ μικρὰ κομῶδη γενέσθαι, λιποθυμίας ἐπιπεσοῦσης. Οὐ μὴν ἀλλὰ ταχέως ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καὶ ῥώσας
 35 αὐτὸν ἐπέδειξε τοῖς Μακεδόσιν· οὐ γὰρ ἐπαύοντο πρὶν ἰδεῖν τὸν Ἀλέξανδρον ἀθυμοῦντες.

XX. Ἦν δέ τις ἐν τῷ Δαρείου στρατῷ πεφευγὸς ἐκ Μακεδονίας ἀνὴρ Μακεδὼν, Ἀμύντας, οὐκ ἄπειρος τῆς
 40 εἰσῶ τῶν στενῶν βαδίζειν ἐπ' Ἀλέξανδρον ἐδεῖτο κατὰ χώραν ὑπομένειν ἐν πλάτος ἔχουσι πεδίοις καὶ ἀναπεπταμένοις πρὸς ἐλάττονας πλήθει τοσοῦτω διαμαχοῦμενον. Ἀποκρινάμενος δὲ Δαρείου δεδιέναι μὴ φθάσωσιν αὐτὸν ἀποδράντες οἱ πολέμιοι καὶ διαφυγῶν
 45 Ἀλέξανδρος, « Ἀλλὰ τούτου γε, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, χάριν θάρρει· βαδιεῖται γὰρ ἐκεῖνος ἐπὶ σὲ καὶ σχεδὸν ἤδη βαδίζει. » (2) Ταῦτα λέγων Ἀμύντας οὐκ ἔπειθεν, ἀλλ' ἀναστὰς ἐπορεύετο Δαρεῖος εἰς Κιλικίαν, ἅμα δὲ Ἀλέξανδρος εἰς Συρίαν ἐπ' ἐκείνον. Ἐν δὲ τῇ
 50 νυκτὶ διαμαρτόντες ἀλλήλων αὐθις ἀνέστρεφον, Ἀλέξανδρος μὲν ἠδόμενός τε τῇ συντυχίᾳ καὶ σπεύδων ἀπαντῆσαι περὶ τὰ στενὰ, Δαρεῖος δὲ τὴν προτέραν ἀναλαθεῖν στρατοπεδείαν καὶ τῶν στενῶν ἐξελεῖται τὴν δύναμιν. Ἦδη γὰρ ἐγνώκει παρὰ τὸ συμφέρον ἐμβεβλη-

fatigationem, alii, quum in flumine Cydno frigidissimo lavisset, accidisse tradunt. Quum de ceteris medicis nemo auxilium asferre auderet, quod morbum omni remedio superiorem judicantes metuebant ne, si medicinam abs re adhibuissent, in calumnias Macedonum incurrerent; Philippus Acarnan, tametsi et ipse difficultatem rei cerneret, amicitiae tamen fidens indignumque ratus si rege periclitante non una periculum subiret nec ad extremum usque conatum ei opitularetur et periculo sese exponens, ausus est medicamentum ei temperare, idque ut biberet persuadere, cupienti recuperatis viribus bello reddi. (2) Interim ex castris Parmenio epistolam ad regem mittit, qua monebat uti sibi a Philippo caveret, quem Darius maximis muneribus et filiae conjugio proposito ad necandum ipsum compulsisset. Alexander lectam epistolam, nullique amicorum exhibitam, sub pulvinari deposuit. (3) Ubi tempus offerendi medicamenti fuit et Philippus cum amicis ad regem intravit, pharmacum in calice afferens, epistolam ei porrexit, ipse poculum alacriter, nihilque suspicans accepit. Mirum profecto id fuit spectaculum, altero legente, altero bibente, ac deinde se minime eodem modo aspicientibus, quum Alexander hilari vultu fidem suam et benevolentiam in Philippum testaretur, Philippus calumnia attonitus nunc deos obstestaretur caeloque manus tenderet, nunc ad lectum Alexandri concideret eumque bono animo esse et sibi obsequi hortaretur. (4) Et vero medicamentum tum initio corpus adortum repulerat quasi et in altum depresserat vires ejus, ita ut et vox deficeret et animi deliquio oborto vita ejus obscure admodum sensu perciperetur. Sed mox a Philippo refectus, receptis viribus sese Macedonibus ostendit, quibus non nisi conspecto ipso eximi maestitia poterat.

XX. Erat quidam in castris Darii Amyntas genere Macedo et ex Macedonia profugus, cui ingenium Alexandri non erat ignotum. Is quum Darium videret in hoc esse ut per angustias ad Alexandrum contenderet, precatus est ut maneret in locis iis, ubi aperti essent latique campi, tanti copiis contra multo pauciores pugnaturo. Ac respondentem Dario metuere se ne hostes et Alexander fuga mature facta sibi elaberentur, nihil eo metu opus esse dixit, ipsum enim ultro Alexandrum venturum, ac fortassis jam appropinquare. (2) Sed Amyntae consilio spreto Darius castra in Ciliciam movit et contra adversus eum Alexander in Syriam processit. Per noctem factum est ut invicem non occurrerent: inde uterque retro iter converterunt, Alexander casu sibi oblatam occasionem gaudens et in faucibus obviam venire hosti contendens; Darius, ut locum in quo castra ante habuerat reciperet, copiasque angustiis educeret. Etenim jam senserat se suo incommodo in loca ob mare,

κὼς ἑαυτὸν εἰς χωρία θαλάττη καὶ ὄρεισι καὶ ποταμῶν
 διὰ μέσου βρόντι τῷ Πινάρῳ δύσιππα καὶ διεσπασμένα
 πολλαχῶς καὶ πρὸς τῆς ὀλιγότητος τῶν πολεμίων
 ἔχοντα τὴν θέσιν. (3) Ἀλεξάνδρῳ δὲ τὸν μὲν τόπον
 5 ἢ τύχη παρέσχεν, ἐστρατήγησε δὲ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης
 ὑπαρχόντων πρὸς τὸ νικῆσαι βέλτιον, ὅς γε τοσοῦτον
 πλήθει τῶν βαρβάρων λειπόμενος ἐκείνοις μὲν οὐ πα-
 ρέσχε κύκλωσιν, αὐτὸς δὲ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ὑπερ-
 βαλὼν καὶ γενόμενος κατὰ κέρασ φυγὴν ἐποίησε τῶν
 10 καθ' αὐτὸν βαρβάρων ἐν πρώτοις ἀγωνιζόμενος,
 ὅσπερ τρωθῆναι ξίφει τὸν μηρὸν, ὡς μὲν Χάρης φησὶν,
 ὑπὸ Δαρείου (συμπασεῖν γὰρ αὐτοὺς εἰς χεῖρας), Ἀλε-
 ξάνδρος δὲ περὶ τῆς μάχης ἐπιστέλλων τοῖς περὶ τὸν
 ἀντιπατρον οὐκ εἶρηκεν ὅστις ἦν ὁ τρώσας, ὅτι δὲ
 15 τρωθεῖν τὸν μηρὸν ἐγχειριδίῳ, δυσχερὲς δ' οὐδὲν ἀπὸ
 τοῦ τραύματος συμβαίη, γέγραφε. (4) Νικήσας δὲ
 λαμπρῶς καὶ καταβαλὼν ὑπὲρ ἑνδεκα μυριάδας τῶν
 πολεμίων Δαρείον μὲν οὐχ εἶλε τέτταρας σταδίους ἢ
 20 πέντε προλαθόντα τῇ φυγῇ, τὸ δὲ ἄρμα καὶ τὸ τόξον
 αὐτοῦ λαθὼν ἐπανῆλθε· καὶ κατέλαθε τοὺς Μακεδό-
 νας τὸν μὲν ἄλλον πλοῦτον ἐκ τοῦ βαρβαρικοῦ στρατο-
 πέδου φέροντας καὶ ἀγοντας ὑπερβάλλοντα πλήθει, καί-
 676 περ εὐζώνων πρὸς τὴν μάχην παραγενομένων καὶ
 τὰ πλείστα τῆς ἀποσκευῆς ἐν Δαμασκῷ καταλιπόντων,
 τὴν δὲ Δαρείου σκηνὴν ἐξηρηκότες ἐκείνῳ θεραπείας τε
 λαμπρᾶς καὶ παρασκευῆς καὶ χρημάτων πολλῶν γέ-
 30 μουσαν. (5) Εὐθύς οὖν ἀποδυσάμενος τὰ ὄπλα πρὸς
 τὸ λουτρὸν ἐβάδιζεν εἰπὼν, « Ἴωμεν ἀπολουσόμενοι
 τὸν ἀπὸ τῆς μάχης ἰδρώτα τῷ Δαρείου λουτρῷ. » Καί
 τις τῶν ἐταίρων, « Μὴ τὸν Δί', εἶπεν, ἀλλὰ τῷ Ἀλε-
 ξάνδρῳ· τὰ γὰρ τῶν ἠττωμένων εἶναι τε δεῖ καὶ προσα-
 35 αγορεύεσθαι τοῦ κρατοῦντος. » Ὡς δὲ εἶδε μὲν ὄλ-
 κια καὶ κρυσσοὺς καὶ πυέλους καὶ ἀλαβάστρους, πάντα
 χρυσοῦ, ἠσκημένα περιττωῖς, ὠδῶδει δὲ θεσπέσιον οἶον
 40 ὑπὸ ἀρωμάτων καὶ μύρων ὁ οἶκος, ἐκ δὲ τούτου πα-
 ρῆλθεν εἰς σκηνὴν ὕφει τε καὶ μεγέθει καὶ τῷ περὶ τὴν
 στραυμνὴν καὶ τραπέζας καὶ τὸ δεῖπνον αὐτοῦ κόσμῳ
 θαύματος ἀξίαν, διαβλέψας πρὸς τοὺς ἐταίρους, « Τοῦτο
 45 ἦν, ὡς ἔοικεν, ἔφη, τὸ βασιλεύειν. »
 XXI. Τρεπομένῳ δὲ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ φράζει
 τις ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ἀγομένης μητέρα καὶ γυναῖκα
 Δαρείου καὶ θυγατέρας δύο παρθένους ἰδοῦσας τὸ ἄρμα
 καὶ τὰ τόξα κόπτεσθαι καὶ θρηγεῖν, ὡς ἀπολωλὸτος
 50 ἐκείνου. Συγγὼν οὖν ἐπισχιῶν χρόνον Ἀλέξανδρος καὶ
 ταῖς ἐκείνων τύχαις μᾶλλον ἢ ταῖς ἑαυτοῦ ἐμπειρίας γε-
 νόμενος πέμπει Λεοννάτον ἀπαγγεῖλαι κελεύσας, ὡς
 οὔτε Δαρείος τέθνηκεν οὔτε Ἀλέξανδρον δεδιέναι χροῖ·
 Δαρείῳ γὰρ ὑπὲρ ἡγεμονίας πολεμῆν, ἐκείναις δὲ
 πάντα ὑπάρξειν, ὧν καὶ Δαρείου βασιλεύοντος ἤξιοῦντο.
 55 (2) Τοῦ δὲ λόγου ταῖς γυναῖξιν ἡμέρου καὶ χρυσοῦ φα-
 νέντος ἐτι μᾶλλον τὰ τῶν ἔργων ἀπήντα φιλόανθρωπα.
 Θάψαι γὰρ ὅσους ἐβούλοντο Περσῶν ἔδωκεν ἐσθῆτι καὶ
 κόσμῳ χρησαμένης ἐκ τῶν λαφύρων, θερχείας τε καὶ
 τιμῆς, ἣν εἶχον, οὐδ' ὀτιοῦν ἀφείλε, συντάξεις δὲ καὶ

montes fluviumque interfluentem (Pinarum vocant) equi-
 tatus allena passimque intercepta et paucitati hostium
 opportuna exercitum induxisse. (3) Alexander, quum ei
 locum opportunum fortuna dedisset, munere hoc ad victo-
 riam eo melius parandum prudenter usus est, quum longe
 5 admodum inferior hostili multitudine, non modo id cavit,
 uti ne ab iis circumveniretur, sed et ipse dextro cornu si-
 nistrum eorum ita praeteriit, ut ex obliquo irruens in fugam
 oppositos sibi hostes pugnans ipse inter primos conjecerit.
 Ea quidem in pugna gladio femur ictus est; a Dario vul-
 neratum (ipsos siquidem reges manum conseruisse) Cha-
 res auctor est. Alexander de ea pugna ad Antipatrum scri-
 bens, auctorem vulneris non indicat, pugione sibi femur
 sauciatum vulnere minime noxio scribit. (4) Victoria in-
 signi potitus est, caesis centum et viginti millibus barbaro-
 10 rum, eoque amplius. Darium non cepit, qui fuga quattuor
 aut quinque stadiis anteverterat, sed curru arcuque ejus
 capto, ad Macedonas rediit. Ibi Macedonas offendit castra
 barbarorum immensis abundantia opibus diripientes, ta-
 metsi expediti ad pugnam iverant illi, relictis Damasci ple-
 risque impedimentis, Darii tentorium famulatio splendido,
 apparatuque et divitiis ingentibus refertum Alexandro
 eximium a praeda reliquerant. (5) Itaque statim armis
 positis ad lavacrum contendit, inquit: Agedum eamus
 sudorem proelio conceptum Darii lavacro abluturi. Tum
 quidam sociorum: Nequaquam, inquit, Darii, sed Alexan-
 dri balneo; victoris enim et esse et dici debent eorum qui
 succubuerunt bona. Ut vero pyxides, guttos, pelves,
 alabastros, aurea omnia et summa arte parata vidit, tum
 divinum quendam odorem domus unguentorum et aroma-
 tum reddidit, deinde in scenam progressus magnitudine
 et altitudine, ad haec stragula veste, mensis et coenae appa-
 ratu admirandam, oculos in socios convertens dixit: Nimi-
 15 tum ergo hoc erat regem esse.

XXI. Jam coenaturo renuntiatum est inter captivos
 matrem uxoremque Darii et duas filias virgines duci, eas-
 que, quum Darii currum arcumque conspexissent, plangere
 et lugere, peremptum eum judicantes. Hic diu secum ipse
 meditatus, magisque earum quam sua commotus fortuna,
 Leonnatum mittit, indicare iis jubens, neque Darium per-
 20 isse, neque ipsis ab Alexandro esse metuendum; se enim
 cum Dario de principatu belligerare, ipsis omnia quae re-
 gnante Dario habuissent praebiturum. (2) Benignus is et
 humanus sermo mulieribus visus est, sed re ipsa plus etiam
 humanitatis expertae sunt. Nam et sepelire quos vellent
 Persarum permisit eis, vestibus ad hoc et ornatu de praeda
 concessis, neque quicquam iis solemniium honorum ade-
 mit, reditus etiam prioribus ampliores destinavit. Maxi-

μεῖζ
 βασ
 γενο
 τι μ
 5 ἀλλ
 ἐν ἑ
 ῥητο
 βασ
 10 αὐτ
 παῖ
 ἔοικ
 σὺν
 ἔγνω
 15 μετ
 βασ
 κή
 ζου
 νίου
 20 σὺν
 Τῶ
 κατ
 δόνη
 πρὸ
 25 σὺν
 ῥέπει
 Χ
 τηγ
 πιν
 30 τῶν
 πολ
 νος
 καθ
 677 τοῖ
 35 τῶν
 γρά
 Κορ
 Πον
 Δάρ
 40 στρα
 χθῶ
 νότα
 λέξι
 ὅτι
 45 λευ
 φία
 μά
 σιά
 καί
 50 ἔγκ
 καί
 φιλ
 αὐτ

μειζονας ἐκαρποῦντο τῶν προτέρων. Ἡ δὲ καλλίστη καὶ βασιλικωτάτη χάρις ἦν παρ' αὐτοῦ γυναίξι γενναίαις γενομέναις αἰχμαλώτοις καὶ σώφροσι μήτε ἀκοῦσαι τι μήτε ὑπονοῆσαι μήτε προσδοκῆσαι τῶν αἰσχρῶν, ἀλλ' ὡσπερ οὐκ ἐν στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, ἀλλ' ἐν ἱεροῖς καὶ ἁγίοις φυλαττομένας παρθενοῖσιν ἀπόρρητον ἔχειν καὶ ἀόρατον ἐτέροις δίαιταν. (3) Καίτοι λέγεται γε τὴν Δαρείου γυναῖκα πολλὴν πασῶν τῶν βασιλίδων εὐπρεπεστάτην γενέσθαι, καθάπερ καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἀνδρῶν κάλλιστος καὶ μέγιστος, τὰς δὲ παῖδας εἰκέναι τοῖς γονεῦσιν. Ἄλλ' Ἀλέξανδρος, ὡς εἰκοι, τοῦ νικῆν τούδ' πολέμου τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἠγούμενος, οὔτε τούτων ἐθίγεν οὔτε ἄλλην ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου πλὴν Βαρσίνης. Αὕτη δὲ μετὰ τὴν Μέμνονος τελευτὴν χήρα γενομένη περὶ Δαμασκὸν ἐλήφθη. Παιδευμένη δὲ παιδείαν Ἑλληνικὴν καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικῆς οὔσα καὶ πατὴρ Ἀρταβάζου γεγονότος ἐκ βασιλείως θυγατρὸς ἐγνώσθη, Παρμενίωνος προτρεψαμένου τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς φησὶν Ἀριστόβουλος, καλῆς καὶ γενναίας ἀφασθαι γυναίκος. (4) Τὰς δὲ ἄλλας αἰχμαλώτους ὁρῶν ὁ Ἀλέξανδρος κάλλι καὶ μεγέθει διαφερούσας ἔλεγε παίζων, ὡς εἰσὶν ἀλγηδόνες ὀμμάτων αἱ Περσίδες. Ἀντεπιδεικνύμενος δὲ πρὸς τὴν ἐκείνων τὸ τῆς ἰδίας ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης κάλλος ὡσπερ ἀψύχους εἰκόνας ἀγαμάτων παρέπεμψεν.

XXII. Ἐπεὶ δὲ Φιλόξενος ὁ τῶν ἐπὶ θαλάττης στρατηγὸς ἔγραψεν εἶναι παρ' αὐτῷ Θεόδωρόν τινα Ἰταλῶν ἔχοντα παῖδας ὠνίους δύο τὴν ὄψιν ὑπερφυεῖς καὶ πυθθανόμενος, εἰ πρίηται, χαλεπῶς ἐνεγκῶν ἐδοῦα πολλάκις πρὸς τοὺς φίλους ἐρωτῶν, τί πάποτε Φιλόξενος αἰσχρὸν αὐτῷ συνεγνωκῶς τοιαῦτα ὄνειδῆ προσεῖδῶν κάθηται. Τὸν δὲ Φιλόξενον αὐτὸν ἐν ἐπιστολῇ πολλὰ λοιδορήσας ἐκέλευσεν αὐτοῖς φορτίοις τὸν Θεόδωρον εἰς τὸν θάλασσαν ἀποστελλεῖν. Ἐπέπληξε δὲ καὶ Ἄγωνι γράψαντι πρὸς αὐτὸν, ὅτι Κρωθύλον εὐδοκιμοῦντα ἐν Κορίνθῳ βούλεται πριάμενος ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. (2) Πυθθανόμενος δὲ μισθοφόρων τινῶν γυναῖκα διεφθαρκεῖναι Δάμωνα καὶ Τιμόθεον Μακεδόνας τῶν ὑπὸ Παρμενίωνι στρατευομένων, ἔγραψε Παρμενίωνι κελεύων, ἐὰν ἐλεγχθῶσιν, ὡς θηρία ἐπὶ καταφθορᾷ τῶν ἀνθρώπων γεγονότα τιμωρησάμενον ἀποκτεῖναι. Καὶ περὶ ἑαυτοῦ κατὰ λέξιν ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ γέγραψεν· « Ἐγὼ γὰρ οὐχ ὅτι ἐωρακῶς ἀν' εὐρεθεῖν τὴν Δαρείου γυναῖκα ἢ βεβουλεμένος ἰδεῖν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν λεγόντων περὶ τῆς εὐμορφίας αὐτῆς προσδεδεγμένος τὸν λόγον. » Ἐλεγε δὲ μάλιστα συνιέναι θνητὸς ὂν ἐκ τοῦ καθεύδειν καὶ συνουσιάζειν, ὡς ἀπὸ μιᾶς ἐγγινόμενον ἀσθενείας τῇ φύσει καὶ τὸ πονοῦν καὶ τὸ ἡδόμενον. (3) Ἦν δὲ καὶ γαστρὸς ἐγκρατέστατος, καὶ τοῦτο ἄλλοις τε πολλοῖς ἐδήλωσε καὶ τοῖς πρὸς Ἄδαν λεχθεῖσιν, ἣν ἐποίησατο μητέρα καὶ Καρίας βασίλισσαν ἀπέδειξεν. Ὡς γὰρ ἐκείνη φιλοφρονουμένη πολλὰ μὲν ὄψα καθ' ἡμέραν ἀπέστελλεν αὐτῷ καὶ πέμματα, τέλος δὲ τοὺς δοκοῦντας εἶναι δει-

num autem et vere regium iis beneficium exhibebatur, quod generosæ pudicæque mulieres tum in captivitatem redactæ nihil neque audivere, neque senserunt, neque exspectaverunt turpe, sed tanquam non in castris hostium, sed castis et sanctis in virginum domiciliis occultam et ab omnium oculis remotam vitam egerunt. (3) Et quidem Darii uxorem ferunt longe omnibus reginis fuisse formosiore, sicut et Darium inter viros pulcherrimum maximumque, filias etiam parentum similes. Sed enim Alexander se ipsum vincere quam hostes magis regium existimans esse, neque harum ullam, neque ullam aliam ante nuptias attingit mulierem, Barsina excepta. Hæc Memnone mortuo vidua apud Damascum capta fuit, Græca disciplina erudita, moribusque bonis, Artabazi, qui regem maternum avum habuerat, filia; ejus ut notitiam haberet, Parmenionis, ut ait Aristobulus, monitu, quippe mulierem et natalibus et forma nobilem commendantis, factum est. (4) Reliquas captivas forma et statura eximias quum videret Alexander, per jocum dixit: Persides oculorum dolores esse. Formæ autem earum spectaculo suæ continentiæ et temperantiæ pulchritudinem opponens, tanquam exanimis imagines prætermisit.

XXII. Quum Philoxenus mari præfectus scripsisset Theodorum quendam Tarentinum pueros duos miræ pulchritudinis venales attulisse, percontareturque an eos emeret, indigne ferens, sæpe apud amicos vociferatus est: Cujusnam tandem turpitudinis mihi Philoxenus conscius est, quod talia mihi opprobria commendat? Ipsumque Philoxenum per litteras gravissime objurgatum amandare una cum mercibus suis in malam rem Theodorum istum jussit. Hagnonem etiam graviter corripuit, qui ad ipsum scripsisset, Crobylum Corinthi celebrem velle se ei emere atque afferre. (2) Audito Damonem et Timotheum Macedones stipendiariorum quorundam militum, qui sub Parmenione erant, corrupisse uxores, Parmenionem scripta epistola jussit eos, si quidem convicti ejus sceleris fuissent, tanquam bestias ad hominum perniciem natas capitali supplicio tollere. Et de se ipso ea in epistola hæc verba scripsit: Ego enim tantum abest ut vel viderim vel videre voluerim Darii uxorem, ut ne sermones quidem de elegantia ejus referentium admiserim. Idem ex somno et re venerea potissimum se intelligere dixit, quod homo esset, sentiens videlicet naturæ ab eadem imbecillitate et defatigationem et voluptatem ingeneratam esse. (3) A gula fuisse alienissimum et aliis multis rebus ostendit et his quæ Adæ (a qua se adoptari passus fuerat, eamque Cariae reginam constituerat) respondit. Quum enim illa amoris causa multum ei quotidie ciborum et placentarum mitteret et ad extremum quos præstantissimos coquos pistoresque haberet:

νοτάτους ὀφιοποιούς καὶ ἀρτοποιούς, ἔφη τούτων μηδενὸς δεῖσθαι· βελτίονας γὰρ ὀφιοποιούς ἔχειν ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ Λεωνίδα δεδομένους αὐτῷ, πρὸς μὲν τὸ ἀριστον νυκτοπορίαν, πρὸς δὲ τὸ δεῖπνον ὀλιγαριστίαν. α' Οὐδ' αὐτὸς οὗτος ἀνήρ, ἔφη, καὶ τῶν στρωμάτων ἐπιῶν τὰ ἀγγεῖα καὶ τῶν ἱματίων ἔλυσεν ἐπισκοπῶν, μὴ τί μοι τρυφερὸν ἢ περισσὸν ἢ μήτηρ ἐντέθεικεν. »

XXIII. Ἦν δὲ καὶ πρὸς οἶνον ἤττον ἢ ἐδόκει καταφέρει. Ἐδοξε δὲ διὰ τὸν χρόνον, ὃν οὐ πίνων μᾶλλον ἢ

10 λαλῶν εἶλκεν ἐφ' ἐκάστης κύλικος αἰεὶ μακρὸν τινα λόγον διατιθέμενος, καὶ ταῦτα πολλῆς σχολῆς οὐσης. Ἐπει πρὸς γὰρ τὰς πράξεις οὐκ οἶνος ἐκείνον, οὐχ ὕπνος, οὐ παιδιὰ τις, οὐ γάμος, οὐ θέα καθάπερ ἄλλους στρατηγούς ἐπέσχε. Δηλοῖ δὲ ὁ βίος, ὃν βιώσας βραχὺν

15 παντάπασι, πλείστων καὶ μεγίστων πράξεων ἐνέπλησεν. (2) Ἐν δὲ ταῖς σχολαῖς πρῶτον μὲν ἀναστάς καὶ θύσας τοῖς θεοῖς εὐθύς ἤριστα καθήμενος ἔπειτα διημέρευε κυνηγῶν ἢ συντάττων ἢ δικάζων τι τῶν πολεμικῶν ἢ ἀναγινώσκων. Εἰ δὲ ὁδὸν βαδίζοι μὴ λίαν

20 ἐπιγούσαν, ἐμάνθανεν ἅμα πορευόμενος ἢ τοξεύειν ἢ ἐπιβαίνειν ἄρματος ἐλαυνομένου καὶ ἀποβαίνειν. Πολύλακίς δὲ παίζων καὶ ἀλώπεκας ἐθέρυε καὶ ὄρνιθας, ὡς ἔστι λαβεῖν ἐκ τῶν ἐφημερίδων. (3) Καταλύσας δὲ καὶ τραπέζην πρὸς λουτρόν ἢ αἵμιμα, τοὺς ἐπὶ τῶν

25 σιτοποιῶν καὶ μαγεῖρων ἀνέκρινεν, εἰ τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον εὐτερπῶς ἔχουσι. Καὶ δεῖπνεῖν μὲν ὄψα καὶ σκότους ἤδη κατακλινομένου ἤρχετο, θαυμαστὴ δὲ ἦν ἡ ἐπιμέλεια καὶ περιθάλψις ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὅπως μὴδὲν ἀνίσως μὴδὲ ὀλιγώρως διανεμίτο· τὸν δὲ πότον, ὡς περ

30 εἴρησαι, μακρὸν ὑπ' ἀδολεσχίας ἐξέτεινε. (4) Καὶ τᾶλλα πάντων ἡδιστος ὢν βασιλείων συνεῖναι καὶ χάριτος οὐδεμιᾶς ἀμοιρῶν, τότε ταῖς μεγαλαυχίαις ἀηδῆς ἐγίνετο καὶ λίαν στρατιωτικὸς αὐτὸς τε πρὸς τὸ κομπῶδες ὑποφερόμενος καὶ τοῖς κόλαξιν ἑαυτὸν ἀνεικῶς

35 ἰππασίμων, ὅψ' ὢν οἱ χαριέστατοι τῶν παρόντων ἐπετρίβοντο μῆτε ἀμιλλᾶσθαι τοῖς κόλαξι μῆτε λείπεσθαι βουλόμενοι τῶν αὐτῶν ἐπαίνων. Τὸ μὲν γὰρ αἰσχρὸν ἐδόκει, τὸ δὲ κίνδυνον ἔφερε. Μετὰ δὲ τὸν πότον λουσάμενος ἐκάθευδε πολλάκις μέχρι μέσης ἡμέ-

40 ρας· ἔστι δ' ὅτε καὶ διημέρευεν ἐν τῷ καθεύδειν. (5) Αὐτὸς μὲν οὖν καὶ ὄψων ἐγκρατής ἦν, ὥστε καὶ τὰ σπανιώτατα πολλάκις τῶν ἀπὸ θαλάττης αὐτῷ κομιζομένων ἀκροδρύων καὶ ἰχθύων ἐκάστῳ διαπεμπόμενος τῶν ἐταίρων, πολλάκις ἑαυτῷ μόνῳ μὴδὲν καταλιπεῖν·

45 τὸ μὲντοι δεῖπνον ἦν αἰεὶ μεγαλοπρεπές καὶ τοῖς εὐτυχίμασι τῆς δαπάνης ἅμα συναυξανομένης τέλος εἰς μυρίας δραχμὰς προῆλθεν. Ἐναυθὰ δὲ ἔστη καὶ τοσοῦτον ὠρίσθη τελεῖν τοῖς ὑποδεχομένοις Ἀλέξανδρον.

50 XXIV. Μετὰ δὲ τὴν μάχην τὴν ἐν Ἰσσοῦ πέμψας εἰς Δαμασκὸν ἔλαβε τὰ χρήματα καὶ τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας τῶν Περσῶν. Καὶ πλείστα μὲν ὠφελήθησαν οἱ τῶν Θεσσαλῶν ἱππεῖς·

τούτους γὰρ ἀνδράς ἀγαθοὺς διαφερόντως ἐν τῇ μάχῃ

nihil se istis indigere dixit; meliores enim sibi coquos a Leonida pædagogō additos, ad prandium nocturnam ambulatōnem, ad cœnam frugale prandium. Idem, inquit, stragulorum etiā vestimentorumque arcas meas aperuit crebro, inquirens ne quid delicatum aut supervacaneum mater eo imposuisset.

XXIII. Minus quoque, quam existimabatur vino fuit deditus; vinosior enim ob tempus creditus fuit, quod non tam bibendo quam dicendo trahebat, singulis calicibus longum sermonem annectens, atque id non nisi quum abundaret otio. Non enim illum, ut alios imperatores, vinum, non somnus, non ludus, non nuptiæ, non spectaculum a rebus gerendis detinuit; quod vita ejus demonstrat, cujus brevissimo spatio plurimas res maximasque gessit. (2) Per otium autem primum assurgens rem sacram diis faciebat, inde sedens prandebat. A prandio reliquum diæ venando, instituendo, judicandove aliquid de re bellica, aut legendo exigebat. Si iter non admodum festinans faceret, inter eundem discerebat aut jaculari, aut currum concitatum conscendere, ab eodemque descendere. Sæpe etiā animi causa vulpes aut aves captabat, ut ex diariis ejus intelligi potest. (3) Quum divertisset et lavare aut ungi instituisset, ex pistoribus coquisque quærebat paratane esset cœna. Cœnare non nisi jam tenebris noctis ingruentibus cœpit, mirabili autem cura circumspiciebat, ne quid in mensa inæqualiter negligentero distribueretur. Potum, uti ostendimus, ob loquacitatem diutius trahebat. (4) Atque hic rex alioqui jucundissimæ consuetudinis, nulliusque expers leporis, jactantia nimia molestus fuit, nimisque militari levitati indulisit, quum et ipse majori se fastu efferret, et se ipsum adulatoribus quasi equitandum præberet. Quæ res civilissimo cuique conviviarum, plurimum exhibebat molestiæ, quum neque certare cum adulatoribus, neque in laudando iis esse inferiores vellent, quorum alterum turpe erat, alterum periculosum. A potu lotus sæpe ad meridiem usque dormiebat; est et quum totum diem somno impendit. (5) Ciborum quidem delicatiorum ita erat temperans, ut, quum sæpe ad ipsum a mari rarissimi arborum fructus et pisces afferrentur, ita de iis plerumque ad amicos dimiserit, ut nihil sibi reservaret. Cœna tamen splendida semper fuit; auctoque cum fortuna ejus sumptu, tandem ad centum minas pervenit. Tantum enim pendere jubebantur ii qui Alexandrum acciperent convivio, neque ultra id pretium auctum est.

XXIV. Secundum Issicam pugnam Damasco afferri pecuniam et impedimenta et liberos uxoresque Persarum jussit. Maxime hinc ditati sunt Thessalici equites, quos ut fructum præclaræ eo in prælio exhibite operæ caperent, consulto eo misit. Sed et reliquus exercitus summam re-

50 XXIV. Μετὰ δὲ τὴν μάχην τὴν ἐν Ἰσσοῦ πέμψας εἰς Δαμασκὸν ἔλαβε τὰ χρήματα καὶ τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας τῶν Περσῶν. Καὶ πλείστα μὲν ὠφελήθησαν οἱ τῶν Θεσσαλῶν ἱππεῖς·

τούτους γὰρ ἀνδράς ἀγαθοὺς διαφερόντως ἐν τῇ μάχῃ

XXIV. Secundum Issicam pugnam Damasco afferri pecuniam et impedimenta et liberos uxoresque Persarum jussit. Maxime hinc ditati sunt Thessalici equites, quos ut fructum præclaræ eo in prælio exhibite operæ caperent, consulto eo misit. Sed et reliquus exercitus summam re-

γενομένους ἐπεμψεν ἐπιτήδεις ὠφελήθηται βουλόμενος
 ἐνεπλήσθη δὲ καὶ τὸ λοιπὸν εὐπορίας στρατόπεδον. Καὶ
 γευσάμενοι τότε πρῶτον οἱ Μαπεδόνες χρυσοῦ καὶ ἀργύ-
 ρου καὶ γυναικῶν καὶ διαίτης βαρβαρικῆς, ὥσπερ κύνες
 5 ἔσπευδον ἀψάμενοι στίβου διώκειν καὶ ἀνιχνεύειν τὸν
 τῶν Περσῶν πλοῦτον. (2) Οὐ μὴν ἀλλ' Ἀλεξάνδρῳ
 πρῶτον ἐδόκει κρατύνεσθαι τὰ πρὸς θαλάσση. Κύπρον
 μὲν οὖν εὐθὺς οἱ βασιλεῖς ἤκον ἐγγειρίζοντες αὐτῷ καὶ
 Φοινίκην πλὴν Τύρου. Τύρον δὲ πολιορκῶν ἑπτὰ μῆνας
 10 χύμασι καὶ μηχαναῖς καὶ τριήρεσι διακοσίαις ἐκ θα-
 λάττης ὄναρ εἶδε τὸν Ἡρακλέα δεξιούμενον αὐτὸν ἀπὸ
 τοῦ τείχους καὶ καλοῦντα. Τῶν δὲ Τυρίων πολλοῖς
 κατὰ τοὺς ὕπνους ἔδοξεν ὁ Ἀπόλλων λέγειν, ὡς ἄπεισι
 πρὸς Ἀλέξανδρον· οὐ γὰρ ἀρέσκειν αὐτῷ τὰ πρασσόμενα
 15 κατὰ τὴν πόλιν. Ἄλλ' οὗτοι μὲν ὥσπερ ἄνθρωπον
 αὐτομολοῦντα πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸν
 θεὸν εἰληφότες σειράς τε τῷ κολοσσῷ περιέβαλλον αὐτοῦ
 καὶ καθήλου πρὸς τὴν βᾶσιν Ἀλεξανδριστὴν καλοῦν-
 τες. (3) Ἐτέραν δὲ ὄψιν Ἀλέξανδρος εἶδε κατὰ τοὺς
 20 ὕπνους. Σάτυρος αὐτῷ φανείς ἐδόκει προσπαίζειν
 πόρρωθεν, εἶτα βουλομένου λαθεῖν ὑπεξέφυγε· τέλος δὲ
 πολλὰ λιπαρήσαντος καὶ περιδραμόντος ἦλθεν εἰς χεῖ-
 ρας. Οἱ δὲ μάντις τοῦνομα διαιροῦντες οὐκ ἀπιθάνως
 ἔφασαν αὐτῷ· « Σὺ γενήσεται Τύρος. » Καὶ κρήνην
 25 δὲ τίνα δεικνύουσι, πρὸς ἣν κατὰ τοὺς ὕπνους ἰδεῖν
 ἔδοξε τὸν Σάτυρον. (4) Διὰ μέσου δὲ τῆς πολιορκίας
 ἐπὶ τοὺς Ἀραβὰς τοὺς προσοικοῦντας τῇ Ἀντιλιβάνῳ
 στρατεύσας ἐκινδύνευσε διὰ τὸν παιδαγωγὸν Λυσίμα-
 χον· ἐξηκολούθησε γὰρ αὐτῷ λέγων τοῦ Φοίνικος οὐκ
 30 εἶναι χείρων οὐδὲ πρσβύτερος. Ἐπεὶ δὲ πλησιάζας
 τοῖς ὄρειοις καὶ τοῖς ἵπποις ἀπολιπὼν πεζὸς ἐβάδιζεν,
 οἱ μὲν ἄλλοι πολὺ προῆλθον, αὐτὸς δὲ τὸν Λυσίμαχον,
 ἐσπέρας ἤδη καταλαμβανούσας καὶ τῶν πολεμίων ἐγγὺς
 ὄντων, ἀπαγορεύοντα καὶ βαρυνόμενον οὐχ ὑπομένων
 35 ἀπολιπεῖν, ἀλλ' ἀνακαλούμενος καὶ παρακομίζων ἔλαθε
 τοῦ στρατεύματος ἀποσπασθεὶς μετ' ὀλίγων καὶ σκό-
 τος ἅμα καὶ βίγους σφοδροῦ νυκτερεύων ἐν χωρίοις
 χαλεποῖς. (5) Εἶδεν οὖν πόρρω πυρὰ πολλὰ καίόμενα
 σποράδην τῶν πολεμίων. Θαρβῶν δὲ τοῦ σώματος τῇ
 40 κουφότητι καὶ τῷ πονεῖν αὐτὸς αἰεὶ παραμυθούμενος
 τὴν ἀπορίαν τῶν Μακεδόνων, προσέδραμε τοῖς ἐγγιστα
 πῦρ καίουσι καὶ περικαθημένους τῇ πυρᾷ δύο βαρβάρους
 πατάξας τῷ ἐγχειριδίῳ καὶ δαλὸν ἀρπάσας ἤκε
 πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ κομίζων. Ἐγκαύσαντες δὲ πῦρ πολὺ
 45 τοὺς μὲν εὐθὺς ἐφόβησαν, ὥστε φυγεῖν, τοὺς δ' ἐπιόντας
 ἐτρέψαντο καὶ κατηλύσθησαν ἀκινδύνως. Ταῦτα μὲν
 οὖν Χάρης ἰστόρηκεν.

XXV. Ἡ δὲ πολιορκία τοιοῦτον ἔσχε πέρασ. Ἀλε-
 ξάνδρου τὴν μὲν πολλὴν τῆς δυνάμεως ἀναπαύοντος
 50 ἀπὸ πολλῶν ἀγῶνων τῶν ἔμπροσθεν, ὀλίγους δὲ
 τινας, ὡς μὴ σχολάζοιεν οἱ πολέμιοι, τοῖς τείχεσι
 679 προσάγοντας, Ἀρίστανδρος ὁ μάντις ἐσφαγιάζετο· καὶ
 τὰ σημεῖα κατιδὼν, θρασύτερον διωρίσατο πρὸς τοὺς
 παρόντας ἐν ἐκείνῳ τῷ μηνὶ πάντως ἀλώσεσθαι τὴν

rum copiam nactus est. Ac tum primum Macedones, auri,
 argenti, mulierum vitæque barbaricæ gustu percepto,
 veluti canes vestigium assecuti, persequi et indagare divi-
 tias Persicas avebant. (2) At Alexander maritima prius
 certo in statu collocanda sensit. Statim reges adfuerunt,
 Cyprum ei et Phœnicen dedentes, Tyro excepta. Tyrum
 quum septimo jam mense oppugnaret aggeribus machinisque
 et ducentis a mari triremibus, in somnis vidit Herculem
 sibi manum de muro porrigentem et vocantem. Multi vero
 Tyriorum per insomnium visi sibi sunt audire Apollinem
 dicentem, sibi ea quæ in urbe agerentur non probari,
 ideoque se ad Alexandrum abire. Atque hi quidem perinde
 ac si hominem ad hostes transfugere aggressum in ipso
 facto deprehendissent, colossum dei ejus catenis ligaverunt,
 clavisque basi affixerunt, Alexandristam appellantes. (3)
 Aliud visum Alexandro per quietem oblatum est. Satyrus
 ei conspectus est eminus alludere, deinde volenti eum ca-
 pere fuga elabi, tandem multa orantis et circumcursitantis
 in manus venire. Conjectores nomen Satyri dividentes,
 haud absurde pronunciarunt: Σὰ Τύρος, i. e., tua Tyrus erit.
 Ostenditur etiam fons, apud quem in somnis cernere Saty-
 rum imaginatus fuerat. (4) Durantē Tyri obsidione, exer-
 citum adversus Arabes qui accolunt ad Antilibanum duxit.
 Ibi propter pædagogum Lysimachum grave subiit pericul-
 um, qui sequebatur eum, neque deteriorem se neque
 grandævioiorem Phœnice dicens. Sed quum ad montana
 appropinquasset et relictis equis pedes incederet, procul re-
 liquis progressis, quum jam advesperasceret, Lysimachum
 defatigatum deserere non sustinens, dum eum hortatur et
 promovet, imprudens cum paucis ab exercitu divulsus,
 coactus est iniquo loco tenebris jam et vehementi frigore
 oborto pernoctare. (5) Cernens autem procul multos ignes
 passim ab hostibus accensos, fretus agilitate corporis,
 quam suis adsidue laboribus tolerando auxerat, ut suorum
 incommodo mederetur, ad proximum ignem hostium accur-
 rit, duobusque assidentibus barbaris ense cæsis torrem
 abreptum ad suos tulit. Ita magno statim igne edito, barbaris
 tantum injecerunt terrorem, uti fugam fecerint; ceteros
 invadentes repulerunt, atque ita extra periculum eam
 noctem exegerunt. Hæc est Charetis narratio.

XXV. Ceterum obsidio Tyri hunc habuit finem. Quum
 Alexander majorem exercitus partem quiete reficeret ob
 exhaustos labores, paucosque tantum muris admoveret,
 ne hostibus otium concederet, Aristander vates maclata
 hostia quum extra inspexisset, audacius affirmavit præsen-
 tibus fore ut eo utique mense urbs caperetur. (2) Risu

πόλιν. (2) Γενομένου δὲ χλευασμοῦ καὶ γέλωτος (ἦν γὰρ ἡ τελευταία τοῦ μηνὸς ἡμέρα), διηπορημένον αὐτὸν ἰδὼν ὁ βασιλεὺς καὶ συμριλιτιμούμενος αἰεὶ τοῖς μαντεύμασιν, ἐκέλευσε μηκέτι τριακάδα τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀλλὰ τρίτην φθίνοντος ἀριθμείν· καὶ τῇ σάλπιγγι σημήνας ἀπεπειρώτο τῶν τευχῶν ἐβρωμένεστερον, ἥπερ ἐξ ἀρχῆς διανοήθη. Γενομένης δὲ λαμπρᾶς ἐπιβολῆς καὶ μηδὲ τῶν ἀπὸ στρατοπέδου καρτερούντων, ἀλλὰ συντρεχόντων καὶ προσβοηθούντων, ἀπέπειον οἱ Τύριοι καὶ τὴν πόλιν εἶλε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. (3) Μετὰ δὲ ταῦτα πολιορκοῦντι Γάζαν αὐτῶ, τῆς Συρίας μεγίστην πόλιν, ἐμπίπτει βῶλος εἰς τὸν ὦμον ἀφειδὲς ἀνωθεν ὑπὸ ὄρνιθος. Ὁ δὲ ὄρνις ἐφ' ἐν τῶν μηχανημάτων καθίσας ἔλαθεν ἐνσχεθεὶς τοῖς νευρίοις κεκρυφάλοισ, οἷς πρὸς τὰς ἐπιστροφὰς τῶν σχοινίων ἐχρῶντο. Καὶ τὸ σημεῖον ἀπέβη κατὰ τὴν Ἀριστάνδρου πρόβησιν· ἐπρώθη μὲν γὰρ Ἀλέξανδρος εἰς τὸν ὦμον, ἔλαθε δὲ τὴν πόλιν. (4) Ἀποστέλλων δὲ πολλὰ τῶν λαφύρων Ὀλυμπιάδι καὶ Κλεοπάτρᾳ καὶ τοῖς φίλοις κατέπεμψε καὶ Λεωνίδῃ τῷ παιδαγωγῷ τάλαντα λιβανωτοῦ πεντακόσια καὶ σμύρνης ἑκατὸν, ἀναμνησθεὶς παιδικῆς ἐλπίδος. Ὁ γὰρ Λεωνίδης, ὡς ἔοικεν, ἐν θυσιᾷ ποτὲ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιδραζόμενος ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ καὶ καταγίσαντα τοῦ θυμιάματος, « Ὅταν, ἔφη, τῆς ἀρωματοφόρου κρατήσης, Ἀλέξανδρε, πλουσιῶς οὕτως ἐπιθυμιάσεις, νῦν δὲ φειδομένως χρῶ τοῖς παροῦσι. » Τότε οὖν Ἀλέξανδρος ἔγραψε πρὸς αὐτὸν « Ἀπεστάλακμάειν σοι λιβανωτῶν ἀφθονον καὶ σμύρναν, ὅπως παύσῃ πρὸς τοὺς θεοὺς μικρολογούμενος. »

XXVI. Κιθωτίου δὲ τινος αὐτῶ προσενεχθέντος, οὗ πολυτελέστερον οὐδὲν ἐφάνη τοῖς τὰ Δαρείου χρήματα καὶ τὰς ἀποσκευὰς παραλαμβάνουσιν, ἠρώτα τοὺς φίλους, ὅ τι δοκοῖ μάλιστα τῶν ἀξίων σπουδῆς εἰς αὐτὸ καταθέσθαι. Πολλὰ δὲ πολλῶν λεγόντων, αὐτὸς ἔφη τὴν Ἰλιάδα φρουρήσειν ἐνταῦθα καταθέμενος. (2) Καὶ ταῦτα μὲν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀξιοπίστων μεμαρτυρήμασιν. Εἰ δ', ὅπερ Ἀλεξανδρεῖς λέγουσιν, Ἡρακλείδῃ πιστεύοντες, ἀληθὲς ἐστίν, οὐκ οὐκ ἀργὸς οὐδὲ ἀσύμβολος αὐτῶ συστρατεύειν ἔοικεν Ὁμηρος. Λέγουσι γὰρ ὅτι τῆς Αἰγύπτου κρατήσας ἐβούλετο πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον Ἑλληνίδα συνοικίσας ἐπώνυμον ἑαυτοῦ καταλιπεῖν, καὶ τινα τόπον γνώμη τῶν ἀρχιτεκτόνων ὅσον οὐδέπω διεμετρεῖτο καὶ περιέβαλλεν. Εἶτα νύκτωρ κοιμώμενος ὄψιν εἶδε θαυμαστήν· ἀνὴρ πολιὸς εὖ μάλα τὴν κόμην καὶ γεραρὸς τὸ εἶδος ἔδοξεν αὐτῶ παραστάς λέγειν τὰ ἔπη τάδε·

Νῆσος ἐπειτὰ τίς ἐστι πολυχλύστῳ ἐνὶ πόντῳ
Αἰγύπτου προπάρσιθε· Φάρον δὲ ἔκιχλίσκουσιν.

(3) Εὐθὺς οὖν ἔξαναστὰς ἐβάδιζεν ἐπὶ τὴν Φάρον, ἢ τότε μὲν ἔτι νῆσος ἦν τοῦ Κανωβικοῦ μικρὸν ἀνωτέρω στόματος, νῦν δὲ διὰ χώματος ἀνείληπται πρὸς τὴν ἥπειρον. Ὡς οὖν εἶδε τόπον εὐφυῖα διαφέροντα (ταινία γὰρ ἐστὶν ἰσθμῶ) πλάτος ἔχοντι σύμμετρον ἐπιεικῶς

ad hoc et cavillis exsistentibus, quod ultima ea dies mensis erat, rex, uti semper vaticinia magni faciebat, perturbatum Aristandrum cernens, eum diem non trigesimum mensis, sed vigesimum octavum numerari jussit; simulque tuba signum dans, majori quam statuerat initio conatu muros oppugnare coepit. Facto vehementi impetu, quum ne ii quidem qui erant in castris sese continerent, sed et ipsi ad auxilia accederent, animos desponderunt Tyrii, urbsque eadem die capta est. (3) Postea Gazam ei oppugnanti, maximam Syriæ urbem, gleba in humerum incidit desuper ab ave demissa. Avis autem quum in machina consedisset, nervorum nexibus, quorum ad attrahendos funes usus est, sese implicavit. Ita vero evenit, ut prædixerat id signum interpretans Aristander: capta enim urbs est, Alexandro humerus vulneratus. (4) Quum multa de præda Olympiadi, Cleopatrarum amicisque dona mitteret, Leonidæ quoque paedagogo quingenta thuris, myrrhæ centum talenta misit, puerilis spei recordatus. Etenim quodam in sacrificio Leonidas ipsi utraque manu odoramenta in ignem conjicienti dixisse fertur: Ubi odoriferam regionem ceperis, Alexander, tum ita liberaliter adole, nunc parcius. Igitur tum Alexander ei scripsit: Mittimus tibi thuris et myrrhæ abunde, uti cesses illiberalis in cultu deorum esse.

XXVI. Quum esset ad ipsum allatum scrinium, quo nihil in rebus et impedimentis Darii captis pretiosius repertum fuit, ex amicis quaesivit, quidnam potissimum ex rebus caris ei imponeret, ac multa multis dicentibus, Iliadem ipse eo depositam se asservaturum affirmavit. (2) Multos hujus rei habeo magnæ fidei auctores. Jam si verum est quod Alexandrini Heraclidem secuti asserunt, non sane otiosum se ei neque consilii dandi negligentem militiæ comitem Homerus præbuit. Nam Ægypto, ut ipsi aiunt, capta Alexander, quum urbem Græcam sibi cognominem ibi condere vellet, magnam et hominibus frequentem, et jam de sententia architectorum locum quendam dimensurus ac definiturus esset, nocte ea mirabile vidit insomniam. Virum venerabili forma, cana coma, imaginatus est sibi adstare et hos versus recitare:

Præterea undoso quædam jacet insula ponto,
Opposita Ægypto; Pharon illam nomine dicunt.

(3) Itaque statim surgens, Pharon adiit, quæ tum adhuc erat paulum supra Canobicum ostium, nunc aggere est annexa continenti. Contemplatus loci commodissimam naturam (est enim terra in longum porrecta, quæ isthmo suo, qui sufficientem habet latitudinem paludem magnam

διεργουσα λιμνην τε πολλήν και θάλασσαν εν λιμένι
 μεγάλῳ τελευτῶσαν), εἶπόν ὡς Ὅμηρος ἦν ἄρα τὰ
 τε ἄλλα θαυμαστός και σοφώτατος ἀρχιτέκτων, ἐκέλευσε
 διαγράψαι τὸ σχῆμα τῆς πόλεως τῷ τόπῳ συναρμόσ-
 5 τοντας. (1) Καὶ γῆ μὲν οὐ παρῆν λευκή, τῶν δὲ
 ἀλφίτων λαμβάνοντες ἐν πεδίῳ μελαγγεῖφ κυκλοτερῆ
 κόλπον ἦγον, οὗ τὴν ἐντὸς περιφέρειαν εὐθεῖαι βῆσεις
 ὥσπερ ἀπὸ κρασπέδων εἰς σχῆμα χλαμύδος ὑπελάμ-
 680 θανον ἐξ ἴσου συνάγουσαι τὸ μέγεθος. Ἡσθέντος δὲ
 10 τῆ διαθέσει τοῦ βασιλέως αἰφνίδιον ὄρνιθες ἀπὸ τοῦ
 ποταμοῦ και τῆς λιμνης πληθεῖ τε ἀπειροὶ και κατὰ
 γένος παντοδαποὶ και μέγεθος ἐπὶ τὸν τόπον καταίρου-
 ντες νέφσιν εἰκότες οὐδὲ μικρὸν ὑπελείποντο τῶν ἀλ-
 φίτων, ὥστε και τὸν Ἀλέξανδρον διαταραχθῆναι πρὸς
 15 τὸν οἰωνόν. (5) Οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν μάντειων θαρβεῖν
 παραινούντων (πολυαρκεστάτην γὰρ οἰκίζεσθαι τὸν
 ὑπ' αὐτοῦ και παντοδαπῶν ἀνθρώπων ἐσομένην τροφόν),
 ἔργου κελεύσας ἔχθεσθαι τοὺς ἐπιμελητὰς αὐτὸς ὄρμη-
 σεν εἰς Ἄμμωνος ὄδον μακρὰν και πολλὰ μὲν ἔχουσαν
 20 ἐργώδη και ταλαιπώρα, κινδύνους δὲ δύο, τὸν μὲν
 ἀνυδρίας, δι' ἣν ἐρημός ἐστιν οὐκ ὀλίγων ἡμερῶν, τὸν
 δὲ, εἰ λάθρος ἐν ἄμμῳ βαθεῖα και ἀχανεὶ πορευομένης
 ἐπιπέσει νότος, ὡς που και πάσαι λέγεται περὶ τὸν
 Καμβύσου στρατόν, ἀναστήσας θίνα μεγάλην και κυ-
 25 ματώσας τὸ πεδίον μυριάδας ἀνθρώπων πέντε κατα-
 χῶσαι και διαφθεῖραι. Ταῦτα πάντα σχεδὸν πάντες
 ἐλογίζοντο, χαλεπὸν δὲ ἦν Ἀλέξανδρον ἀποστρέψαι
 πρὸς τοιοῦν ὄρμημένον. Ἡ τε γὰρ τύχη ταῖς ἐπιβο-
 λαῖς ὑπέκουσα τὴν γνώμην ἰσχυρὰν ἐποίησεν και τὸ θυ-
 30 μοειδὲς ἄχρι τῶν θαυμάτων ὑπεξέφερε τὴν φιλονεικίαν
 ἀήττητον οὐ μόνον πολέμιους, ἀλλὰ και τόπους και
 καιροὺς καταβιάζομένην.

XXVII. Ἐν γοῶν τῇ τότε πορείᾳ τὰ συντυχόντα
 ταῖς ἀπορίαις παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθήματα τῶν ὑστέρων
 35 χρησίων ἐπιστεύθη μᾶλλον τρόπον δὲ τινα και τοῖς
 χρησμοῖς ἢ πίστις ἐκ τούτων ὑπῆρξε. Πρῶτον μὲν γὰρ
 ἐκ Διὸς ὕδωρ πολλὸν και διαρκεῖς ὑετοὶ γενόμενοι τὸν τε
 τῆς δίψης φόβον ἔλυσαν και τὴν ξηρότητα κατασθέντες
 τῆς ἄμμου, νοτερᾶς γενομένης και πρὸς αὐτὴν ζυμ-
 40 πεσούσης, εὐπνον τὸν ἀέρα και καθαρώτερον παρέ-
 σχον. (2) Ἐπειτα τῶν ὄρων, οἵπερ ἦσαν τοῖς ὀδηγοῖς,
 συγχυθέντων και πλάνης οὐσης και διασπασμοῦ τῶν
 βαδίζόντων διὰ τὴν ἀγνοίαν, κόρακες ἐκφανέντες ὑπε-
 λάμβανον τὴν ἡγεμονίαν τῆς πορείας, ἐπομένον μὲν
 45 ἔμπροσθεν πετόμενοι και σπεύδοντες, ὑστεροῦντας δὲ
 και βραδύνοντας ἀναμένοντες· ὁ δὲ ἦν θαυμαστότατον,
 ὡς Καλλισθένης φησὶ, ταῖς φωναῖς ἀνακαλούμενοι τοὺς
 πλανωμένους νύκτωρ και κλάζοντες εἰς ἕγνος καθίστα-
 σαν τῆς πορείας. (3) Ἐπει δὲ διεξελθὼν τὴν ἐρημον
 50 ἦκεν εἰς τὸν τόπον, ὁ μὲν προφήτης αὐτὸν ὁ Ἄμμωνος
 ἀπὸ τοῦ θεοῦ χαίρειν ὡς ἀπὸ πατρός, προσεῖπεν· ὁ δὲ
 ἐπήρετο, μή τις αὐτὸν εἴη διαφευγὼς τῶν τοῦ πα-
 τρός φωνῶν. Εὐφημεῖν δὲ τοῦ προφήτου κελεύσαντος,
 οὐ γὰρ εἶναι πατέρα θνητὸν αὐτῷ, μεταβαλὼν ἐπυν-

et mare magno portu finitum sufficienter dirimit), quum
 aliis in rebus admiratione dignum Homerum, tum sapien-
 tissimum esse architectum dixit. Proinde urbis figuram
 loco isti convenientem ibi describere jussit. (4) Quum non
 esset in promptu creta, polenta in solo nigro delineaverunt
 rotundum sinum, cujus peripheriam interiorē recta linea,
 ex aequali distantia coeuntes, quasi ab utraque lacinia in effi-
 giem chlamydis connectebant. Eam figuram quum magnopere
 probaret rex, subito aves innumeræ omnigenis atque mag-
 nitudinis a flumine et lacu nubis instar locum eum occupave-
 runt, atque ita polentam depasta sunt, ut ne tantillum qui-
 dem relinquerent. (5) Alexandrum eo augurio perturbatum
 vates confirmarunt, urbem locupletissimam et quæ omni-
 genum hominum alumna foret, condi ab eo dicentes. Itaque
 prefectis ei operi procuratoribus, iter ad Ammonem ipse
 suscepit longum, in quo quum difficulta sunt omnia et labo-
 riosa, tum pericula duo impendent, alterum ab aquæ penuria,
 ob solitudines quæ sunt haud paucorum dierum, alte-
 rum ab austro, ne is vehemens in immensa profundaque
 ambulantis arena incidat; quippe olim quoque fertur in-
 genitibus excitatis arenarum aggeribus et planitie maris
 instar exagitata, quinquaginta millia hominum de Cambysis
 exercitu obruisse atque interfecisse. Quæ tametsi universi
 prope reputarent, difficile tamen erat Alexandrum ab eo
 quod semel sibi proposuisset detrahere. Nam et fortuna
 conatibus ejus favendo animum confirmabat animique
 vigor ad stupenda usque facta invictam ejus ambitionem
 provehebat, non hostes modo, sed loca etiam ac tempora
 vi superantis.

XXVII. Ea quidem in profectioe auxilia, quibus deus
 55 difficultates ejus sublevavit, plus fidei quam reddita deinde
 oracula iuvenerunt, imo ea fidem etiam oraculis quodam-
 modo fecerunt. Primum imbres largi et sitis metu libera-
 verunt et siccitatem arenæ nimiam abstulerunt, quum ea
 humectata in sese subsideret, eoque purior fuit et spirabilior
 aer. (2) Deinde quum ductores metas confundissent atque
 inde per ignorantiam error et divulsio sequentium oriretur,
 subito visi corvi duces itineris se præbuerunt, modo vo-
 latu præcedentes, modo tardiores exspectantes, quin etiam
 60 (quod maxime mirum Callisthenes commemorat) eos qui
 aberrassent per noctem crocitate sua in viam revocantes.
 (3) Ut peragratis solitudinibus ad locum quem peto-
 bat pervenit, vates Ammonis eum dei, veluti patris ejus,
 verbis salvere jussit; interroganti deinde aliquisne ipsum
 patris percussorum effugisset: Bona, inquit, verba, non enim
 mortali patre tu natus es; tum mutato sermone quæsiuit

θάνατο, τοὺς Φιλιπποὺ φονεῖς εἰ πάντας εἶη τιτιμωρη-
 μένος· εἶτα περὶ τῆς ἀρχῆς, εἰ πάντων αὐτῶν δίδωσιν
 ἀνθρώπων κυρίῳ γενέσθαι. Χρήσαντος δὲ τοῦ θεοῦ e
 καὶ τοῦτο δίδόναι καὶ Φίλιππον ἀπέχειν ἔκπλεω τὴν
 δίκην, ἐδωρεῖτο τὸν θεὸν ἀναθήμασι λαμπροῖς καὶ χρή-
 5 μασι τοὺς ἀνθρώπους. (4) Ταῦτα περὶ τῶν χρησμάτων
 οἱ πλείστοι γράφουσιν· αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος ἐν ἐπι-
 στολῇ πρὸς τὴν μητέρα φησὶ γεγονέναι τινὰς αὐτῶ μαν-
 τείας ἀποβήτους, ἅς αὐτὸς ἐπανελθὼν φράσει πρὸς
 10 μόνην ἐκείνην. Ἔνιοι δὲ φασὶ τὸν μὲν προφήτην Ἑλ-
 ληνιστὴν βουλόμενον προσεῖπαι μετὰ τινος φιλοφροσύ-
 νης « ὦ παιδίον » ἐν τῇ τελευταίῳ τῶν φηόγγων ὑπὸ
 βαρβαρισμοῦ πρὸς τὸ σίγμα ἐξερχθῆναι καὶ εἰπεῖν « ὦ
 15 παιδίος » ἀντὶ τοῦ ν τῷ ς χρησάμενον, ἀσμένῳ δὲ τῷ
 Ἀλεξάνδρῳ τὸ σφάλμα τῆς φωνῆς γενέσθαι καὶ διαδο-
 θῆναι λόγον, ὡς παῖδα Διὸς αὐτὸν τοῦ θεοῦ προσεῖπόν-
 20 τος. (5) Λέγεται δὲ καὶ Ψάμμωνος ἐν Αἰγύπτῳ τοῦ
 φιλοσόφου διακούσας ἀποδέξασθαι μάλιστα τῶν λεχθέν-
 των, ὅτι πάντες οἱ ἀνθρωποὶ βασιλεύονται ὑπὸ θεοῦ· τὸ
 681 γὰρ ἄρχον ἐν ἐκάστῳ καὶ κρατοῦν θεῖόν ἐστιν· ἔτι δὲ a
 μᾶλλον αὐτὸς περὶ τούτων φιλοσοφώτερον δοξάζειν καὶ
 λέγειν, ὡς πάντων μὲν ὄντα κοινὸν ἀνθρώπων πατέρα
 τὸν θεόν, ἰδίους δὲ ποιούμενον ἑαυτοῦ τοὺς ἀρίστους.

XXVIII. Καθόλου δὲ πρὸς μὲν τοὺς βαρβάρους σο-
 25 θαρὸς ἦν καὶ σφόδρα πεπεισμένῳ περὶ τῆς ἐκ θεοῦ γε-
 νέσεως καὶ τεκνώσεως ὁμοίος, τοῖς δὲ Ἑλλήσι μετρίως
 καὶ ὑποφειδομένους ἑαυτὸν ἐξεθείαζε· πλὴν περὶ Σάμου
 γράφων Ἀθηναίους « Ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν, φησὶν, ὑμῖν
 30 ἐλευθέραν πόλιν ἔδωκα καὶ ἔνδοξον· ἔχετε δὲ αὐτὴν λα-
 βουμένους, » λέγων τὸν Φίλιππον. Ὑστερον δὲ πληγῆ
 περιπεσὼν ὑπὸ τοξέματος καὶ περιαλγῆς γενόμενος, b
 « Τοῦτο μὲν, εἶπεν, ὦ φίλοι, τὸ βέρον αἷμα καὶ οὐκ

ἰχώρ, οἷός κέρ τε βέει μακάρεσσι θεοῖσιν. »

35 (2) Ἐπεὶ δὲ μεγάλης ποτὲ βροντῆς γενομένης καὶ πάν-
 των ἐκπλαγέντων Ἀνάξαρχος ὁ σοφιστῆς παρῶν ἔφη
 πρὸς αὐτὸν, « Μή τι σὺ τοιοῦτον ὁ τοῦ Διός; » γελάσας
 ἐκεῖνος, « Οὐ βούλομαι γὰρ, εἶπε, φοβερὸς εἶναι τοῖς
 φίλοις, ὥσπερ σὺ με κελεύεις ὁ καταφυλλίζων μου τὸ
 40 δεῖπνον, ὅτι ταῖς τραπέζαις ἰχθύας ὄρας ἐπικειμένους, οὐ
 σατραπῶν κεφαλὰς. » Τῷ γὰρ ὄντι λέγεται τὸν Ἀνά-
 ξαρχον, ἰχθυοῖων Ἡφαιστίωνι πεμφθέντων ὑπὸ τοῦ βα-
 σιλέως, τὸν προειρημένον ἐπιφθέγγασθαι λόγον, ὅσον c
 45 ἐξετελλίζοντα καὶ κατειρωνεύμενον τοὺς τὰ περίθλεπτα
 μεγάλοις πόνοις καὶ κινδύνοις διώκοντα, ὡς οὐδὲν ἢ μι-
 κρὸν ἐν ἡδοναῖς καὶ ἀπολαύσεισι πλέον ἔχοντα τῶν ἄλ-
 λων. (3) Ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος καὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων
 δῆλός ἐστιν αὐτὸς οὐδὲν πεπονθὼς οὐδὲ τετυφωμένος,
 50 ἀλλὰ τοὺς ἄλλους καταδουλούμενος τῇ δόξῃ τῆς θεοῦ-
 τῆτος.

XXIX. Εἰς δὲ Φοινίκην ἐπανελθὼν ἐξ Αἰγύπτου
 θυσίας τοῖς θεοῖς καὶ πομπὰς ἐπέτελει καὶ χορῶν κυ-
 κλίων καὶ τραγικῶν ἀγῶνας οὐ μόνον ταῖς παρασκευαῖς,

Alexander, Philippine interfectores omnes ultus esset, et
 an omnibus esset dominaturus hominibus : -respondit Am-
 mon, et hoc se ei dare et Philippi caedem prorsus esse vindic-
 atam. Tum Alexander donariis deum, pecunia homines
 donavit. (4) Hæc i-tis de oraculis plerique tradunt. Ipse
 in epistola ad matrem arcanas sibi quasdam sortes datas
 scribit, quas solus soli sit, ubi revertisset, expositurus.
 Quidam referunt antistitem quum Græco sermone blandius
 alloqui Alexandrum et παιδίον, id est filium, appellare vellet,
 lapsus, ut erat barbarus, in ultimæ litteræ sono, ὦ παῖ Διός
 quod est o fili Jovis, dixisse loco v usurpantem c. Pergra-
 tum hunc errorem Alexandro fuisse atque inde vulgatum,
 eum ab Ammone filium Jovis appellatum. (5) Fetur
 etiam in Ægypto Psammonem philosophum audivisse, id-
 que ejus dictum maxime probasse, quo affirmabat omnes
 homines a deo regi; divinum enim esse id, quod in uno
 quolibet præsit atque imperet; ipsumque magis philoso-
 phice eadem de re sensisse, quum quidem deum omnibus
 hominibus communem esse patrem, sed proprios sibi filios
 eos asciscere, qui hominum essent præstantissimi, dic-
 cret.

XXVIII. Omnino autem ita se erga barbaros superbe ge-
 rebat, ut qui deo parente plurimum fideret, apud Græcos
 modice et parce divinitatem jactavit, nisi quod de Samo
 Atheniensibus scribens : Non quidem, ait, ego vobis liberam
 et nobilem urbem tradidissem, sed accepistis eam ab eo,
 qui tum dominus et pater meus nominabatur : Philippum
 ita indicans. Post sagitta ictus quum graviter doleret : Id
 quidem, dicebat amicis, quod de vulnere effluit, sanguis
 est, non ichor

Qualem felices stillant de corpore divi.

(2) Magno aliquando tonitru audito omnibusque consterna-
 tis, Anaxarchus sophista qui tum forte aderat : Cur, inquit,
 non tu quoque tale quid exhibes, fili Jovis? ad hoc rideus
 Alexander respondit : Quia nolo amicis esse terrori, id
 quod tu me jubes, cœnam meam exagitans, quod non sa-
 traparum capita, sed pisces mensis impositos vides. Quippe
 memoriæ proditum est, id aliquando dixisse Anaxarchum,
 quum Hephaestioni pisciculos rex misisset, veluti contemnen-
 tem et irridentem eos qui magnis laboribus et periculis res
 viles consecantur, quum aut parum aut nihilo plus delicia-
 rum et voluptatis quam alii percipiant. (3) Enimvero ex
 iis quæ recensui liquet, Alexandrum opinione divinitatis
 nihil affectum, neque superbiorem factum, reliquos tantum
 ea subjugasse.

XXIX. In Phœnicen ex Ægypto reversus, sacrificia diis
 pompasque instituit et chorum cyclicum scenicosque ludos,
 non apparatu modo, sed et certaminibus splendidos. Præ-

ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀμιλλαῖς λαμπροῦς γενομένους. Ἐχο-
 ρήγουν γὰρ οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, ὡς περ Ἀθήνησιν
 οἱ κληρούμενοι τὰς φυλάς, καὶ ἠγωνίζοντο θαυμαστῇ
 φιλοτιμίᾳ πρὸς ἀλλήλους. Μάλιστα δὲ Νικοκρέων ὁ
 5 Σαλαμίνιος καὶ Πασικράτης ὁ Σόλιος διεφιλονείκησαν.
 Οὗτοι γὰρ ἔλαχον τοῖς ἐνδοξοτάτοις ὑποκριταῖς χορη-
 γεῖν, Πασικράτης μὲν Ἀθηνόδωρον, Νικοκρέων δὲ Θεο-
 σαλῶ, περὶ δὲ ἐσπουδάκει καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος. Οὐ
 μὴν διέφηνε τὴν σπουδὴν πρότερον ἢ ταῖς ψήφοις ἀνα-
 10 γορευθῆναι νικῶντα τὸν Ἀθηνόδωρον. Τότε δὲ, ὡς
 ἔοικεν, ἀπιὼν ἔφη τοὺς μὲν κριτὰς ἐπαινεῖν, αὐτὸς μέν-
 τοι μέρος ἂν ἤδῃως προσέθαι τῆς βασιλείας ἐπὶ τῇ μὴ
 Θεσσαλῶν ἰδεῖν νενικημένον. (α) Ἐπεὶ δὲ Ἀθηνόδωρος
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ζημιωθείς, ὅτι πρὸς τὸν ἀγῶνα τῶν
 15 Διονυσίων οὐκ ἀπήντησεν, ἤξιον γράψαι περὶ αὐτοῦ τὸν
 βασιλέα, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, τὴν δὲ ζημίαν ἀπέ-
 σταίλε παρ' ἑαυτοῦ. Λύκωνος δὲ τοῦ Σκαρφέως εὐη-
 μεροῦντος ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ στίχον εἰς τὴν κωμῳδίαν
 ἐμβαλόντος αἴτησιν περιέχοντα δέκα ταλάντων, γελάσας
 20 ἔδωκε. (β) Δαρείου δὲ πέμψαντος ἐπιστολὴν πρὸς αὐ-
 τὸν καὶ φίλους δεομένους μύρια μὲν ὑπὲρ τῶν ἐλαωκό-
 των λαθεῖν τάλαντα, τὴν δὲ ἐντὸς Βυφράτου πᾶσαν
 ἔχοντα καὶ γήμαντα μίαν τῶν θυγατέρων φίλων εἶναι
 καὶ σύμμαχον, ἐκοινοῦτο τοῖς ἐταίροις καὶ Παρμενίω-
 25 νος εἰπόντος « Ἐγὼ μὲν, εἰ Ἀλέξανδρος ἤμην, ἔλαθον
 ἂν ταῦτα, » « Κἀγὼ, νῆ Δί', εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, εἰ
 Παρμενίων. » Πρὸς δὲ τὸν Δαρείον ἔγραψεν, ὡς οὐ-
 δένος ἀτυχῆσει τῶν φιλανθρώπων ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν,
 εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς ἐπ' ἐκείνον ἤδη πορεύεσθαι.
 30 XXX. Ταχὺ μὲντοι μετεμνήθη, τῆς τοῦ Δαρείου
 682 γυναικὸς ἀποθανούσης ἐν ὠδίσι· καὶ φανερὸς ἦν ἀνιῶ-
 μένος ὡς ἐπίδειξιν οὐ μικρὰν ἀφηρημένος χρηστότητος.
 Ἔθαψεν οὖν τὴν ἀνθρώπων οὐδεμιᾶς πολυτελείας φει-
 δόμενος. Τῶν δὲ θαλαμηπόλων τις εὐνοῦχων, οἱ συν-
 35 εαλώκεισαν ταῖς γυναῖξιν, ἀποδράς ἐκ τοῦ στρατοπέ-
 δου καὶ πρὸς Δαρείον ἀφιππασάμενος, Τίρειος ὄνομα,
 φράζει τὸν θάνατον αὐτῆς τῆς γυναικὸς. (α) Ὡς δὲ
 πληγῆ μένος τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνακλάσας, « Φεῦ τοῦ
 Περσῶν, ἔφη, δαίμονος, τὴν βασιλέως γυναῖκα καὶ
 40 ἀδελφὴν οὐ μόνον αἰχμάλωτον γενέσθαι ζῶσαν, ἀλλὰ καὶ
 τελευτήσασαν ἄμοιρον κείσθαι ταφῆς βασιλικῆς, » ὑπο-
 λαβὼν ὁ θαλαμηπόλος, « Ἀλλὰ ταφῆς γε χάριν, εἶπεν,
 « ὦ βασιλεῦ, καὶ τιμῆς ἀπάσης καὶ τοῦ πρέποντος οὐδὲν
 ἔχεις αἰτιάσασθαι τὸν πονηρὸν δαίμονα Περσῶν. Οὕτε
 45 γὰρ ζῶσῃ τῇ δεσποίνῃ Στατεῖρᾳ καὶ μητρὶ σῇ καὶ τέκνοις
 ἐνέδει τῶν πρόσθεν ἀγαθῶν καὶ καλῶν ἢ τὸ σὸν ὄραν
 φῶς, ὁ πάλιν ἀναλάμψει λαμπρὸν ὁ κύριος Ὁρομάσθης,
 οὗτ' ἀποθανούσα κόσμου τινὸς ἄμοιρος γέγονεν, ἀλλὰ καὶ
 πολεμίων τετίμηται δάκρυσιν. Οὕτω γὰρ ἐστὶ χρη-
 50 στὸς κρατήσας Ἀλέξανδρος, ὡς δεινὸς μαχόμενος. » (β)
 Ταῦτα ἀκούσαντα Δαρείον ἡ ταραχὴ καὶ τὸ πάθος ἐξέ-
 φερε πρὸς ὑποψίας ἀτόπου· καὶ τὸν εὐνοῦχον ἐνδοτέρω
 τῆς σκηνῆς ἀπαγαγὼν, « Εἰ μὴ καὶ σὺ μετὰ τῆς Περ-
 σῶν, ἔφη, τύχης μακεδονίζεις, ἀλλ' ἔτι σοὶ δεσπότης

bebant enim sumptus Cypriorum reges, sicuti Athenis ii
 qui de tribubus sorte ad id ducti sunt, fuitque inter eos
 mirifica contentio, Nicocreonem praesertim Salaminium
 et Pasicratem Solensem. His enim sorte obtigerat, ut no-
 bilissimos histriones instruerent, Athenodorus hic, ille
 Thessalum. Cui quidem quum ipse quoque Alexander cu-
 peret, non ante tamen studium suum ostendit, quam Athe-
 nodorus victor est pronunciatus. Tum discedens, ut aiunt,
 laudare quidem se iudices dixit, partem tamen regni sui
 libenter dimissurum fuisse, ne Thessalum victum didisset.
 (2) Quum vero Athenodorus ab Atheniensibus mulctatus,
 quod Bacchanalibus non interfuisset, pro se litteras a rege
 peteret, non impetravit: mulctam tamen a se rex misit.
 Lycone Scarphensi cum laude in theatro agente, versumque
 comædiae inserente, qui decem talentorum petitionem con-
 tinebat, ridens ei dedit. (3) Darius porro missis litteris et
 amicis ab Alexandro petiit, ut acceptis pro redemptione
 captivorum decem millibus talentum, Asia cis Euphratem
 universa occupata, atque altera filiarum matrimonio copu-
 lata, foedus secum societatemque coiret. Ea re cum amicis
 communicata Alexander, Parmenioni condiciones acceptu-
 rum se, si Alexander esset, dicenti: Acciperem, inquit,
 et ego, si Parmenio essem. Dario autem scripsit, eum si
 ad se veniret, summam humanitatem experturum, si non
 veniret, se jam ad ipsum proficisci.

XXX. Mox vero poenituit facti, quum Darii uxor in partu
 periisset, neque dissimulavit dolorem, quem ex neglecta
 ostentandæ clementiæ haud vili occasione cepisset. Inte-
 rim cubicularius quidam eunuchus, ex his unus, qui cum
 reginis capti fuerant, Tireos nomine, ex castris aufugit
 equoque ad Darium vectus, mortem ei uxoris nuntiavit.
 (2) Qui quum caput feriret fortunamque Persarum deplora-
 ret, quæ non captivam modo duci reginam, sed et mortuam
 regii funeris expertem jacere permisisset; interpellans eum
 Tireos, Quod ad sepulturam, ait, decusque ejus et honores
 attineat, o rex, nihil est quod fortunam Persarum culpes.
 Neque enim Statiræ viventis, neque matri liberisque tuis
 quicquam eorum bonorum honorumque quibus ante fruc-
 tuebantur, defuit hactenus, nisi lumen tuum, quod iterum
 illustrabit summus Oromasdes. Tantum vero abfuit ut illa
 sepulturæ ullo honore caruerit, ut lacrimis etiam hostium
 sit decorata. Ita enim clemens est victor Alexander, ut
 acer bellator. (3) Hæc audientem Darium perturbatio
 animi in sinistras adduxit suscipiones et eunuchum in pe-
 netrale tentorii recipiens, ita allocutus est: Nisi tu quoque
 Persarum fortunam imitatus ad Macedonas animo inclinas,
 si dominus tibi adhuc est Darius, dic mihi lumen Mithræ

ἐγὼ Δαρεῖος, εἰπέ μοι σεβόμενος Μίθρου τε φῶς μέγα
καὶ δεξιᾶν βασιλείων, ἄρα μὴ τὰ μικρότατα τῶν Στα-
τείρας κλαίω κακῶν, οἰκτρότερα δὲ ζωσῆς ἐπάσχομεν
καὶ μᾶλλον ἂν κατ' ἀξίαν ἐδυστυχοῦμεν ὡμῶς καὶ σκυ-
5 θρωπῶ περιπεσόντες ἐχθρῶ; τί γὰρ εὐπρεπὲς ἀνδρὶ νέῳ
πρὸς ἐχθροῦ γυναῖκα καὶ μέχρι τιμῆς τοσαύτης συμβό-
λαιον; » (α) Ἐτι λέγοντος αὐτοῦ καταβαλὼν ἐπὶ τοῦς
πόδας Τίρειος αὐτὸν ἰκέτευεν εὐφημεῖν καὶ μήτε Ἀλέ-
ξανδρον ἀδικεῖν μήτε τὴν τεθνεῶσαν ἀδελφὴν καὶ γυ-
10 ναῖκα καταισχυῖναι μήτε αὐτοῦ τὴν μεγίστην ὄν ἐπται-
κεν ἀφαιρεῖσθαι παραμυθίαν, τὸ δοκεῖν ὑπ' ἀνδρὸς
ἡττῆσθαι κρείττονος ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, δ
ἀλλὰ καὶ θαυμάζειν Ἀλέξανδρον, ὡς πλείονα ταῖς Περ-
σῶν γυναῖξί σωφροσύνην ἢ Πέρσαις ἀνδρείαν ἐπιδειδει-
15 γμένον. (β) Ἄμα δὲ ὄρκους τε φρικώδεις τοῦ θαλα-
μηγόλου κινουῦντος ὑπὲρ τούτων καὶ περὶ τῆς ἄλλης
ἐγκρατείας καὶ μεγαλοψυχίας τῆς Ἀλεξάνδρου λέγοντος
ἐξεληθὼν πρὸς τοὺς ἑταίρους ὁ Δαρεῖος καὶ χεῖρας ἀνα-
τείνας πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπέυξατο. « Θεοὶ γενέθλιοι καὶ
20 βασιλῆοι, μάλιστα μὲν ἐμοὶ διδοίητε τὴν Περσῶν τύχην
εἰς ὄρθον αὐθις σταθεῖσαν ἐφ' οἷς ἐδεξάμην ἀγαθοῖς ἀπο-
λιπεῖν, ἵνα κρατήσας ἀμείψωμαι τὰς Ἀλεξάνδρου χά-
ριτας, ὧν εἰς τὰ φιλάτατα παύσας ἔτυχον· εἰ δ' ἄρα τις
οὗτος εἰμαρτὸς ἔκει χρόνος ὀφειλόμενος νεμέσει καὶ
25 μεταβολῇ παύσασθαι τὰ Περσῶν, μηδεὶς ἄλλος ἀνθρώ-
πων καθίσειεν εἰς τὸν Κύρου θρόνον πλην Ἀλεξάνδρου. »
Ταῦτα μὲν οὕτω γενέσθαι τε καὶ λεχθῆναι φασιν οἱ
πλείστοι τῶν συγγραφέων.]

XXXI. Ἀλέξανδρος δὲ τὴν ἐντὸς τοῦ Εὐφράτου πᾶ-
30 σαν ὑπ' ἐκαστῆ ποιησάμενος ἤλαυνεν ἐπὶ Δαρεῖον ἑκατὸν
μυριάσι στρατοῦ καταβαίνοντα. Καὶ τις αὐτῶν φράζει
τῶν ἑταίρων, ὡς δὴ γέλωτος ἀξίον πράγμα, τοὺς ἀκο-
λουθοὺς παίζοντας εἰς δύο μέρη διηρηκέναι σπᾶς αὐτοῦς,
ὧν ἑκατέρου στρατηγὸν εἶναι καὶ ἡγεμόνα, τὸν μὲν
35 Ἀλέξανδρον, τὸν δὲ Δαρεῖον ὑπ' αὐτῶν προσαγορευόμε-
νον ἀρξάμενος δὲ βούλοισ ἀροβολίξασθαι πρὸς ἀλλή-
λους, εἶτα πυγμαῖς, τέλος ἐκκεκαῦσθαι τῇ φιλονεικίᾳ
καὶ μέχρι λίθων καὶ ξύλων πολλοὺς δυσκαταπαύστους
683 γεγονότας. Ταῦτα ἀκούσας ἐκέλευσεν αὐτοὺς μονομα-
40 χῆσαι τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὸν μὲν Ἀλέξανδρον αὐτὸς
ὤπλισε, τὸν δὲ Δαρεῖον Φιλώτας. Ἐθεᾶτο δὲ ὁ στρα-
τὸς ἐν οἰωνῶ τινι τοῦ μέλλοντος τιθέμενος τὸ γιγνόμενον.
Ἰσχυρᾶς δὲ τῆς μάχης γενομένης ἐνίκησεν ὁ καλούμενος
Ἀλέξανδρος καὶ δωρεὰν ἔλαβε δώδεκα κώμας καὶ στολῆ
45 Περσικῇ χρῆσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν Ἐρατοσθένης ἱστο-
ρήκε. (α) Τὴν δὲ μεγάλην μάχην πρὸς Δαρεῖον οὐκ
ἐν Ἀρβήλοις, ὡσπερ οἱ πολλοὶ γράφουσιν, ἀλλ' ἐν Β
Γαυγαμήλοις γενέσθαι συνέπεσε. Σημαίνειν δὲ φασιν
οἶκον καμήλου τὴν διάλεκτον, ἐπεὶ τῶν παλαι τινε βα-
50 σιλῶν ἐκφυγῶν πολεμίους ἐπὶ καμήλου δρομάδος ἐν-
ταῦθα καθίδρυσεν αὐτὴν ἀποτάξας τινὰς κώμας καὶ
προσόδους εἰς τὴν ἐπιμέλειαν. (β) Ἡ μὲν οὖν σελήνη
τοῦ Βοηδρομιῶνος ἐξέλιπε περὶ τὴν τῶν μυστηρίων τῶν
Ἀθήνησιν ἀρχήν. Ἐνδεκάτῃ δὲ ἀπὸ τῆς ἐκλείψεως

magnum et regis dextram reveritus, numnam ego minima
Statiræ infortunia deploro, eaque vivente passi sumus gra-
viora? Numquid honestius miseri fuisset si in crudelem
incidissemus et inhumanum hostem? qui enim honestum sit
juveni cum hostis conjuge commercium et ad tantos usque
honores procedens? (4) Nondum finiverat, quum Tiroes ad
pedes ejus se projiciens obtestatus est, saniora loqueretur,
neve injuria Alexandrum, sororem eandemque uxorem vita
defunctam contumelia afficere, neque se ipsum maximo ad-
versæ fortunæ hujus solatio spoliare vellet, quod ab hoste
humana conditione præstantiori victus esset, verum suspi-
ceret etiam Alexandrum, qui plus temperantiæ captivis
mulieribus, quam Persis fortitudinis ostendisset. (5) Simul
et horrendis se sacramentis obstringebat, deque reliqua
Alexandri continentia animique magnitudine orationem
instituebat. Darius autem ad amicos egressus, manus ad
cælum tendens, ita precatus est: Dii natales atque regii,
id primum vos precor, quam mihi Persarum fortunam de-
distis, eam restitutam ego uti posteris eodem quo accepi
splendore relinquam, uti victor Alexandro rependam, quæ
in mea calamitate carissimis meis præstitit beneficia. Sin
fatale adest tempus, itaque visum est Nemese et rerum vi-
cissitudini, uti Persicum regnum cesset, at nemo hominum
præter unum Alexandrum in Cyri sedeat solio. Hæc ita
acta dictaque fuisse plerique scriptorum tradunt.

XXXI. Alexander quum quantum cis Euphraten est Asiæ,
omne in suam potestatem subegisset, adversus Darium
contendit cum mille hominum millibus descendente. Hic
de re ridicula ad Alexandrum ab amicis refertur. Ministros
in duas partes se divisisse, utrique ducem fuisse, quorum ii
f alterum Alexandrum, alterum Darium nominaverint; ince-
pisse primum glebas contra sese jaculari invicem, mox ad
pugnos, inde accensa contentione ad lapides quoque et fustes
a multis pertinaciter perventum. Hæc ut audivit, jussit
ipsos duces singulari prælio decernere. Alexandrumque
ipse, Darium Philotas armavit. Duellum exercitus spe-
ctavit, in omen futuri eam rem trahens. Dimicatum est
acriter, Alexanderque ille victor duodecim pagos et ami-
ctum Persicum præmii loco accepit, auctore Eratosthene.
(2) Magna vero illa Alexandri et Darii pugna non ad Arbela,
quod plerique scribunt, sed apud Gaugamela facta est.
Vocem *gaugamela* cameli domum significare aiunt, quod rex
quidam priscis temporibus ex hostibus camelo cursoria
servatus, eam ibi collocaverit, pagosque et reditus certos
ad curam ejus destinaverit. (3) Luna tum defecit mense
Boedromione, quo tempore Mysteria agi Athenis incipiunt.
Undecima post id deliquium nocte quum jam in conspectu

νυκτι τῶν στρατοπέδων ἐν ὄψει γενοτότων, Δαρειῶς μὲν ἐν ὄπλοις συνεῖχε τὴν δύναμιν ὑπὸ λαμπάδων ἐπιπρεπούμενος τὰς τάξεις, Ἀλέξανδρος δὲ, τῶν Μακεδόνων ἀναπαυομένων, αὐτὸς πρὸ τῆς σκηνῆς μετὰ τοῦ μάντεως Ἄριστάνδρου διέτριβεν ἱεροουργίας τινὰς ἀπορρήτους ἱε-
 5 ρουργοῦμενος καὶ τῷ Φόδιῳ σφραγισζόμενος. (4) Οἱ δὲ πρεσβύτεροι τῶν ἑταίρων καὶ μάλιστα Παρμενίων, ὡς τὸ μὲν πεδίον τὸ μεταξὺ τοῦ Νιφάτου καὶ τῶν ὄρων τῶν Γορδυαίων ἔπαιον ἐωρᾶτο καταλαμπόμενον τοῖς βαρβα-
 10 ρικοῖς φέγγεσιν, ἀτέκμαρτος δὲ τις φωνὴ συμμεμιγμένη καὶ θόρυβος καὶ ψόφος ἐκ τοῦ στρατοπέδου καθάπερ ἐξ ἀχάνους προσήκει πελάγους, θαυμάσαντες τὸ πλῆθος καὶ πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντες, ὡς μέγα καὶ χαλεπὸν ἔργον εἶη συμπεσόντας ἐκ προφανοῦς τοσοῦτον ὥσασθαι
 15 πόλεμον, ἀπὸ τῶν ἱερῶν γενομένην τῷ βασιλεῖ προσελθόντες ἔπειθον αὐτὸν ἐπιχειρῆσαι νύκτωρ τοῖς πολεμίοις καὶ τῷ σκότῳ τὸ φοβερώτατον συγκαλύψαι τοῦ μέλλοντος ἀγῶνος. (5) Ὁ δὲ τὸ μνημονεύμενον εἰπὼν, « Οὐ κλέπτω τὴν νίκην, » ἐνόιος μὲν ἔδοξε μειρα-
 20 κιώδη καὶ κενὴν ἀπόκρισιν πεποιῆσθαι παίζων πρὸς τοσοῦτον κίνδυνον, ἐνόιος δὲ καὶ τῷ παρόντι θαρρῆειν καὶ στοχάζεσθαι τοῦ μέλλοντος ὁρθῶς μὴ διδοῦς πρόφασιν ἠττηθέντι Δαρειῷ πρὸς ἄλλην αὔθις ἀναθάρρησαι πείραν αἰτιωμένῳ τούτων νύκτα καὶ σκότος,
 25 ὡς ὄρη καὶ στενὰ καὶ θάλασσαν τῶν προτέρων. Οὐ γὰρ ὄπλων οὐδὲ σωματικῶν ἀπορία παύσεσθαι πολεμοῦντα Δαρειὸν ἀπὸ τηλικαύτης δυνάμεως καὶ χώρας τοσαύτης, ἀλλ' ἔταν ἀφῆ τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἐλπίδα δι' ἐμφανοῦς ἤττης κατὰ κράτος ἐξελεγχθεῖς.
 30 XXXII. Ἀπελθόντων δὲ τούτων κατακλιθεὶς ὑπὸ σκηνῆν λέγεται τὸ λοιπὸν μέρος τῆς νυκτὸς ὑπὸν βαθεῖ κρητηθῆναι παρὰ τὸ εἰωθὸς, ὥστε θαυμάζειν ἐπελθόν-
 35 τας ὄρθρου τοὺς ἡγεμόνας καὶ παρ' αὐτῶν ἐξενεγκεῖν παράγγελμα πρῶτον ἀριστοποιεῖσθαι τοὺς στρατιώτας ἔπειτα τοῦ καιροῦ κατεπείγοντος εἰσελθόντα Παρμενίωνα καὶ παραστάντα τῇ κλίνῃ δις ἢ τρίς αὐτοῦ φθέγγεσθαι τούνομα καὶ διεγερθέντος οὕτως ἐρωτᾶν, ὅ τι δὴ πεπονθὸς ὑπὸν καθεῦδοι νενικηκός, οὐχὶ μέλλοντος ἀγωνιεῖσθαι τὸν μέγιστον τῶν ἀγῶνων. Τὸν
 40 γοῦν Ἀλέξανδρον εἰπεῖν διαμειδιάσαντα. « Τί γάρ; οὐκ ἤδη σοι νενικηκέναι δοκοῦμεν ἀπηλλαγμένοι τοῦ πλανᾶσθαι καὶ διώκειν ἐν πολλῇ καὶ κατεσθαρμένη φυγομαχοῦντα χώρα Δαρειῶν; » (2) Οὐ μόνον δὲ πρὸ τῆς μάχης, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτὸν τὸν κίνδυνον ἐπεδεί-
 45 ξατο μέγαν καὶ συνεστηκῶτα τῷ λογίζεσθαι καὶ θαρρῆειν ἑαυτόν. Ἔσχε γὰρ ὁ ἀγὼν ὑποτροπὴν καὶ σάλον ἐν τῷ εὐωνύμῳ κέρατι κατὰ Παρμενίωνα, τῆς Βακτριανῆς ἵππου ῥόθῳ πολλῷ καὶ μετὰ βίας παρεμπεσοῦσης εἰς τοὺς Μακεδόνας, Μάζαιου δὲ περιπέψαντος ἔξω τῆς
 50 φάλαγγος ἵππεις τοῖς σκευοφυλακοῦσι προσβαλοῦντας. 684 Διὸ καὶ θορυβοῦμενος ὑπ' ἀμφοτέρων ὁ Παρμενίων ἀπέ-
 684 στείλε πρὸς Ἀλέξανδρον ἀγγέλους φράζοντας οἴχεσθαι τὸν χάρακα καὶ τὰς ἀποσκευὰς, εἰ μὴ κατὰ τάχος βοήθειαν ὀχυρὰν ἀπὸ τοῦ στόματος πέμψει τοῖς ὀπισθεν.

mutuo essent exercitus, Darius praeclucantibus facibus ordines inspectans in armis suos continuit; Alexander, Macedonibus quiescentibus, cum Aristandro vate ante tentorium sacris quibusdam arcanis operatus est et Terrori hostiam mactavit. (4) Amicorum vero grandiores natu, et praecipue Parmenio, quum quidquid campi interjacet Niphatem et montes Gordyaeorum, barbaricis fulgere ignibus cernerent, sonusque incertus vocesque confusae, strepitusque ab hostium castris tanquam vasto mari exaudirentur, multitudinem mirati atque inter se collocuti quantae molis esset futurum aperto Marte cum tantis hostium copiis concurrere, regem a sacris reversum adiverunt eique auctores fuerunt, ut noctu hostes adoriretur, et quod in pugna maximum suis oblaturum esset terrorem, tenebris absconderetur. (5) Ad haec vulgatum illud Alexander quum respondisset: Non soleo furari victoriam, quibusdam visus est juvenili dicto futiliter in tanto periculo luisse, quidam et recte in praesentia animo constitisse eum et de futuro veram fecisse conjecturam senserunt, qui Dario nollet occasionem relinquere ut is iterum victus, bellum denuo repararet nocti et tenebris hanc cladem, ut priorem montibus, angustiis marique, imputans. Non enim armorum aut militum penuria Darium, tantae ditionis totque terrarum dominum, a bello destitutum, sed ubi aperto praelio et vi superatus inferiorem se agnoscens spiritus spesque suas posuisset.

XXXII. Digressis amicis quum se in tentorio quieti dedisset, praeter morem suum fertur reliquum noctis alto somno exegisse, ita quidem ut mirati sint duces quum sub auroram accessissent, atque ipsi a se primum militibus prandendi mandatum dederint. Deinde rebus ita postulantibus, Parmenionem ingressum lecto astitisse ac bis terve nominatim eum vocasse, itaque expergefatum interrogasse, quidnam ei accidisset, ut quasi victoria parta, non gravissimo instante certamine ita dormiret. Tum Alexandrum subridentem dixisse: Non tibi ergo jam victoriam adepti videmur, erroribus et insecutione pugnam subterfugientis Darii pervastam et populationibus perditam regionem liberati? (2) Neque ante pugnam tantum, sed in ipso etiam conflictu magnam suam prudentiam confidentiamque ostendit. Siquidem laevum cornu, cui Parmenio praerat, fluctuavit atque pedem refulit, quum equites Bactriani magna vi atque impetu in Macedones impressionem facerent, Mazaeus autem extra phalangem circummissos equites impedimentorum custodes invadere jussisset: itaque utrinque turbatus Parmenion Alexandro per nuntios indicavit, actum esse de castris et impedimentis, nisi celeriter a fronte auxilium posterioribus

(3) Ἐτυχε μὲν οὖν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τοῖς περὶ αὐτὸν ἐφόδου διδοῦς σημεῖον ὡς δὲ ἤκουσε τὰ παρὰ τοῦ Παρμενίωνος, οὐκ ἔφη σωφρονεῖν αὐτὸν οὐδὲ ἐντὸς εἶναι τῶν λογισμῶν, ἀλλ' ἐπιτελεῖσθαι ταραττόμενον, ὅτι νικῶντες μὲν προσκτῆσονται καὶ τὰ τῶν πολεμίων, ἠττωμένοι δὲ φροντιστέον οὐ χρημάτων οὐδὲ ἀνδραπόδων, ἀλλ' ὅπως ἀποθανοῦνται καλῶς καὶ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενοι.

(4) Ταῦτ' ἐπιστείλας Παρμενίωνι τὸ κράνος περιέθετο, τὸν δὲ ἄλλον ὅπλισμόν εὐθύς ἀπὸ σκηνῆς εἶχεν, ἐπέν- B
10 θυμα τῶν Σικελῶν ζωστῶν, ἐπὶ δὲ τούτῳ θώρακα διπλοῦν λινοῦν ἐκ τῶν ληφθέντων ἐν Ἰσσοῖ. Τὸ δὲ κράνος ἦν μὲν σιδηροῦν, ἔστιλθε δὲ ὡσπερ ἄργυρος καθαρὸς, ἔργον Θεοφίλου, συνήρμοστο δὲ αὐτῷ περιτραχήλιον ὁμοίως σιδηροῦν, λιθοκόλλητον· μάχαιραν δὲ θαυμα-
15 στὴν βαφῆ καὶ κουφότητι, δωρησαμένου τοῦ Κιτιέων βασιλείως, εἶχεν ἠσκημένος τὰ πολλὰ χρῆσθαι μαχαίρα παρὰ τὰς μάχας. Ἐπιπόρωμα δὲ ἐφόρει τῇ μὲν ἐργασίᾳ σοβαρώτερον ἢ κατὰ τὸν ἄλλον ὅπλισμόν· ἦν γὰρ ἔργον Ἐλικῶνος τοῦ παλαιοῦ, τιμὴ δὲ τῆς Ῥοδίων πό-
20 λεως, ὅφ' ἦς ἐδόθη δῶρον· ἐχρῆτο δὲ καὶ τούτῳ πρὸς τοὺς ἀγῶνας. Ἄχρι μὲν οὖν συντάττων τι τῆς φάλαγγος ἢ παρακελευόμενος ἢ διδάσκων ἢ ἐφορῶν παρεξήλαυεν ἄλλον ἵππον εἶχε, τοῦ Βουκεφάλα φειδόμενος ἤδη παρῆλικος ὄντος· χωροῦντι δὲ πρὸς ἔργον ἐκεῖνος προσήγε-
25 το, καὶ μεταβάς εὐθύς ἤρχεν ἐφόδου.

XXXIII. Τότε δὲ τοῖς Θεσσαλοῖς πλεῖστα διαλε-
χθεὶς καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν, ὡς ἐπέβρωσαν αὐτὸν βρῶντες ἀγειν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, τὸ ζυστὸν εἰς τὴν ἀρι-
στερὰν μεταβαλὼν τῇ δεξιᾷ παρεκάλει τοὺς θεοὺς, ὡς
30 Καλλισθένης φησὶν, ἐπευχόμενος, εἴπερ ὄντως Διόθεν ἐστὶ γεγονὸς, ἀμῦναι καὶ συνεπιβρῶσαι τοὺς Ἑλληνας.

(2) Ὁ δὲ μάντις Ἀρίστανδρος χλανίδα λευκὴν ἔχων καὶ χρυσοῦν στέφανον ἐπεδείκνυτο παριπτέων ἀετὸν ὑπὲρ
κεφαλῆς Ἀλεξάνδρου συνεπαιωρούμενον καὶ κατευθύ-
35 νοντα τῇ πτῆσει ὄρθιον ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὥστε πολὺ μὲν θάρσος ἐγγενέσθαι τοῖς ὁρῶσιν, ἐκ δὲ τοῦ θαρρῆν καὶ παρακαλεῖν ἀλλήλους δρόμῳ τοῖς ἵππευσιν ἱεμένοις ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐπικυμαίνειν τὴν φάλαγγα. (3) Πρὶν δὲ συμμῆξαι τοὺς πρῶτους ἐξέκλιναν οἱ βάρβαροι καὶ
40 διωγμὸς ἦν πολὺς, εἰς τὰ μέσα συναλεύοντος Ἀλεξάνδρου τὸ νικώμενον, ὅπου Δαρεῖος ἦν. Πόβρωθεν γὰρ αὐτὸν κατείδε διὰ τῶν προτεταγμένων ἐν βάθει τῆς βασιλικῆς ἵλης ἐκφανέντα, καλὸν ἄνδρα καὶ μέγαν ἐφ' ἄρματος ὑψηλοῦ βεβῶτα, πολλοῖς ἵππευσιν καὶ λαμπροῖς
45 καταπεφραγμένοις εὔ μάλα συνεσπειραμένοις περὶ τὸ ἄρμα καὶ παρατεταγμένοις δέχεσθαι τοὺς πολεμίους. Ἀλλὰ δεινὸς ὄφθει ἐγγύθεν Ἀλεξάνδρος καὶ τοὺς φεύγοντας ἐμβολῶν εἰς τοὺς μένοντας ἐξέπληξε καὶ διεσκέδασε τὸ πλεῖστον. Οἱ δὲ ἄριστοι καὶ γενναῖστατοι πρὸ
50 τοῦ βασιλείως φονευόμενοι καὶ κατ' ἀλλήλων πίπτοντες ἐμποδὸν τῆς διώξεως ἦσαν ἐμπλεκόμενοι καὶ περισπαίροντες αὐτοῖς ἵπποις. (4) Δαρεῖος δὲ, τῶν δεινῶν ἀπάντων ἐν ὀφθαλμοῖς ὄντων καὶ τῶν προτεταγμένων δυνάμεων ἐρειπομένων εἰς αὐτὸν, ὡς οὐκ ἦν ἀποστρέψαι

submitteretur. (3) Forte tum suis conflictus signum Alexander dabat, auditoque Parmenionis nuntio, sanis consiliis excidisse eum dixit oblitumque inter tumultum, quod victores hostium quoque bonis sint potituri, victis non de facultatibus aut mancipiis, sed de morte honeste fortiterque pugnando obeunda cogitandum fore. (4) Hæc Parmenioni renuntiare jussit, ipse galeam imposuit capiti; cetera enim arma in tentorio induerat, tunicam superiorem cinctam Siculi operis, super hac thoracem lineum duplicem, ex spoliis Issicis. Galea ferrea erat, argenti puri instar coruscans, opus Theophili; ei consertum erat monile, ferreum et ipsum gemmisque baccatum. Ensem mira tinctura ac levitate ex dono regis Citicorum gestabat, solitus in pugna plerumque rem gladio gerere. Sagum etiam quam cæteræ armaturæ conveniret pretiosius (fecerat antiquus Helicon, donaverat eo Alexandrum Rhodiorum civitas) erat, gestabat autem id quoque ad pugnam. Dum ordines instruens, milites adhortans, docens inspiciensve obequitaret, alio utebatur equo Alexander, Bucephalo parcens, jam graviori ætate; ad pugnam accedenti is adducebatur, eoque conscenso statim prælium inibat.

XXXIII. Tunc autem Thessalos multis cohortatus reliquosque Græcos, quum bono eum esse animo jussissent sublatoque clamore duci se adversus barbaros peterent, conto in lævam manum translato, dextram infendens deos (ut est a Callisthene scriptum) precatus est, uti si vere genus sibi ab Jove esset, Græcos ulcisci ac roborare sibi darent. (2) Vates autem Aristander albam indutus chlamydem aureamque gestans coronam juxta equitabat, aquilam supra caput Alexandri in aere se librantem volatuque suo eum recta in hostes dirigentem ostentans; quod visum multos audacia implevit mutuoque se cohortati, quum equites admissis equis in hostem impetum facerent, fluctuans etiam phalanx irruit. (3) Barbari antequam primi manum conseruissent, gradum retulerunt summoque conatu Alexander victos urgens in medium compellebat, ubi Darius erat. Procul enim hunc conspexerat per primam aciem in medio regie turmæ, magnum virum pulchrumque in curru sublimi, quem multi splendidique equites egregie composito agmine stipabant, parati ad excipiendum hostem. Sed in propinquo visus Alexander fugientesque in stantium adhuc ordines impellens, tantum incussit terroris, ut plerique diffugerint. Optimi et nobilissimi dum pro rege propugnant, occisi, atque in sese corruentes, insecutionem remorati sunt inter se convoluti et calcitrantes cum ipsis equis. (4) Darius autem quum undique objectum oculis exitium videret, ac copias quas ante se objecerat retro ad ipsum ruerent, quod

τὸ ἄρμα καὶ διεξέλασαι βράδιον, ἀλλ' οἱ τε τροχοὶ συν-
 εἴχοντο πτόμασι πεφυρμένοι τοσούτοις οἱ τε ἵπποι κα-
 ταλαμβανόμενοι καὶ ἀποκρυπτόμενοι τῷ πλήθει τῶν
 νεκρῶν ἐξήλλοντο καὶ συνετάραττον τὸν ἥνιοχον, ἀπο-
 685 λείπει μὲν τὸ ἄρμα καὶ τὰ ὄπλα, θήλειαν δὲ, ὡς φασί, α
 νεοτόκον ἵππον περιβάς ἔφυγεν. (5) Οὐ μὴν τότε ἂν
 ἐδόκει διαφυγεῖν, εἰ μὴ πάλιν ἦγον ἕτεροι παρὰ τοῦ
 Παρμενίωνος ἵππεῖς μετακαλοῦντες Ἀλέξανδρον, ὡς
 συνεστώσης ἔτι πολλῆς δυνάμεως ἐκεῖ καὶ τῶν πολεμίων
 10 οὐκ ἐνδιόδωντων. Ὅπως γὰρ αἰτιῶνται Παρμενίωνα κατ'
 ἐκείνην τὴν μάχην κωθρὸν γενέσθαι καὶ δύσεργον, εἴτε
 τοῦ γήρωσ ἤδη τι παραλύοντος τῆς τόλμης, εἴτε τὴν
 ἐξουσίαν καὶ τὸν ὄγκον, ὡς Καλλισθένης φησί, τῆς
 Ἀλεξάνδρου δυνάμεως βαρυνόμενον καὶ προσφρονοῦντα.
 15 Τότε δ' οὖν ὁ βασιλεὺς ἀνιαθεὶς τῇ μεταπέμψει τοῖς
 μὲν στρατιώταις οὐκ ἔφρασε τὸ ἀληθές, ἀλλ' ὡς ἀνέχων
 τοῦ φονεῦν καὶ σκότους ὄντος ἀνάκλησιν ἐσήμανεν.
 ἐλαύνων δὲ πρὸς τὸ κινδυνεῦον μέρος ἤκουσε καθ' ὄδον β
 ἠττῆσθαι παντάπασιν καὶ φεύγειν τοὺς πολεμίους.
 20 XXXIV. Τοῦτο τῆς μάχης ἐκείνης λαβούσης τὸ πέ-
 ρας, ἢ μὲν ἀρχὴ παντάπασιν ἢ Περσῶν ἐδόκει κατα-
 λελεύσθαι, βασιλεὺς δὲ τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρος ἀνηγο-
 ρουμένος ἔβουε τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπῶς καὶ τοῖς φίλοις
 ἐδωρεῖτο πλοῦτους καὶ οἴκους καὶ ἡγεμονίας. Φιλοτι-
 25 μούμενος δὲ πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἔγραψε τὰς τυραννίδας
 πάσας καταλυθῆναι καὶ πολιτεύειν αὐτονόμους, ἰδίᾳ δὲ
 Πλαταιεῦσιν τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν, ὅτι τὴν χώραν οἱ
 πατέρες αὐτῶν ἐναγωνίασθαι τοῖς Ἕλλησιν ὑπὲρ τῆς
 ἐλευθερίας παρέσχον. Ἐπεμψε δὲ καὶ Κροτωνιάταις c
 30 εἰς Ἰταλίαν μέρος τῶν λαφύρων τὴν Φαύλλου τοῦ ἀθλη-
 τοῦ τιμῶν προθυμίαν καὶ ἀρετὴν, ὅς περὶ τὰ Μηδικὰ
 τῶν ἄλλων Ἰταλιωτῶν ἀπεγνωκότων τοὺς Ἕλληνας
 ἰδιόστολον ἔχων ναῦν ἐπλευσεν εἰς Σαλαμίνα τοῦ κιν-
 δύνου τι μεθέξων. Οὕτω τις εὐμενῆς ἦν πρὸς ἅπασαν
 35 ἀρετὴν καὶ καλῶν ἔργων φύλαξ καὶ οἰκείος.
 XXXV. Ἐπιὼν δὲ τὴν Βαβυλωνίαν ἅπασαν εὐθὺς
 ὑπ' αὐτῷ γενομένην ἐθαύμασε μάλιστα τὸ τε χάσμα
 τοῦ πυρὸς [ἐν Ἐκβατάνοις] ὡς περ ἐκ πηγῆς συνε-
 40 χῶς ἀναφερομένου καὶ τὸ βεῦμα τοῦ νάφθα λιμνάζοντος d
 διὰ τὸ πλῆθος οὐ πόρρω τοῦ χάσματος, ὅς τᾶλλα μὲν
 ἀσφάλτω προσέοικεν, οὕτω δὲ εὐπαθῆς πρὸς τὸ πῦρ ἔστιν,
 ὥστε πρὶν ἢ θιγεῖν τὴν φλόγα δι' αὐτῆς τῆς περὶ τὸ φῶς
 ἐξαπτόμενος αὐγῆς τὸν μεταξὺ πολλάκις ἀέρα συνεκ-
 45 καίειν. (2) Ἐπιδεικνύμενοι δὲ τὴν φύσιν αὐτοῦ καὶ δύ-
 ναμιν οἱ βάρβαροι τὸν ἄγοντα πρὸς τὴν κατάλυσιν τοῦ
 βασιλείως στενωπὸν ἐλαφρῶ τῷ φαρμάκῳ κατεψέκασαν.
 εἶτα στάντες ἐπ' ἄκρῳ τοὺς λαμπτήρας τοῖς βεδρεγμέ-
 νοις προσέθηκον· ἤδη γὰρ συνεσκόταζε. Τῶν δὲ πρώ-
 50 των εὐθὺς ἀψαμένων οὐκ ἔσχεν ἡ νομὴ χρόνον αἰσθητὸν, e
 ἀλλ' ἅμα νοήματι διήκτο πρὸς θάτερον πέρας καὶ πῦρ
 ἐγεγονέει συνεχὲς ὁ στενωπός. (3) Ἦν δὲ τις Ἀθηνο-
 φάνης Ἀθηναῖος τῶν περὶ ἀλειμμα καὶ λουτρὸν εἰω-
 θῶτων τὸ σῶμα θεραπεύειν τοῦ βασιλείως καὶ τὴν διά-
 νοίαν ἐμμελῶς ἀπάγειν ἐπὶ τὸ βράθυμον. Οὗτος ἐν

circumactō curru effugere non dabatur et rotis cadaverum
 cumulis defentis et equis inter mortuorum acervos modo dec-
 identibus et occultatis, modo exsilitibus aurigamque
 perturbantibus, armis curruque omisso, equam, ut ferunt,
 quæ nuper pepererat, conscendit et fugæ se commisit. (5)
 Non fuisse evasurum existimant, nisi denuo missi a Parmenione
 equites in istam partem avocassent Alexandrum, magnas adhuc
 ibi hostium copias consistere, neque dum de victoria concedere
 nuntiantes. Atque omnino segnem fuisse eo in prælio Parmenionem
 et ignavum asserunt, sive languescente jam ob senectutem
 audacia, sive magnitudini potentie Alexandri infensum atque
 invidentem, quod Callisthenes tradit. Rex avocari se dolens,
 causam apud milites dissimulavit ac tanquam finem cædendi
 facere vespera ingruente, receptui canere jussit; conversus
 autem cum suis adversus eam partem, quam laborare acceperat,
 in via audivit victos profinus hostes fugam facere.

XXXIV. Hunc finem ea pugna habuit regnumque Per-
 sarum sublatum credebatur, et Alexander rex Asiae saluta-
 tus, magnifice diis sacrificavit; amicis quoque opes, domos
 et principatus largitus est, ad Græcos etiam gloriose scrip-
 psit, omnes se aboliturum tyrannidas ac libertatem omni-
 bus restitutum. Privatim autem Platæensibus pollicitus
 est, se urbem eorum instauraturum, quod majores ipsorum
 agrum suum Græcis tradidissent, ut in eo pro libertate
 pugnare possent. Partem etiam spoliolorum Crotoniatis in
 Italiam misit, virtutem studiumque Phaylli athletee hono-
 rans, qui bello Medico, quum reliqui Itali de rebus Græco-
 rum desperassent, privata navi ad Salaminem venerat, uti
 pugnam adjuvaret. Adeo benignus omni virtuti observa-
 torque et amator honestorum facinorum erat.

XXXV. Porro Babyloniam peragrans, quæ statim se ei
 tota dederat, summæ ei fuit admirationi hiatus ignis, contin-
 enter tanquam de fonte sese efferentis, stagnumque copiosæ
 naphthæ haud procul eo hiatu. Naphtha bitumini sim-
 milis est, ita igni obnoxia, ut priusquam flammam contin-
 gat, ab ipso sæpe splendore qui circa lumen accensum ful-
 get ignem concipiat mediumque aerem inflammet. (2) Ejus
 vim et naturam barbari ut demonstrarent, angiportum quod
 ad regis diversorium ducit paucis modo naphthæ guttis ir-
 roraverunt, inde in extremo stantes faces imbutis naphtha
 particulis admoverunt. Jam nox oborta erat. Primis itaque
 partibus accensis flamma subito et momento temporis ita
 omnia corripuit, ut totus angiportus in alteram usque par-
 tem ignis continuus esse videretur. (3) Erat quidam Athe-
 nophanes, Atheniensis, unus de iis qui ungere et lavare
 Alexandrum solebant animumque ejus ad hilaritatem a eu-
 ris avocare. Is tum in balneo quum forte puer facie ridicula,

τῷ λουτρῶνι τότε παιδαρίου τῷ Ἀλεξάνδρῳ παρεστῶ-
 τος εὐτελοῦς σφόδρα καὶ γελοίου τὴν ὄψιν, ἄδοντος δὲ
 χαριέντως, Στέφανος ἐκαλεῖτο, « Βούλει, φησὶν, ὃ
 βασιλεῦ, διάπειραν ἐν Στεφάνῳ τοῦ φαρμάκου λάθω-
 5 μεν; ἂν γὰρ ἄψῃται τούτου καὶ μὴ κατασθεσθῆ, παν-
 τάπασιν ἂν φαίην ἄμαγον καὶ δεινὴν αὐτοῦ τὴν δύνα-
 μιν εἶναι. » Προθύμως δὲ πῶς καὶ τοῦ παιδαρίου δόντος
 εἰς αὐτὸν πρὸς τὴν πεῖραν ἅμα τῷ περιλαεῖψαι καὶ θιγεῖν f
 ἐξήνθησε φλόγα τοσαύτην τὸ σῶμα καὶ πυρὶ κατεσχέθη
 10 τὸ πᾶν, ὥστε τὸν Ἀλεξάνδρον εἰς πᾶν ἀπορίας καὶ δέους
 ἔλθειν· εἰ δὲ μὴ κατὰ τύχην πολλοὶ παρήσαν ἀγγεῖα
 πρὸς τὸ λουτρὸν ὕδατος διὰ χειρῶν ἔχοντες, οὐκ ἂν
 15 ἐσθλάσαν ἢ βοήθειαν τὴν ἐπινομήν. Ἀλλὰ καὶ τότε μόγις a
 κατέσβεσαν τὸ σῶμα τοῦ παιδὸς δι' ὄλου πῦρ γενόμενον
 καὶ μετὰ ταῦτα χαλεπῶς ἔσχεν. (4) Εἰκότως οὖν ἐνιοὶ τὸν
 μῦθον ἀνασώζοντες πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦτό φασιν εἶναι
 τὸ τῆς Μηδείας φάρμακον, ᾧ τὸν τραγωδοῦμενον στέ-
 20 φανον καὶ τὸν πέπλον ἔχρισεν. Οὐ γὰρ ἐξ αὐτῶν ἐκείνου
 οὐδὲ ἀπ' αὐτομάτου λάμψαι τὸ πῦρ, ἀλλὰ φλογὸς ἐγγύ-
 θεν παρατεθείσης ὀξεῖαν δίκην καὶ συναφὴν ἀδηλον αἰ-
 σθησεὶ γενέσθαι. Τὰς γὰρ ἀκτίνας καὶ τὰ βεῦματα τοῦ
 πυρὸς ἀπὸθεν ἐπερχόμενα τοῖς μὲν ἄλλοις σώμασι φῶς
 καὶ θερμότητα προσβάλλειν μόνον, ἐν δὲ τοῖς ξηρότητα
 25 πνευματικῆν ἢ νοτίδα λιπαρὰν καὶ διαρκῆ κεκτημένους
 ἀθροίζόμενα καὶ πυριμανοῦντα μεταβάλλειν ὀξεῖως τὴν b
 ὕλην. (5) Παρεῖχε δὲ ἀπορίαν ἢ γένεσις** εἴτε μᾶλλον
 ὑπέκκαυμα τῆς φλογὸς ὑπερβεί τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς γῆς
 φύσιν λιπαρὰν καὶ πυριγόνον ἐχούσης. Καὶ γὰρ ἐστὶν
 ἢ Βαβυλωνία σφόδρα πυρώδης, ὥστε τὰς μὲν κριθὰς χα-
 30 μόθεν ἐκπηδᾶν καὶ ἀποπάλλεσθαι πολλαίαι, ὅσον ὑπὸ
 φλεγμονῆς τῶν τόπων σφυγμοὺς ἔχόντων, τοὺς δὲ ἀν-
 θρώπους ἐν τοῖς καύμασι ἐπ' ἀσκιῶν πεπληρωμένων
 ὕδατος καθέουσαι. (6) Ἄρπαλος δὲ τῆς χώρας ἀπολει-
 φθεὶς ἐπιμελητῆς καὶ φιλοκαλῶν Ἑλληνικαῖς φυταῖαις
 35 διακοσμήσαι τὰ βασιλεῖα καὶ τοὺς περιπάτους τῶν μὲν
 ἄλλων ἐκράτησε, τὸν δὲ κιττὸν οὐκ ἔστειλεν ἢ γῆ μόνον,
 ἀλλ' αἰεὶ διέφθειρεν οὐ φέροντα τὴν κρᾶσιν· ἢ μὲν γὰρ
 πυρώδης, ὃ δὲ φιλόψυχρος. Τῶν μὲν οὖν τοιούτων πα-
 40 ρεχθάσεων, ἂν μέτρον ἔχωσιν, ἤττον ἴσως οἱ δύσκολοι
 κατηγορήσουσιν.

XXXVI. Ἀλέξανδρος δὲ Σούσιον κυριεύσας παρέ-
 λαβεν ἐν τοῖς βασιλείοις τετρακισμύρια τάλαντα νομί-
 σματος, τὴν δὲ ἄλλην κατασκευὴν καὶ πολυτέλειαν
 ἀδιήγητον. Ὅπου φησὶ καὶ πορφύρας Ἑρμιονικῆς εὐ-
 45 ρεθῆναι τάλαντα πεντακισχίλια, συγκεκριμένης μὲν ἐξ
 ἐτῶν δέκα δεόντων διακοσίων, πρόσφατον δὲ τὸ ἄνθος ἐτι
 καὶ νεαρόν φυλακτούσης. Αἴτιον δὲ τούτου φασὶν εἶ-
 ναι τὸ τὴν βαφὴν διὰ μέλιτος γίνεσθαι τῶν ἀλουργῶν, δι'
 50 ἔλαιου δὲ λευκοῦ τῶν λευκῶν· καὶ γὰρ τούτων τὸν ἴσον
 χρόνον ἔχόντων τὴν λαμπρότητα καθαράν καὶ στίλβου-
 σαν ὁρᾶσθαι. Δίνων δὲ φησὶ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τε τοῦ Νείλου
 καὶ τοῦ Ἰστρου μετὰ τῶν ἄλλων μεταπεμπομένους εἰς
 τὴν γάζαν ἀποτίθεσθαι τοὺς βασιλεῖς, ὅσον ἐκβεβαιομέ-
 νους τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς καὶ τὸ κυριεῦειν ἀπάντων.

sed qui scite caneret, nomine Stephanus, Alexandro astaret,
 Visne, inquit, rex, medicamenti istius periculum in Ste-
 phano hoc faciamus? Si enim hunc quoque tangat, neque
 corpore ejus restinguatur, vehementissimam omnino vim
 ejus esse fatebor. Quum ipse puer prompte eos periclitari
 in se id passus sit, simul naphtha inunctus est et ignis ad-
 motus, tantum flammaram illico edidit corpus et prorsus
 igne correptum est, ut Alexander ad summum sollicitudinis
 metusque pervenerit. Quod nisi commodum adfuissent multi
 vasa aquæ plena lavacri causa manu tenentes, nullum pro-
 fecto auxilium depascentem ignem inhibuisset. Sic quoque et
 tunc vix corpus pueri totum ardens exstinctum est maleque
 is postea habuit. (4) Itaque non absurde quidam fabulam
 veritati asserunt, id dicentes venenum Medæe fuisse quo
 coronam et peplum (de quibus in tragoediis multus sermo)
 inunxerit. Neque enim ex his ipsis, neque ultro emicuisse
 ignem, sed flammam prope appositam ab his tanta celeritate,
 ut omnem sensum falleret, correptam propagatamque fuis-
 se. Ignis enim radii et fluxus eminus incidentes, aliis cor-
 poribus lumen tantum et calorem asserunt, aliis quibus sicci
 spiritus humorque pinguis et igni alendo sufficiens inest, ea
 tum collecta atque furioso igne urentia, celere materiam
 10 mutationem afferunt. (5) Jam quomodo generetur naphtha,
 in questionem venit, utrum ** an humor potius is quasi
 ignis alimentum effluat ex terra, cujus natura pinguis est
 ignisque ferax. Est enim admodum fervida Babylonia, ita
 ut hordei grana humi projecta sæpe subsulent et moveantur,
 quod ea loca quasi pulsum quandam præ caloris vehemen-
 tia obtinent, et incolæ æstus tempore super utribus
 aquæ plenis dormiunt. (6) Et Harpalus gubernator ejus re-
 gionis relictus, quum elegantiae studens Græcis plantis regias
 et ambulationes exornare laboraret, solam hederam serere
 non potuit, quin eam perpetuo tellus perderet ob diversita-
 tem temperamenti; ipsi enim ignea est natura, hedera
 frigida amat loca. Hujusmodi autem digressiones, si qui-
 dem modus eis adsit, minus fortassis a morosis reprehend-
 dentur.

XXXVI. Alexander Susis occupatis, in regia invenit no-
 mismatis talenta quadragies mille, reliquas divitias appara-
 tumque innumerabilem; quum quidem inventa ibi narret
 Hermionice purpuræ quinque millia talentum, quæ ante
 annos centum nonaginta reposita, recentem adhuc colo-
 15 rem retinisset. Cujus rei causa hæc refertur, quod pur-
 pureorum tinctura melle, candidorum oleo albo conficia-
 tur, quæ quum eodem tempore durent, purum rutilumque
 splendorem conservavit. Dinon asserit, aquam etiam a
 Nilo et Istro advectam cum aliis solitos reges in thesauro
 reponere, ut ea re testentur magnitudinem sui imperii
 omnia complectentis.

XXXVII. Τῆς δὲ Περσίδος οὔσης διὰ τραχύτητα
 δυσμεθόλου καὶ φυλακτιομένης ὑπὸ γενναιοτάτων Περ-
 σῶν (Δαρείος μὲν γὰρ ἐπεφύγει), γίνεταί τις περίο-
 5 δου κύκλον ἐχούσης οὐ πολλὴν ἡγεμῶν αὐτῷ δίγλωστος
 ἄνθρωπος ἐκ πατρὸς Λυκίου, μητρὸς δὲ Περσίδος γε-
 γονώς· ἐν φασιν, ἔτι παιδὸς ὄντος Ἀλεξάνδρου, τὴν
 Πυθίαν προοιπεῖν, ὡς λύκος ἔσται καθηγεμῶν Ἀλεξάν-
 10 δρω τῆς ἐπὶ Πέρσας πορείας. (2) Φθόνον μὲν οὖν ἐν-
 ταῦθα πολλὴν τῶν ἀλλοκομένων γενέσθαι συνέπεσε· γρά-
 φει γὰρ αὐτὸς, ὡς νομίζων αὐτῷ τοῦτο λυσιτελεῖν ἐκέ-
 λευεν ἀποσφάττεσθαι τοὺς ἀνθρώπους· νομίσματος δὲ
 εὑρεῖν πλῆθος ὅσον ἐν Σούσις, τὴν δὲ ἄλλην κατα-
 20 σκευὴν καὶ τὸν πλοῦτον ἐκκομισθῆναι φασὶ μυρίοις ὀρι-
 κοῖς ζεύγεσι καὶ πεντακισχίλιαις καμήλοις. (3) Ξέρξου δὲ
 ἀνδριάντα μέγαν θεασάμενος ὑπὸ πλῆθους τῶν ὄθου-
 15 μένων εἰς τὰ βασιλεία πλημμυδῶς ἀνατετραμμένον
 ἐπέστη καὶ καθάπερ ἐμψυχον προσαγορεύσας· « Πό-
 τεράν σε, εἶπε, διὰ τὴν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας στρατείαν
 κείμενον παρέλθωμεν ἢ διὰ τὴν ἄλλην μεγαλοφροσύνην
 20 καὶ ἀρετὴν ἐγείρωμεν; » Τέλος δὲ πολλὴν χρόνον πρὸς
 αὐτῷ γενόμενος καὶ σιωπήσας παρήλαε. (4) Βουλό-
 μενος δὲ τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν (καὶ γὰρ ἦν χει-
 687 μῶνος ὄρα) τέσσαρας μῆνας αὐτόθι διήγαγε. Λέγε-
 25 ται δὲ, καθίσαντος αὐτοῦ τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν χρυσοῦν
 οὐρανίσκον ἐν τῷ βασιλικῷ θρόνῳ, τὸν Κορίνθιον Δη-
 μάρατον εὖνουν [ὄντα] ἄνδρα καὶ πατρῶον φίλον Ἀλε-
 ξάνδρου πρεσβυτικῶς ἐπιδακρῦσαι καὶ εἰπεῖν, ὡς με-
 γάλῃς ἡδονῆς στεροῖντο τῶν Ἑλλήνων οἱ τεθνηκότες
 πρὶν ἰδεῖν Ἀλέξανδρον ἐν τῷ Δαρείου θρόνῳ καθήμε-
 30 νον.

XXXVIII. Ἐκ τούτου μέλλων ἐξελαύνειν ἐπὶ Δα-
 30 ρεῖον ἔτυχε μὲν εἰς μέθην τινὰ καὶ παιδιὰν τοῖς ἑταίροις
 ἑαυτὸν δεδοκῶς, ὥστε καὶ γύναια συμπίνειν ἐπὶ κῶ-
 μον ἦκοντα πρὸς τοὺς ἑραστάς. Ἐν δὲ τούτοις εὐδο-
 κημοῦσα μάλιστα Θαῖς ἡ Πτολεμαίου τοῦ βασιλεύσαν-
 35 τος ὑστερον ἑταῖρα, γένος Ἀττικῆ, τὰ μὲν ἐμμελῶς
 ἐπαينوῦσα, τὰ δὲ παίζουσα πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἅμα
 τῇ μέθῃ λόγον εἰπεῖν προήχθη τῷ μὲν τῆς πατρίδος
 ἦθει πρέποντα, μεῖζονα δὲ ἢ κατ' αὐτήν. Ἐφη γὰρ
 ὄν πεπόνηκε πεπλανημένη τὴν Ἀσίαν ἀπολαμβάνειν
 40 χάριν ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐντροφῶσα τοῖς ὑπερηφάνοις
 Περσῶν βασιλείοις· ἔτι δ' ἂν ἥδιον ὑποπρῆσαι κωμά-
 σασα τὸν Ξέρξου τοῦ κατακαύσαντος τὰς Ἀθήνας οἶκον
 αὐτῇ τὸ πῦρ ἄψασα τοῦ βασιλέως δρώντος, ὡς ἂν λόγος
 45 ἔγῃ πρὸς ἀνθρώπους, ὅτι τῶν ναυμάχων καὶ πεζομά-
 χων ἐκείνων στρατηγῶν τὰ μετὰ Ἀλεξάνδρου γύναια
 μεῖζονα δίκην ἐπέθηκε Πέρσης ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.
 (2) Ἄμα δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ κράτους καὶ θορύβου γενο-
 50 μένου καὶ παρακελεύσεως τῶν ἑταίρων καὶ φιλοτιμίας
 ἐπισπασθεῖς ὁ βασιλεὺς καὶ ἀναπηδήσας ἔχων στέφα-
 νον καὶ λαμπάδα προῆγεν· οἱ δὲ ἐπόμενοι κόμῳ καὶ
 βοῇ περίσταντο τὰ βασιλεία, καὶ τῶν ἄλλων Μακε-
 δόνων οἱ πυθνανόμενοι συνέτρεχον μετὰ λαμπάδων
 χαίροντες. Ἐλπίζον γὰρ, ὅτι τοῖς οἴκοι προσέγοντός

XXXVII. Quum vero Persis difficulter adiri ob aspera
 possit, et tum quoque a nobilissimis custodiretur Persis,
 Dario fuga elapso, circuitionis ejusdam haud prolixa du-
 ctor Alexandro obtigit homo duarum linguarum usu præ-
 ditus, patre Lycio, matre Persica natus, de quo et ferunt
 puero etiamnum Alexandro vaticinatam esse Pythiam fore
 ut λύκος, i. e. lupus, dux Persicæ protectionis Alexandro
 contingeret. (2) Ibi multam hostium captorum cædem
 factam tradunt; ipseque scribit se hanc hostium stragem
 mandasse, quod e re esse videretur. Tantum quantum
 Suis repertum pecuniæ ibi narrant et reliquas opes decem
 millibus bigis mulorum et quinquies mille camelis expor-
 tatas esse. (3) Xerxis autem statuum magnam quum vide-
 ret a multitudine certatim ad regiam contentente dejectam,
 substitit, ac veluti vivum compellans: Utrum te, inquit, ob
 bellum Græciæ illatum jacentem relinquamus? an propter
 magnanimitatem tuam virtutesque ceteras erigamus? tan-
 dem, quum diu tacitus secum meditatus esset, præterit. (4)
 Ceterum ibi reficiendorum militum causa, quum jam hiems
 appetiisset, quattuor menses substitit. Memoriae proditum
 est, quum primum sub aureo cælo in regio solio consedisset,
 Demaratum Corinthium, amicum ejus paternum, seniliter
 illacrimasse ac dixisse: Quam magna voluptate privati sunt
 Græci, qui mortem obierunt antequam Alexandrum in Da-
 rii solio sedentem conspexissent!

XXXVIII. Jam profecturus ad insequendum Darium
 forte computationi ac lusu se dedit amicis gratificatus, adeo
 ut etiam interessent meretrices ad amatores suos comessa-
 tum venientes. Quorum nobilissima Thais, genere Attica,
 Ptolemæi ejus, qui deinde rex fuit, meretrix, partim scite
 laudans Alexandrum, partim jocis alludens, per ebrietatem
 in ea prolapsa est verba, quæ patriæ ipsius moribus
 consentanea, graviora tamen quam pro conditione mulier-
 culæ fuerunt. Dicebat enim, de eorum laborum, quos
 Asiam pervagando exhausisset, præmium isto die recipere,
 quum superbæ Persarum regis insultaret; maluisse tamen
 per comessionem Xerxis, qui Athenas combussisset, do-
 mum inspiciente rege suapte manu incendere, uti inter
 homines sermo is divulgaretur, graviores a Persis pœnas
 de violata Græciâ exegisse muliereculas, quæ Alexandri
 castra essent comitatæ, quam isti terra marique impera-
 tores sumpsissent. (2) Plausu ad hunc sermonem tumul-
 tuque et acclamatione assentationeque amicorum exorta,
 Alexander etiam in eandem sententiam pertractus exsultit,
 coronatusque et facem gestans ceteros duxit; amici cum
 clamore, qualis bacchantium esse assolet, regiam circum-
 dederunt, iisque se Macedones, quotquot exaudivissent,
 addiderunt, ipsi quoque facibus correptis. Nam regiam
 cremare ejus esse sperabant, qui ad reditum in patriam

ἔστι τὸν νοῦν καὶ μὴ μέλλοντος ἐν βαρβάροις οἰκεῖν τὸ
 πιμπρᾶναι τὰ βασίλεια καὶ διαφθεῖρειν. Οἱ μὲν οὕτω
 ταῦτα γενέσθαι φασίν, οἱ δὲ ἀπὸ γνώμης· ὅτι δ' οὖν με-
 τενοήσῃ ταχὺ καὶ κατασβέσαι προσέταξεν ὁμολογεῖται.
 5 XXXIX. Φύσει δὲ ὄν μεγαλοδωρότατος, ἔτι μᾶλλον
 ἐπέδωκεν εἰς τοῦτο τῶν πραγμάτων αὐξομένων· καὶ
 προσῆν ἢ φιλοφροσύνη, μεθ' ἧς μόνης ὡς ἀληθῶς οἱ
 διδόντες χαρίζονται. Μνησθήσομαι δὲ ὀλίγων. Ἀρί-
 10 στων ὁ τῶν Παιόνων ἡγούμενος ἀποκτείνας πολέμιον
 ἄνδρα καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδειξάμενος αὐτῷ, « Τούτου,
 εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἡμῖν ἐκπώματος χρυσοῦ τι-
 μᾶται τὸ δῶρον. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος γελάσας, « Κενοῦ
 γε, εἶπεν, ἐγὼ δέ σοι μεστὸν ἀκράτου προτίομαι. »
 (2) Τῶν δὲ πολλῶν τις Μακεδόνων ἤλαυνεν ἡμίονον
 15 βασιλικὸν χρυσὸν κομίζοντα· κάμνοντος δὲ τοῦ κτήνους
 αὐτὸς ἀράμενος ἐκόμιζε τὸ φορτίον. Ἰδὼν οὖν ὁ βα-
 σιλεὺς θλιβόμενος αὐτὸν σφόδρα καὶ πυθόμενος τὸ πρᾶ-
 γμα, μελλόντος κατατίθεσθαι, « Μὴ κάμης, εἶπεν,
 ἀλλὰ πρόσθεσις ἔτι τὴν λοιπὴν ὁδὸν ἐπὶ τὴν σκηνὴν
 20 ἕαυτῷ τοῦτο κομίσας. » (3) Ὅλιος δὲ ἤχθετο τοῖς μὴ
 λαμβάνουσι μᾶλλον ἢ τοῖς αἰτούσι. Καὶ Φωκίῳ μὲν
 ἔγραψεν ἐπιστολὴν ὡς οὐ χρυσόμενος αὐτῷ φίλῳ τὸ
 λοιπὸν, εἰ διωθῆτο τὰς χάριτας· Σεραπίῳ δὲ τῶν
 25 ἀπὸ σφαίρας τινὲ νεανίσκων οὐδὲν ἐδίδου διὰ τὸ μηδὲν
 αἰτεῖν. Ὡς οὖν εἰς τὸ σφαιρίζειν παραγεγόμενος ὁ Σε-
 ραπίων ἄλλοις ἔβαλλε τὴν σφαῖραν, εἰπόντος τοῦ βασι-
 λεύος, Ἔμοι δὲ οὐ δίδως ; « Οὐ γὰρ αἰτεῖς, εἶπε,
 τούτῳ μὲν δὴ γελάσας πολλὰ ἔδωκεν. Πρωτέα δὲ τινι
 30 τῶν περὶ σκώμματα καὶ πότον οὐκ ἀμούσων ἔδοξε δι'
 ὀργῆς γεγονέναι· τῶν δὲ φίλων δεομένων κάκεινος δα-
 κρύοντος ἔφη διαλλάττεσθαι· κάκεινος, « Οὐκοῦν, εἶ-
 πεν, ὦ βασιλεῦ, δός τί μοι πιστὸν πρῶτον. » Ἐκέ-
 35 λευσεν οὖν αὐτῷ πέντε τάλαντα δοθῆναι. (4) Περὶ
 δὲ τῶν τοῖς φίλοις καὶ τοῖς σωματοφύλαξι νεμομένων
 πλούτων, ἤλικον εἶχον ὄγκον, ἐμφαίνει δι' ἐπιστολῆς
 Ὀλυμπιάς, ἣν ἔγραψε πρὸς αὐτόν. « Ἄλλως, φησίν,
 εὖ ποιεῖ τοὺς φίλους καὶ ἐνδόξους ἄγε· νῦν δ' ἰσοβα-
 40 σιλίας πάντας ποιεῖς καὶ πολυφιλίας παρασκευάζεις αὐ-
 τοῖς, ἑαυτὸν δὲ ἐρημοῖς. » Πολλάκις δὲ τοιαῦτα τῆς
 Ὀλυμπιάδος γραφούσης ἐφύλαττεν ἀπόρρητα τὰ γράμ-
 45 ματα, πλὴν ἅπαξ Ἡφαιστίνως, ὥσπερ εἰώθει, λυθεῖ-
 σαν ἐπιστολὴν αὐτῷ συναναγινώσκοντος οὐκ ἐκώλυσεν,
 ἀλλὰ τὸν δακτύλιον ἀφελόμενος τὸν αὐτοῦ προσέθηκε τῷ
 ἐκείνου στόματι τὴν σφραγίδα. (5) Μαζαίου δὲ τοῦ
 50 μεγίστου παρὰ Δαρείῳ γενομένου παιδὶ σατραπείαν
 ἔχοντι δευτέραν προσετίθει μείζονα. Παραιτούμενος δὲ
 ἐκείνος εἶπεν· « ὦ βασιλεῦ, τότε μὲν ἦν εἰς Δαρείος,
 νῦν δὲ σὺ πολλοὺς πεποίηκας Ἀλεξάνδρους. » Παρμε-
 νίῳ μὲν οὖν τὸν Βαγῶου ἔδωκεν οἶκον ἐν ᾧ λέγεται [τῶν
 55 περὶ Σούσων] χιλίων τάλαντων εὐρεθῆναι ἱματισμῶν.
 Πρὸς δ' Ἀντίπατρον ἔγραψε κελεύων ἔχειν φύλακας
 τοῦ σώματος ὡς ἐπιβουλεύομενον. Τῇ δὲ μητρὶ πολλὰ
 μὲν ἔδωρεῖτο καὶ κατέπεμπεν, οὐκ εἶα δὲ πολυπρα-
 γμονεῖν οὐδὲ παραστρατηγεῖν, ἐγκαλοῦσης δὲ πράξας

animum adjunxisset, neque inter barbaros commorari
 decrevisset. Hæc quidem ita, alii autem consulto acta
 scribunt; de eo constat, statim eum ejus facti pœnituisse,
 ignemque restingui jussisse.

XXXIX. Quum autem esset natura liberalissimus, auxit
 eam virtutem splendidior fortuna, aderatque in dando
 alacritas, quæ sola vere grata efficit munera. Ejus rei
 pauca quedam referam exempla. Aristo dux Pæonum quum
 hostem occidisset, caputque ei ostendisset : Hoc, inquit,
 o rex, donum apud nos poculo aureo compensatur. Ad hoc
 ridens Alexander : Nimirum, ait, vacuo, ego autem tibi
 plenum mero præbebo. (2) Quidam de vulgo Macedonum
 mulum regia pecunia onustum agebat, onusque in sese,
 jumento defesso, recipiebat ; quo eum quum urgeri admodum
 videret rex, et quid rei esset cognovisset, depositurum onus
 prohibuit, perdurare et reliquum viæ usque ad proprium
 tabernaculum perferre jubens. (3) Molestius autem omnino
 ei erat non posci quam dare. Phocioni scripsit, non usurum
 se porro ejus amicitia, si dona pergeret repudiare. Serapioni
 cuidam ex collusoribus pilæ juveni nihil dederat, quod
 is nihil petiisset. Quum itaque Alexander ad ludum venisset,
 et Serapion soli ei pilam non objecisset, ac rex percenta-
 6 retur, cur non ipsi quoque daret : Quia non petis, respon-
 dit. Hunc itaque arridens splendido munere affecit. Proteas
 quidam facetus lepidusque inter pocula homo in regis indi-
 gnationem incidisse videbatur ; deprecantibus amicis, ipso-
 que lacrimante, quum rex placatum se homini diceret :
 Firma ergo, inquit Proteas, aliquo pignore ejus rei fidem.
 Quinque ei talenta dari jussit Alexander. (4) Quantas vero
 amicis et satellitibus divitias elargitus sit, Olympiadis ad
 eum scripta epistola demonstrat : Alia, inquit, ratione ami-
 cis tuis benefac, eosque in honore habe ; nunc quidem
 omnes regis æquales facis, multosque illis amicos, tibi solitu-
 40 dinem paras. Hujusmodi sæpenumero ab Olympiade scripta
 cum nemine communicavit ; semel tantum Hephæstionem
 apertas literas una pro more legentem non vetuit, annulo
 tamen suo os ejus obsignavit. (5) Mazæi, qui apud Darium
 summo fuerat loco, filio, satrapiam obtinenti, aliam insuper
 addere voluit. Quam ille recusans : Ante, inquit, o rex, uni-
 cus fuit Darius, tu nunc multos effecisti Alexandros. Parmenionem
 domo Bagoæ quæ Susis erat donavit, in qua
 dicuntur vestium mille talenta inventa. Antipatrum scripta
 epistola monuit, ut sibi corporis stipatores pararet, intendi
 enim ei insidias. Multa ad matrem munera misit, curiose
 in suas res inquirere, inque rebus bellicis se ingerere eam

ἔφερε τὴν χαλεπότητα. Πλὴν ἀπαξ ποτὲ μακρὰν Ἀντιπάτρου κατ' αὐτῆς γράψαντος ἐπιστολὴν ἀναγνοὺς ἀγνοεῖν εἶπεν Ἀντιπάτρου, ὅτι μυρίας ἐπιστολάς ἐν δάκρυον ἀπαλείφει μητρός.

6 XL. Ἐπεὶ δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν εἴωρα παντάπασιν ἐκτετραφυκώτας καὶ φορτικὸς ταῖς διαταῖς καὶ πολυτελείαις ὄντας, ὥστε Ἄγωννα μὲν τὸν Τήιον ἀργυροῦς ἐν ταῖς κρηπίσιν ἤλους φορεῖν, Λεοννάτω δὲ πολλαῖς καμηλοῖς ἀπ' Αἰγύπτου κόνιν εἰς τὰ γυμνάσια παρα-
10 κομίζεσθαι, Φιλώτα δὲ πρὸς Θήρας σταδίων ἑκατὸν αὐλαίας γεγονέναι, μύρω δὲ χρωμένους ἰεῖναι πρὸς ἀλειμμα καὶ λουτρὸν ὄσους οὐδὲ εἰλαίω, τρίπτας δὲ καὶ κατευναστάς περιεγεμένους, ἐπετίμησε πρῶτος καὶ φιλοσόφως, θαυμάζειν φάμενος, εἰ τοσοῦτους ἠγωνισμένοι καὶ
15 τηλικούτους ἀγῶνας οὐ μνημονεύουσιν, ὅτι τῶν καταπονηθέντων οἱ καταπονήσαντες ἤδιον καθεύδουσιν, οὐδὲ δρῶσι τοῖς Περσῶν βίοις τοὺς ἑαυτῶν παραβάλλοντες, ὅτι δουλικώτατον μὲν ἐστὶ τὸ τρυφᾶν, βασιλικώτατον δὲ τὸ πονεῖν. « Καίτοι πῶς ἂν τις, ἔφη, δι' ἑαυτοῦ θεραπεύσειεν ἵππον ἢ λόγῃν ἀσκήσειεν ἢ κράνος ἀπειθικῶς τοῦ φιλάτου σώματος ἀπτεσθαι τὰς χεῖρας; » « Οὐκ ἴστε, εἶπεν, ὅτι τοῦ κρατεῖν πέρας ἡμῖν ἐστὶ τὸ μὴ ταῦτα ποιεῖν τοῖς κεκρατημένοις; » (2) Ἐπέτεινεν οὖν ἐπιμᾶλλον αὐτὸς ἑαυτὸν ἐν ταῖς στρατείαις καὶ ταῖς κυνηγεσίαις κακοπαθῶν καὶ παραβαλλόμενος, ὥστε καὶ
25 Λάκωνα πρεσβυτέρην παραγεγόμενον αὐτῷ λέοντα καταβάλλοντι μέγαν εἶπεν· « Καλῶς γε, Ἀλέξανδρε, πρὸς τὸν λέοντα ἠγώνισαι περὶ τὰς βασιλείας. » Τοῦτο τὸ κυνήγιον Κράτερος εἰς Δελφοὺς ἀνήθηκεν εἰκόνας χαλκᾶς ποιησάμενος τοῦ λέοντος καὶ τῶν κυνῶν καὶ τοῦ βασιλέως τῷ λέοντι συνεστῶτος καὶ αὐτοῦ προσβοηθού-
30 τος, ὃν τὰ μὲν Λύσιππος ἐπλασε, τὰ δὲ Λεωχάρης.

XLI. Ἀλέξανδρος μὲν οὖν ἑαυτὸν ἀσκήων ἅμα καὶ τοὺς ἄλλους παροξύνων πρὸς ἀρετὴν ἐκινδύνευεν· οἱ δὲ φίλοι διὰ πλοῦτον καὶ ὄγκον ἤδη τρυφᾶν βουλόμενοι καὶ σχολάζειν ἐβαρύνοντο τὰς πλάνας καὶ τὰς στρατείας καὶ κατὰ μικρὸν οὕτω προήλθον εἰς τὸ βλασφημεῖν καὶ κακῶς λέγειν αὐτόν. Ὅ δὲ καὶ πάνυ πρῶτος ἐν ἀρχῇ πρὸς ταῦτα διέκειτο φάσκων βασιλικὸν εἶναι
40 τὸ κακῶς ἀκούειν εὖ ποιοῦντα. Καίτοι τὰ μικρότατα τῶν γενομένων τοῖς συνήθεισι παρ' αὐτοῦ σημεῖα μεγάλης ὑπῆρχεν εὐνοίας καὶ τιμῆς· ὃν ὀλίγα παραθήσομαι. (2) Πευκέστα μὲν ἔγραψε μεμψόμενος, ὅτι ὄχθεις ὑπ' ἄρκτου τοῖς μὲν ἄλλοις ἔγραψεν, αὐτῷ δὲ 689 οὐκ ἐδήλωσεν. « Ἀλλὰ νῦν γε, φησὶ, γράψον πῶς ἔχεις καὶ μὴ τινὲς σε τῶν συγκυνηγετούντων ἐγκατέλιπον, ἵνα δίκην δῶσι. » Τοῖς δὲ περὶ Ἡφαιστίωνα διὰ πράξεις τινὰς ἀποῦσιν ἔγραψεν, ὅτι παιζόντων αὐτῶν πρὸς ἰχθυόμενα τῷ Περδίκκου δορατίω περιπεσῶν
50 Κράτερος τοὺς μηροὺς ἐτρώθη. Πευκέστα δὲ σωθέντος ἐκ τινος ἀσθενείας ἔγραψε πρὸς Ἀλέξιππον τὸν ἱατρὸν εὐχαριστῶν. (3) Κρατέρου δὲ νοσοῦντος ὄψιν ἰδὼν καθ' ἵππον αὐτὸς τε τινὰς θυσίας ἔθυσεν ὑπὲρ αὐτοῦ κακείνῳ θῆσαι ἐκέλευσεν. Ἐγραψε δὲ καὶ Παυ-

non est passus, reprehendentis morositatem æquo animo tulit, nisi quod semel quum Antipater longas contra ipsam scripsisset literas, lectis iis : Ignorat, dixit, Antipater infinitas epistolas unica matris lacrima obliterari.

XL. Quum suos plane luxui deditos cerneret intolerabilem luxuria et impendiis immensis uti, adeo ut Hagnō Teius argenteos in crepidis clavos gestaret, Leonnatus multis cemelis pulverem in gymnasia ex Ægypto advehi curaret, Philotæ ad venationes anlæa per centum stadia extenderentur, odorato unguento delibuti irent ad lavacrum et unctionem plures quam oleo, fricatores atque cubicularios secum ducerent, placide suos et philosophice reprehendit. Mirari se aiebat, quod tot tantisque certaminibus superatis, non meminissent suavius dormire eos qui alios defatigassent, quam qui defatigati essent, neque ex comparatione suæ cum Persica vitæ ratione perspicerent, nihil magis servile quam luxuriam, nihil magis regium esse, quam laborare. Et vero (dicebat) quomodo is equum suum ipse curet, hastam galeamve poliat, qui desueverit suis suum ipsius carissimum corpus manibus attricare? An nescitis eum victoriæ finem nobis propositum esse, ne idem quod victi agamus. (2) Eam ob rem magis etiam quam ante laboribus et periculis militiæ ac venationis se ipsum exercuit, adeo ut Laco quidam legatus quum ei adesset magnum leonem dejicienti, dixerit : Præclare equidem, o Alexander, cum leone de regno decertasti. Venationis ejus simulacrum Delphis Craterus dedicavit, aneas leonis, canum, ipsiusque regis cum leone congressi et sui ad opem ferendam accurrentis effigies, partim Lysippi, partim Leocharis opera, ponens.

XLI. Enimvero dum Alexander exercendo aliosque ad virtutem stimulando nihil periculi subterfugeret, amici ejus propter opes jam et fastum luxuriæ studiosi, errores ejus et expeditiones graviter tulerunt, sensimque ad obrectandum ei et maledicendum delapsi sunt. Placidissime initio id ei latum, quod diceret, regium est male audire, quum bene feceris. Sane minima quoque ejus in familiares officia, magnæ fuerunt benevolentiæ venerationisque indicia, quorum pauca quædam apponam. (2) Quum Peucestam per litteras objurgaret, quod is ab urso morsus ea de re ad alios, ad se unum nihil perscripsisset : Vel nunc, inquit, mihi scribe uti valeas et an aliqui sociorum in venatione te destituerint, ut ii pœnas dent. Hephæstionem ob negotia quædam absentem per epistolam certiorum reddidit, in ludicro adversus ichneumonem certamine Perdiccæ hasta casu sauciata Crateri femora fuisse. Peucesta ex quodam morbo sanitati restituto, Alexippo medico gratias scripto egit. (3) Cratero ægrotante quum insomnium vidisset, sacra pro ejus salute fecit ipsumque etiam facere jussit, et Pau-

σανία τῷ ἱατρῷ βουλομένῳ τὸν Κράτερον ἔλληθορίσαι τὰ μὲν ἀγωνιῶν, τὰ δὲ παραινῶν, ὅπως χρῆσεται τῇ φαρμακείᾳ. Τοὺς δὲ πρῶτους τὴν Ἄρπαλου φυγὴν καὶ ἀπόδρασιν ἀπαγγείλαντας ἔδρασε, Ἐφιάτην καὶ Κίρσον, ὡς καταψευδομένους τοῦ ἀνδρός. (4) Ἐπεὶ δὲ τοὺς ἀσθενούντας αὐτοῦ καὶ γέροντας εἰς οἶκον ἀποστέλλοντος Εὐρύλοχος Αἰγαῖος ἐνέγραψεν ἑαυτὸν εἰς τοὺς νοσοῦντας, εἶτα φωραθεὶς ἔχων οὐδὲν κακὸν, ὠμολόγησε Ἐλεσίππας ἔρᾶν καὶ συνεπακολουθεῖν ἐπὶ θάλασσαν ἀπιούσης ἐκείνης, ἠρώτησε τίνων ἀνθρώπων ἐστὶ τὸ γύναιον. Ἀκούσας δὲ ὅτι τῶν ἐλευθέρων ἑταιρῶν, « Ἡμεῖς μὲν, εἶπεν, ὦ Εὐρύλοχε, συνερῶντας ἔχεις· ὅρα δὲ ὅπως πείθωμεν ἢ λόγοις ἢ δώροις τὴν Ἐλεσίππαν, ἐπειδήπερ ἐξ ἐλευθέρων ἐστὶ. »

XLII. Θαυμάσαι δὲ αὐτὸν ἐστὶ, ὅτι καὶ μέχρι τοιοῦτων ἐπιστολῶν τοῖς φίλοις ἐσχόλαζεν, ὅσα γράφει παῖδα Σελεύκου εἰς Κιλικίαν ἀποδεδρακότα κελύων ἀναζητῆσαι καὶ Πευκέσταν ἑπαινῶν, ὅτι Νίκωνα, Κρατέρου δούλον, συνέλαθε, καὶ Μεγαθύζῳ περὶ τοῦ θεράποντος τοῦ ἐν τῷ ἱερῷ καθέζομένου, κελύων αὐτὸν, ἂν δύνηται, συλλαβεῖν, ἔξω τοῦ ἱεροῦ προκαλεσάμενον, ἐν δὲ τῷ ἱερῷ μὴ προσάπτεσθαι. (2) Λέγεται δὲ καὶ τὰς δίκας διακρίνων ἐν ἀρχῇ τὰς θανατικὰς τὴν χεῖρα τῶν ὧτων τῷ ἐτέρῳ προστιθέει τοῦ κατηγοροῦ λέγοντος, ὅπως τῷ κινδυνεύοντι καθαρὸν φυλάττηται καὶ ἀδιάβλητον. Ἄλλ' ὕστερόν γε αὐτὸν ἐξετράχυναν αἱ πολλὰι διαβολαὶ διὰ τῶν ἀληθῶν πάροδον ἐπὶ τὰ ψευδῆ λαθεῖν. Καὶ μάλιστα κακῶς ἀκούων ἐξίστατο τοῦ φρονεῖν καὶ χαλεπὸς ἦν καὶ ἀπαραίτητος, ὅτε δὴ τὴν δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν καὶ τῆς βασιλείας ἠγαπηκῶς. (3) Ὅτε δὲ ἐξήλαυεν ἐπὶ Δαρεῖον ὡς πάλιν μαχομένου· ἀκούσας δὲ τὴν ὑπὸ Βήσσου γενομένην αὐτοῦ σύλληψιν ἀπέλυσε τοὺς Θεσσαλοὺς οἵκαδε δισχιλία τάλαντα δωρεὰν ἐπιμετρήσας ταῖς μισθοφοραῖς. Πρὸς δὲ τὴν δίωξιν ἀργαλέαν καὶ μακρὰν γινομένην (ἐνδεκα γὰρ ἡμέραις ἵππασατο τρισχιλίους καὶ τριακοσίους σταδίους) ἀπηγόρευσαν μὲν οἱ πλείστοι, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀνυδρίαν. (4) Ἐνθα δὲ Μακεδόνες τινὲς ἀπῆντησαν αὐτῷ ὕδωρ ἐν ἀσκαῖς ἐφ' ἡμιόνων κομίζοντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ· καὶ θεασάμενοι τὸν Ἀλέξανδρον ἤδη μεσημβρίας οὕσης κακῶς ὑπὸ δίψου ἔχοντα ταχὺ πλησάμενοι κράνος προσήνεγκαν. Πυθόμενου δὲ αὐτοῦ, τίσι κομίζοιεν, « Ὑποῖς, ἔφασαν, ἰδίους· ἀλλὰ σοῦ ζῶντος ἐτέρους ποιησόμεθα, κὰν ἐκείνους ἀπολέσωμεν. »

Ταῦτ' ἀκούσας ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖρας τὸ κράνος· περιβλέψας δὲ καὶ θεασάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν ἵππεῖς ἀπαντας ἐγκεκλικότας ταῖς κεφαλαῖς καὶ πρὸς τὸ ποτὸν βλέποντας ἀπέδωκεν οὐ πῖον, ἀλλ' ἐπαινέσας τοὺς ἀνθρώπους, « Ἄν γὰρ αὐτὸς, ἔφη, πῖω μόνος, ἀθυμήσουσιν οὗτοι. » Θεασάμενοι δὲ τὴν ἐγκράτειαν αὐτοῦ καὶ μεγαλοψυχίαν οἱ ἵππεῖς ἄγειν ἀνέκραγον ὁρῶντα καὶ τοὺς ἵππους ἐμάστιζον· οὔτε γὰρ κάμνειν οὔτε διψᾶν οὐθ' ὄλιως θνητοὺς εἶναι νομίζειν αὐτοὺς, ἕως ἂν ἔχωσι βασιλέα τοιοῦτον.

sanie medico, qui ei helleboro purgatus erat, scribens partim sollicitudinem suam indicavit, partim de eo medicamento propinando instruxit. Ephialtem et Cissum, qui primi de Harpali fuga et defectione indicium attulerunt, tanquam falso eum deferentes in vincula condidit. (4) Infirmos eo et senes in patriam remissuro, Eurylochus Aegaeus se quoque inter aegrotos ascripserat, deprehensus deinde nihil habere morbi, confessus est se amore Telesippae teneri, eamque descendantem ad mare cupere sequi. Alexander, cujus conditionis ea esset mulier sciscitatus, ut de liberis meretricibus unam esse intellexit: Habes nos, inquit, Euryloche, amori tuo faventes, da autem operam ut ei vel verbis vel muneribus persuadeamus uti maneat, quandoquidem libera nata est Telesippa.

XLII. Miretur autem aliquis eum amicis etiam usque ad talium epistolarum scriptionem vacasse, quales fuerunt, qua puerum Seleuci, qui in Ciliciam aufugerat, inquiri jussit; qua Peucestam laudat, quod Niconem Crateri servum comprehendisset: qua Megabyzo mandat de servo, qui in templo conederat, ut eum, si posset, evocatum ex templo capiat, in templo manum ei non afferat. (2) Ferunt eum etiam quum primum de causis capitalibus cognosceret, actore dicente manum alteri aurium apposuisse, ut eam reo calumniarum expertem reservaret. Verum postea temporis exasperaverunt eum crebrae calumniae, per vera aditum ad mendacia nactae; praecipue conviciis de se auditis mentis impos fiebat durumque se et inexorabilem praebat, quippe gloriam vita et regno antiquiorem habens. (3) Tum vero rursus castra adversus Darium movit, tertio proelio cum eo decertaturus: quem ut captum audivit a Besso, missis domum Thessalis, praeter stipendia talentorum duo millia dono dedit. In persequendo autem Dario ob itineris difficultatem et longitudinem (etenim undecim dierum spatio tria millia ac trecenta stadia peregravit) plerique animos desponderunt, praecipue ob aquae penuriam. (4) Ibi Macedones ei quidam occurrerunt, aqua repletos utres a flumine mulis vehentes. Qui quum Alexandrum viderent male ob sitim habentem (jam enim meridies erat) celeriter impletam aqua galeam ad eum attulerunt, quaerenti quibus aquam adhererent, Filiis suis, responderunt, sed se incolumi rege etiam iis amissis alios posse generare. His auditis Alexander quum galeam in manus accepisset, oculisque circumlatis equites suos omnes capita inclinasse et ad potum respicere vidisset, non bibit, sed aquam iis qui dederant collaudatis reddidit: Nam si solus, dicebat, ego bibero, languebunt horum animi. Equites autem continentiam et magnanimitatem regis cernentes, bono eum animo esse et se ducere jusserunt, simulque flagris equos incitarunt, neque defatigari se, neque omnino mortales se esse arbitrari dicentes, quamdiu hunc haberent regem.

690 XLIII. Ἡ μὲν οὖν προθυμία πάντων ἦν ὁμοία· μό-
 νους δέ φασιν ἐξήκοντα συνεισπεσεῖν εἰς τὰ στρατόπεδα
 τῶν πολεμίων. Ἐνθα δὲ πολλὸν μὲν ἄργυρον καὶ χρυ-
 σὸν ἐβρίμμενον ὑπερβαίνοντες, πολλὰς δὲ παίδων καὶ
 5 γυναικῶν ἄρμαμάξας ἠνόχων ἐρήμους διαφερομένας
 παρερχόμενοι τοὺς πρώτους ἐδίωκον, ὡς ἐν ἐκείνοις Δα-
 ρεῖον ὄντα. Μόλις δὲ εὗρίσκειται πολλῶν ἀκοντισμά-
 των κατάπλευς τὸ σῶμα κείμενος ἐν ἄρμαμάξῃ, μικρὸν
 ἀπολείπων τοῦ τελευτᾶν. Ὅμως δὲ καὶ πεινῆ ἤτησε
 10 καὶ πῶν ὕδωρ ψυχρὸν εἶπε πρὸς τὸν δόντα Πολύστρα-
 τον· « ὦ ἄνθρωπε, τοῦτό μοι πέρας γέγονε δυστυχίας
 ἀπάσης, εὖ παθεῖν ἀμείψασθαι μὴ δυνάμενος· ἀλλὰ
 Ἀλέξανδρος ἀποδώσει σοὶ τὴν χάριν· Ἀλεξάνδρῳ δὲ οἱ
 θεοὶ τῆς εἰς μητέρα καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας τοὺς ἐμοὺς
 15 ἐπιεικέας, ἧ ταύτην δίδωμι τὴν δεξιὰν διὰ σοῦ. »
 Ταῦτα εἰπὼν καὶ λαβόμενος τῆς τοῦ Πολυστράτου χει-
 ρὸς ἐξέλιπεν. (2) Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἐπῆλθεν, ἀλγῶν
 τε τῶ παθεῖ φανερός ἦν καὶ τὴν ἑαυτοῦ χλαμύδα λύσας
 ἐπέβαλε τῷ σώματι καὶ περιέστειλε. Καὶ Βῆσσον
 20 μὲν ὕστερον εὐρῶν διεσφενδόνησεν ὀρθίων δένδρων εἰς
 ταῦτο καμφθέντων ἑκατέρω μέρος προσαρτήσας τοῦ
 σώματος, εἶτα μεθεῖς ἑκάτερον, ὡς ὄρητο βύμη φε-
 ρόμενος τὸ προστήκον αὐτῷ μέρος νεύμασθαι. Τότε δὲ
 τοῦ Δαρείου τὸ μὲν σῶμα κεκοσμημένον βασιλικῶς πρὸς
 25 τὴν μητέρα ἀπέστειλε, τὸν δὲ ἀδελφὸν Ἐξάθρην εἰς
 τοὺς ἑταίρους ἀνέλαθεν.

XLIV. Αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς ἀκμασιότητος δυνάμεως
 εἰς Ὑρκανίαν κατέβαινε· καὶ πελάγους ἰδὼν κόλπον
 οὐκ ἐλάττονα μὲν τοῦ Πόντου φανέντα, γλυκύτερον δὲ
 30 τῆς ἄλλης θαλάττης, σαφές μὲν οὐδὲν ἔσχε πυθέσθαι
 περὶ αὐτοῦ, μάλιστα δὲ εἶκασε τῆς Μαιωτιδος λίμνης
 ἀνιχοπὴν εἶναι. Καίτοι τοὺς γε φυσικοὺς ἀνδρας οὐκ
 ἔλαθε τάληθές, ἀλλὰ πολλοῖς ἔτεσιν ἐμπροσθε τῆς Ἀλε-
 ξάνδρου στρατείας ἱστορήκασιν, ὅτι τεσσάρων κόλπων
 35 ἐσεισγόντων ἀπὸ τῆς ἕξω θαλάσσης βορειότατος οὗτος
 ἐστὶ, τὸ Ὑρκανίον πελάγος καὶ Κάσπιον ἑμῶς προσα-
 γρουόμενον. (2) Ἐνταῦθα τῶν βαρβάρων τινὲς
 ἀπροσδοκῆτως περιτυχόντες τοῖς ἄγουσι τὸν ἵππον αὐ-
 τοῦ τὸν Βουκεφάλαν λαμβάνουσιν. Ὁ δὲ ἤνεγκεν οὐ
 40 μετρίως, ἀλλὰ κήρυκα πέμψας ἠπειλήσε πάντας ἀπο-
 κτενεῖν μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν, εἰ τὸν ἵππον αὐτῷ μὴ
 ἀναπέμψωσιν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν ἵππον ἄγοντες ἦγον καὶ
 τὰς πόλεις ἐγχειρίζοντες, ἐχρήσατο φιλανθρώπως πᾶσι
 καὶ τοῦ ἵππου λύτρα τοῖς λαβοῦσιν ἔδωκεν.

XLV. Ἐντεῦθεν εἰς τὴν Παρθικὴν ἀναζεύξας καὶ
 σχολάζων πρῶτον ἐνεδύσατο τὴν βαρβαρικὴν στολήν, ε
 εἶτε βουλόμενος αὐτὸν συνοικεῖσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις νό-
 μοις, ὡς μέγα πρὸς ἐξημέρωσιν ἀνθρώπων τὸ σύνθηδες
 καὶ ὁμόφυλον, εἴτ' ἀπόπειρά τις ὑφείτο τῆς προσκυνή-
 50 σεις αὐτῇ τοῖς Μακεδόσι κατὰ μικρὸν ἀνασχέσθαι τὴν
 ἐκδιείτησιν αὐτοῦ καὶ μεταβολὴν ἐπιζόμενός. (2) Οὐ
 μὴν τὴν γε Μηδικὴν ἐκείνην προσήκατο παντάπασι
 βαρβαρικὴν καὶ ἀλλόκοτον οὔσαν οὐδὲ ἀναξυρίδας οὐδὲ
 κἀνδρὸν οὐδὲ τιάραν ἔλαβεν, ἀλλὰ ἐν μέσῳ τινὰ τῆς

XLIII. Omnium quidem erat idem studium; sexaginta
 tantum una cum rege in castra hostium irruerunt. Ibi
 multum argenti auriq̄ue projectum praetererentes, multos
 quoque currus liberis et mulieribus onustos et absque au-
 r̄igis vagantes, primos insecuti sunt, inter eos Darium esse
 sperantes. Vix tandem inventus est Darius in curru ja-
 cens, plurimis confixus jaculis, ac jam moribundus: petiit
 tamen potum, et quum bibisset aquam frigidam, ad Poly-
 stratum (is ei aquam praebuerat) ita est locutus: Hoc mihi
 omnium calamitatum extremum obtigit, ut pro beneficio
 gratiam referre non possim; sed Alexander tibi beneficium
 compensabit, Alexandro dii humanitatem, quam matri,
 uxori liberisque meis exhibuit, cui hanc ego meam dextram
 te nuntio porrigo. Haec fatus, manu Polystrati compre-
 hensa, exspiravit. (2) Alexander ut supervenit, dolorem
 eo ex casu acceptum haud clam tulit, suamque ipsius
 chlamydem exiit et cadaver Darii ea involvit. Bessum
 quidem postea repertum in diversas partes discersit, dua-
 bus arboribus rectis ita incurvatis, uti earum fastigia una
 essent, quarum utrique alteram corporis partem alligavit,
 libratæ tum arbores, quum magna violentia sese erigerent,
 suam utraque partem secum rapuit. In praesentia vero
 Darii corpus regio culta ornatum matri ejus remisit, Exa-
 threm autem Darii fratrem in amicorum numerum rece-
 pit.

XLIV. Inde cum robore exercitus in Hyrcaniam descen-
 dit; vidensque ibi sinum maris magnum ac Ponto non mi-
 norem, reliquo tamen mari dulciorem, quum nihil super eo
 certi cognosceret interrogando, maxime hanc secutus est
 conjecturam, esse Maeotidis paludis eruptionem. Quan-
 quam rei veritas naturæ peritos non latuit, qui multis ante
 expeditionem Alexandri annis retulerunt, de quattuor sinu-
 bus qui ab Oceano in terram sunt immissi, eum esse
 Septentrionibus proximum, qui Caspium et Hyrcanum
 mare nominatur. (2) Hic barbari quidam Bucephalum
 equum Alexandri ductores ejus subito adorti, rapuerunt.
 Haud mediocriter id tulit, missoque caduceatore minatus
 est se, nisi equum reddidissent, omnes cum uxoribus et
 liberis interfecturum. Adducuntibus equum et urbes tra-
 dentibus humanum se praebuit, iisque a quibus captus fue-
 rat Bucephalus, redemptionis nomine munera dedit.

XLV. Inde translatis in Parthiam castris, otiosus pri-
 mum barbaricum amictum induit, sive ut se ejus regionis
 moribus accommodaret, quod plurimum facere ad subju-
 gandos homines eorum consuetudinis atque morum genti-
 lium adsimulationem sciret, sive ut ea re Macedonum ani-
 mos exploraret, quo pacto ii eum adorari se volentem
 toleraturi essent, eosque paulatim ad ferendam ipsius a
 patriis institutis digressionem et mutationem adsuefaceret.
 (2) Medicum habitum non plane ascivit, barbaricum ni-
 mis et a communi usu alienum, neque anaxyridas, neque

Περσικῆς καὶ τῆς Μηδικῆς μιζήμενος εὖ πως ἀτυφετέ-
 ραν μὲν ἐκεῖνης, ταύτης δὲ σοβαρωτέραν οὖσαν. (3)
 Ἐχρῆτο δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐντογγάνων τοῖς βαρβάρους
 καὶ τοῖς ἑταίροις κατ' οἶκον, εἶτα τοῖς πολλοῖς οὕτως
 5 ἐξελαύνων καὶ χρηματίζων ἐωρᾶτο. Καὶ λυπηρὸν
 μὲν ἦν τοῖς Μακεδόσι τὸ θέαμα, τὴν δὲ ἄλλην αὐτοῦ
 θαυμάζοντες ἀρετὴν ᾤοντο δεῖν ἕνια τῶν πρὸς ἡδονὴν
 αὐτῷ καὶ δόξαν ἐπιχωρεῖν· ὅς γε πρὸς ἅπασιν τοῖς ἄλ-
 10 οῖς ἔναγχος τόξευμα μὲν εἰς τὴν κνήμην λαθὼν, ὑπ'
 οὗ τὸ τῆς κερκίδος ὁστέον ἀποθραυσθὲν ἐξέπεσε, λίθῳ δὲ
 691 πληγῆς πάλιν εἰς τὸν τράχηλον, ὥστε καὶ ταῖς ὄψεσιν
 ἀγλὴν ὑποδραμεῖν παραμείνασαν οὐκ ὀλίγον χρόνον,
 ὅμως οὐκ ἐπαύετο χρώμενος ἑαυτῷ πρὸς τοὺς κινδύνους
 ἀπειδῶς, ἀλλὰ καὶ τὸν Ὀρεξάρτην διαβάς ποταμὸν, ὃν
 15 αὐτὸς ᾔετο Τανάιν εἶναι, καὶ τοὺς Σκύθας τρεψάμενος
 ἐδίωξεν ἑπτα σταδίους ἑκατὸν ἐνοχλούμενος ὑπὸ διαβ-
 ροίας.

XLVI. Ἐναυθα δὲ πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν
 Ἄμαζόνα οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ὧν καὶ Κλείταρχος ἐστὶ
 20 καὶ Πολύκλειτος καὶ Ὀνησίκριτος καὶ Ἀντιγένης καὶ
 Ἴστρος· Ἀριστόβουλος δὲ καὶ Χάρης ὁ εἰσαγγελεύς καὶ
 Πτολεμαῖος καὶ Ἀντικλείδης καὶ Φίλων ὁ Θεβαῖος καὶ
 Φίλιππος ὁ Θεαγγελεύς, πρὸς δὲ τούτοις Ἐκαταῖος
 ὁ Ἐρετριεύς καὶ Φίλιππος ὁ Χαλκιδεύς καὶ Δούρις ὁ Σά-
 25 μιος πλάσμα φασὶ γεγονέναι τούτου. Καὶ μαρτυρεῖν αὐ-
 τοῖς ἔοικεν Ἀλέξανδρος. Ἀντιπάτρω γὰρ ἅπαντα γρά-
 φων ἀκριβῶς τὸν μὲν Σκύθην αὐτῷ φησὶ δίδόναι τὴν
 θυγατέρα πρὸς γάμον, Ἄμαζόνος δὲ οὐ μνημονεύει. Λέ-
 γεται δὲ πολλοῖς χρόνοις Ὀνησίκριτος ὕστερον ἤδη βα-
 30 σιλεύοντι Λυσιμάχῳ τῶν βιβλίων τὸ τέταρτον ἀναγι-
 νώσκων, ἐν ᾧ γέγραπται περὶ τῆς Ἄμαζόνος· τὸν οὖν
 Λυσιμάχον ἀτρέμα μειδιάσαντα, « Καὶ ποῦ, φάναι,
 τότε ἤμην ἐγώ; » Ταῦτα μὲν οὖν ἂν τις οὔτε ἀπιστῶν
 ἦττον οὔτε πιστεύων μᾶλλον Ἀλέξανδρον θαυμάσειε.

XLVII. Φοβούμενος δὲ τοὺς Μακεδόνας, μὴ εἰς τὰ
 35 ὑπόλοιπα τῆς στρατείας ἀπαγορεύσωσι, τὸ μὲν ἄλλο
 πλῆθος εἶασε κατὰ χώραν, τοὺς δὲ ἀρίστους ἔχων ἐν
 Ἰρκανίᾳ μεθ' ἑαυτοῦ, δισμυρίους πεζοὺς καὶ τρισχι-
 λίους ἵππεῖς, προσέβαλε λόγον, ὡς νῦν μὲν αὐτοὺς
 40 ἐνύπνιον τῶν βαρβάρων ὁρώντων, ἂν δὲ μόνον ταρα-
 ξάντες τὴν Ἀσίαν ἀπίωσιν, ἐπιθησομένων εὐθὺς ὡσπερ
 γυναϊζίν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἀπίεσαι γε τοὺς βουλομένους
 ἐφῆκε, μαρτυρούμενος ὅτι τὴν οἰκουμένην τοῖς Μακε-
 45 δόσι κτώμενος ἐγκαταλέλειπται μετὰ τῶν φίλων καὶ
 τῶν ἐθελόντων στρατεύειν. Ταῦτα σχεδὸν αὐτοῖς ὀνό-
 μασις ἐν τῇ πρὸς Ἀντιπάτρω ἐπιστολῇ γέγραπται, καὶ
 50 ὅτι ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ πάντες ἐξέκραγον ὅποι βούλεται
 τῆς οἰκουμένης ἄγειν. Δεξαμένων δὲ τούτων τὴν πεί-
 ραν, οὐκέτι ἦν χαλεπὸν προαχθῆναι τὸ πλῆθος, ἀλλὰ
 βραδίως ἐπηκολούθησεν. (2) Οὕτω δὲ καὶ τὴν δίαταν
 εἶτι μᾶλλον ὠμοιοῦτο τοῖς ἐπιχωρίοις ἑαυτὸν ἐκεῖνά τε
 προσῆγε τοῖς Μακεδονικοῖς ἔθεσιν, ἀνακράσει καὶ κοι-
 νωνία μᾶλλον δι' εὐνοίας καταστήσασθαι τὰ πράγματα
 νομίζων ἢ βία, μακρὰν ἀπαίροντος αὐτοῦ. Διὸ καὶ

candyn, neque liam sumpsit, sed medium inter Persicam
 ac Medicam consuetudinem quiddam commixtis commode
 utrisque tenuit, quod et minus quam illa superbum et hac
 augustius esset. (3) Usus autem eo habitu primum est,
 si cum barbaris domive cum amicis colloqueretur, postea
 vulgo etiam sic incedens ac responsa dans videbatur. Erat
 quidem id spectaculum Macedonibus molestum, reliquas
 tamen ejus virtutes admirantes, existimabant non nihil
 etiam quod ad splendorem et voluptatem faceret conce-
 dendum ei, qui praeter multa alia facinora nuper admodum
 sagitta crus ita laesus, ut radii os fractum excideret, rur-
 sumque ictus saxo collum, ita ut caligo oculis oborta ali-
 quandiu duraret, tamen se ipsum periculis objiciendi finem
 nullum faciebat, quin etiam alvi profluvio vexatus,
 Orexarten tamen fluvium (quem ipse Tanain esse judica-
 bat) trajecerat, Scythasque fugatos equo vique ad centum
 stadia insecutus erat.

XLVI. Hic ad eum venisse Amazonem illam multi au-
 ctiores narrant, quorum de numero sunt Clitarchus, Poly-
 clitus, Onesicritus, Antigenes, Ister. Aristobulus contra,
 Chares admissionalis, Ptolemaeus, Anticlidus, Philo Theba-
 nus, Philippus Theangelensis, Hecataeus etiam Eretriensis,
 Philippus Chalcidensis ac Duris Samius, confictam esse
 eam rem affirmant; quibus videtur astipulari ipse Alexan-
 der, qui ad Antipatrum de omnibus accurate scribens,
 a Scythia quidem sibi filiae matrimonium oblatum refert,
 Amazonis non meminit. Ferturque longo post tempore
 Onesicrito Lysimachus rex quartum librum recitanti, in
 quo narratio de Amazone comprehendebatur, leniter subri-
 dens dixisse: Ubinam vero ipse interim fui? Sed haec ne-
 que pro fictis habita diminuunt, neque credita augment
 Alexandri admirationem.

XLVII. Metuens autem Alexander ne Macedones ad id
 quod reliquum erat expeditionum animos desponderent,
 relicta ibi cetera multitudine, flore exercitus secum
 accepto (viginti peditum, tria equitum millia erant) in
 Hyrcania sic allocutus est: nunc quidem in somnis etiam
 ipsos barbaris observari; quodsi turbatis tantum rebus
 Asiae discederent, fore ut tanquam mulieres ii ipsos iterum
 invaderent. Qui tamen vellent, iis abeundi potestatem
 concessit: testatusque est se, quum Macedonibus orbem
 terrarum subjecisset, cum amicis et voluntariis militibus
 destitutum fuisse. Haec iisdem prope verbis sunt in epi-
 stola ad Antipatrum perscripta; quae quum dixisset, clamor
 ab universis sublatus est, in quamcunque vellet mundi par-
 tem ipsos duceret jubentium. His feliciter tentatis, non jam
 difficile erat reliquam multitudinem movere, sed ultro se-
 quebantur. (2) Proinde vitae rationem ad indigenarum
 consuetudinem magis etiam quam haecenus accommoda-
 vit, eamque commiscendo et communicando Macedonicis
 moribus aptavit, quum statuisset tam procul inde profecturus
 benevolentia potius quam vi res istae constituere. Ita

τρισαυτίους παῖδας ἐπιλεξάμενος ἐκέλευσε γράμματά τε μανθάνειν Ἑλληνικὰ καὶ Μακεδονικοὺς ὄπλους ἐν-
τρέφειν, πολλοὺς ἐπιστάτας καταστήσας. Καὶ τὰ
5 ἐν τινι χορῷ παρὰ πότον ὀφθεῖσαν, ἔδοξε δὲ οὐκ ἀνάρ-
μοστα τοῖς ὑποκειμένοις εἶναι πράγμασιν. Ἐθάβρη-
σαν γὰρ οἱ βάρβαροι τῇ κοινωνίᾳ τοῦ γάμου καὶ τὸν
Ἀλέξανδρον ὑπερηγάπησαν, ὅτι σωφρονέστατος περὶ
ταῦτα γεγονώς οὐδὲ ἤς μόνης ἠτήθη γυναικὸς ἄνευ νό-
10 μου θιγῆν ὑπέμεινεν. (3) Ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν φίλων ἑώρα
τῶν μεγίστων Ἡρασιτίωνα μὲν ἐπαινοῦντα καὶ συμμε-
ταχοσμούμενον αὐτῷ, Κράτερον δὲ τοῖς πατρίσι ἐμμέ-
νοντα, δι' ἐκείνου μὲν ἐχρημάτιζε τοῖς βαρβάροις, διὰ
τούτου δὲ τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς Μακεδόσι· καὶ ὅπως
15 τὸν μὲν ἐφιλει μάλιστα, τὸν δὲ ἐτίμα, νομίζων καὶ
λέγων αἰετὸν μὲν Ἡρασιτίωνα φιλαλέξανδρον εἶναι,
τὸν δὲ Κράτερον φιλοβασιλέα. (4) Διὸ καὶ πρὸς ἀλ-
λήλους ὑπόουλος ἔχοντες συνέκρουον πολλάκις. Ἄπαξ
δὲ περὶ τὴν Ἰνδικὴν καὶ εἰς χεῖρας ἦλθον σπασάμενοι
20 τὰ ξίφη· καὶ τῶν φίλων ἑκατέρω παραβοηθούτων
προσελάσας Ἀλέξανδρος ἐλοιδορεῖ τὸν Ἡρασιτίωνα
692 φανερώς ἔμπληκτον καλῶν καὶ μαινώμενον, εἰ μὴ συν-
ίησιν, ὡς, ἐάν τις αὐτοῦ τὸν Ἀλέξανδρον ἀφελῆται,
μηδὲν ἐστίν· ἰδίᾳ δὲ καὶ τοῦ Κρατέρου πικρῶς καθή-
25 ψατο. Καὶ συναγαγὼν αὐτοὺς καὶ διαλλάξας ἐπό-
μοσε τὸν Ἀμμωνα καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς, ἧ μὴ μάλ-
ιστα φιλεῖν ἀνθρώπων ἀπάντων ἐκείνους· ἂν δὲ πάλιν
αἰσθηταὶ διαφερομένους ἀποκτενεῖν ἀμφοτέρους ἢ τὸν
ἀρξάμενον. Ὅθεν ὕστερον οὐδὲ παίζοντες εἰπεῖν τι
30 οὐδὲ πράξει πρὸς ἀλλήλους λέγονται.

XLVIII. Φιλώτας δὲ ὁ Παρμενίωνος ἀξίωμα μὲν
εἶχεν ἐν τοῖς Μακεδόσι μέγα· καὶ γὰρ ἀνδρείος ἐδόκει
καὶ καρτερικὸς εἶναι, φιλόδορος δὲ οὕτω καὶ φιλέταιρος
μετ' αὐτὸν Ἀλέξανδρον οὐδεὶς. Λέγεται γοῦν, ὅτι
35 τῶν συνήθων τινὸς αἰτουῦντος ἀργύριον ἐκέλευσε δοῦ-
ναι· φήσαντος δὲ τοῦ διοικητοῦ μὴ ἔχειν, « Τί λέ-
γεις; εἶπεν, οὐδὲ ποτήριον ἔχεις οὐδὲ ἱμάτιον; »
Ὅγκω δὲ φρονήματος καὶ βάρει πλούτου καὶ τῇ περὶ
τὸ σῶμα θεραπείᾳ καὶ διαίτη χρώμενος ἐπαχθέστε-
40 ρον ἢ κατ' ἰδιώτην καὶ τότε δὴ τὸ σεμνὸν καὶ ὑψηλὸν
οὐκ ἐμμελῶς, ἀλλ' ἄνευ χαρίτων τῷ σολοῖκῳ καὶ
παρασήμῳ μιμούμενος ὑποψίαν καὶ φθόνον ἔσχεν,
ὥστε καὶ Παρμενίωνά ποτε εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· « Ἐ-
50 παῖ, χεῖρων μοι γίνου. » (2) Πρὸς δὲ αὐτὸν Ἀλέ-
ξανδρον ἐκ πάντων πολλῶν χρόνων ἐτύγχανε διαβεβλη-
μένος. Ὅτε γὰρ τὰ περὶ Δαμασκὸν ἐάλω χρήματα
Δαρείου νικηθέντος ἐν Κιλικίᾳ, πολλῶν σωματίων κο-
μισθέντων εἰς τὸ στρατόπεδον εὐρέθη γύναιον ἐν τοῖς
αἰχμαλώτοις, τῷ μὲν γένει Πυθναίον, εὐπρεπὲς δὲ τὴν
60 ὄψιν· ἐκαλεῖτο δὲ Ἀντιγόνη. Τοῦτο ἔσχεν ὁ Φιλώτας·
οἷα δὲ νέος πρὸς ἐρωμένην καὶ σὺν οἴνῳ πολλὰ φιλό-
τιμα καὶ στρατιωτικὰ παρβήσιαζόμενος ἑαυτοῦ τὰ μέ-
γιστα τῶν ἔργων ἀπέφαινε καὶ τοῦ πατρὸς, Ἀλέξαν-
δρον δὲ μειράκιον ἀπεκάλει δι' αὐτοὺς τὸ τῆς ἀρχῆς

que etiam triginta puerorum millia delegit, quæ litteris
Græcis instituerentur, interque arma Macedonica educa-
rentur, multis ad id magistris constitutis. Roxanen ali-
quando in choro quodam inter pocula conspectam, pulchri-
tudine ejus illectus, amare cepit, sed ea res haud inconve-
niens tamen ejus instituto visa est. Confisi enim sunt barbari
in communione nuptiarum ac magnopere dilexerunt Alexan-
dram, quod modestissimum se gessisset et cujus unius
amori succubisset, eam nisi ut legibus est permissum,
tangere non sustinisset. (3) Quum amicorum suorum
summos Hephæstionem et Craterum, hunc patrium mo-
rem retinere, illum probare imitarique mutationem vide-
ret, hoc apud Græcos et Macedonas, illo apud barbaros
usus est administro; atque omnino hunc maximo honore,
15 illum summo amore est prosecutus, ab Hephæstione Ale-
xandrum, a Cratero regem diligi sentiens atque pronun-
tians. (4) Quæ res simultatibus horum inter se offensis-
que occasionem frequentibus præbuit. Semel in India
etiam ad manus jurgium et gladiatorum strictionem res de-
venit, amicisque utrique ad opem ferendam concurrentibus,
equo citato advectus Alexander, aperte concivium He-
phæstioni fecit, stolidum appellans et insanum, si non in-
telligeret se adempto sibi Alexandro nullius esse pretii.
Craterum quoque privatim acerbè objurgavit, conducens-
que eos in unum et in gratiam reponens mutuam, Ammonem
et reliquos deos obtestatus est, neminem se hominum iis
cariorem habere; si tamen iterum rixari sensisset, aut
utrumque se, aut auctorem dissidii interfecturum. Itaque
in posterum ne per jocum quidem alter alterum dicto factove
læsisse fertur.

XLVIII. Erat Parmenionis filius Philotas magnæ inter
Macedones existimationis ob fortitudinem, tolerantiam, li-
beralitatem, atque in amicos propensum animum, qua
virtute, excepto Alexandro, parem habebat neminem.
Certe traditum est quum familiaris quidam ab eo pecuniam
peteret et dispensator numerare jussus non esse sibi re-
spondisset, dixisse eum: Quid ergo, nullumne poculum,
nullam vestem habes? Fastu tamen, opibus, corporis
cultu, viteque ratione quam privatam hominem deceret
insolentiori uti videbatur, ac tum quoque majestatem et
sublimitatem non urbanitate, sed sine gratia inepte et in-
sulse exprimens suspectum se obnoxiumque invidiæ red-
debat, ita ut Parmenio etiam aliquando ei dixerit: De-
terior mihi, o fili, evadis. (2) Erat hic jam pridem apud
Alexandrum delatus. Quo enim tempore Darius in Ci-
licia victus et apud Damascus bona ejus capta fuerant,
multis in castra adductis mancipiis, mulier inter ea qua-
dam nomine Antigone, Pythæa ortu, venusta forma
reperta est. Eam Philotas deinde habuit. Apud eam, ut
solent apud amasias juvenes, quum splendide multa ac pro
militari arrogantia liberius jactasset, plerasque res gestas
sibi et patri suo imputaverat, Alexandrum adolescentem
appellans, qui ipsorum opera regis titulo frueretur. Hæc

ὄνομα καρπούμενον. Ταῦτα τῆς γυναικὸς ἐκφερούσης πρὸς τινὰ τῶν συνήθων, ἐκείνου δὲ, ὡς εἰκὸς, πρὸς ἕτερον, περιήλθεν εἰς Κράτερον ὁ λόγος· καὶ λαθὼν τὸ γύναιον εἰσήγαγε κρύφα πρὸς Ἀλέξανδρον. Ἀκούσας δὲ ἐκείνος ἐκέλευσε φοιτᾶν εἰς ταῦτο τῷ Φιλώτᾳ καὶ πᾶν, ὅ τι ἂν ἐκπύθεται, τοῦτο πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν βαδίζουσαν.

XLIX. Ὁ μὲν οὖν Φιλώτας ἐπιβουλευόμενος οὕτως ἠγνοεῖ καὶ συνῆν τῇ Ἀντιγόῃ πολλὰ καὶ πρὸς ὄργην καὶ μεγαλαυχίαν ῥήματα καὶ λόγους κατὰ τοῦ βασιλέως ἀνεπιτηδείους προϊέμενος. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, καίπερ καρτερᾶς ἐνδείξεως κατὰ τοῦ Φιλώτου προσπεσούσης, ἐκαρτέρησε σιωπῇ καὶ κατέσχευεν, εἴτε θαρβῶν τῇ Παρμενίωνος εὐνοίᾳ πρὸς αὐτὸν, εἴτε δεδιὼς τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ τὴν δύναμιν. (2) Ἐν δὲ τῷ τότε χρόνῳ Μακεδῶν ὄνομα Λίμνος ἐκ Χαλαστράς ἐπιβουλεύων Ἀλεξάνδρῳ Νικόμαχόν τινα τῶν νέων, πρὸς δὲ αὐτὸς ἐρωτικῶς εἶχεν, ἐπὶ τὴν κοινωνίαν τῆς πράξεως παρεκάλει. Τοῦ δὲ μὴ δεξαμένου, φράσαντος δὲ τὰ δελφῶν Κεβαλίνῳ τὴν πείραν, ἑλλῶν ἐκείνος πρὸς Φιλώταν ἐκέλευσεν εἰσάγειν αὐτοὺς πρὸς Ἀλέξανδρον ὡς περὶ ἀναγκαίων ἔχοντας ἐντυχεῖν καὶ μεγάλων. Ὁ δὲ Φιλώτας, ὅ τι δὴ παθῶν (ἀδῆλον γὰρ ἐστίν) οὐ παρήγειν αὐτοὺς, ὡς πρὸς ἄλλοις μείζονσι γιγνομένου τοῦ βασιλέως. Καὶ τοῦτο δις ἐποίησεν. Οἱ δὲ καθ' ὑπεροψίαν ἤδη τοῦ Φιλώτου τραπούμενοι πρὸς ἕτερον καὶ δι' ἐκείνου τῷ Ἀλεξάνδρῳ προσαχθέντες πρῶτον μὲν τὰ τοῦ Λίμνου κατεῖπον, ἔπειτα παρεδήλωσαν ἡσυχῇ τὸν Φιλώταν, ὡς ἀμελήσειεν αὐτῶν δις ἐντυχόντων. (3) Καὶ τοῦτο δὴ σφόδρα παρώξυνε τὸν Ἀλέξανδρον· καὶ τοῦ πεμφθέντος ἐπὶ τὸν Λίμνον, ὡς ἡμύνετο συλλαμβανόμενος, ἀποκτείναντος αὐτὸν, ἔτι μᾶλλον διεταράχθη τὸν ἔλεγχον ἐκπεφευγέναι τῆς ἐπιβουλῆς νομίζων. Καὶ πικρῶς ἔχων πρὸς τὸν Φιλώταν ἐπεσπάσατο τοὺς πάλαι μισοῦντας αὐτὸν ἤδη φανερῶς λέγοντας, ὡς θραυμῖα τοῦ βασιλέως εἶη Λίμνον οἰομένου, Χαλαστραῖον ἄνθρωπον, ἐπιχειρήσαι τολμήματι τοσοῦτον καθ' αὐτόν· ἀλλὰ τοῦτον μὲν ὑπερήτην εἶναι, μᾶλλον δὲ ὄργανον ἀπὸ μείζονος ἀρχῆς ἀφιέμενον, ἐν ἐκείνοις δὲ τὴν ἐπιβουλήν ζητητέον, οἷς μάλιστα ταῦτα λανθάνειν συνέφερε. (4) Τοιοῦτοις λόγοις καὶ ὑπονοίαις ἀναπετάσαντος τὰ ὅσα τοῦ βασιλέως, ἐπῆγον ἤδη μυρίας κατὰ τοῦ Φιλώτου διαβολάς. Ἐκ τούτου δὲ συλληφθεὶς ἀνεκρίνετο τῶν ἑταίρων ἐφεστώτων ταῖς βασάνοις, Ἀλεξάνδρῳ δὲ κατακούοντος ἔξωθεν αὐλαίας παρατεταμένης· ὅτε δὴ καὶ φασιν αὐτὸν εἰπεῖν οἰκτρᾶς καὶ ταπεινὰς τοῦ Φιλώτου φωνὰς καὶ δεήσεις τοῖς περὶ τὸν Ἡφαιστίωνα προσφέροντος· «Ὀὔτω δὴ μαλακὸς ὢν, ὃ Φιλώτα, καὶ ἄναδρος ἐπεχειρεῖς πράγμασι τηλικούτοις;» (5) Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Φιλώτου, καὶ Παρμενίωνα πέμψας εὐθύς εἰς Μηδίαν ἀνεῖλεν, ἄνδρα πολλὰ μὲν Φιλίππῳ συγκατεργασάμενον, μόνον δὲ ἢ μάλιστα τῶν πρεσβυτέρων φίλων Ἀλέξανδρον εἰς Ἀσίαν ἐξορμήσαντα διαβῆναι, τριῶν δὲ

quum Antigone cuidam suorum familiarium, isque alteri retulisset, ad Craterum usque sermo pervenit, isque mulierem ad Alexandrum occulte perduxit. Alexander, audita re, eam cum Philota consuetudinem habere, et quidquid tale inaudivisset, sibi renuntiare jussit.

XLIX. Has insidias non sentiens Philotas, et ira et jactantia multos de rege sinistros sermones apud Antigonom efferebat. Verum Alexander, tametsi gravia de Philota afferrentur crimina, tacitus tamen ea ferebat, seque continebat, sive Parmenionis erga se benevolentia fretus, sive gloriam ejus Philotæque et potentiam metuens. (2) Isto autem tum tempore Macedo quidam Limnus nomine, Chalastra urbe oriundus, insidias struens Alexandro, Nicomachum quendam adolescentem amasium suum ad facinoris societatem ineundam hortatus est. Is, repudiata petitione, rem cum fratre Cebalino communicat. Cebalinus ad Philotam accedit, seque et fratrem ad regem, de magna et necessaria re eum compellaturos, introduci postulat. Philotas incertum qua de causa abnuat, regem majoribus negotiis intentum causans. Bis id fecit. Itaque insolentiam ejus aversati, alium quendam accesserunt, cujus opera ad regem admissi, primum de Limno indicium detulerunt, deinde obiter significarunt, ut bis a Philota sprete fuissent. (3) Vehementer hoc Alexandrum irritavit, auxilique perturbationem, quod Limno ab eo qui ad ipsum comprehendendum missus fuerat, quum vi resistere pararet, occiso, indicem insidiarum periisse putabat. Graviter exinde Philotæ infensus, eos qui hominis antiquo odio laborabant, sibi ascivit, jam palam dicentes socordem esse regem, qui Limnum Chalastræum hominem tantum facinus nemine impellente ausum fuisse opinaretur; administrum eum, aut verius instrumentum fuisse, facinoris majorem auctorem querendum, insidiarum autem causam apud eos inventum iri, quibus eas latere ex re fuisset.

(4) His sermonibus calumniisque aures rege pendente, infinitis jam Philotas criminibus onerari cœpit. Itaque captus est et in quæstionem datus, amicis regis tormentis adstantibus, ab Alexandro autem post aulæum extentum auscultante, quum quidem miserabiles et humiles voces atque deprecationes eo ad Hephæstionem emittente, dictum traditur: Itane mollis adeoque effeminatus quum esses, Philota, tantam rem aggrediebare? (5) Occiso Philota, Parmenionem quoque statim in Mediam misit qui necarent, eum virum, qui multis in rebus gerendis affuerat Philippo; unus vero, aut maxime omnium natu grandiorum amicorum, Alexandrum ad Asiaticam expeditionem excitaverat, isque

οἰδὼν
πρό
Ταῦ
τὸν
5 τοῦ
Ἐφ
ἀνά
ἀλλ
10 Κλε
λότ
τῆν
του
λέω
15 παρ
ὀπί
ζοντ
ἐκά
νος.
20 ἐβό
κοῦ
νοῦ
Λέ
ἐκδ
25 Κα
ὄφιν
Πα
τεθ
ἐκ
30 τοῦ
βαγ
σιν
τοῦ
στ
35 τῶν
τοῦ
μὲν
καὶ
λι
40 ὄβρ
εἰ κ
ξάν
φα
μὲν
45 ὄρι
69-1
νου
πά
80 εἰπ
γ
α
τε
ἦδ

υἱὸν, οὗς ἔσχεν, ἐπὶ τῆς στρατιᾶς δύο μὲν ἐπιδόντα πρότερον ἀποθανόντας, τῷ δὲ τρίτῳ συναναίρεθέντα. Ταῦτα πραχθέντα πολλοῖς τῶν φίλων φοβερὸν ἐποίησε τὸν Ἀλέξανδρον, μάλιστα δὲ Ἀντιπάτρω· καὶ πρὸς Αἰτωλοὺς ἐπεμψε κρύφα πίστει διδοὺς καὶ λαμβάνων. Ἐφροῦντο γὰρ Ἀλέξανδρον Αἰτωλοὶ διὰ τὴν Οἰνιαδῶν ἀνάστασιν, ἣν πυθόμενος οὐκ Οἰνιαδῶν ἔφη παῖδας, ἀλλ' αὐτὸν ἐπιθήσειν δίκην Αἰτωλοῖς.

L. Οὐ πολλῶν δὲ ὕστερον συνηγήθη καὶ τὰ περὶ Κλείτον, οὗτω μὲν ἀπλῶς πυθόμενοις, τῶν κατὰ Φιλώταν ἀγριώτερα· λόγῳ μέντοι συντιθέντες ἅμα καὶ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν καιρὸν, οὐκ ἀπὸ γνώμης, ἀλλὰ δυστυχίᾳ τινὶ ταῦτα εὐρίσκομεν πεπραγμένα τοῦ βασιλέως, ὄργην καὶ μέθην πρόφασιν τῷ Κλείτῳ δαίμονι παρασχόντος. Ἐπράχθη δὲ οὕτως. (1) Ἦκόν τινες ὀπώραν Ἑλληνικὴν ἀπὸ θαλάσσης τῷ βασιλεῖ κομίζοντες. Ὁ δὲ θαυμάσας τὴν ἀκμὴν καὶ τὸ κάλλος ἐκάλεσε τὸν Κλείτον ἐπιδειξίαι καὶ μεταδοῦναι βουλόμενος. Ὁ δὲ θύων μὲν ἐτύγγανεν, ἀφείδεν δὲ τὴν θυσίαν ἐδάδιζε· καὶ τρία τῶν κατεσπευσμένων προβάτων ἐπηκολούθησεν αὐτῷ. Πυθόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀνεκοινοῦτο τοῖς μάντεσιν Ἀριστάνδρῳ καὶ Κλεομάντει τῷ Λάκωνι. Φησάντων δὲ πονηρὸν εἶναι τὸ σημεῖον ἐκέλευσεν ἐκθύσασθαι κατὰ τάχος ὑπὲρ τοῦ Κλείτου. Καὶ γὰρ αὐτὸς ἡμέρᾳ τρίτῃ κατὰ τοὺς ὕπνου εἶδεν ὄψιν ἀτοπὸν δοῦναι γὰρ αὐτῷ τὸν Κλείτον μετὰ τῶν Παρμενίωνος υἱῶν ἐν μέλασιν ἱματίοις καθέζεσθαι, τεθνηκότων ἅπαντων. Οὐ μὴν ἔφρασεν ὁ Κλείτος ἐκθύσάμενος, ἀλλ' εὐθὺς ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἦκε, τεθυκότος τοῦ βασιλέως Διοσκόροισι. (2) Πότου δὲ νεανικοῦ συμβραχέντος ἤδετο ποιήματα Πρανίχου τινός, ὡς δὲ φασιν ἔνιοι, Πιερίωνος, εἰς τοὺς στρατηγούς πεποιημένα τοὺς ἐναγχοὺς ἠττημένους ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐπ' αἰσχύνῃ καὶ γέλῳτι. Τῶν δὲ πρεσβυτέρων δυσχεραίνόντων καὶ λοιδορούντων τὸν τε ποιητὴν καὶ τὸν ἄδοντα, τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἡδέως ἀκροῦμένων καὶ λέγειν κελευόντων, ὁ Κλείτος ἤδη μεθύων καὶ φύσει τραχὺς ὢν ὄργην καὶ αὐθάδη ἀγανάκτησε μάλιστα, φάσκων οὐ καλῶς ἐν βαρβάροις καὶ πολεμίοις ὑβρίζεσθαι Μακεδόνας πολὺ βελτιόνας τῶν γελώντων, εἰ καὶ δυστυχίᾳ χέρηνται. Φησάντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν Κλείτον αὐτῷ συνηγορεῖν δυστυχίαν ἀποφαίνοντα τὴν δειλίαν, ἐπαναστὰς ὁ Κλείτος, « Αὐτὴ μέντοι σε, εἶπεν, ἡ δειλία τὸν ἐκ θεῶν ἦδη τῷ Σπιθριδάτῳ ξίφει τὸν νῶτον ἐκτρέποντα περιεποίησε, καὶ τῷ Μακεδόνων αἵματι καὶ τοῖς τραύμασι τούτοις ἐγένου τηλικούτος, ὥστε Ἀμμωνί σαυτὸν εἰσποιεῖν ἀπειπάμενος Φίλιππον. »

LI. Παροξυνθεὶς οὖν ὁ Ἀλέξανδρος, « Ἦ ταῦτα, εἶπεν, ὦ κακὴ κεφαλὴ, σὺ περὶ ἡμῶν ἐκάστοτε λέγων καὶ διαστασιάζων Μακεδόνας χαίρῃσιν νομίζεις; » « Ἄλλ' οὐδὲ νῦν, ἔφη, χαίρομεν, Ἀλέξανδρε, τοιαῦτα τέλη τῶν πόνων κομίζόμενοι, μακαρίζομεν δὲ τοὺς ἡδὲ τεθνηκότας πρὶν ἐπίδειν Μηδικαῖς ῥάβδοις ξαινο-

de tribus filiis quos in castris habuit, duos mori jam ante viderat, cum tertio ipse interfectus est. His factum est ut amicis suis terrori jam Alexander esset, maxime Antipatro, qui et missis nuntiis, occultum fœdus cum Ætolis iniit; nam hi Alexandrum ob excidium Cœniadarum metuebant: quo is audito non Cœniadarum liberos, sed se ab Ætolis supplicium sumpturum affirmaverat.

L. Hæc paullo post Cliti cædes subsecuta est, quod facinus, si quis id nude audiat, quam Philotæ interitus potest videri crudelius; qui causam etiam tempusque rei considerant, non sponte regis, sed infortunio quodam perpetratum, fatoque Cliti iram et ebrietatem Alexandri ansam præbuisse animadvertent. Res ita acta est. (1) Venere quidam Alexandro poma Græca a mari apportantes, quorum maturitatem ac elegantiam miratus rex, Clitum accersi jussit, ostensurus ei, partemque eorum daturus. Clitus tum forte sacris operabatur; iisque relictis statim ad regem contendit, tribus ovibus, de quibus jam immolaverat, eum sequentibus. Alexander rem perceptam cum vatibus Aristandro et Cleomanti Lacone communicavit; qui quum dirum esse signum dicerent, statim pro Clito jussit sacrificia expiatoria peragi. Nam et ipse nudius tertius insomnium viderat horrendum, Clitum una cum Parmenionis filiis sedere nigris cum vestibus, omnesque eos mortuos esse. Non continuo tamen perfecit Clitus sacrificium placatorium, sed statim ad cœnam venit, quum rex Castori et Polluci litasset. (2) Comotatione autem alacri facta, Pranicis cujusdam, aut ut nonnulli dicunt Pierionis, carmina recitata sunt in duces qui nuper a barbaris victi fuissent, risus et ignominie causa conscripta. Senioribus indignantibus atque poetam et cantorem criminantibus, Alexander autem et æqualibus cum voluptate audientibus, utque pergeret, jubentibus; Clitus jam vino captus, homo natura ira promptus et contumax, ægre id tulit, indignum esse inquit quod inter barbaros et hostes exagitantur Macedones, qui deridentibus eos longe fuerint præstantiores, tametsi infortunium passi. Ad hæc Alexandro Clitum sibi patrocinantem infortunii nomen prætexere timiditati dicente, assurgens Clitus: Hæc quidem, inquit, timiditas te, diis nate, jam Spithridatis gladio tergum præbentem servavit, Macedonumque sanguine tu hisque vulneribus eo provectus es, ut abdicato Philippo Ammonem tibi patrem asciscas.

LI. Irritatus his Alexander: Hæccine tu, ait, scelestè, identidem de nobis prædicans et Macedones ad seditionem sollicitans, perpetuo gavisurum te putas? Imo, respondit Clitus, ne nunc quidem gaudemus, Alexander, hos laborum fructus percipientes, beatosque præ nobis eos ducimus qui mortem prius obierunt, quam Medicis cædi fascibus

μένους Μακεδόνας καὶ Περσῶν δεομένους, ἵνα τῷ βασιλεῖ προσέλθωμεν. » (2) Τοιαῦτα τοῦ Κλεΐτου παρρησιαζομένου καὶ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἀντανισταμένων καὶ λοιδορούντων αὐτὸν, οἱ πρεσβύτεροι κατέχριν
 6 ἐπειρῶντο τὸν θόρυβον. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀποστραφεὶς πρὸς Ξενόδοχον τὸν Καρδιανὸν καὶ τὸν Κολοφώνιον Ἀρτέμιον « Οὐ δοκοῦσιν, εἶπεν, ὑμῖν οἱ Ἕλληγες ἐν τοῖς Μακεδόσιν ὡσπερ ἐν θηρίοις ἡμίθειοι περιπατεῖν; »
 (3) Τοῦ δὲ Κλεΐτου μὴ εἰκόντος, ἀλλὰ εἰς μέσον ἂ βού-
 10 λεται λέγειν τὸν Ἀλέξανδρον κελεύοντος ἢ μὴ καλεῖν ἐπὶ δεῖπνον ἄνδρας ἐλευθέρους καὶ παρρησίαν ἔχοντας, ἀλλὰ μετὰ βαρβάρων ζῆν καὶ ἀνδραπέδων, οἱ τὴν Περσικὴν ζώνην καὶ τὸν διάλευκον αὐτοῦ χιτῶνα προσκυνήσουσιν, οὐκέτι φέρων τὴν ὄργην Ἀλέξανδρος μῆλων
 15 παρακειμένων ἐνὶ βαλῶν ἔπαισεν αὐτὸν καὶ τὸ ἐγγε-
 ρίδιον ἐζήτηι. Τῶν δὲ σωματοφυλάκων ἑνὸς Ἀριστοφάνους φθάσαντος ὑφελέσθαι καὶ τῶν ἄλλων περιεχόντων καὶ δεομένων, ἀναπηδήσας ἀνεβόα Μακεδονιστὶ
 20 καλῶν τοὺς ὑπασπιστάς (τοῦτο δὲ ἦν σύμβολον θορύβου
 μεγάλου) καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκέλευσε σημαίνειν καὶ πύξ ἔπαισεν ὡς διατρέθοντα καὶ μὴ βουλόμενον. Οὗτος μὲν οὖν ὕστερον εὐδοκίμησεν ὡς τοῦ μὴ συνταραχθῆναι τὸ στρατόπεδον αἰτιώτατος γενόμενος. (4) Τὸν δὲ Κλεΐτον οὐκ ὑφιέμενον οἱ φίλοι μόλις ἐξέωσαν τοῦ
 25 ἀνδρῶνος. Ὁ δὲ κατ' ἄλλας θύρας αὐθις εἰσῆει μάλα ὀλιγώρως καὶ θρασέως Εὐριπίδου τὰ ἐξ Ἀνδρομάχης ἱαμβεῖα ταῦτα περαίνων·

Οἶμοι, καθ' Ἑλλάδ' ὡς κακῶς νομίζεται.

Οὗτω δὲ λαθὼν παρὰ τινος τῶν δορυφόρων Ἀλέξαν-
 30 δρος αἰχμὴν ἀπαντῶντα τὸν Κλεΐτον αὐτῷ καὶ παράγοντα τὸ πρὸ τῆς θύρας παρακάλυμμα διελαύνει. Πέ-
 σόντος δὲ μετὰ στεναγμοῦ καὶ βρυχήματος εὐθὺς ἀφῆ-
 κεν ὁ θυμὸς αὐτόν. Καὶ γενόμενος παρ' ἑαυτῷ καὶ
 35 τοὺς φίλους ἰδὼν ἀφώνους ἐστῶτας ἐλκυσάσθαι μὲν ἐκ
 τοῦ νεκροῦ τὴν αἰχμὴν ἔφθασε, παῖσαι δ' ἑαυτὸν ὀρμη-
 σας παρὰ τὸν τράχηλον ἐπεσχέθη, τῶν σωματοφυλάκων
 τὰς χεῖρας αὐτοῦ λαθόντων καὶ τὸ σῶμα βίᾳ παρενεγκόντων εἰς τὸν θάλαμον.

LII. Ἐπεὶ δὲ τὴν τε νύκτα κακῶς κλαίων διήνεγκε
 καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἤδη τῷ βοᾶν καὶ θρηνεῖν
 40 ἀπειρήκως ἄναυδος ἔκειτο, βαρεῖς ἀναφέρων στεναγμοὺς,
 δεύσαντες οἱ φίλοι τὴν ἀποσιώπησιν εἰσῆλθον βίᾳ.
 Καὶ τῶν μὲν ἄλλων οὐ προσέτετο τοὺς λόγους, Ἀριστάνδρου
 δὲ τοῦ μάντεως ὑπομιμνήσκοντος αὐτὸν τὴν τε ὄψιν,
 45 ἣν εἶδε περὶ τοῦ Κλεΐτου, καὶ τὸ σημεῖον, ὡς δὴ
 πάλαι καθεμαρμένων τούτων, ἔδοξεν ἐνδιδοῖναι.
 (2) Διὸ Καλλισθένην τε τὸν φιλόσοφον παρεισήγαγον,
 Ἀριστοτέλους οἰκεῖον ὄντα, καὶ τὸν Ἀβδηρίτην Ἀνά-
 50 ξαρχον. Ὡν Καλλισθένης μὲν ἠθικῶς ἐπειρᾶτο καὶ
 πρῶτος ὑποδύμενος τῷ λόγῳ καὶ περιῶν ἀλύπως λα-
 βέσθαι τοῦ πάθους, ὁ δὲ Ἀνάξαρχος ἰδίαν τινὰ πορευ-
 55 ῶμενος ἐξ ἀρχῆς ὁδὸν ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ δόξαν εἰληφῶς
 ὑπεροψίας καὶ ὀλιγωρίας τῶν συνήθων, εὐθὺς εἰσελθὼν

Macedonas, nosque ut ad regem adire liceat a Persis in-
 petrare cernerent. (2) Hæc eo libere dicente, sociisque
 Alexandri contra insurgentibus eumque conviciis im-
 petentibus, seniores compescere tumultum conati sunt.
 Alexander autem ad Xenodochum Cardianum Artemium-
 que Colophonium conversus: Non videntur, inquit, vobis
 Græci inter Macedones, veluti semidei inter belluas, obver-
 sari? (3) Clito autem non remittente, sed Alexandrum di-
 cere in medium quæ vellet jubente, aut non invitare ad
 cœnam liberos apertique oris homines, sed inter barbaros
 vivere et mancipia, ad adorandam Persicam zonam candi-
 dumque amiculum ejus parata; non ita amplius iræ continens
 Alexander, malo, quod juxta jacebat, correpto eum petit
 percussitque et simul ensem quæsivit. Quem quum ma-
 6 ture subtraxisset unus de stipatoribus Aristophanes, reliqui
 autem eum retinerent ac deprecarentur, exsilens Macedo-
 nica lingua regiam cohortem invocavit (quod magni erat
 tumultus signum) classicumque canere jussit et tubicinem
 eunctantem pugnis cecidit; cujus quidem magna postea
 laus fuit, quod solus futuro in castris tumultui obstisset.
 (3) Clitum nihil de contentione minuentem, amici magno
 labore cœnaculo ejecerunt. Verum is per alias fores rur-
 sum intravit, ferociter admodum contemptoque plane
 Alexandro, Euripidis hos de Andromacha tragœdia versus
 recitans:

d Quam comparatum inique id est in Græcia.

Ibi demum Alexander stipatorum cuidam erepta lancea,
 Clitum sibi occurrentem obducentemque jam ostii velum
 ea trajecit; isque cum gemitu et fremitu corruit. Statim
 vero ira Alexandri cecidit et ad sanam mentem reversus,
 quum amicos astare videret, hastam ex corpore interfecti
 Cliti rapuit, quumque eam jugulo intentaret, a stipatoribus
 prohibitus est, qui manus ejus continuerunt, ipsumque
 vi in cubiculum pertraxerunt.

LII. Totam eam noctem lacrimando misere exegit, pos-
 tridie clamando et lugendo fessus, gravia ducens suspiria
 mutus jacuit; itaque amici ejus silentio solliciti, vi in cu-
 biculum intraverunt. Horum ille sermones non admisit,
 Aristandro vate ipsum insomni quod de Clito habuerat,
 admonente, atque ut ita fieret in fatiis jam pridem fuisse af-
 firmante, visus est nonnihil moveri. (2) Itaque adductus est
 ad eum Callisthenes philosophus, Aristotelis propinquus, et
 Anaxarchus Abderita. Ille placido sermone civiliter cona-
 tus est eum a dolore abducere, verborum ambagibus se
 insinuans offensasque declinans, Anaxarchus autem pecu-
 6 liarem jam inde ab initio philosophandi rationem secutus,
 ita ut superbe fastidire sodalium suorum rationem videretur,
 simul atque ingressus est, exclamavit: En tibi Alexan-

ἀνεβόησεν. « Οὗτός ἐστιν Ἀλέξανδρος, εἰς ὃν ἡ οἰκουμένη
 νῦν ἀποβλέπει· ὁ δὲ ἔρριπται κλαίων ὡσπερ ἀνδράποδον
 69 ἀνθρώπων νόμον καὶ ψόγον δεδοικώς, οἷς αὐτὸν προσήκει
 νόμον εἶναι καὶ ὄρον τῶν δικαίων, ἐπεὶ περ ἄρχειν καὶ
 5 κρατεῖν νενίκηκεν, ἀλλὰ μὴ δουλεύειν ὑπὸ κενῆς δόξης
 κεκρατημένον. Οὐκ ὄισθα, εἶπεν, ὅτι τὴν Δίκην
 ἔχει πάρεδρον ὁ Ζεὺς καὶ τὴν Θέμιν, ἵνα πᾶν τὸ πρα-
 χθὲν ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος θεμιτὸν ἦ καὶ δίκαιον; » (3)
 Τοιοῦτοις τισὶ λόγοις χρησάμενος ὁ Ἀναξάρχος τὸ μὲν
 10 πάθος ἐκούσισε τοῦ βασιλέως, τὸ δὲ ἦθος εἰς πολλὰ
 χαυνότερον καὶ παρανομώτερον ἐποίησεν, αὐτὸν δὲ
 χαυμυνίως ἐνήρμοσε καὶ τοῦ Καλλισθέους τὴν ἡμιλίαν,
 οὐδὲ ἄλλως ἐπίχαριν διὰ τὸ αὐστηρὸν οὔσαν, προσδιέ-
 15 θαλε. (4) Λέγεται δὲ ποτε παρὰ δεῖπνον ὑπὲρ ὠρῶν
 καὶ κράσεως τοῦ περιέχοντος λόγων ὄντων τὸν Καλλι-
 σθένην μετέχοντα δόξης τοῖς λέγουσι, τάκει μᾶλλον εἶ-
 ναι ψυχρὰ καὶ δυσχεύμερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἐναντιου-
 μένου τοῦ Ἀναξάρχου καὶ φιλοεικοῦντος, εἶπεν·
 « Ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη σοι ταῦτα ἐκείνων ἠμολογεῖν ψυχρό-
 20 τερα· σὺ γὰρ ἐκεῖ μὲν ἐν τρίθωνι διεχειμάζεις, ἐν ταῦθα
 δὲ τρεῖς ἐπιθεβλημένος δάπιδας κατακείσαι. » Τὸν
 μὲν οὖν Ἀναξάρχον καὶ τοῦτο προσπαρώζουσε.

LIII. Τοῦ δὲ ἄλλους σοφιστὰς καὶ κόλακας ὁ Καλ-
 λισθένης ἐλύπει σπουδαζόμενος μὲν ὑπὸ τῶν νέων διὰ
 25 τὸν λόγον, οὐχ ἦττον δὲ τοῖς πρεσβυτέροις ἀρέσκων διὰ
 τὸν βίον εὐτακτον ὄντα καὶ σεμνὸν καὶ αὐτάρκη καὶ
 βεβαιούντα τὴν λεγομένην τῆς ἀποδημίας πρόφρασιν, ὅτι
 τοὺς πολίτας καταγαγεῖν καὶ κατοικίσεια πάλιν τὴν
 πατρίδα φιλοτιμούμενος ἀνέβη πρὸς Ἀλέξανδρον. Φθο-
 30 νόμος δὲ διὰ τὴν δόξαν ἔστιν ἃ καὶ καθ' αὐτοῦ τοῖς
 διαβάλλουσι παρεῖχε τάς τε κλήσεις τὰ πολλὰ διωθού-
 μενος ἐν τε τῷ συνείναι βαρύτερη καὶ σιωπῇ δοκῶν οὐχ
 ἐπαινεῖν οὐδὲ ἀρέσκεσθαι τοῖς γινομένοις, ὥστε καὶ τὸν
 Ἀλέξανδρον εἶπεν ἐπ' αὐτῷ·

35 Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός.

(2) Λέγεται δὲ ποτε πολλῶν παρακεκλημένων ἐπὶ τὸ
 δεῖπνον ἐπαινεῖσαι κελυσθεῖς ἐπὶ τοῦ ποτηρίου Μακε-
 δόνας ὁ Καλλισθένης οὕτως εὐροῆσαι πρὸς τὴν ὑπόθε-
 σιν, ὥστε ἀνισταμένους κρατεῖν καὶ βάλλειν τοὺς στεφά-
 40 νους ἐπ' αὐτόν· εἶπεν οὖν τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτι, κατ'
 Εὐριπίδην, τὸν λαβόντα τῶν λόγων

Καλὰς ἀφορμὰς οὐ μέγ' ἔργον εὐ λέγειν.

« Ἄλλ' ἐνδειξαι, φάναι, τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἡμῖν κα-
 τηγορήσας Μακεδόνων, ἵνα καὶ βελτίους γένωνται μα-
 45 θόντες ἃ πλημμελοῦσιν. » Οὕτω δὲ τὸν ἄνδρα πρὸς
 τὴν παλινῳδῖαν τραπόμενον πολλὰ παρρησιάζασθαι
 κατὰ τῶν Μακεδόνων καὶ τὴν Ἑλληνικὴν στάσιν αἰτίαν
 ἀποφάναντα τῆς γενομένης περὶ Φίλιππον αὐξήσεως
 καὶ δυνάμεως εἶπεν·

50 Ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ ὁ πάγκακος ἔλλαχε τιμῆς·
 ἐφ' ᾧ πικρὸν καὶ βαρὺ ἐγγενέσθαι μῖσος τοῖς Μακεδόσι,

drum, quem universus terrarum orbis suspicit! ut jacet
 mancipii in morem, flens, hominumque legem et reprehen-
 sionem timens, quibus ipse debebat juris regula et finis esse,
 si quidem hoc consilium vicit et praevaluit ut imperet, non
 ut inani opinione victus serviat. Nescis, aiebat, Justitiam
 et Themis assidere Jovi, ut quicquid rex facit, id justum
 fasque sit? (3) Hoc sermone Anaxarchus dolorem quidem
 Alexandri minuit, leviores tamen multo injustioresque
 redegit, seque ei mirifice gratum effecit, Callisthenis con-
 suetudini propter austeritatem jam ante minus jucundae
 invidia majori conflata. (4) Ferunt aliquando inter coenam
 dum orta de temperie caeli et tempestatum vicibus dispu-
 tatione, Callisthenem eorum opinionem probasse, qui
 Asiam Graecia frigidiores censent et Anaxarcho contentiose
 repugnanti dixisse: Atqui necesse est te idem nobiscum
 fateri: qui quum in Graecia palliolo hiemem sustinueris, hic
 tribus tapetibus tectus jaces. Auxit hoc dictum odium
 adversus ipsum Anaxarchi.

LIII. Reliquis autem sophistis et adulatoribus invisus
 erat Callisthenes, colebatur vero a junioribus propter ora-
 tionem, neque minus senioribus placebat ob modestiam gra-
 vitatemque vitae, quam sua contentus sorte tolerabat, ita ut
 confirmaret suae peregrinationis causam, quam proferebat,
 nimirum se ut patriam instauraret civesque reduceret, ad
 Alexandrum abiisse. Sed quum gloriae ipsius invadebatur,
 tum ipse quasdam calumniandi occasiones inimicis praebuit,
 vocatus ad coenam plerumque recusans, aut si venisset,
 gravitate vultus et silentio indicans ea quae agerentur sibi
 non probari, ita ut Alexander quoque de eo dixerit,

Sapientem ego odi, qui sibi ipsi non sapit.

(2) Traditum est litteris, quondam frequenti in convivio
 jussum inter pocula Macedonum laudes dicere Callisthe-
 nem, tanta facundia de proposita re disseruisse, ut assur-
 xerint, plausuque dato certa in eum conjecerint. Ale-
 xandrum vero dixisse: Recte ab Euripide pronuntiatum,

Quum disserendi pulcra datur occasio,
 Non est magni laboris res, bene dicere:

quoniam potius ostentandae facundiae causa vituperaret Mace-
 dones, ut vitiorum suorum moniti, ea emendarent. Ibi
 eum retractantem, quae prius dixisset, multa libere in Ma-
 cedones locutum, Graecorumque dissidia causam fuisse
 incrementorum et potentiae Philippi pronuntiasset, addito
 carmine,

Pessimus ad summos etiam conscendit honores,
 Quum res dissidiis et seditione laborant.

Eo dicto ingentia Macedonum in se odia concitasse fertur, et

καὶ τὸν Ἀλέξανδρον εἶπεν, ὡς οὐ τῆς δεινότητος ὁ Καλλισθένης, ἀλλὰ τῆς δυσμενεῖας Μακεδόσιν ἀπόδειξιν δέδωκε.

LIV. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἑρμιππὸς φησι τὸν ἀναγνώστην τοῦ Καλλισθένους Στροῖθον Ἀριστοτέλει διηγεῖσθαι, τὸν δὲ Καλλισθένην συνέντα τὴν ἀλλοτριότητα τοῦ βασιλέως δις ἢ τρίς ἀπίοντα πρὸς αὐτὸν εἶπεν·

Κάθηναι καὶ Πάτροκλος, ἔπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.

Οὐ φαύλως οὖν εἶπεν εἶκεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι Καλλισθένης λόγῳ μὲν ἦν δυνατὸς καὶ μέγας, νοῦν δὲ οὐκ εἶχεν. Ἀλλὰ τὴν γε προσκύνησιν ἰσχυρῶς ἀπωσάμενος καὶ φιλοσόφως καὶ μόνος ἐν φανερῇ διελθὼν ἢ κρύφα πάντες οἱ βέλτιστοι καὶ πρεσβύτατοι τῶν Μακεδόνων ἠγανάκτου, τοὺς μὲν Ἑλληνας αἰσχύνῃς ἀπήλλαξε
15
696
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

LIV. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἑρμιππὸς φησι τὸν ἀναγνώστην τοῦ Καλλισθένους Στροῖθον Ἀριστοτέλει διηγεῖσθαι, τὸν δὲ Καλλισθένην συνέντα τὴν ἀλλοτριότητα τοῦ βασιλέως δις ἢ τρίς ἀπίοντα πρὸς αὐτὸν εἶπεν·
Κάθηναι καὶ Πάτροκλος, ἔπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.
Οὐ φαύλως οὖν εἶπεν εἶκεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι Καλλισθένης λόγῳ μὲν ἦν δυνατὸς καὶ μέγας, νοῦν δὲ οὐκ εἶχεν. Ἀλλὰ τὴν γε προσκύνησιν ἰσχυρῶς ἀπωσάμενος καὶ φιλοσόφως καὶ μόνος ἐν φανερῇ διελθὼν ἢ κρύφα πάντες οἱ βέλτιστοι καὶ πρεσβύτατοι τῶν Μακεδόνων ἠγανάκτου, τοὺς μὲν Ἑλληνας αἰσχύνῃς ἀπήλλαξε
15
696
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Alexandrum dixisse: Non facundiae Callisthenes, sed malevolentiae suae documentum Macedonibus praebuit.

LIV. Haec Strabum Callisthenis anagnostam Aristoteli narrasse Hermippus ait, additque Callisthenem, quum animi regis a se abalienatum sentiret, discedentem ei his terve dixisse,

Te quoque Patroclus praestantior occidit olim,

Quare haud ab re dictum ab Aristotele videtur, Callisthenem esse quidem pereloquentem, sed mente carere. Adorationem autem regis summo conatu, utque philosophum decuit, amolitus solusque palam ea locutus, quae optimus quisque et maximus natu Macedonum occulta indignatione missabat, magno Graecos, majori Alexandrum dedecore liberavit, sibi vero ipsi perniciem conciliavit, quod vi magis quam persuadendo regem ab eo proposito detraxisse putabatur. (2) Chares Mitylencus Alexandrum narrat in convivio quum bibisset, patram cuidam amicorum porrexisse, eum accepisse et ad focum asituisse; quumque bibisset, primum adorasse regem, deinde osculum dedisse, atque ita accubuisse; hoc omnes deinceps imitatos; Callisthenem vero accepta patera, rege non attendente, sed cum Hephastione colloquente, bibisse et ad regem osculandi causa accessisse, Demetrio autem cui Phidonis cognomentum fuit, regem monente, ne osculum ei praerberet, quod solus omnium non adorasset, ita Alexandrum ab osculo se retraxisse, Callisthenem vero magna voce dixisse: Unius itaque osculi jactura facta abeo.

LIV. Haec animorum abalienatione orta, primum Hephastioni creditum est: Callisthenem secum pactum de adorando rege et fefellisse fidem dicenti; deinde Lysimachi et Hagnones eum adorti, circumire sophistam aiebant magnos ducentem spiritus, veluti tyrannidem si demolitus esset, concursum ad eum adolescentulorum esse, ab iis eum veluti qui unus inter tot hominum millia liber esset, coli. (2) Quo factum est, ut Hermolai in Alexandrum detectis insidiis, haud absimilia veri crimina objicere viderentur, qui Callisthenem deferebant, cuidam quaerenti quam ratione celeberrimus homo fieri posset, respondisse: Si illustrissimum interficeret; Hermolaum autem quum ad facinus adhortaretur, monuisse ne aureum lectum metueret, sed meminisset se ad morbis et vulneribus obnoxium hominem adire. (3) Tametsi nemo ex Hermolai sociis ne extrema quidem passus Callisthenem reum appellavit; quin et Alexander statim Cratero, Aitalo et Alcetae scribens, pueros ait in tormentis confessos, se solos, nullo alio consilio, id facinus molitos. Post tamen ad Antipatrum scribens, Callisthenem quoque accusat, his verbis: Pueros Macedones lapidibus obruerunt, sophistam ipse puniam et eos qui eum miserunt, et hos, qui insidiatores meos urbi-

υποδε
ἀντικ
τέλην
τὴν σ
6 λους
κρεμ
σῆσαν
φυλα
παρόν
10 [ἐν
ἀποθα
LV
ρατος
πρὸς
15 μεγάλ
κασι
θήμεν
τοῦ β
ἐκχέδ
20 ἐπ' αὐ
κοντα
πρῶς
LV
ἑώρα
697 δυακί
ἀμαξί
ἑταίρα
δόνιον
μεῖζον
30 γὰρ ἡ
ἐνθου
δόντες
καὶ δι
τὸν Α
38 ραίτη
Μέναι
στήσο
ἀποστ
(3) Π
40 καὶ γ
τοῦ, [
βύλων
λέχθη
ἐκείν
45 κιν ἄ
νιον.
τὴν
κον
βασι
60 μὲν ἄ
ἀπαν
καὶ δι
διαπε
ἀπαρ

ὑποδεχομένους ταῖς πόλεσι τοὺς ἐμοὶ ἐπιβουλεύοντας, » ἀντικρὺς ἔν γε τούτοις ἀποκαλυπτόμενος πρὸς Ἀριστοτέλην· καὶ γὰρ ἐτέθραπτο Καλλισθένης παρ' αὐτῷ διὰ τὴν συγγένειαν, ἐξ Ἡροῦς γεγονώς, ἀνεψιῶς Ἀριστοτέλους. (1) Ἀποθανεῖν δὲ αὐτὸν οἱ μὲν ὑπ' Ἀλεξάνδρου κρεμασθέντα λέγουσιν, οἱ δὲ ἐν πέδαις δεδεμένον καὶ νοσήσαντα, Χάρης δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν ἑπτὰ μῆνας φυλάττεσθαι δεδεμένον, ὡς ἐν τῷ συνεδρίῳ κριθεῖν παρόντος Ἀριστοτέλους, ἐν αἷς δὲ ἡμέραις Ἀλεξάνδρος ἐν Μαλλοῖς Ὀξυδράκταις] ἐτρώθη περὶ τὴν Ἰνδιαν, ἀποθανεῖν ὑπέρπαχυν γενόμενον καὶ φθειριάσαντα.

LVI. Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐπράχθη. Δημάρατος δὲ ὁ Κορίνθιος ἤδη πρεσβύτερος ὢν ἐφιλοτιμήθη πρὸς Ἀλεξάνδρον ἀναθῆναι· καὶ θεασάμενος αὐτὸν εἶπε μεγάλης ἡδονῆς ἔσπερῆσθαι τοὺς Ἕλληνας, ὅσοι τεθνήκασιν πρὶν ἰδεῖν Ἀλεξάνδρον ἐν τῷ Δαρείου θρόνῳ καθήμενον. Οὐ μὲν ἐπὶ πλέον γε τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας τοῦ βασιλέως ἀπέλαυσεν, ἀλλ' ἐξ ἀβρωστίας ἀποθάνων ἐκηδέυθη μεγαλοπρεπῶς, καὶ τάφον ἔχουσαν ὁ στρατὸς ἐπ' αὐτῷ τῇ περιμέτρῳ μέγαν, ὕψος δὲ πηγῶν ὀγδοήκοντα· τὰ δὲ λείψανα τέθριππον κεκοσμημένον λαμπρῶς ἐπὶ θάλασσαν κατεκόμισε.

LVII. Μέλλον δὲ ὑπερβάλλειν εἰς τὴν Ἰνδικήν, ὡς ἑώρα πλήθει λαφύρων τὴν στρατιὰν ἤδη βαρεῖαν καὶ ἄδυσκίνητον οὖσαν, ἅμ' ἡμέρα συνεσκευασμένον τῶν ἁμαξῶν, πρῶτας μὲν ὑπέπρησε τὰς αὐτοῦ καὶ τῶν ἑταίρων, μετὰ δὲ ταύτας ἐκέλευσε καὶ ταῖς τῶν Μακεδόνων ἐνεῖναι πῦρ. Καὶ τοῦ πράγματος τὸ βουλευμα μείζον ἐφάνη καὶ δεινότερον ἢ τὸ ἔργον. Ὀλίγους μὲν γὰρ ἠνίασεν, οἱ δὲ πλείστοι βοῆ καὶ ἀλαλαγμῷ μετὰ ἐνθουσιασμῷ τὰ μὲν ἀναγκαῖα τοῖς δεομένοις μεταδιδόντες, τὰ δὲ περιόντα τῆς χρείας αὐτοὶ κατακαίοντες καὶ διαφθεύοντες ὄρμηξ καὶ προθυμίας ἐνεπίπλασαν τὸν Ἀλεξάνδρον. (2) Ἦδη δὲ καὶ φοβερὸς ἦν καὶ ἀπαράιτητος κολαστὴς τῶν πλημμελούντων. Καὶ γὰρ Μενάνδρον τινα τῶν ἑταίρων ἀρχοντα φρουρίου καταστήσας, ὡς οὐκ ἐβούλετο μένειν, ἀπέκτεινε καὶ τῶν ἀποστάντων βραβάρων Ὀρσοδάτην αὐτὸς κατετόξευσε. (3) Προβάτου δὲ τεκόντος ἄρνα περὶ τῆς κεφαλῆς σχῆμα καὶ χροῖμα τιάρας ἔχοντα καὶ διδύμους ἑκατέρωθεν αὐτοῦ, βδελυχθεὶς τὸ σημεῖον ἐκαθάρθη μὲν ὑπὸ τῶν Βαθυλωνίων, οὐδ' ἐξ ἔθους ἐπήγετο πρὸς τὰ τοιαῦτα, διέλεγχθη δὲ πρὸς τοὺς φίλους, ὡς οὐ δι' αὐτὸν, ἀλλὰ δι' ἐκείνους ταραττοῖτο, μὴ τὸ κράτος εἰς ἀγεννή καὶ ἀναλκιν ἄνθρωπον ἐκλιπόντος αὐτοῦ περιστήσῃ τὸ δαίμονιον. (4) Οὐ μὲν ἀλλὰ βέλτιόν τι σημεῖον γενόμενον τὴν ἀθυμίαν ἔλυσε. Ὁ γὰρ ἐπὶ τῶν στρωματοφυλάκων τεταγμένος ἀνὴρ Μακεδὼν ὄνομα Πρόξενος τῇ βασιλικῇ σκηνῇ χώραν ὀρύττων παρὰ τὸν Ὠξὸν ποταμὸν ἀνεκάλυψε πηγὴν ὑγροῦ λιπαροῦ καὶ πιμελώδους· ἀπαντλούμενος δὲ τοῦ πρώτου καθαρὸν ἀνέβλυζεν ἡδὴ καὶ διαυγὲς ἔλαιον, οὔτε ὀσμὴ δοκοῦν οὔτε γεύσει ἔλαιου διαφέρειν στιλβότητά τε καὶ λιπαρότητα παντάπασιν ἀπαράλλακτον, καὶ ταῦτα τῆς χώρας μηδὲ ἐλαίας φε-

bus receperunt. Quibus verbis palam in Aristotelem iram suam aperuit, apud quem ob propinquitatem educatus fuerat Callisthenes, natus Herone Aristotelis consobrina. (4) Quidam suspensum ab Alexandro Callisthenem decessisse perhibent, quidam in compedibus morbo afflictum, Chares septem menses in vinculis servatum, ut in concilio praesente Aristotele judicaretur, quibus vero diebus Alexander apud Indos [in Mallis Oxydraeis] vulneratus fuit, mortuum ait pediculari morbo, quum admodum esset obesus.

LVI. Verum haec aliquanto post acta sunt. Ceterum Demaratus Corinthius ingravescente jam aetate, studii tamen sui ostentandi causa ad Alexandrum profectus est, quumque eum vidisset, magna voluptate privatos esse Graecos dixit, qui ante mortui essent, quam sedentem in solio Darii Alexandrum viderent. Neque tamen alios ille regiae benevolentiae fructus tulit, quam quod propter valetudinem mortuus, magnifice sepultus, tumulumque ei magno ambitu et octoginta cubitorum altitudine milites exstruxerunt, reliquiae quadrigis splendide exornatis ad mare devectae sunt.

LVII. Transiturus in Indiam Alexander quum praemultitudine spoliolorum gravem jam videret tardumque exercitum, instructis summo mane curribus, primum suis sociorumque impeditis ignem injecit, idemque deinde reliquos facere Macedonas jussit. Apparuit autem consilium difficiliter atque periculosius quam ipsa combustio. Nam paucis admodum doluit, plerique sublato clamore, veluti furore quodam divino correpti quae usibus essent necessaria pentibus distribuerunt, supervacanea ipsi combusserunt, coque facto alacritatem Alexandri magnopere auxerunt. (2) Atque is jam terribilis quoque erat, et delinquentibus inexorabilem sese praebat, quippe et Menandrum, unum de suis familiaribus, manere in castello, cui praesidio erat impositus, nolentem interfecit, et ex barbaris qui rebelnaverant Orsodatem ipse sagittis confixit. (3) Quum autem ovis agnum peperisset, qui in capite figuram et colorem tiarae et ex utraque ejus parte testiculos haberet, abominatus id prodigium, a Babyloniis, quos ejus rei causa ex more quodam secum habebat, expiatus est, ad amicos etiam dixit, se non sui, verum ipsorum causa perturbatum esse, ne ipso defuncto summam rerum ad ignobilem et imbellem aliquem hominem fatum devolveret. (4) Sed hunc ejus mœrorem aliud latius ostentum sustulit. Etenim Proxenus Macedo, stratoribus regis praefectus, quum tentorio regis locum foderet juxta Oxum fluvium, fontem liquoris pinguis aperuit; cujus quum summum esset haustum, purum deinde et perlucidum oleum scaturiit, neque odore quicquam neque gustu ab oleo, neque nitore etiam et pinguedine differens, et vero nullae sunt in ista regione oleae

ρούσης. Λέγεται μὲν οὖν καὶ τὸν Ὠξὸν αὐτὸν εἶναι μαλακώτατον ὕδωρ, ὥστε τὸ δέρμα τοῖς λουομένοις ἐπιλιπαίνειν. Οὐ μὴν ἀλλὰ θαυμαστῶς Ἀλέξανδρος ἡσθεὶς δῆλός ἐστιν ἐξ ὧν γράφει πρὸς Ἀντίπατρον ἐν τοῖς μεγίστοις τοῦτο τῶν ἀπὸ τοῦ θεοῦ γεγονότων αὐτῷ διτιθέμενος. Οἱ δὲ μάντιες ἐνδόξου μὲν στρατείας, ἐπιπόνου δὲ καὶ χαλεπῆς τὸ σημεῖον ἐποιοῦντο· πόνων γὰρ ἀρωγὴν ἔλαιον ἀνθρώποις ὑπὸ θεοῦ δεδῶσθαι.

LVIII. Πολλοὶ μὲν οὖν κατὰ τὰς μάχας αὐτῷ κίνδου συνέπεσον καὶ τραύμασι νεανικῶς ἀπήντησε, τὴν δὲ πλείστην φθορὰν ἀπορίαί τῶν ἀναγκαίων καὶ δυσκρασίαι τοῦ περιέχοντος ἀπειργάσαντο τῆς στρατιᾶς. Αὐτὸς δὲ τόλμη τὴν τύχην ὑπερβαλέσθαι καὶ τὴν δύναμιν ἀρετῇ φιλοτιμούμενος οὐδὲν ὄφειτο τοῖς θαβροῦσιν ἀνάλωτον οὐδὲ ὀχυρὸν εἶναι τοῖς ἀτόλοις. (2) Λέγεται δὲ τὴν Σισιμίθρου πολιορκῶν πέτραν ἄβατον οὖσαν καὶ ἀπρόσβατον ἀθυμούντων τῶν στρατιωτῶν ἐρωτῆσαι τὸν Ὀξυάρτην, ποῖός τις αὐτὸς εἴη τὴν ψυχὴν ὁ Σισιμίθρης. Φῆσαντος δὲ τοῦ Ὀξυάρτου δειλότατον ἀνθρώπων, « Λέγεις σύ γε, φάναι, τὴν πέτραν ἀλώσιμον ἡμῖν εἶναι· τὸ γὰρ ἄρχον αὐτῆς οὐκ ὀχυρὸν ἐστὶ. » Ταύτην μὲν οὖν ἐκφοβήσας τὸν Σισιμίθρη ἐλαβεν. (3) Ἐτέρᾳ δὲ ὁμοίως ἀποτόμῳ προσβαλὼν τοὺς νεωτέρους τῶν Μακεδόνων παρώρμα καὶ Ἀλέξανδρον τινὰ καλούμενον προσαγορεύσας, « Ἀλλὰ σοί γε, εἶπεν, ἀνδραγαθεῖν προσήκει καὶ διὰ τὴν ἐπωνυμίαν. » Ἐπεὶ δὲ λαμπρῶς ἐ νεανίας ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν, οὐ μετρίως ἐδόχθη. (4) Τῇ δὲ καλουμένῃ Νύση τῶν Μακεδόνων ὀκνοῦντων προσάγειν (καὶ γὰρ ποταμὸς ἦν πρὸς αὐτῇ βαθύς) ἐπιστάς, « Τί γὰρ, εἶπεν, ὁ κάκιστος ἐγὼ νεῖν οὐκ ἔμαθον; » Καὶ ἦδη τὴν ἀσπίδα ἔχων περᾶν ἠθέλησεν. ** (5) Ἐπεὶ δὲ καταπαύσαντος τὴν μάχην αὐτοῦ παρῆσαν ἀπὸ τῶν πολιορκουμένων πόλεων πρέσβεις δεησόμενοι, πρῶτον μὲν ὀφθεις ἀθεράπευτος ἐν τοῖς ὄπλοις ἐξέπληξεν αὐτούς· ἔπειτα προσκεφαλαῖον τινὸς αὐτῷ κομισθέντος ἐκέλευσε λαβόντα καθίσαι τὸν πρεσβύτατον.

698 Ἀκουφίς ἐκαλεῖτο. Θαυμάσας οὖν τὴν λαμπρότητα καὶ φιλανθρωπίαν ὁ Ἀκουφίς ἠρώτα, τί βούλεται ποιοῦντας αὐτοὺς ἔχειν φίλους. Φῆσαντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, « Σὲ μὲν ἄρχοντα καταστήσαντας αὐτῶν, πρὸς δὲ ἡμᾶς πέμψαντας ἑκατὸν ἀνδρας τοὺς ἀρίστους, » γελᾶσας ὁ Ἀκουφίς, « Ἀλλὰ βέλτιον, εἶπεν, ἄρξω, βασιλεῦ, τοὺς κακίστους πρὸς σε πέμψας μᾶλλον ἢ τοὺς ἀρίστους. »

LIX. Ὁ δὲ Ταξιλῆς λέγεται μὲν τῆς Ἰνδικῆς ἔχειν μῶραν οὐκ ἀποδέουσαν Αἰγύπτου τὸ μέγεθος, εὐδατόν δὲ καὶ καλλίκαρπον ἐν τοῖς μάλιστα, σοφὸς δὲ τις ἀνὴρ εἶναι καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασάμενος, « Τί δεῖ πολέμων, φάναι, καὶ μάχης ἡμῖν, Ἀλέξανδρε, πρὸς ἀλλήλους, εἰ μήτε ὕδωρ ἀφαιρησόμενος ἡμῶν ἀφίξει μὴτε τροφὴν ἀναγκαίαν, ὑπὲρ ὧν μόνων ἀνάγκη διαμάχεσθαι νοῦν ἔχουσιν ἀνθρώποις; Τοῖς δὲ ἄλλοις χρήμασι καὶ κτήμασι λεγομένοις, εἰ μὲν εἶμι κρείττων, ἔτοιμος εἶ ποιεῖν, εἰ δὲ ἥττων, οὐ φεύγω χάριν ἔχειν

Oxum autem mollissimam habere aquam memorant, adeo ut lavantibus cutim pinguedine quadam inungat. Equidem Alexandrum mirifice eo ostento delectatum ex epistola ejus ad Antipatrum constat, in qua hoc inter divinitus sibi facta indicia cum præcipuis numerat. Vates gloriosam quidem, sed juxta laboriosam difficilemque expeditionem designari responderunt; nam oleum a deo hominibus laborum remedium datum esse.

LVIII. Et gravia sane in præliis pericula subivit, et gravissima vulnera accepit, maximam autem perniciem exercitui inopia rerum necessariorum et intemperies celi attulit. Verum ipse audacia fortunam, viresque virtute superare contendens, nihil audentibus inexpugnabile, nihil satis munitum adversus animosos existimabat. (2) Narrant eum, quum Sisimithræ saxum inaccessum oppugnaret, militibus animis languentibus ex Oxyarte quæsisisse, qualis esset ipsius Sisimithræ animus, quumque is eum timidissimum hominem affirmaret, Saxum, dixisse, expugnabile refers, quum qui id tenet, munitus non sit; terroreque minis Sisimithra, petram eam occupasse. (3) Alteri æque prærupto saxo quum ad oppugnandum juniores Macedonum adhibuisset, eos exhortatus est et quendam Alexandrum nomine ita compellavit: Te strenuum esse vel ob nominis mecum communitatem convenit; et quum juvenis fortiter certans cecidisset, haud mediocriter doluit. (4) Ad oppugnandam Nysam aggredi cunctantibus Macedonibus, eo quod profundus eam fluvius allueret, fixo gressu: Cur, inquit, hominum ego deterrimus natate non didici? simulque arrepto scuto trajicere intendit. ** (5) Quum ad ipsum obsessarum urbium legati deprecatum accessissent, atque ipse forte tum receptui a prælio cecinisset, conspectus in armis absque ulla corporis cura, terrorem eis objecit. Deinde pulvini allato, maximum natu legatorum (Acuphis ei nomen erat) jussit ei insidere. Qui quum magnificentiam ejus et humanitatem admiratus quæreret, quibusnam conditionibus amicos ipsos habere vellet: Si, inquit Alexander, tui te principem suum constituent, et ad me centum præstantissimos suorum viros mittant; ad quod ridens Acuphis, Atqui, ait, o rex, melius imperaturus sim, si pessimos, non optimos ad te mittam.

LIX. Porro Taxiles Indiæ sub se partem habuisse traditur Ægypto haud minorem et cum primis pabuli frugumque fertilem. Homo ipse sapiens fuit, et quum salutasset Alexandrum, ita allocutus est: Quid nobis, o Alexander, bello invicem pugnaque opus est, si neque aquam nobis neque victum necessarium ereptum venis, quæ sola hominibus cordatis pugnandi necessitatem imponunt? Ceteris seu opibus seu divitiis si te præsto, paratus sum tibi bene facere; sin iis te inferior sum, affectus beneficio gratias agere non

εἶ παθών. » (2) Ἡσθεὶς οὖν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ δεξιωσάμενος αὐτόν, « Ἡ που νομίζεις, ἔφη, δίχα μάχης ἔσεσθαι τὴν ἐντευξιν ἡμῖν ἀπὸ τοιούτων λόγων καὶ φιλοφροσύνης; Ἄλλ' οὐδὲν σοι πλέον· ἐγὼ γὰρ ἀγωνιοῦμαι πρὸς σε καὶ διαμαχοῦμαι ταῖς χάρισιν, ὡς μου χρηστός ὢν μὴ περιγένη. » Λαβὼν δὲ δῶρα πολλὰ καὶ δούς πλείονα τέλος χίλια τάλαντα νομίσματος αὐτῷ προέπειν. Ἐφ' οἷς τοὺς μὲν φίλους ἰσχυρῶς ἐλύπησε, τῶν δὲ βαρβάρων πολλοὺς ἐποίησεν ἡμερωτέρως ἔχειν πρὸς αὐτόν. (3) Ἐπεὶ δὲ τῶν Ἰνδῶν οἱ μαχιμώτατοι μισθοφοροῦντες ἐπεφοίτων ταῖς πόλεσιν ἐβρωμένως ἀμύνοντες καὶ πολλὰ τὸν Ἀλέξανδρον ἐκακοποίησαν, σπείσάμενος ἔν τινι πόλει πρὸς αὐτοὺς ἀπίοντας ἐν δδῷ λαβὼν ἅπαντας ἀπέκτεινε. Καὶ τοῦτο τοῖς πολλοῖς ἐργαῖς αὐτοῦ τὰ ἄλλα νομίμως καὶ βασιλικῶς πολεμήσαντος ὥσπερ κηλὶς πρόσσεστιν. Οὐκ ἐλάσσονα δὲ τούτων οἱ φιλόσοφοι πράγματα παρέσχον αὐτῷ τοῦτε προστιθεμένους τῶν βασιλέων κακίζοντες καὶ τοὺς ἐλευθέρους δῆμους ἀφιστάντες. Διὸ καὶ τούτων πολλοὺς ἐκρέμασε.

LX. Τὰ δὲ πρὸς Πῶρον αὐτὸς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ὡς ἐπράχθη γέγραφε. Φησὶ γὰρ ἐν μέσῳ τῶν στρατοπέδων τοῦ Ὑδάσπου βέοντος ἀντιπόρους ἰστάντα τοὺς ἐλέφαντας ἀεὶ τὸν Πῶρον ἐπιτηρεῖν τὴν διάβασιν. Αὐτὸν μὲν οὖν καθ' ἡμέραν ἐκάστην ψόφον ποιεῖν καὶ θόρυβον ἐν τῷ στρατοπέδῳ πολλὴν ἐθίζοντα τοὺς βαρβάρους μὴ φοβεῖσθαι, νυκτὸς δὲ χειμερίου καὶ ἀσελήνου λαβόντα τῶν πεζῶν μέρος, ἵππεῖς δὲ τοὺς κρατίστους καὶ προελθόντα πόρρω τῶν πολεμίων διαπερᾶσαι πρὸς νῆσον οὐ μεγάλην. (2) Ἐνταῦθα δὲ βραδαίου μὲν ἐκχυθέντος ὄμβρου, πρηστήρων δὲ πολλῶν καὶ κεραυνῶν εἰς τὸ στρατόπεδον φερομένων, ὅμως ὁρῶν ἀπολυμένους τινὰς καὶ συμφλεγόμενους ὑπὸ τῶν κεραυνῶν ἀπὸ τῆς νησίδος ἄρας προσφέρεισθαι ταῖς ἀντιπέρας ὄχθαις. Τραχὺν δὲ τὸν Ὑδάσπην ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἐπίοντα καὶ μετέωρον ἐκρηγμα ποιῆσαι μέγα καὶ πολὺ μέρος ἐκείνη φέρεσθαι τοῦ βέουματος, αὐτὸς δὲ δέξασθαι τὸ μέσον οὐ βεβαίως, ἅτε δὴ συνολίσθανον καὶ περιβήγγυμένον. Ἐνταῦθα δὲ εἶπεν φασιν αὐτόν· « Ὁ Ἀθηναῖοι, ἄρα γε πιστεύετε ἂν, ἡλίκοις ὑπομένω κινδύνους ἐνεκα τῆς παρ' ὑμῖν εὐδοξίας; » Ἄλλὰ τοῦτο μὲν Ὀνησίκριτος εἶρηκεν, αὐτὸς δὲ φησὶ τὰς σχεδίας ἀφέντας αὐτοὺς μετὰ τῶν ὄπλων τὸ ἐκρηγμα διαβαίνειν ἄχρι μαστῶν βρεγομένων, διαβάς δὲ τῶν πεζῶν εἴκοσι σταδίου προῖπεῦσαι, λογιζόμενος, εἰ μὲν οἱ πολέμιοι τοῖς ἵπποις προσβάλοιεν, πολὺ κρατήσιν, εἰ δὲ κινῶεν τὴν φάλαγγα, φθήσεσθαι τοὺς πεζοὺς αὐτῷ προσγενομένους, θάτερον δὲ συμβῆναι. Τῶν γὰρ ἵππων χιλίους καὶ τῶν ἀρμάτων ἐξήκοντα συμπεσόντα τρεψάμενος τὰ μὲν ἄρματα λαβεῖν ἅπαντα, τῶν δ' ἵππων ἀνελεῖν τετρακοσίους. (3) Οὕτω δὲ συμφρονήσαντα τὸν Πῶρον, ὡς αὐτὸς εἶη διαβεβηκῶς Ἀλέξανδρος, ἐπίειν μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, πλὴν ὅσον ἐμποδὸν εἶναι τοῖς διαβαίνουσι τῶν Μακεδόνων ἀπέλι-

recuso. (2) Gratum hoc Alexandro fuit, dataque dextra : An tu existimas, inquit, nostro hoc congressu amicitiaeque junctione certamen omne exclusum? Sed nihil agis. Ego enim tecum beneficiis certabo, ne bonitate me vincas. Multis inde acceptis donis, quum plura dedisset, ad extremum mille pecuniae talenta ei propinavit; quod factum gravissime amicis doluit, barbarorum autem multorum favorem Alexandro conciliavit. (3) Indorum bellicosissimi stipendia merentes per urbes circumibant easque summa vi tuebantur Alexandroque plurimum incommodabant; hos Alexander, pacto secum inito, ex urbe quadam discedentes in itinere adortus universos interfecit. Quod ejus facinus ceteris rebus juste et regi convenienter gestis quasi maculam inussit. Haud pauciores ei molestias etiam philosophi exhibebant, reges qui se ei dedidissent culpantes, liberosque populos ad defectionem trahentes; itaque horum multos suspensio affecit.

LX. Rem cum Poro gestam ipse in epistolis retulit. Inter Alexandri et Pori castra Hydaspes fluebat. Elephas Porus semper fluvio oppositos instruebat ad prohibendum transitu hostem. Alexander singulis noctibus strepitu et tumultu in castris excitato, suos, ne metuerent barbaros, adsuafaciebat, nactus autem noctem hibernam luna non fulgente, cum parte peditum et robore equitum longe ab hoste progressus ad insulam quandam haud magnam trajecit. (2) Ibi quum ingens imber effunderetur, atque crebri turbines et fulmina in exercitum ingruerent, quosdam suorum perire et conflagrare fulminibus cernens, ab insula ad ulteriorem ripam contendit. Asper autem Hydaspes et ob tempestatem turgidus alveum magnum perruperat, eoque plurimum aquae ferebatur, ita ut mediam terram tenere non constanter potuerit Alexander, lubricam quippe et undis cinctam. Ibi eum Onesicritus scribit dixisse : Creditisne, o Athenienses, quantum periculi sustineam hic, ut a vobis praedicer? Macedones (ita enim Alexander scriptum reliquit) omissis ratibus cum armis eluviem illam superaverunt, ad mamillas usque madefacti. Inde cum equitatu stadia viginti a peditibus processit, ratus fore ut, si hostes equitatu occurrerent, facile vinceret; sin phalangem moverent, satis mature ipsum sui pedites assequerentur; et alterum horum eventum probavit. Mille enim equites ac sexaginta currus obviam sibi factos fudit, curribusque est potitus omnibus, equites quadringentos interfecit. (3) Porus quum trajecisse ipsum Alexandrum sensit, universas contra eum copias adduxit, quibusdam modo ad arcendos transitu Macedones relictis, metuens vero Alexander elephas et hostium

πε, φοβηθεὶς δὲ τὰ θηρία καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτὸς μὲν ἐνσεῖσαι κατὰ θάτερον κέρασ, Κοῖνον δὲ τῷ δεξιῷ προσβαλεῖν κελεύσαι. Γενομένης δὲ τροπῆς ἑκατέρωθεν ἀναχωρεῖν αἰεὶ πρὸς τὰ θηρία καὶ συνειλεῖσθαι τοὺς ἐκβιαζομένους. Ὅθεν ἤδη τὴν μάχην ἀναμειμιγμένην εἶναι καὶ μόλις ὀγδόης ὥρας ἀπειπεῖν τοὺς πολεμίους. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ τῆς μάχης ποιητὴς αὐτὸς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς εἴρηκεν. (4) Οἱ δὲ πλείστοι τῶν συγγραφέων ὁμολογοῦσι τὸν Πῶρον ὑπεραίροντα τεσσαρῶν πηχῶν σπιθαμῇ τὸ μήκος ἵπποτου μηδὲν ἀποδεῖν πρὸς τὸν ἐλέφαντα συμμετρία διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος. Καίτοι μέγιστος ἦν ὁ ἐλέφας· σύνεσιν δὲ θαυμαστὴν ἐπεδείξατο καὶ κηδεμονίαν τοῦ βασιλέως, ἐβρωμένους μὲν ἐτι θυμῷ τοὺς προσμαχομένους ἀμυνόμενος καὶ ἀνακόπτων, ὡς δὲ ἤσθετο βελῶν πλήθει καὶ τραυματίων κάμνοντα, δέισας μὴ περιβρῦθῃ, τοῖς μὲν γόνασιν εἰς γῆν ὑφῆκε πράως ἑαυτὸν, τῇ δὲ προνομαίᾳ λαμβάνων ἀτρέμα τῶν δορατίων ἕκαστον ἐξήρει τοῦ σώματος. (5) Ἐπεὶ δὲ ληφθέντα τὸν Πῶρον ὁ Ἀλέξανδρος ἠρώτα, πῶς αὐτῷ χρήσεται, « Βασιλικῶς » εἶπε· προσπυθόμενος δὲ, μὴ τι ἄλλο λέγει, « Πάντα, εἶπεν, ἐστὶν ἐν τῷ βασιλικῶς. » Οὐ μόνον οὖν ἀφῆκεν αὐτὸν ἄρχειν ὡν ἐβασίλευε σατράπην καλούμενον, ἀλλὰ καὶ προσέθηκε γύραν καὶ τοὺς αὐτονόμους καταστρεψάμενος, ἐν ἧ πεντεκαίδεκα μὲν ἔθνη, πόλεις δὲ πεντακισχιλίας ἀξιολόγους, κόμας δὲ παμπόλλας εἶναι φανει, ἄλλην δὲ τρεῖς τοσαύτην, ἧς Φιλίππων τινὰ τῶν ἑταίρων σατράπην ἀπέδειξεν.

LXI. Ἐκ δὲ τῆς πρὸς Πῶρον μάχης καὶ ὁ Βουκεφάλας ἐτελεύτησεν, οὐκ εὐθύς, ἀλλ' ὕστερον, ὡς οἱ πλείστοι λέγουσιν, ὑπὸ τραυματίων θεραπεύμενος, ὡς δὲ Ὀνησίκριτος, διὰ γῆρας ὑπέρπονος γενόμενος· τριάκοντα γὰρ ἔτων ἀποθανεῖν αὐτόν. Ἐδήχθη δ' ἰσχυρῶς Ἀλέξανδρος οὐδὲν ἄλλο ἢ συνήθη καὶ φίλον ἀποβεβλήκενα νομίζων· καὶ πόλιν οἰκίσσας ἐπ' αὐτῷ παρὰ τὸν Ὑδάσπην Βουκεφαλῆαν προσηγόρευσε. Λέγεται δὲ καὶ κύνᾳ Περίταν ὄνομα, τετραμμένον ὑπ' αὐτοῦ καὶ στεργόμενον, ἀποβαλὼν κτίσαι πόλιν ἐπώνυμον. Τοῦτο δὲ Σωτίων φησὶ Ποτάμωνος ἀκοῦσαι τοῦ Λεσβίου.

LXII. Τοὺς μέντοι Μακεδόνας ὁ πρὸς Πῶρον ἀγὼν ἀμειλιτέρους ἐποίησε καὶ τοῦ πρόσω τῆς Ἰνδικῆς ἐτι προελθεῖν ἐπέσχε. Μόλις γὰρ ἐκείνων οὐσάμενοι δισμυρίασι πεζοῖς καὶ δισχιλίαις ἵππεῦσι παραταξάμενοι ἀντέστησαν ἰσχυρῶς Ἀλεξάνδρῳ βιαζομένῳ καὶ τὸν Γάγγην περᾶσαι ποταμὸν, εὖρος μὲν αὐτοῦ δύο καὶ τριάκοντα σταδίων εἶναι πυθνανόμενοι καὶ βάθος ὄργυιᾶς ἑκατὸν, ἀντιπέρας δὲ τὰς ὄχθας ἀποκεκρῦφθαι πλήθει σιπλων καὶ ἵππων καὶ ἐλεφάντων. Ἐλέγοντο γὰρ ὀκτώ μὲν μυριάδας ἵπποτων, εἴκοσι δὲ πεζῶν, ἄρματα δὲ ὀκτακισχιλία καὶ μαχίμους ἐλέφαντας ἑξακισχιλίους ἔχοντες οἱ Γανδαριτῶν καὶ Πραισίων βασιλεῖς ὑπομένειν. Καὶ κόμπος οὐκ ἦν περὶ ταῦτα. Ἀνδρόκοττος γὰρ ὕστερον οὐ πολλῇ βασιλεύσας Σελεύκῳ πεντακοσίους ἐλέφαντας ἐδωρήσατο καὶ στρατοῦ μυριάσιν

multitudinem, ipse in laevum cornu impetum fecit, Cornum dextrum adoriri iussit. Utrumque autem cedente cornu, qui pellebantur ad elephantos subinde se receperunt, atque ibi agmen coegerunt, ita ut jam pugna commixta, vix tandem octava hora animos Indi desponderint. Haec sunt quae ipse praelii auctor in epistola eo de praelio scribit. (4) Plerique uno ore scriptores affirmant, Porum cubitorum quattuor et palmi longitudine fuisse, equitemque corporis magnitudine elephanto respondisse. Maximus is omnium fuit et ingenio praeditus admirabili, qui mirificam regis curam gereret; nam et pro incolumi eo acriter pugnavit, obvios quosque prouens, et quum eum jaculis vulneribusque confectum cerneret, ne collaberetur, in genua placide subsidens singulatim spicula proboscide ex corpore ejus extraxit. (5) Porus captus, quum eum Alexander interrogasset, quomodo tractari se cuperet: Regaliter, respondit; iterumque percontanti, anne praeterea aliquid: In voce Regaliter omnia inesse dixit. Itaque eum Alexander non modo ejus quod tenuerat regni satrapam reliquit, sed et liberos Indos subactos ei subdidit; horum ditio quindecim gentes, urbium memorabilium quinque millia, pagorum ingentem numerum complectitur. Aliam regionem triplam hujus Philippo cuidam ex amicis gubernandam dedit.

LXI. Ex pugna contra Porum Bucephalus quoque, non statim, sed ut plerique ferunt, postea e vulneribus, quum curaretur, obiit; Onesicritus aetate confectum exspirasse ait, mortuum enim tricenarium. Gravier ejus obitum Alexander tulit perinde ac si familiarium aliquem, aut amicorum amisisset; ideo et urbem ejus nomine Bucephaliam juxta Hydaspem condidit. Sotion se ex Potamone Lesbio audisse scribit, Alexandrum canis etiam Peritae, quem a se educatum sibi que carum amisisset, nomine urbem posuisse.

LXII. Ceterum praelium adversus Porum Macedonas languidiores reddidit et a petendo ulteriorem Indiam avertit. Quum enim hunc viginti peditum, duobus equitum millibus occurrentem magno cum labore superassent, Alexandro Gangem transire contendenti summopere repugnarunt. Inaudierant enim latitudinem ejus triginta duorum esse stadiorum, altitudinem ulnarum centum, ripam ulteriorem armorum, equorum elephantorumque occultari copiis. Siquidem rumor erat Gandaritarum et Praesiorum reges ibi cum octoginta equitum, ducentis peditum, octo curuum, sex ad bellum instructorum elephantorum millibus condisse. Neque inflatus haec referebantur. Nam Androcottus, qui paullo post regnum ibi tenuit, quingentos elephantos Seleuco donavit, Indiamque universam circum-

ἐξήκον
νος.
αὐτὸν
εἰδὼς
700 γην, ἀ
σιν.
οἱ τε α
θύρα
δόξαν
10 ὄπλα
ρους κα
σατο δ
σίλεις
θυσίας
15 ξανδρον
παρ' ο
μισουμ
μοχθηρ
LXI
20 θάλασσ
σχεδία
νος σχ
μος, π
ροῦτο
25 οὐς φα
κατακο
τῶν τε
θείσης
καὶ τῶν
30 θανε π
εἰς μέσ
ἔστη.
θαροί
Διὸ κα
35 εἶδον ἔ
μὲν ἐκ
τροσκ
κεν ἀπ
θώρακ
40 στέοις
καὶ κο
μάχην
προέσ
Πευκ
45 ἀπέκτ
τέλος
τῷ τε
τούτῃ
ἀναίσ
50 Καὶ
τοπέδ
σάντε
λυθέν
χυσίας

ἐξήκοντα τὴν Ἰνδικὴν ἐπῆλθεν ἄπασαν καταστρεφόμενος. (2) Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὑπὸ δυσθυμίας καὶ ὀργῆς αὐτὸν εἰς τὴν σκηνὴν καθιέρξας ἔκειτο χάριν οὐδεμίαν εἰδὼς τοῖς διαπεπραγμένοις, εἰ μὴ περάσει τὸν Γάγγην, ἀλλ' ἐξομολόγησιν ἤττης τιθέμενος τὴν ἀναχώρησιν. Ὡς δὲ οἱ τε φίλοι τὰ εἰκότα παρηγοροῦντες αὐτὸν οἱ τε στρατιῶται κλαυθμῶ καὶ βοῇ προσιστάμενοι ταῖς θύραις ἰκέτευσον, ἐπικλασθεὶς ἀνεξεύγνυε πολλὰ πρὸς δόξαν ἀπατηλὰ καὶ σοφιστικὰ μηχανώμενος. Καὶ γὰρ 10 ὄπλα μείζονα καὶ φάντας ἥπιων καὶ χαλινούς βαρυτέρους κατακευάσας ἀπέλιπε τε καὶ διέβριψεν. Ἰδρύσατο δὲ βωμούς θεῶν, οὓς μέχρι νῦν οἱ Πραισίων βασιλεῖς διαβαίνοντες σέβονται καὶ θύουσιν Ἑλληνικὰς θυσίας. (3) Ἀνδρόκοτος δὲ μερικάκιον ὦν αὐτὸν Ἀλέξανδρον εἶδε καὶ λέγεται πολλάκις εἰπεῖν ὕστερον, ὡς 15 παρ' οὐδὲν ἤλθε ἵνα πράγματα λαθεῖν Ἀλέξανδρος, μισουμένου τε καὶ καταφρονουμένου τοῦ βασιλέως διὰ μοχθηρίαν καὶ δυσγένειαν.

LXIII. Ἐντεῦθεν ὁρμήσας Ἀλέξανδρος τὴν ἕξω 20 θάλασσαν ἐπιδῆν καὶ πολλὰ πορθμεῖα κωπήρη καὶ σχεδίας πηξάμενος ἐκοιμίζετο τοῖς ποταμοῖς ὑποφερόμενος σχολαίως. Ὁ δὲ πλοῦς οὐκ ἀργὸς ἦν οὐδὲ ἀπόλεμος, προσβάλλων δὲ ταῖς πόλεσι καὶ ἀποβαίνων ἐχειροῦτο πάντα. (2) Πρὸς δὲ τοῖς καλουμένοις Μαλλοῖς, οὓς φασιν Ἰνδῶν μαχιμωτάτους γενέσθαι, μικρὸν ἐδέξσε 25 κατακοπήναι. Τοὺς μὲν γὰρ ἀνθρώπους βέλεσιν ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀπεσκέδασε, πρῶτος δὲ διὰ κλίμακος τεθείσης ἀναβὰς ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὡς ἦ τε κλιμαξὶ συνετρίβη καὶ τὸν βαρβάρων ὑφισταμένον παρὰ τὸ τεῖχος ἐλάμα 30 θανε πληγὰς κάτωθεν, ὀλιγοστὸς ὦν συστρέψας ἑαυτὸν εἰς μέσους ἀφῆκε τοὺς πολεμίους καὶ κατὰ τύχην ὀρθὸς ἔστη. (3) Τίναξάμενος δὲ τοῖς ὄπλοις ἔδοξαν οἱ βάρβαροι σέλας τι καὶ φάσμα πρὸ τοῦ σώματος φέρεσθαι. Διὸ καὶ τὸ πρῶτον ἐφυγον καὶ διεσκέδασθησαν· ὡς δὲ 35 εἶδον αὐτὸν μετὰ δεῦν ὑπασπιστῶν, ἐπιδραμόντες οἱ μὲν ἐκ χειρὸς ἔριψαν καὶ ὄρασι διὰ τῶν ὄπλων συνετίτρωσκον ἀμυνόμενοι, εἷς δὲ μικρὸν ἀπωτέρω στάς ἐφῆκεν ἀπὸ τόξου βέλος οὕτως εὐτονον καὶ βίαιον, ὥστε τὸν θώρακα διακόψαν ἐμπαγήνηται τοῖς περὶ τὸν μασθὸν ὀστέοις. Πρὸς δὲ τὴν πληγὴν ἐνδόντος αὐτοῦ τὸ σῶμα 40 καὶ κάψαντος, ὁ μὲν βαλὼν ἐπέδραμε βαρβαρικὴν μάχαιραν σπασάμενος, Πευκέστας δὲ καὶ Λιμναῖος προσέστησαν· ὦν πληγέντων ἑκατέρων ὁ μὲν ἀπέθανε, Πευκέστας δὲ ἀντείχε, τὸν δὲ βάρβαρον Ἀλέξανδρος 45 ἀπέκτεινε. (4) Αὐτὸς δὲ τραύματα πολλὰ λαβὼν, τέλος δὲ πληγῆς ὑπὲρ τοῦ τραχήλου προσήρρισε τῷ τείχει τὸ σῶμα βλέπων πρὸς τοὺς πολεμίους. Ἐν τούτῳ δὲ τῶν Μακεδόνων περιχυθέντων ἀρπασθεὶς ἀνάσθητος ἦδη τῶν περὶ αὐτὸν ἐπὶ σκηνῆς ἐκοιμίζετο. 50 Καὶ παραυτίκα μὲν ὡς τεχνεῖτος ἦν λόγος ἐν τῷ στρατοπέδῳ· χαλεπῶς δὲ καὶ πολυπόνως τὸν οἰστὸν ἐκπρισάντων ξύλινον ὄντα καὶ τοῦ θώρακος οὕτω μόλις ἀπολυθέντος περὶ τὴν ἐκκοπήν ἐγίνοντο τῆς ἀκίδος ἐνδεδικυίας ἐνὶ τῶν ὀστέων. Λέγεται δὲ τὸ μὲν πλάτος τριῶν

ductis sexcentis armatorum millibus subjugavit. (2) Initio igitur Alexander præ mœstitia et ira se ipsum in tentorio inclusit, ibique decubuit, ingratas omnes res hactenus gestas habens nisi Gangem transisset, victumque se palam fateri existimans, si ita retro abiisset. Victus tandem et amicorum opportunis cohortationibus et militum foribus assistentium et deprecantium eulatu ac clamoribus, castra inde movit, multas gloriæ causa fallacias machinatus. Nam et arma solito majora et equorum præsepia et fræna usitatis graviora paravit, quæ sparsim ibi discedens reliquit. Posuit etiam aras diis, quas etiamnum Præsiōrum reges ubi transeunt, venerantur et ibi Græco ritu sacrificant. (3) Androcottus autem puer admodum Alexandrum vidit, ferturque sæpe postmodo dixisse: Minimum abfuisse quin Alexander rerum potiretur, rege ob improbitatem et ignobilitatem suis invisio et contempto.

LXIII. Inde ad visendum Oceanum Alexander animum applicavit multisque navibus remigio instructis, multis ratibus compactis, paulatim ad eum fluviis subvectus est. Navigatio autem ea non otiosa bellive expertus fuit, sed urbes in transitu oppugnans, in terramque egrediens in potestatem redigebat. (2) Apud Mallos, quam gentem Indorum bellicosissimam tradunt, paulum abfuit quin occideretur. Quum enim jaculis homines de muro profligasset primusque admota scala in murum evasisset, scala fracta et barbaris apud murum subsistentibus, jaculaque contra eum in sublimi stantem torquentibus, ut aderant ipsi suorum admodum pauci, in medios hostes desilivit, bonaque fortuna in pedes rectus constitit. (3) Hic quum arma concussisset, fulgorem aliquem et spectrum ante corpus ejus ferri existimantes, initio diffugerunt; mox cum duobus modostipatoribus adesse cernentes accurrerunt, alique coninus cum gladiis et hastis per arma adactis consauciarunt, defendentem sese, quidam modico spatio remotus tanta vi sagittam arcu in eum emisit, ut thorace perrupto ea in ossibus circum mamillam infingeretur. Quum vim hujus ictus sustinere non posset et corpus labasceret, accurrit auctor vulneris cum stricto barbarico ense. Peucestas autem et Limnæus ante regem constiterunt et uterque graviter sauciatus est, ita ut Limnæus perierit; barbarum Alexander obtruncavit. (4) Sed acceptis multis vulneribus ac tandem cervicem fuste ictus, muro corpus acclinavit, ad hostes respiciens. Interim Macedones circumfusi, abreptum ad tabernaculum retulerunt, sensu jam orbatum. Statim per castra rumor vagatus est, mortuum esse regem. Difficulter magnoque cum labore lignum sagittæ abscisum thoraxque detractus est. Cuspis tres digitos lata, longa quattuor, sub unum ossium hamo ita subiverat,

δακτύλων εἶναι, τὸ δὲ μῆκος τεσσάρων. Διὸ ταῖς λιποθυμίαις ἐγγίστα θανάτου συνελαυνόμενος ἐξαιρουμένης αὐτῆς θμῶς ἀνέλαθε. (5) Καὶ διαφυγὸν τὸν κίνδυνον, ἔτι δὲ ἀσθενὴς ὢν καὶ πολλὸν χρόνον ἐν διαίτῃ καὶ θεραπεύειαι ἔχων αὐτὸν, ἔξω θορυβοῦντας ὡς ἤσθετο ποθοῦντας αὐτὸν ἰδεῖν τοὺς Μακεδόνας, λαβὼν ἱμάτιον προῆλθε. Καὶ θύσας τοῖς θεοῖς αὖθις ἀνήχθη καὶ παρεκομίζετο χώραν τε πολλήν καὶ πόλεις μεγάλας καταστρεφόμενος.

10 LXIV. Τῶν δὲ Γυμνοσοφιστῶν τοὺς μάλιστα τὸν Σάββαν ἀναπέισαντας ἀποστῆναι καὶ κακὰ πλείστα τοῖς Μακεδόσι παρασχόντας λαβὼν δέκα δεινοὺς δοκοῦντας εἶναι περὶ τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυλόγους, ἐρωτήματα προῦγραψεν αὐτοῖς ἄπορα, φήσας ἀποκτενεῖν τὸν

701 μὴ ὀρθῶς ἀποκρινάμενον πρῶτον, εἶτα ἐφεξῆς οὕτω α

(2) Ὁ μὲν οὖν πρῶτος ἐρωτηθεὶς, πότερον οἴηται τοὺς ζῶντας εἶναι πλείονας ἢ τοὺς τεθνηκότας, ἔφη τοὺς ζῶντας· οὐκέτι γὰρ εἶναι τοὺς τεθνηκότας. Ὁ δὲ

20 δεῦτερος, πότερον τὴν γῆν ἢ τὴν θάλατταν μείζονα τρέφει ἠθρία, τὴν γῆν· ταύτης γὰρ ἔφη μέρος εἶναι τὴν θάλατταν. Ὁ δὲ τρίτος, ποῖόν ἐστι ζῶον πανουργότατον, ὃ μέχρι [τοῦ] νῦν, εἶπεν, ἄνθρωπος οὐκ ἔγνωκεν. Ὁ δὲ τέταρτος ἀνακρινόμενος, τίτι λογισμῶ

25 τὸν Σάββαν ἀπέστησεν, ἀπεκρίνατο καλῶς ζῆν βουλόμενος αὐτὸν ἢ καλῶς ἀποθανεῖν. Ὁ δὲ πέμπτος ἐρωτηθεὶς, πότερον οἴεται τὴν ἡμέραν ἢ τὴν νύκτα προτέραν γεγενῆσθαι, τὴν ἡμέραν, εἶπεν, ἡμέρα μῆ· καὶ προσεπέειπεν οὕτως, θαυμάσας τοῦ βασιλέως, ὅτι

30 τῶν ἀπόρων ἐρωτήσεων ἀνάγκη καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀπόρους εἶναι. Μεταλαβὼν οὖν τὸν ἕκτον ἡρώτα, πῶς ἂν τις φιληθείη μάλιστα, ἂν κράτιστος ὢν, ἔφη, μὴ φοβερὸς ἦ. Τῶν δὲ λοιπῶν τριῶν ὃ μὲν ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν τις ἐξ ἀνθρώπων γένοιτο θεός, εἴ τι πράξειεν,

35 εἶπεν, ὃ πράξει δυνατόν ἀνθρώπῳ μὴ ἔστιν· ὃ δὲ περὶ ζωῆς καὶ θανάτου, πότερον ἰσχυρότερον, ἀπεκρίνατο τὴν ζωὴν τοσαῦτα κακὰ φέρουσιν. Ὁ δὲ τελευταῖος, μέχρι τίνος ἀνθρώπῳ καλῶς ἔχον ζῆν, μέχρι οὐ μὴ νομίζει τὸ τεθῆναι τοῦ ζῆν ἄμεινον. (3) Οὕτω δὲ

40 τραπόμενος πρὸς τὸν δικαστὴν ἐκέλευσεν ἀποφαινεσθαι. Τοῦ δὲ ἕτερον ἑτέρου χειρὸν εἰρηκέναι φήσαντος, «Ὁδοκοῦν, ἔφη, [καὶ] σὺ πρῶτος ἀποθανῆ τοιαῦτα κρίνων.» «Ὁὐκ ἂν γε, εἶπεν, ὃ βασιλεῦ, εἰ μὴ σὺ ψεύδη φήσας πρῶτον ἀποκτενεῖν τὸν ἀποκρινάμενον κάκιστα.»

45 LXV. Τούτους μὲν οὖν ἀφῆκε δωρησάμενος πρὸς δὲ τοὺς ἐν δόξῃ μάλιστα καὶ καθ' αὐτοὺς ἐν ἡσυχίᾳ ζῶντας ἐπεμψεν Ὀνησίκριτον ἀφικέσθαι δεόμενος πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ Ὀνησίκριτος ἦν φιλόσοφος τῶν Διογένηι τῷ Κυνικῷ συνεσχολακότων. Καὶ φησι τὸν μὲν Καλανὸν

50 ὕβριστικῶς πάνυ καὶ τραχέως κελεύειν ἀποδύντα τὸν χιτῶνα γυμνὸν ἀκροῖσθαι τῶν λόγων· ἄλλως δὲ οὐ διαλέξεσθαι πρὸς αὐτόν, οὐδ' εἰ παρὰ τοῦ Διὸς ἀφίκεται· τὸν δὲ Δάνδαμιν πραότερον εἶναι καὶ διακούσαντα περὶ Σωκράτους καὶ Πυθαγόρου καὶ Διογένης εἰπεῖν ὡς

ut excindenda fuerit. Itaque tantum animi deliquium Alexandro, dum exsecaretur ea, obortum est, ut morti fuerit proximus. Rediit tamen ad se, et mortis periculum superavit. (5) Nondum plane recuperatis viribus (etenim per haud exiguum tempus diata curari opus habuit), desiderio sui videndi tumultuari foris Macedones audiens, veste sumpta ad eos exivit, sacrisque factis rediit. Inde auctus multas in transitu magnas urbes, multum regionis subegit.

LXIV. Ex Gymnosophistis, qui Sabbæ deficiendi auctores fuerant et plurima mala Macedonibus paraverant, decem quum cepisset, qui arguti in respondendo succincteque explicanda quaestione essent, quaestiones eis ambiguas proposuit, qui primus non recte dissolvisset quod interrogabatur, eum se et reliquos ita deinceps ordine interfecturum minitans, iudiciumque ea de re uni de natu maximis committens. (2) Primus pluresne vivos esse an mortuos putaret interrogatus: vivos respondit; mortuos enim non amplius esse. Alter, marene an terra majores aleret bestias. Terra, inquit; ejus enim pars est mare. Tertius, quod animantium esset callidissimum: Id, ait, quod ab homine nondum est cognitum. Quartus, qua ratione Sabbæ defectionem persuasisset: Ut, inquit, aut bene viveret, aut honeste moreretur. Quintus, diemne an noctem prius exstitisse arbitraretur: Dies, ait, uno die prior fuit; et mirante responsonem rege addidit, necessario quaestionibus ambiguis propositis, obscuras etiam fieri responsones. Sextus, qua ratione aliquis efficere posset, ut maxime diligeretur: Si, inquit, optimus sit, neque tamen terribilis. Septimus, quonam pacto aliquis ex homine fieri posset deus, respondit, Si quid faciat, quod homo facere nequeat. Octavus, morsne an vita sit robustior: vitam dixit, ut quae tot mala perferat. Ultimi, quum percontaretur Alexander quousque homini commode vivendum putaret, responsio fuit: Tantisper, dum mortem non putaret vita potioem. (3) Conversus inde rex ad iudicem, sententiam ferre jussit; quumque is unum alio deterius respondisse pronuntiaret: Ergo, inquit, tibi primo moriendum est ita iudicanti. Nequaquam, ait ille, si quidem, o rex tibi constes, qui eum te interfecturum primo loco dixeris, qui omnium pessime respondisset.

LXV. Hos quidem donatos dimisit. Onesicritum vero ad eos Gymnosophistas, qui celebri fama in otio vivebant, misit petitum, ut ad se venirent. Onesicritus philosophus erat, Diogenis Cynici aliquando sectator. Is refert Calanum contumeliose admodum et aspere sibi mandasse, ut vestimentoposito nudus ipsum audiret; alioquin non esse cum ipso collocuturum, ne si ab ipso quidem Jove missus fuisset. Dandamin autem mansuetiorem se praebuisse, et quum de Socrate Pythagoraeque ac Diogene sermonem accepisset,

εὐφρο
τοὺς
τὸν Δ
νος Χ
5 (2) Τ
Ἀλέξ
κὴν
τοῦ
λήνω
10 γμα
γάρ
ἐπάτ
ἐπέρ
ζων κ
15 ἐπισ
λετο
τῆς δ
Ἀλέξ
L
20 ὅπαγ
δὲ τα
ἦν Σ
(2) Τ
ἐπίδ
25 ἔϊτα
7026 ἦνα
μὲν ν
σας,
δὲ Ὁ
30 εἰς ἐ
ἀπίδ
τον ἔ
μυ
καὶ π
35 αἰτα
διέφ
ὀλίγ
τίου
εἶχε
40 ταῦ
ἀφθ
παρ
I
μῆσ
45 μαν
μετ
νεῖ
καὶ
καὶ
10 καὶ
ἀγο
νον
ρισ
τῆν

εὐφρεῖς μὲν αὐτῷ γεγονέναι δοκοῦσιν οἱ ἄνδρες, λίαν δὲ τοὺς νόμους αἰσχυρόμενοι βεβιωκέναι. Ἄλλοι δὲ φασὶ τὸν Δάνδαμιν οὐδὲν εἰπεῖν ἀλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον, « Τίνος χάριν ὁ Ἀλέξανδρος ὁδὸν τοσαύτην δεῦρ' ἦλθε; »
 5 (2) Τὸν μέντοι Καλανὸν ἔπεισεν ὁ Ταξιάρχης ἔλθεῖν πρὸς Ἀλέξανδρον. Ἐκαλεῖτο δὲ Σφίνης· ἐπεὶ δὲ κατ' Ἰνδι-
 κὴν γλῶτταν τῷ Καλέ προσαγορεύων ἀντὶ τοῦ Χαίρειν
 τοὺς ἐντυγχάνοντας ἠσπάζετο, Καλανὸς ὑπὸ τῶν Ἑλ-
 λήνων ὠνομάσθη. Τοῦτον δὲ λέγεται καὶ τὸ παράδει-
 10 γμα τῆς ἀρχῆς τῷ Ἀλεξάνδρῳ προθέσθαι. Καταβαλὼν
 γὰρ ἐν μέσῳ βύρσαν τινὰ ξηρὰν καὶ κατεσκληκυῖαν
 ἐπάτησε τὸ ἄκρον ἢ δὲ εἰς ἐν πεισθεῖσα τοῖς ἄλλοις
 ἐπήρηθη μέρεσι. Καὶ τοῦτο περιῶν ἐν κύκλῳ καὶ πιέ-
 ζων κατ' ἕκαστον ἐδείκνυε γιγνόμενον, ἄχρι οὗ τὸ μέσον
 15 ἐπιστάς κατέσχευε καὶ πάντα οὕτως ἠρέμησεν. Ἐθού-
 λετο δὲ ἡ εἰκὼν ἐνδείξει εἶναι τοῦ τὰ μέσα δεῖν μάλιστα
 τῆς ἀρχῆς πιέζειν καὶ μὴ μακρὰν ἀποπλανᾶσθαι τὸν
 Ἀλέξανδρον.

LXVI. Ἡ δὲ διὰ τῶν ποταμῶν πρὸς τὴν θάλατταν
 20 ὑπαγωγή μῆνῶν ἑπτὰ χρόνον ἀνήλωσεν. Ἐμβαλὼν
 δὲ ταῖς ναυσὶν, εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἀνέπλευσε πρὸς νῆσον,
 ἣν Σκιλλοῦστιν αὐτὸς ὠνόμασεν, ἕτεροι δὲ Ψιλτοῦκιν.
 (2) Ἐνταῦθα δὲ ἀποθὰς ἔθυε τοῖς θεοῖς καὶ τὴν φύσιν
 ἐπεῖθε τοῦ πελάγους καὶ τῆς παραλίας ὅσον ἐφικτὸν ἦν.
 25 Ἔϊτα ἐπευξάμενος μῆδ' ἀνα μετ' αὐτὸν ἀνθρώπων ὑπερ-
 702βῆναι τοὺς ὄρους τῆς στρατείας, ἀνέστρεψε. Καὶ τὰς
 μὲν ναῦς ἐκέλευσε περιπλεῖν ἐν δεξιᾷ τὴν Ἰνδικὴν ἐχού-
 σας, ἡγεμόνα μὲν Νέαρχον ἀποδείξας, ἀρχικυβερνήτην
 δὲ Ὀνησίκριτον αὐτὸς δὲ περὶ δι' Ὀρειτῶν παρευόμενος
 30 εἰς ἐσχάτην ἀπορίαν προήχθη καὶ πλῆθος ἀνθρώπων
 ἀπώλεσεν, ὥστε τῆς μαχίμου δυνάμεως μὴδὲ τὸ τέταρ-
 τον ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἀπαγαγεῖν. (3) Καίτοι δώδεκα μὲν
 μυριάδες ἦσαν οἱ περὶ, τὸ δ' ἵππικὸν εἰς μυριάδας
 καὶ πεντακισχιλίους. Ἀλλὰ καὶ νόσοι χαλεπαὶ καὶ δι-
 35 αιταὶ πονηραὶ καὶ καύματα ξηρὰ καὶ πλείστους ὁ λιμὸς
 διέφθειρεν ἄσπορον χώραν ἐπιόντας ἀνθρώπων κακοβίων
 ὀλίγα καὶ ἀγεννῆ πρόβατα κεκτημένων, ἃ τοὺς θαλατ-
 τίους ἰχθύας εἰθισμένα προσφέρεσθαι σάρκα μοχθηρὰν
 εἶχε καὶ δυσώδη. Μόλις οὖν ἐν ἡμέραις ἐξήκοντα
 40 ταύτην διελθὼν καὶ τῆς Γεδρωσίας ἀψάμενος εὐθὺς ἐν
 ἀφρόνοις ἦν πᾶσι, τῶν ἐγγίστα σατραπῶν καὶ βασιλείων
 παρασκευασάντων.

LXVII. Ἀναλαβὼν οὖν ἐνταῦθα τὴν δύναμιν, ἐξώρ-
 45 μησε κώμῳ χρώμενος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ διὰ τῆς Καρ-
 μανίας. Αὐτὸν μὲν οὖν ἵπποι σχέδην ἐκόμιζον ὀκτῶ
 μετὰ τῶν ἑταίρων ὑπὲρ θυμῆλης ἐν ὑψηλῷ καὶ περιφρα-
 νεῖ πλασιῶν πεπηγυῖας εὐωχόμενον συνεχῶς ἡμέρας
 καὶ νυκτός· ἄμαζαι δὲ παμπληθεῖς, αἱ μὲν ἀλουργοῖς
 καὶ ποικίλοις περιβολαίοις, αἱ δ' ὕλης ἀεὶ προσφάτου
 50 καὶ χλωρᾶς σκιαζόμεναι κλάδοις εἴποντο τοὺς ἄλλους
 ἄγουσαι φίλους καὶ ἡγεμόνας ἐστεφανωμένους καὶ πί-
 νοντας. (2) Ἐἶδες δ' ἂν οὐ πέλτην, οὐ κράνος, οὐ σά-
 ρισσαν, ἀλλὰ φιάλαις καὶ βυτοῖς καὶ θηρικλείοις παρὰ
 τὴν ὁδὸν ἄπασαν οἱ στρατιῶται βαπτίζοντες ἐκ πύθων

dixisse, videri sibi istos viros bono fuisse ingenio praeditos, sed nimia legum verecundia vixisse. Alii Dandamin aliud nihil, nisi hoc unum dixisse tradunt: Cur tam longo itinere Alexander huc venit? (2) Calano tamen Taxiles persuasit ut ad Alexandrum iret. Sphinae ei nomen fuit, sed quod congressos secum Indica voce καλέ (id est, salve) compellaret, a Graecis Calanus est dictus. Hunc ferunt Alexandro imaginem regni proposuisse. Corium scilicet probe siccatum et aridum in medium proposuisse, ejusque extremum calcasse, eo factum ut hoc uno loco presso cetera partes se erigerent. Quumque per orbem circumiens et pedibus stringens in omni parte hoc evenire monstrasset, medio tandem corio instituisse, ita omnes partes subsedissee. Indicavit autem hoc exemplo, medias maxime partes regni tenendas, neque procul aberrandum Alexandro.

LXVI. Enimvero septem menses impensi sunt isti per flumina in Oceanum subvectioni. Hinc navibus ingressus ad insulam venit, quam ipse Scillustin, ceteri Psiltucin nominarunt. Hic egressus sacra diis fecit, marisque ejus et orae, quantum ejus fieri potuit, naturam contemplatus, deos precatus est, ne quis post ipsum homo fines istius expeditionis excederet. (2) Inde rediens classem ita Oceanum jussit circumvehi, uti Indiae oram a dextra haberet, eique ducem Nearchum, gubernatorem principem Onesicritum praefecit. Ipse pedestri itinere per Oritas profectus in extremam difficultatem incidit, tantamque hominum multitudinem deperdidit, ut bellicarum copiarum ne quadrantem quidem ex India reduxerit. (3) Et quidem centum viginti peditum, ad quindocim equitum millia secum habuerat. Enimvero graves morbi, victus pravus, aestus in summa siccitate multos, plurimos fames perdidit, regionem incultam peragrantes hominum miseram vitam tolerantium et qui paucas tantum atque viles habebant oves, quarum ob marinorum piscium esum foetida esset ciboque incommoda caro. Hanc quum sexaginta dierum spatio aegre transivisset, simul ut in Gedrosiam pervenit, commeatum a proximis satrapis et regibus afflatim paratum invenit.

LXVII. Ibi refecto exercitu, septem diebus comessando per Carmaniam transit. Ipsum cum sociis super machina in sublimi et insigni tabulato constructa noctes diesque potantem octo equi lento gressu portabant; sequebantur permulti currus, velis alii purpureis et picturatis, alii recentibus subinde et viridibus obumbrati frondibus, quibus reliqui socii et duces coronati et potantes vehebantur. (2) Parmam autem, galeam, aut sarissam nullam vidisses, sed universo itinere milites vinum ex cadis atque crateribus magnis haurientes pateris, scyphis ac thericleis, invicemque sibi quum in itinere faciendo, tum corporibus reclinatis ad

μεγάλων καὶ κρατήρων ἀλλήλοισι προέτινον, οἱ μὲν ἐν τῷ πράγειν ἅμα καὶ βαδίζουσιν, οἱ δὲ κατακείμενοι. Πολλὴ δὲ μουσα συρίγγων καὶ αὐλῶν ᾠδῆς τε καὶ ψαλμοῦ καὶ βαρχείας γυναικῶν κατεῖχε πάντα τόπον. Τῷ δὲ ἀτάκτῳ καὶ πεπλανημένῳ τῆς πορείας παρεῖπετο [ταῖς φιάλαις] καὶ παιδιὰ βαρχικῆς ὕβρεως, ὡς τοῦ θεοῦ παρόντος αὐτοῦ καὶ συμπαραπέμποντος τὸν κῶμον. d
(3) Ἐπεὶ δὲ ἦκε τῆς Γεδρωσίας εἰς τὸ βασιλεῖον, αὐθις ἀνελάμβανε τὴν στρατιάν πανηγυρίζων. Λέγεται δὲ μεύοντα αὐτὸν θεωρεῖν ἀγῶνας χορῶν, τὸν δὲ ἐρώμενον Βαγῶνα χορεύοντα νικῆσαι καὶ κεκοσμημένον διὰ τοῦ θεάτρου παρελθόντα καθίσει παρ' αὐτόν ἰδόντας δὲ τοὺς Μακεδόνας κροτεῖν καὶ βοᾶν φιλήσαι κελεύοντας, ἄχρι οὗ περιβαλὼν κατεφίλησεν.

15 LXVIII. Ἐνταῦθα τῶν περὶ Νέαρχον ἀναβάντων πρὸς αὐτὸν ἤσθεις καὶ διακούσας τὰ περὶ τὸν πλοῦν, ὤρμησεν αὐτὸς πλεύσας κατὰ τὸν Εὐφράτην στόλῳ μεγάλῳ, εἶτα περὶ τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Λιβύην παρακομισθεὶς διὰ στηλῶν Ἑρακλείων ἐμβολεῖν εἰς τὴν 20 ἐντὸς θάλασσαν. Καὶ πλοῖα παντοδαπά περὶ Θάψακον ἐπήγνυτο καὶ συνήγοντο ναῦται καὶ κυβερνήται πανταχόθεν. (2) Ἡ δὲ ἄνω στρατεία χαλεπὴ γενομένη κατὰ τὸ περὶ Μαλλοῦ τραῦμα καὶ ἡ φοβρὰ πολλὴ λεχθεῖσα τῆς δυνάμεως ἀπιστία τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τὰ τε ὑπήκοα πρὸς ἀποστάσεις ἐπῆρε καὶ τοῖς στρατηγοῖς καὶ 25 σατράπαις ἀδικίαν πολλὴν καὶ πλεονεξίαν καὶ ὕβριν ἐποίησε, καὶ ἴσως διέδραμε σάλος ἀπάντων καὶ νεωτερισμός. Ὅπου καὶ πρὸς Ἀντίπατρον Ὀλυμπιάς καὶ Κλεοπάτρα στασιάζουσαι διείλοντο τὴν ἀρχήν, Ὀλυμπίας μὲν Ἡπειρον, Κλεοπάτρα δὲ Μακεδονίαν παραλαβοῦσα. Καὶ τοῦτο ἀκούσας Ἀλέξανδρος βέλτιον ἐφη βεβουλεύσθαι τὴν μητέρα· Μακεδόνας γὰρ οὐκ ἂν ὑπομείναι βασιλευμένους ὑπὸ γυναικός. (3) Διὰ ταῦτα Νέαρχον μὲν αὐθις ἐπὶ θάλασσαν ἐπεμψεν, ἐμπλήσαι 703 πολέμου ἅπασαν ἐγνωκώς τὴν παραλίαν, αὐτὸς δὲ καταβαίνων ἐκόλαζε τοὺς πονηροὺς τῶν στρατηγῶν. Τῶν δὲ Ἀβουλήτου παίδων ἓνα μὲν Ὀξυάρτην αὐτὸς ἀπέκτεινε σαρίσση διελάσας, Ἀβουλήτου δὲ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων παρασκευάσαντος, ἀλλ' ἡ τρισχίλια τάλαντα 40 νομίσματος αὐτῷ προσαγαγόντος, ἐκέλευσε τοῖς ἵπποις τὸ ἀργύριον παραβαλεῖν. Ὡς δ' οὐκ ἐγεύοντο, φήσας « Τί οὖν ὄφελος ἡμῖν τῆς σῆς παρασκευῆς; » καθεῖρξε τὸν Ἀβουλήτην.

LXIX. Ἐν δὲ Πέρσαις πρῶτον μὲν ἀπέδωκε τὸ νόμισμα ταῖς γυναῖξιν, ὥσπερ εἰώθεισαν οἱ βασιλεῖς, ὁσάκις εἰς Πέρσας ἀφίκοντο, δίδοναι χρυσοῦν ἐκάστη. Καὶ διὰ τοῦτο φασι ἐνίοις μὴ πολλάκις, Ὡχον δὲ μὴδὲ ἅπασι εἰς Πέρσας παραγενέσθαι διὰ μικρολογίαν ἀποξενώσαντα τῆς πατρίδος ἑαυτόν. (2) Ἐπειτα τὸν Κύρου τάφον εὐρὴν διορυγμένον ἀπέκτεινε τὸν ἀδικήσαντα, καίτοι Πελλαῖος ἦν οὗ τῶν ἀσημοτάτων ὁ πλημμελήσας, ὄνομα Πολύμαχος. Τὴν δὲ ἐπιγραφὴν ἀναγνοὺς ἐκέλευσεν Ἑλληνικοῖς ὑποχαράξαι γράμμασιν. Ἐἶχε δὲ οὕτως· « Ὡ ἀνθρώπε, ὅστις εἶ καὶ ὄθεν ἦκεις, ὅτι

quietem propinantes. Omnia autem fistularum, tibiarum, carminum et cantilenarum sonitu, mulierumque bacchationibus perstrebant et incompositum vagumque iter facientibus [inter pocula] subibat orgia Bacchi per lasciviam simulare, tanquam presente et pompam eam ducente deo. (3) Postquam in regiam Gedrosiæ pervenit Alexander, iterum festos agens dies exercitum recreavit. Ferunt eum temulentum chororum certamina spectasse, Bagoam amasium ipsius choros ducentem victoria potitum, utque erat ornatus, medio theatro transisse et ad regem aggressum juxta consedisse. Macedones quum id cernerent, plausum dedisse, neque vociferandi ut eum rex oscularetur finem ante fecisse, quam Bagoæ amplexum is osculumque tulisset.

LXVIII. Huc ad eum quum pervenisset Nearchus, delectatus navigationis ejus narratione, statuit ipse magna cum classe secundo Euphrate in Oceanum devehī, atque inde juxta Arabiam et Africam facta navigatione, per columnas Herculis in mare Mediterraneum intrare. Itaque apud Thapsacum omnis generis navigia compingi et undique nautæ gubernatoresque conducī cœpti. (2) At molestia expeditionis in superioribus provinciis susceptæ et vulnus in prælio cum Mallis acceptum ingensque quæ ferebantur strages exercitus, ex ambigua de ejus salute nunciorum fide, subditos ad rebellionem pellexerat, ducibusque et satrapis multa injuste, insolenter atque ex cupiditatibus agendi ansam præbuerat, et jam undique res fluctuabant atque defectionem spectabant. Quando Olympias et Cleopatra mota adversus Antipatrum seditione, ita inter se imperium partitæ erant, ut illa Epirum, hæc Macedoniam teneret. Qua re ad Alexandram perlata, rectius consuluisse sibi matrem dixit, quod Macedones mulieris regnum nequaquam essent perpessuri. (3) His motibus impulsus Nearchum rursus ad mare dimisit, consilio oram totam bellis implendi. Ipse ex superiori Asia degressus pœnas de malis præfectis sumpsit, Oxyartemque unum de Abuleti liberis sarissa confodit. Abuletus nihil rerum necessariorum apparaverat; tria millia modo talentorum pecuniæ ipsi attulerat. Alexander id argentum equis proponi jussit, quumque ii non gustarent: Quid ergo, inquit, nobis tuus apparatus prodest? Abuletumque in carcerem conjecit.

LXIX. In Persis primum pecuniam mulieribus distribuit. Nam mos regibus Persarum fuit, ut quoties in eam regionem venissent, aureum singulis Persarum mulieribus dividerent; ideoque ferunt quosdam reges raro, Ochum ne semel quidem venisse, sed ob tenacitatem voluntarium sibi a patria exsilium indixisse. (2) Deinde Cyri sepulcrum effossum offendens, auctorem facinoris Polymachum, minime quidem ignobilem hominem Pellaque oriundum, necavit. In descriptionem quum legisset, Græcis quoque subscribi litteris jussit. Ejus hæc fuit sententia: « Quicumque ades morta-

μὲν γὰρ
μενος τῆ
νήσης, ἡ
οὖν ἐμπο
6 θόντα τῆ
λανός ἐντ
ἡτήσατο
πρὸς αὐτ
τῶν τρυ
10 ρόντας τῆ
νὴν ἡδέα
αὐτὸν δὲ
ὄψεσθαι.
ψάμενος
15 ὃ κατεκλ
ἐαυτὸν τῆ
πολλοὺς ἐ
πῶν ἐπ
Ἰνδοῦ πρ
20 LXX
καὶ συνα
δεῖπνον,
Ἄο μὲν οὖ
προσῆλθε
25 ἡμέρας τ
τετταρά
μέθῃ κρύ
ἐν Σούσα
τὴν Δαρ
30 στας τοῖς
Μακεδόν
χίλιον τ
ἐκάστη γ
τε ἄλλα
35 νείσασθ
παντὸς θ
τριάκον
νης δὲ ἑ
καὶ παρ
40 τράπεζ
μενος, ἡ
704 καὶ παρ
πολεμ
41 κοῦ βέλ
ἐξελείν
χόμενο
Οὐ μὲ
ἦν ἐαυ
50 Καὶ τῆ
χρήμα
LX
μένους
ἀνδρῶ

μὲν γὰρ ἤξεισ ἄδα, ἐγὼ Κῦρος εἰμὶ ὁ Πέρσαις κτησά-
 μενος τὴν ἀρχήν. Μὴ οὖν τῆς ὀλίγης ταύτης γῆς φθο-
 νήσης, ἢ τοῦ μόνου σώματος περικαλύπτει. » Ταῦτα μὲν
 οὖν ἐμπαθῆ σφόδρα τὸν Ἀλέξανδρον ἐποίησεν ἐν νύκτι λα-
 5 βόντα τὴν ἀδηλόγητα καὶ μεταβολήν. (3) Ὁ δὲ Κα-
 λανὸς ἐνταῦθα χρόνον οὐ πολλὸν ὑπὸ κοιλίας ἐνοσσηθεὶς
 ἠτήσατο πυρὰν αὐτῷ γενέσθαι. Καὶ κομισθεὶς ἔπιπυ
 πρὸς αὐτήν, ἐπευξάμενος καὶ κατασπείσας ἑαυτοῦ καὶ
 τῶν τριῶν ἀπαρξάμενος ἀναβαίνων ἐδεξιοῦτο τοὺς πα-
 10 ρόντας τῶν Μακεδόνων καὶ παρεκάλει τὴν ἡμέραν ἐκεί-
 νην ἠδέως γενέσθαι καὶ μεθυσθῆναι μετὰ τοῦ βασιλέως,
 αὐτὸν δὲ ἐκείνους ἐφη μετ' ὀλίγον χρόνον ἐν Βαβυλῶνι
 ὄψεσθαι. Ταῦτα δ' εἰπὼν κατακλιθεὶς καὶ συγκαλυ-
 ψάμενος οὐκ ἐκινήθη τοῦ πυρὸς πλησιάζοντος, ἀλλ', ἐν
 15 ᾧ κατεκλίθη σῆματι τοῦτο διατηρῶν, ἐκαλλίευσεν
 ἑαυτὸν τῷ πατρὶν νόμῳ τῶν ἐκεῖ σοφιστῶν. Τοῦτο
 πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον ἄλλος Ἴνδός ἐν Ἀθήναις Καίσαρι
 συνῶν ἐποίησε καὶ δεικνυταί μέχρι νῦν τὸ μνημεῖον
 Ἴνδοῦ προσαγορευόμενον.
 20 LXX. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τῆς πυρᾶς γενόμενος
 καὶ συναγαγὼν πολλοὺς τῶν φίλων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐπὶ
 δεῖπνον, ἀγῶνα προὔθηκε καὶ στέφανον ἀκρατοποσίας.
 Ὁ μὲν οὖν πλείστον πίων Πρόμαχος ἄχρι χροῶν τεσσάρων
 προῆλθε καὶ λαβὼν τὸν νικητήριον στέφανον τάλαντον,
 25 ἡμέρας τρεῖς ἐπέζησε. Τῶν δὲ ἄλλων, ὡς Χάρης φησὶ,
 τετταράκοντα καὶ εἰς ἀπέθανον πίνοντες, ἰσχυροῦ τῆ
 μέθης κρύους ἐπιγενομένου. (2) Τῶν δὲ ἑταίρων γάμον
 ἐν Σούσοις ἐπιτελῶν καὶ λαμβάνων μὲν αὐτὸς γυναῖκα
 τὴν Δαρείου θυγατέρα Στάτειραν, διανέμων δὲ τὰς ἀρί-
 30 στας τοῖς ἀρίστοις, κοινὸν δὲ τῶν ἤδη προγεγαμηκῶτων
 Μακεδόνων γάμον καλὸν ἐστίασας, ἐν ᾧ φασὶν ἐννακισ-
 χιλίων τῶν παρακεκλημένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον ὄντων
 ἑκάστῳ χρυσὴν φιάλην πρὸς τὰς σπονδὰς δοθῆναι, τὰ
 τε ἄλλα θαυμαστῶς ἐλαμπρύνετο καὶ τὰ χρέα τοῖς δα-
 35 νείασιν ὑπὲρ τῶν ὀφειλόντων αὐτὸς διαλύσας, τοῦ
 παντὸς ἀναλώματος ἐλάσσονος μυρίων τάλαντων ἑκατὸν
 τριάκοντα τάλαντοις γενομένου. (3) Ἐπεὶ δὲ Ἀντιγέ-
 νης ὁ ἑτερόφθαλμος ὡς ὀφειλῶν ἀπεγράψατο ψευδῶς
 καὶ παραγαγὼν τινὰ φάσκοντα δεδανεικέναι πρὸς τὴν
 40 τράπεζαν ἀπέτισε τὸ ἀργύριον, εἶτα ἐφωράθη ψευδό-
 μενος, ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς ἀπήλασε τῆς αὐλῆς αὐτὸν
 70 καὶ παρέλετο τὴν ἡγεμονίαν. Ἦν δὲ λαμπρὸς ἐν τοῖς
 πολεμικοῖς ὁ Ἀντιγένης καὶ ἔτι δὲ νέος ὢν, Φιλίππου
 πολιορκουῦντος Πέρινθον, ἐμπεσόντος αὐτῷ καταπελι-
 45 κοῦ βέλους εἰς τὸν ὀφθαλμὸν, οὐ παρέσχε βουλομένοις
 ἐξελεῖν τὸ βέλος οὐδὲ ὑψήκατο πρὶν ὄσασθαι προσμα-
 χόμενος καὶ κατακλεῖσαι τοὺς πολεμικοὺς εἰς τὸ τεῖχος.
 Οὐ μετρίως οὖν τότε τὴν ἀτιμίαν ἔφερεν, ἀλλὰ δῆλος
 ἦν ἑαυτὸν ὑπὸ λύπης καὶ βαρυθυμίας διαχρησόμενος.
 50 Καὶ τοῦτο δέσας ὁ βασιλεὺς ἀνῆκε τὴν ὀργὴν καὶ τὰ
 χρήματα ἔχειν ἐκέλευσεν αὐτόν.

LXXI. Τῶν δὲ παίδων τῶν τρισυμρίων, οὓς ἀσκού-
 μένους καὶ μανθάνοντας ἀπέλιπε, τοῖς τε σώμασιν
 ἀνδρείων φανέντων καὶ τοῖς εἴδεσιν εὐπρεπῶν ἔτι δὲ

lium, atque undecunque veneris, (venturum enim te scio,)
 Cyrus ego sum, qui Persicum regnum constitui. Ne igitur
 tantillum mihi telluris invidias, qua corpus meum obte-
 gatur. » Hæc res animum Alexandri majorem in modum
 C perturbavit, incertam rerum vicissitudinem reputantis. (3)
 Ibidem Calanus quum ex alvo modicum tempus laborasset,
 rogam sibi exstrui postulavit. Et ad hunc equo advectus,
 quum se certis precibus consecrasset, primitiasque crinium
 injecisset, ascendit, ac Macedones qui tum aderant salu-
 tans, hortatus est ut eam diem hilarem sumerent, ac cum
 rege compotarent, quem ipse paullo post Babylone esset vi-
 surus. Hæc locutus se reclinavit, vestibisque velavit,
 neque igne appropinquante se commovit, sed eo quo re-
 cubuerat habitu servato, more ejus regionis sophistarum
 antiquo se ipsum sacrificavit. Hoc idem multis interjectis
 annis Indus quidam Cæsaris assecla Athenis fecit, cujus
 hodie etiam ostenditur monumentum atque Indi sepulcrum
 d dicitur.

LXX. Digressus a rogo Alexander, multis amicorum et
 ducum convocatis ad cenam, certamen poculorum coro-
 namque ei qui plurimum meri ebibisset, proposuit. Ejus
 victor Promachus usque ad quatuor choas processit, ac vi-
 e ctoriæ præmium nactus talentum, tres dies supervixit. Re-
 liquorum compotorum quadraginta unum mortuos testatur
 Chares, oborto post ebrietatem vehementi frigore. (2)
 Nuptias amicorum Susis celebrans atque ipse filiam Darii
 Statiram ducens, præstantissimas ceteris suorum præ-
 stantissimis conjunxit, ac Macedonibus qui jam ante nuptias
 peregerant, epulum sponsale egregium præbens (quum qui-
 dem novem hominum millibus ad cenam invitatis, uni-
 cuique aurea patera ad libandum data est), quum in reli-
 quis admirabili est usus magnificentia, tum æs alienum
 f de suo ipse creditoribus dissolvit, cujus summa impensæ
 fuerunt novem millia talentorum et octingenta septuaginta
 talenta. (3) Antigenem vero luscum, quod is se debere
 mentitus fuisset et fictitium creditorem ad mensam addu-
 xisset, cui pecuniam redderet, deprehensum imposturæ
 præ ira aula et imperio amovit. Præclarus rebus bellicis
 fuit is Antigenes, juvenisque adhuc, Philippo Perinthum
 oppugnante, quum sagitta catapultæ acta oculum ictus esset,
 non ante passus fuit sibi telum a suis extrahi, quanquam
 instantibus, quam intra muros hostem vi repulisset. Ita-
 que hanc ignominiam haud mediocriter ferenti, veritus
 ne se ipsum præ mœrore interficeret, rex gratiam delicti
 fecit, pecuniamque eam habere ipsum jussit.

LXXI. Quum autem triginta ista puerorum millia, quos
 exercendos Græcæque disciplina instituendos reliquerat,
 non corporum modo viribus et specie decora, sed et agili-

καὶ ταῖς μελέταις εὐχέρειαν καὶ κουφότητα θαυμαστὴν ἐπιδειξαμένον, αὐτὸς μὲν ἤσθη, τοῖς δὲ Μακεδόσι δυσθυμία παρέστη καὶ δέος, ὡς ἤττον αὐτοῖς τοῦ βασιλέως προσέξοντος. Διὸ καὶ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πεπηρωμένους αὐτοῦ καταπέμποντος ἐπὶ θάλατταν, ὕβριν ἔφασαν εἶναι καὶ προπηλακισμόν, ἀνθρώποις ἀποχρησάμενον εἰς ἅπαντα νῦν ἀποτίθεσθαι σὺν αἰσχύνῃ καὶ προσρίπτειν ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς γονεῦσιν οὐ τοιούτους παραλαβόντα. Πάντας οὖν ἐκέλευον ἀφιέναι καὶ πάντας ἀχρήστους νομίζειν Μακεδόνας, ἔχοντα τοὺς νέους τούτους πυβρίχιστάς, σὺν οἷς ἐπιὼν κατακτήσεται τὴν οἰκουμένην. (2) Πρὸς ταῦτα χαλεπῶς ὁ Ἀλέξανδρος ἔσχε καὶ πολλὰ μὲν ἐλοιδόρησεν αὐτοὺς πρὸς ὄργην, ἀπελάσας δὲ τὰς φυλακὰς παρέδωκε Πέρσαις καὶ κατέστησεν ἐκ τούτων δορυφόρους καὶ βραβυδοφόρους, ὅφ' ὧν ὄρωντες αὐτὸν παραπεμπόμενον, αὐτοὺς δὲ ἀπειρογόμενους καὶ προπηλακιστομένους, ἐταπεινοῦντο· καὶ διδόντες λόγον εὕρισκον αὐτοὺς ὀλίγου δεῖν μανέντας ὑπὸ ζηλοτυπίας καὶ ὀργῆς. (3) Τέλος δὲ συμφρονήσαντες ἐβάδιζον ἀνοπλοὶ καὶ μονοχίτωνες ἐπὶ τὴν σκηνὴν μετὰ βῆθης καὶ κλαυθμοῦ παραδιδόντες ἑαυτοὺς καὶ χρῆσασθαι κελεύοντες ὡς κακοῖς καὶ ἀχαρίστοις. Ὁ δ' οὐ προσέτετο, καίπερ ἤδη μαλασσόμενος. Οἱ δ' οὐκ ἀπέστησαν, ἀλλ' ἡμέρας δύο καὶ νύκτας οὕτω προσεστώτες καὶ ὀλοφυρόμενοι καὶ κοίτραν ἀνακαλοῦντες ἐκατέρησαν. Τῇ δὲ τρίτῃ προσελθὼν καὶ θεασάμενος οἰκτροῦς καὶ τεταπεινωμένους ἐδάκρυε πολλὸν χρόνον· εἶτα μεμφόμενος μέτρια καὶ προσαγορεύσας φιλανθρώπως ἀπέλυσε τοὺς ἀχρήστους, δωρησάμενος μεγαλοπρεπῶς καὶ γράψας πρὸς Ἀντίπατρον, ὅπως ἐν πᾶσι τοῖς ἀγῶσι καὶ τοῖς θεάτροις προεδρίαν ἔχοντες ἐστεφανωμένοι καθέζοιντο. Ἰῶν δὲ τεθνηκότων τοὺς παῖδας ὄρφανούς ὄντας ἐμίσησθαι ἐποίησεν.

LXXII. Ὡς δὲ ἦκεν εἰς Ἐκβάτανα τῆς Μηδίας καὶ διώκησε τὰ κατεπιίγοντα, πάλιν ἦν ἐν θεάτροις καὶ πανηγύρεσιν, ἅτε δὴ τρισχιλίων αὐτῷ τεχνιτῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀφιγμένων. Ἐτυχε δὲ περὶ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας Ἡφαιστίων πυρέσσω· οἳ δὲ νέος καὶ στρατιωτικὸς οὐ φέρων ἀκριβῆ δίαίταν, ἅμα τῷ τὸν ἱατρὸν Γλαῦκον ἀπελθεῖν εἰς τὸ θέατρον περὶ ἄριστον γενόμενος καὶ καταφαγῶν ἀλεκτρούνα ἐφθόν καὶ ψυκτῆρα μέγαν ἐκπιὼν οἴνου, κακῶς ἔσχε καὶ μικρὸν διαλιπὼν ἀπέθανε. (2) Τοῦτο οὐδενὶ λογισμῷ τὸ πάθος Ἀλέξανδρος ἠνεγκεν, ἀλλ' εὐθὺς μὲν ἵππους τε κείραι πάντας ἐπὶ πένθει καὶ ἡμιόνους ἐκέλευσε καὶ τῶν περὶ πόλεωσιν ἀφείλε τὰς ἐπάλλξεις, τὸν δὲ ἄθλιον ἱατρὸν ἀνεσταύρωσεν, αὐλοῦς δὲ κατέπαυσε καὶ μουσικὴν πᾶσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ πολλὸν χρόνον, ἕως ἔξ Ἀμμωνος ἦλθε μαντεία τιμᾶν Ἡφαιστίωνα καὶ θύειν ὡς ἦρωι παρακελεύουσα. Τοῦ δὲ πένθους παρηγορίᾳ τῷ πολέμῳ χρώμενος ὥσπερ ἐπὶ θήραν καὶ κυνηγεσίαν ἀνθρώπων ἐξῆλθε καὶ τὸ Κοσσαίων ἔθνος κατεστρέφετο πάντας ἡβηρὸν ἀποσφάττων. Τοῦτο δὲ Ἡφαιστίωνος ἐναγισμὸς ἐκαλεῖτο. (3) Τύμβον δὲ καὶ ταφὴν αὐτοῦ καὶ τὸν περὶ ταῦτα κόσμον ἀπὸ

tate in exercitationibus ac velocitate admirabili uti videret, non levem cepit voluptatem, Macedonibus autem ea res tristitiam attulit atque sollicitudinem, ne in minori propterea apud regem essent pretio. Itaque quum is imbecillos Macedonum et membris mutilatos ad navigationem dimitteret, contumeliam esse et circumscribi se reliqui dixerunt, quod eos homines, quorum in omnibus negotiis abusus esset corporibus, ignominiose nunc deponeret, patriisque et parentibus non quales accepisset redderet. Quin universos potius Macedonas, veluti inutiles, dimitteret, ac cum juvenibus istis tripudiare in armis callentibus subigere mundum pergeret. (2) Hæc stomachum Alexandro moverunt gravibusque eos conviciis increpatos repulit, custodias Persis mandavit atque ex iis lictores et stipatores constituit. Macedones quum ab iis regem deduci, se cum dedecore esse rejectos viderent, animos demiserunt, collocutique mutuo senserunt præ ira se et æmulatione prope insanire. (3) Tandem ad se reversi unanimes ad tentorium regis accesserunt, inermes, uniuersaque singuli tunica amicti, ac cum clamore et eululato se regi dederunt, statuendique de ipsis ut malis ingratisque potestatem detulerunt. Alexander tametsi mitigatus, non admisit eos tamen, toto biduo totidemque noctibus continenter astantes, dominumque eum suum lugubriter invocantes. Tertia die progressus, quum miserabilem eorum et abjectum gestum videret, aliquamdiu illacrimavit; inde mediocriter verbis castigatos humaniter compellavit, militiæque inutiles magnifice donatos dimisit, Antipatro etiam scribens, omnibus certaminibus ac spectaculis præcipuum eis in theatro locum assignare, coronatosque sedere jussit. Defunctorum etiam pupillis stipendia decrevit.

LXXII. Postquam Ecbatana Mediæ pervenit, negotiis necessariis confectis, theatro iterum et ludis vacavit, quam ad rem tria artificum millia ex Græciâ ei missa venerant. Forte tum iisdem diebus Hephæstio quum febricitaret, accuratam dietam, homo scilicet juvenis et bellis assuetus, non ferens, Glaucō medico ad theatrum digresso, prandens gallum assatum devoravit, et ingens poculum vino plenum exhausit; quo facto deterius habuit, neque multo post decessit. (2) Hunc casum immodice tulit Alexander. Illico luctus causa omnium equorum mulorumque jubar totondit et circumjacentibus urbibus propugnacula ademit, miserum illum medicum in crucem sustulit, atque in castris tantisper tibiærum usum omnemque musicam inhibuit, dum ab Ammone oraculum allatum Hephæstioni honores et sacrificia tanquam heroi fieri jussit. Bello etiam ad leniendum dolorem usus, veluti ad hominum venationem exivit, Cossæamque gentem subegit, omnemque occidione occidit. Hæc justa Hephæstionis dicta sunt. (3) Porro autem decem millia talentorum in tumulum ejus at-

μυρίων
σθαι
δαπάν
μεγαλ
νοσομ
ἐντυγ
τύποι
κελε
νέσται
10 περιλ
δεξι
σαν ἀ
δὲ ἀτ
τότε κ
15 LX
χος (α
διὰ τ
Χαλδ
Ἀλέξ
20 καὶ π
διαφε
πεσον
κατὰ
εἴη π
25 τιν.
ρῶν τ
« Πα
Πυθα
Νεάρχ
30 καὶ π
δ' αὐτ
μέγισ
κτίσα
σφα
35 ὡς ἐδ
ἐν τῷ
στολή
μενος
συμφ
40 δὲ εἶν
ταῦθα
ἐν δεσ
δεσμο
λαβόν
45 πᾶν.
LX
θρωπ
ἠθύμ
φίλου
60 καὶ
Κάσα
τινάς
καὶ τ
τέστα

μυρίων ταλάντων ἐπιτελέσαι διανούμενος, υπερβαλέ-
σθαι δὲ τῷ φιλοτέχνῳ καὶ περιττῷ τῆς κατασκευῆς τὴν
δαπάνην, ἐπόθησε μάλιστα τῶν τεχνιτῶν Στᾶσικράτην
μεγαλοουργίαν τινὰ καὶ τὸλμαν καὶ κόμπον ἐν ταῖς και-
νοτομίαις ἐπαγγελλόμενον. Οὗτος γὰρ αὐτῷ πρότερον
ἐντυγὼν ἔφη τῶν ὄρων μάλιστα τὸν Θρᾶκιον Ἄθων δια-
τύπωσιν ἀνδρείκελον δέχεσθαι καὶ διαμόρφωσιν· ἂν οὖν
κελεύῃ, μονιμώτατον ἀγαλμάτων αὐτῷ καὶ περιφα-
νέστατον ἐξεργάσασθαι τὸν Ἄθων, τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ
10 περιλαμβάνοντα μυριάνδρον πόλιν οἰκουμένην, τῇ δὲ
δεξιᾷ σπένδοντα ποταμοῦ βέυμα δαψιλές εἰς τὴν θάλασ-
σαν ἀποβρέοντος. Ταῦτα μὲν οὖν παρητήσατο, πολλῶν
δὲ ἀτοπώτερα καὶ δαπανηρότερα τούτων σοφίζόμενος
τότε καὶ συμμηχανώμενος τοῖς τεχνίταις διέτριβεν.

15 LXXIII. Εἰς δὲ Βαβυλῶνα προάγοντος αὐτοῦ, Νεάρ-
χος (ἀφίκετο γὰρ αὐθις εἰσπλεύσας εἰς τὸν Εὐφράτην
διὰ τῆς μεγάλης θαλάσσης) ἔφη τινὰς ἐντυχεῖν αὐτῷ
Χαλδαίους παραινούντας ἀπέχεσθαι Βαβυλῶνος τὸν
Ἀλέξανδρον. Ὁ δὲ οὐκ ἐφρόντισεν, ἀλλ' ἐπερεύετο·
20 καὶ πρὸς τοῖς τείχεσι γινόμενος ὄρᾳ κόρακας πολλοὺς
διαφερομένους καὶ τύπτοντας ἀλλήλους, ὧν ἔνιοι κατέ-
πεσον παρ' αὐτόν. (2) Ἐπειτα μηνύσεως γενομένης
κατὰ Ἀπολλοδώρου τοῦ στρατηγοῦ τῆς Βαβυλῶνος, ὡς
εἶη περὶ αὐτοῦ τεθυμένος, ἐκάλει Πυθαγόραν τὸν μάν-
25 τιν. Οὐκ ἀρνούμενος δὲ τὴν πράξιν, ἠρώτησε τῶν ἱε-
ρῶν τὸν τρόπον· φήσαντος δὲ, ὅτι τὸ ἦπαρ ἦν ἄλοβον,
« Πάπα, εἶπεν, ἰσχυρὸν τὸ σημεῖον. » (3) Καὶ τὸν
Πυθαγόραν οὐδὲν ἠδίκησεν, ἤχθετο δὲ μὴ πεισθεὶς τῷ
Νεάρχῳ καὶ τὰ πολλὰ τῆς Βαβυλῶνος ἔξω κατασκηνοῦν
30 καὶ περιπλέων τὸν Εὐφράτην διέτριβεν. Ἦνώχλει
δ' αὐτὸν σημεῖα πολλά. Καὶ γὰρ λέοντα τῶν τρεφομένων
μέγιστον καὶ κάλλιστον ἡμέρας ὄνος ἐπελθὼν καὶ λα-
κτίσας ἀνείλεν. Ἀποδυσάμενος δὲ πρὸς ἀλειμμα καὶ
σφαιρᾶν αὐτοῦ καίζοντος, οἱ νεανίσκοι συσφαιρίζοντες,
35 ὡς ἔδει πάλιν λαθεῖν τὰ ἱμάτια, καθορῶσιν ἄνθρωπον
ἐν τῷ θρόνῳ καθεζόμενον σιωπῇ τὸ διάδημα καὶ τὴν
στολὴν τὴν βασιλικὴν περιεκείμενον. Οὗτος ἀνακρινό-
μενος, ὅστις εἶη, χρόνον πολλὸν ἀναυδος ἦν· μόλις δὲ
συμφρονήσας Διονύσιος μὲν ἔφη καλεῖσθαι, Μεσσήνιος
40 δὲ εἶναι τὸ γένος· ἐκ δὲ τίνος αἰτίας καὶ κατηγορίας ἐν-
ταῦθα κομισθεὶς ἀπὸ θαλάσσης πολλὴν γεγονέναι χρόνον
ἐν δεσμοῖς· ἄρτι δὲ αὐτῷ τὸν Σάραπιν ἐπιστάντα τοὺς
δεσμοὺς ἀνεῖναι καὶ προαγαγεῖν δεῦρο καὶ κελεύσαι
λαβόντα τὴν στολὴν καὶ τὸ διάδημα καθίσει καὶ σιω-
45 πᾶν.

LXXIV. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος τὸν μὲν ἄν-
θρωπον, ὥσπερ ἐκέλευον οἱ μάντιες, ἠφάνισεν· αὐτὸς δὲ
ἠθόμενός τε καὶ δύσελπις ἦν πρὸς τὸ θεῖον ἤδη καὶ πρὸς τοὺς
φίλους ὑποπτός. Μάλιστα δὲ Ἀντίπατρον ἐφοβείτο
50 καὶ τοὺς παῖδας, ὧν Ἴολας μὲν ἀρχιαινοχόος ἦν, ὁ δὲ
Κάσανδρος ἀφίκετο μὲν νεωστὶ, θεασάμενος δὲ βαρβάρους
τινὰς προσκυνούντας, ἅτε δὴ τεθραμμένος Ἑλληνικῶς
καὶ τοιοῦτο πρότερον μὴδὲν ἑωρακῶς, ἐγέλασε προπε-
τέστερον. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὠργίσθη καὶ δρασάμενος

que exsequias impendere quum animum induxisset, artificio
autem et ornatu apparatus impendium superare, maxime
omnium artificum Stasicratem requisivit, cujus in magni-
ficentia et novitate insolenti tentanda audaciam cognitam
habebat. Quippe is ante etiam cum Alexandro congressus
affirmaverat omnium montium Athon Thraciæ aptissimum
esse, qui in statuæ humanæ formam fingeretur; itaque si
juberet sibi stabilissimum et illustrissimum fabricari ex illo
monte monumentum, se ita Athon efformaturum, uti sin-
istra manū urbem populosam contineret, dextra autem
amnis in mare decurrentis copiosam aquam funderet. Quod
quum Alexander tunc repudiasset, isto tempore multo absur-
diora et sumptuosiora adhibitis artificibus instituebat atque
machinabatur.

LXXIII. Quum ad Babylonem procederet, Nearchus (is
enim rursus ab Oceano per Euphraten subvectus redierat)
retulit, quosdam Chaldaeos ad se venisse, qui regem Ale-
xandrum monere juberent, ut Babylonem vitaret. Verum
Alexander neglecta ea admonitione quum ad muros urbis jam
accessisset, corvorum turbam vidit mutuo concertantium,
seque invicem rostris ferientium, ita ut nonnulli juxta ipsum
deciderent. (2) Indicio etiam delato, Apollodorum Baby-
lonis præfectum de ipso exta consuluisse, Pythagoram ha-
rurpicem vocavit. Neque is factum infitatus est, et inter-
rogatus qualia fuissent exta, jecur sine capite apparuisse
dixit, et Alexander, Papæ, inquit, grave hoc ostentum!
Pythagoramque illæsum dimisit. (3) Interim graviter fe-
rens quod Nearchus non obtemperasset, plerumque extra
Babylonem se continuit et circumnavigando Euphrate tem-
pus traxit, multis eum prodigiis terrentibus. Etenim leo-
num qui alebantur maximum ac pulcherrimum asinus cicur
aggressus calce impacta occiderat. Quum ipse unguendi
causa vestibus se nudasset et pila luderet, adolescentes qui
una ludebant, quum jam vestes essent recipiendæ, hominem
conspiciunt in solio sedentem, tacitum, amictuque et dia-
demate regio indutum. Is interrogatus, quisnam esset,
aliquamdiu vocem nullam edidit; vix tandem animo recepto,
Dionysium se vocari respondit, genere Messenium esse,
mari huc advectum criminis ejusdam causa, diu in vinculis
habitum fuisse; modo Serapin ei astitisse, vincula solvisse,
huc produxisse et mandasse, ut diademate et amictu regio
C sumpto tacitus ibi sederet.

LXXIV. Hoc ut audivit Alexander, istum quidem homi-
nem jussu vatium e medio sustulit; ipse animo æger, minus
jam diis fidere, de amicis sinistra suspicari, præcipue autem
ab Antipatro et ejus filiis sibi metuere. Ex his Iolas pin-
cernarum princeps erat, Cassander recens eo advenerat.
Hic quum barbaros quosdam genua coram rege flectere cer-
neret, Græco nimirum more educatus, ac qui nihil tale
prius vidisset, liberius risit. Alexander autem iratus, cri-

αὐτοῦ τῶν τριῶν σφόδρα ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἔπεισε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν τοῖχον. (2) Αὐθὶς δὲ πρὸς τοὺς κατηγοροῦντας Ἀντιπάτρου λέγειν τι βουλόμενον τὸν Κασάνδρον ἐκκρούων, « Τί λέγεις; ἔφη, τοσαύτην ὁδὸν ἀνθρώπους μὴδὲν ἀδικουμένους, ἀλλὰ συκοφαντοῦντας ἐλθεῖν; » Φήσαντος δὲ τοῦ Κασάνδρου τοῦτο αὐτὸ σημεῖον εἶναι τοῦ συκοφαντεῖν, ὅτι μακρὰν ἤκουσι τῶν ἐφῆ, σοφίσματα τῶν Ἀριστοτέλους εἰς ἑκάτερον τῶν λόγων οἰμωζομένων, ἂν καὶ μικρὸν ἀδικοῦντες τοὺς ἀνθρώπους φανῆτε. » (3) Τὸ δὲ ὄλον οὕτω φασὶ δεινὸν ἐνδύναμι καὶ δευσοπιὸν ἐγγενέσθαι τῇ ψυχῇ τοῦ Κασάνδρου τὸ δέος, ὥστε ὕστερον χρόνοις πολλοῖς ἤδη Μακεδόνων βασιλεύοντα καὶ κρατοῦντα τῆς Ἑλλάδος ἐν Δελφοῖς περιπατοῦντα καὶ θεώμενον τοὺς ἀνδριάντας, εἰκότως Ἀλεξάνδρου φανείσης, ἄφνω πληγέντα φρίξαι καὶ κραδανοῦναι τὸ σῶμα καὶ μόλις ἀναλαθεῖν ἑαυτὸν ἱλιγγιάσαντα πρὸς τὴν ὄψιν.

LXXV. Ὁ δ' οὖν Ἀλέξανδρος ὡς ἐνέδωκε τότε πρὸς τὰ θεῖα ταραχώδης γενόμενος καὶ περίφοβος τὴν διάνοιαν, οὐδὲν ἦν μικρὸν οὕτως τῶν ἀθῶν καὶ ἀτόπων, ὃ μὴ τέρας ἐποιεῖτο καὶ σημεῖον· ἀλλὰ θυομένων καὶ καθαιρόντων καὶ μαντευόντων μεστὸν ἦν τὸ βασιλείου. Οὕτως ἄρα δεινὸν μὲν ἀπιστία πρὸς τὰ θεῖα καὶ καταφρόνησις αὐτῶν, δεινὴ δὲ αὐθὶς ἡ δεισιδαιμονία δίκην ὕδατος αἰεὶ πρὸς τὸ ταπεινούμενον ** καὶ ἀναπληροῦν ἀβελτηρίας καὶ φόβου τὸν Ἀλέξανδρον γενόμενον. (2) Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χρησμῶν τῶν περὶ Ἡρακλείωνος ἐκ θεοῦ κομισθέντων, ἀποθέμενος τὸ πένθος αὐθὶς ἦν ἐν θυοσίαις καὶ πότοις. Ἐστιάσας δὲ λαμπρῶς τοὺς περὶ Νέαρχον, εἶτα λουσάμενος, ὥσπερ εἰώθει μέλλων καθεύδειν, Μηδίου δεηθέντος ὄχγετο κωμασόμενος πρὸς αὐτόν· κακῆ πίων ὄλην τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἤρξατο πυρέττειν, οὔτε σκύφον Ἡρακλέους ἐκπίων οὔτε ἄφνω διαλλαγῆς γενόμενος τὸ μετὰ φρονον ὥσπερ λόγῃ πεπληγὸς, ἀλλὰ ταῦτά τινες φροντο δεινὸν γράφειν ὥσπερ δράματος μεγάλου τραγικὸν ἐξόδιον καὶ περιπαθεῖς πλάσαντες. Ἀριστόβουλος δὲ φησὶν αὐτὸν πυρέττοντα μανικῶς, διψήσαντα δὲ σφόδρα πιεῖν οἶνον· ἐκ τούτου δὲ φρενιτιάσαι καὶ τελευτῆσαι τριακάδι Δαισίου μηνός.

LXXVI. Ἐν δὲ ταῖς ἑφημερίαις οὕτως γέγραπται τὰ περὶ τὴν νόσον. Ὁγδόη ἐπὶ δεκάτῃ Δαισίου μηνός ἐκάθευδεν ἐν τῷ λουτρῶνι διὰ τὸ πυρέξαι. Τῇ δὲ ἐξῆς λουσάμενος εἰς τὸν θάλαμον μετῆλθε καὶ διημέρευε πρὸς Μηδίων κυθεύων. Εἶτ' ὄψις λουσάμενος καὶ τὰ ἱερὰ τοῖς θεοῖς ἐπιθεῖς ἐμφαγὼν διὰ νυκτὸς ἐπύρεξε. Τῇ εἰκάδι λουσάμενος πάλιν ἔθυσε τὴν εἰθισμένην θυσίαν καὶ κατακείμενος ἐν τῷ λουτρῶνι τοῖς περὶ Νέαρχον ἐσχολαζεν ἀκροώμενος τὰ περὶ τὸν πλοῦν καὶ τὴν μεγάλην θάλατταν. Τῇ δεκάτῃ φθίνοντος ταῦτα ποιήσας μᾶλλον ἀνεφλέχθη καὶ τὴν νύκτα βαρέως ἔσχε καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἐπύρετε σφόδρα. Καὶ μεταρθεὶς κατέκειτο παρὰ τὴν μεγάλην κολυμβήθραν, ὅτε δὴ τοῖς ἡγεμόσι διελέχθη περὶ τῶν ἐρήμων ἡγεμονίας τάξεω,

nibus utraque manu arrepti caput parieti allisit. (2) Iterum adversus Antipatri accusatores dicere aliquid cupientem Cassandrum rejiciens : Quid dicis? inquit; hosne homines nulla affectos injuria calumniandi modo causa tantum iter fecisse? Quumque Cassander hoc ipsum calumniarum indicium responderet esse, quod tam procul ab iis unde possent redargui recessissent, risu sublato Alexander : Hæc, ait, illæ Aristotelis sunt argutiæ, sed plorabit uterque, si vel levi quenquam affeceris injuria. (3) Omnino autem gravis Alexandri metus animo Cassandri penitusque insedit, adeo ut multo post tempore, quum jam Macedonibus imperaret Græciamque sua in potestate haberet, Delphis ambulans statuasque spectans, visa forte Alexandri imagine subito percussus toto horrerit tremueritque corpore, eaque ad illius imaginis conspectum orta animi æstuatio vix sedari potuerit.

LXXV. Ceterum Alexander postquam semel animus religione obstrictus fuit timore atque perturbatione discruciat, etiam levissima quæque et a communi consuetudine utcumque aliena in prodigium traxit; itaque sacrificantium, expiantium, vaticinantium plena erat regia. Etenim ut perniciosus est incredulitas et contemptus signorum divinitus oblatorum, ita superstitio etiam noxia est, quæ tum aque instar ad subsidentia delabentis, animum Alexandri trepidum stolidam timiditate complebat. (2) Enimvero oraculis de Hephæstione allatis finito luctu, rursum sacrificiis et computationibus se dedit. Quum autem splendide convivio Nearchum accepisset, ac pro more suo a cena lotus eubitum ire vellet, a Medio exoratus est, ut ad eum comessatum iret; ibi quum insequentem diem totum potando exegisset, febricitare cepit. Quæ enim de epoto Herculis scypho, utque repente tanto correptus sit dolore ac si hasta dorsum esset transverberatus, a nonnullis scribuntur, ea ficta sunt ab iis, qui grandi veluti fabulæ exitum tragicum et miserabilem attexendum putaverunt. Aristobulus eum febrisæva laborantem, quum vehementer sitiret, vinum bibisse scribit, inde in phrenesin incidisse ac mortuum postrema Dæsiæ mensis die.

LXXVI. De morbo ejus ita est in diariis perscriptum : octavo decimo Dæsiæ die dormiit in balneo propter febrim, postridie in cubiculum rediit et cum Medio talis ludendo diem consumpsit; vesperi quum lavisset et diis sacra fecisset, sumpto avidius cibo nocte febricitavit. Vicesimo ejus mensis die lavit, iterum diis solitum sacrificium peregit, inque balneo recumbens, Nearchi navigationem suam et de Oceano narranti vacavit. Vicesimo primo die cum idem fecisset, aucto æstu noctem duriter egit. Postridie vehementi febre laboravit, transportatusque ad magnum natorium, cum ducibus collocutus est de constituendis iis quæ

ἔπος καταστήσῃσι δοκιμάσαντες. Ἐβδόμη σφόδρα πυρέττων ἔθυσεν ἐξαρθείς πρὸς τὰ ἱερά· τῶν δὲ ἡγεμόνων ἐκέλευσε τοὺς μεγίστους διατρίβειν ἐν τῇ αὐλῇ, ταξίαρχους δὲ καὶ πεντακοσιάρχους ἔξω νυκτερεύειν. 5 Εἰς δὲ τὰ πέραν βασιλεία διακομισθεὶς τῇ ἕκτῃ μικρὸν ὑπνώσεν, ὁ δὲ πυρετὸς οὐκ ἀνῆκεν. Ἐπελθόντων δὲ τῶν ἡγεμόνων ἦν ἄφρωνος, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πέμπτην, διὸ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἔδοξε τεθνάναι καὶ κατεβῶν ἐλθόντες ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ διηπειλοῦντο τοῖς ἐταίροις, 10 ἔως ἐθιάσαντο· καὶ τῶν θυρῶν αὐτοῖς ἀνοίχθεισῶν, ἐν τοῖς χιτῶσι καθ' ἓνα πάντες παρὰ τὴν κλίνην παρεξήλθον. Ταύτης δὲ τῆς ἡμέρας οἱ περὶ Πύθωνα καὶ Σέλευκον εἰς τὸ Σαραπίον ἀποσταλέντες ἠρώτων, εἰ κομίσωσιν ἐκεῖ τὸν Ἀλέξανδρον· ὁ δὲ θεὸς κατὰ χῶραν 15 εἶπεν ἀνεῖλε. Τῇ δὲ τρίτῃ φθίνοντος πρὸς δελφίαν ἀπέθανε.

LXXVII. Τούτων τὰ πλεῖστα κατὰ λέξιν ἐν ταῖς ἐφημερίσιν οὕτω γέγραπται. Φαρμακείας δὲ ὑποψίαν 707 παραυτίκα μὲν οὐδεὶς ἔσχεν, ἕκτω δὲ ἔπει φασὶ μνηστεύσας α γενομένης τὴν Ὀλυμπιάδα πολλοὺς μὲν ἀνελεῖν, ἐκρίψαι δὲ τὰ λείψανα τοῦ Ἰόλα τεθηγκότος, ὡς τούτου τὸ φάρμακον ἐγγέαντος. Οἱ δὲ Ἀριστοτέλην φάσκοντες Ἀντιπάτρῳ σύμβουλον γενενηθῆναι τῆς πράξεως καὶ ὄλωσθαι δι' ἐκεῖνου τορισθῆναι τὸ φάρμακον Ἀγνόθემιν τινα διηγεῖσθαι λέγουσιν ὡς Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως ἀκούσαντα· 25 τὸ δὲ φάρμακον ὕδωρ εἶναι ψυχρὸν καὶ παγετώδες ἀπὸ πέτρας τινὸς ἐν Νωνάκριδι οὐσῆς, ἣν ὡσπερ δρόσον λεπτὴν ἀναλαμβάνοντες εἰς ὄνου χυλὴν ἀποτίθενται· τῶν γὰρ ἄλλων οὐδὲν ἀγγεῖον στέγειν, ἀλλὰ διακόπτειν ὑπὸ 30 ψυχρότητος καὶ δριμύτητος. Οἱ δὲ πλεῖστοι τὸν λόγον ὄλωσθαι οἴονται πεπλάσθαι τὸν περὶ τῆς φαρμακείας· καὶ τεκμήριον αὐτοῖς ἐστὶν οὐ μικρὸν, ὅτι τῶν ἡγεμόνων στασιασάντων ἐφ' ἡμέρας πολλὰς ἀθεράπευτον τὸ σῶμα κείμενον ἐν τόποις θερμοῖς καὶ πνιγώδεσιν οὐδὲν ἔσχε 35 τοιαύτης φθορᾶς σημεῖον· ἀλλ' ἔμεινε καθαρὸν καὶ πρόσφατον. (3) Ἡ δὲ Ῥωζάνη κύουσα μὲν ἐτύγχανε καὶ διὰ τοῦτο τιμωμένη παρὰ τοῖς Μακεδόσι, δυσζήλιος δὲ ἔχουσα πρὸς τὴν Στάτειραν ἐξηπάτησεν αὐτὴν ἐπιστολῇ τινὶ πεπλασμένην παραγενέσθαι, καὶ προσαγαγούσα 40 μετὰ τῆς ἀδελφῆς ἀπέκτεινε καὶ τοὺς νεκροὺς εἰς τὸ φρέαρ κατέβαλε καὶ συνέχρωσεν, εἰδότος ταῦτα Περδίκου καὶ συμπράττοντος. Ἦν γὰρ ἐκεῖνος εὐθὺς ἐν δυνάμει μεγίστῃ τὸν Ἀρριδαῖον ὡσπερ δορυφόρημα τῆς βασιλείας ἐφελκόμενος, γεγονότα μὲν ἐκ γυναικὸς ἀδόξου καὶ κοινῆς Φιλίνης, ἀτελεῖ δὲ τὸ φρονεῖν ὄντα διὰ σώματος νόσον οὐ φύσει προσπεσοῦσαν οὐδὲ αὐτομάτως, 45 ἀλλὰ καὶ πάνυ φασὶ παιδὸς ὄντος αὐτοῦ διαφαίνεσθαι χάριεν ἦθος καὶ οὐκ ἀγεννές, εἶτα μέντοι φαρμάκοις ὑπὸ Ὀλυμπιάδος κακωθέντα διαφθάρῃαι τὴν διάνοιαν.

vacarent praefectis provinciis. Vicesimo quarto vehementer febricitans, ad rem sacram faciendam deportatus est, summosque duces in aula agere, centuriones et quingenorum praefectos foris pernoctare jussit. Translatus in ulteriorem regiam vicesimo quinto die aliquantulum dormiit, febris nihil remittente; quumque ad eum duces accessissent, vocem nullam edidit. Idem vicesimo sexto accidit. Itaque Macedonibus obiisse visus fuit et ad fores aggressi, magno clamore ac minis ab amicis regis obtinuerunt, ut ostiis apertis singuli tunicati juxta lectum regis transirent. Eadem die Pytho et Seleucus ad oraculum Serapidis missi quaesiverunt, eone deferendus esset Alexander; relinqui eum in quo esset loco deus jussit. Vicesimo octavo mensis die vita excessit.

LXXVII. Haec fere ita ad verbum in diariis habentur. Veneni suspicio tunc quidem nemini incidit. Sexto post anno, uti traditum est, Olympias, re per indicium comperta, multos occidit, Iolaeque ante defuncti reliquias dissipavit, quod is venenum miscuisset. Qui Aristotelis consilio Antipatrum rem eam egisse aiunt, atque illum omnino opera venenum allatum, Hagnothemin quendam, qui ex rege Antigono audivisset, narrasse tradunt; venenum autem fuisse aquam gelidissimam, ex rupe quadam Nonacridis sumptam veluti rorem tenuem et in asini ungula repositam, quod nullo alio vase contineri posset, verum sua frigiditate et acrimonia omnia perumperet. (2) Plerique totam veneficii narrationem confictam existimant. Quibus haud leve testimonium perhibetur eo, quod principibus per multos dies de summa rerum contententibus, interim cadaver Alexandri insepultum jacens in aestuoso loco, nullum tamen hujusmodi corruptionis signum habuit, sed purum atque veluti recens permansit. (3) Roxane autem uterum tunc ferebat, ideoque in honore a Macedonibus habebatur. Ea studio emulationis incensa Statiram cum sorore fictis litteris evocavit, ambasque occidit et earum cadavera in puteum abjecit atque obruit, conscio et adjuvante Perdicca. Is enim statim magnam est adeptus potentiam, Arridaem veluti regni obtinendi satellitium sibi adjungens. Fuit is Arridaeus Philippo et ignobili scorto Philinna prognatus, mentis non plane compos, quod corporis morbo ei eveniebat. Verum is morbus non naturae vitio aut casu aliquo accidisse, quinimo in puero eo satis bona atque ingenua indoles apparuisse dicitur, sed postmodo venenis ab Olympiade corruptus, sanae mentis jacturam fecisse.